

Naša GOSPA

LIST KATEDRALNE ŽUPE - DUBROVNIK godište XVIII. - broj 47 - prosinac 2012. - ISSN 1330-7908

▶ GOSPA OD PELINA ▶ GODINA VJERE ▶ KRIZMA ▶ IVAN PAVAO II. DUBROVČANIMA

Na naslovnici: Gospa od Pelina, snimio Nenad Gattin. Na str. 2 Festa Velike Gospe 15. VIII. 2012.: zbor i kapetani, večernja Misa na Poljani Marina Držića i procesija s Gospom od Porata. Snimio Ivo Marlais. Na str. 75 Dubrovčani s Ivanom Pavlom II. 6. VI. 2003. u Gružu (snimio Zvonimir Atletić) i na Placi. Na zaslovnici: Papa na pontifikalu u Dubrovniku 6. lipnja 2003. Snimio Zvonimir Atletić.

SADRŽAJ

Pred slikom Gospe od Pelina

Božićne želje	4
Dođi k meni	4
Čuvaj našu slobodu	4
Gospa od Pelina	4
Što god rečeš učinit ću	5

Uz Godinu vjere

Godina vjere	6
Definicija sv. Barnabe	6
33 moguća odgovora	6
Srcem se vjeruje a ustima priznaje	7
Razmatranje misnoga Vjerovanja	12

Iz života Katedralne župe

O trajnoj Tuđmanovoj baštini	19
46. polugodišnjak dubrovačke Prvostolnice	21
Napisali su o broju 46	21
Neizostavno štivo na komončinu	22
<i>Naša Gospa</i> na televiziji	23
Pjevanje i molitva u Perastu	23
U Blatu i Pupnatu	24
Katehetski institut zahvaljuje	25
Misa	25
Oblaci	25
Jutarnja straža	25
Žrtva se isplati	26
Župni ljetopis	27
Najava obljetnica i događanja u Gradskoj župi	29
Blagoslov kuća i obitelji u Gradskoj župi 2012. ...	31

Iz župnih matica

Kršteni, vjenčani, pokopani	32
Naši pokojnici	
Katedralu je doživljavala kao svoj dom	33
Matko Medo	33
Pristupačan čovjek i gorljiv svećenik	34
Hvala i s Bogom dr. Josipu Lovriću	35

Ljudi koje pamtimo

Vlaho Turčinović (1878.-1952.)	36
--------------------------------------	----

Odgoj u školi

Ljubav uvijek zna što joj je činiti	37
Svi sveti	38
Nije dosta djecu rodit, treba hi i odgojit!	38

O svetoostajstvu kršćanske zrelosti

Sv. Toma Akvinski o potvrdi	40
Ekumenski sabor o potvrdi	40
Sakrament potvrde u učenju Crkve	41
O krizmi u Dubrovačkoj biskupiji 2012.	44
O pomicanju krizme u drugi srednje	45

Prema resakralizaciji Svetišta Katedrale (2)

Baština bez funkcije nestaje	46
Konzervatorske smjernice za rekonstrukciju	46

Uoči desete obljetnice Papina dolaska u Grad

Naš blaženi Dübřovčanin Ivan Pavao Veliki	47
Blaženi Ivan Pavao II. Dubrovčanima	49
Po Wojtyli	73
Na svakom se koraku osjećala radost	74

AUTORI

Andrija Rubljov	13	Lasić, Stanko	23-29, 33-36, 52, 55	Re, Giovanni Battista	59
Atlečić, Zvonimir ...	47, 48, 66, 67, 68, 70, 71, 73, 75, 76	Lice, Stjepan	5	Rembrandt	12
Baća, Žana	44	Lučić, Toma	4	Salopek, Tomislav	4
Barišić, Josip	38-39	Ljubić, Mare	25	Sandri, Leonardo	72
Benedikt XVI.	7-11	Mari, Arturo	49, 50, 51, 52, 53, 54, 57,	Sodano, Angelo	55-56, 57, 59-60, 62, 66
Brautović, Igor	10	Marlais, Ivo	2	Spalek, Piotr	40
Filipović, Zoran	65, 72, 74	Martić, Vjeran	43, 45	Spremić, Nikša	34-35
Gjukić, Božo	39	Mustać, Ivan	19-20	Tadić, Angelina	41
Ivan iz Fiesola	14-17	Paljetak, Luko	73-74	Tauran, Jean-Louis	54, 56
Ivan Pavao II.	49-73	Perić, Ratko	41-44	Toma Akvinski	36
Katičić, Miho	25	Puljić, Želimir ...	54, 55, 66-67	Uzinić, Mate	45
Kaznačić, Mirjana ...	22, 37-38	Radić, Marijeta	74	Viđen, Ivan	36-37
Košić, Vlado	12-18			Vokić, Denis	21, 46

„Naša Gospa”, list Katedralne župe Gospe Velike u Dubrovniku, izlazi od travnja 1995. ISSN 1330-7908. Nakladnik: Gradski župni ured, Kneza Damjana Jude 1, 20000 Dubrovnik; nasa.gospa@gmail.com. Glavni i odgovorni urednik: don Stanko Lasić (stanko.lasic@du.t-com.hr). Uredništvo: Ivo Marlais (foto.studio.placa@du.t-com.hr), Ljiljana Stjepanović, Berta Kopic, Mirjana Kaznačić, Viktor Lenert, Eržebet Đanić i Tonći Batinić. Prijelom: Daniel Bubnjarić. Tisak: Tonimir, Varaždinske Toplice.

Zadnji brojevi Naše Gospe **dostupni su na internetu**: www.tonimir.hr - časopisi ili: www.tonimir.hr/NasaGospa40.pdf, www.tonimir.hr/NasaGospa41.pdf, www.tonimir.hr/NasaGospa42.pdf, www.tonimir.hr/NasaGospa43.pdf, www.tonimir.hr/NasaGospa44.pdf, www.tonimir.hr/NasaGospa45.pdf, www.tonimir.hr/NasaGospa46.pdf.

Božićne želje

Slikom i tekstovima o Gospi od Pelina i čestitkom počasnoga Dubrovčanina blaženog Ivana Pavla II.: „Sretan Božić i na dobro vam došlo porođenje Isusovo!“, svim župljanima i čitateljima *Naše Gospe* nazdravljamo Božji dolazak među ljude, želimo radost i mir od maloga Isusa te dobro zdravlje, zadovoljstvo, sreću i Božji blagoslov sve dane 2013. godine.

Dođi k meni

DON TOMA LUČIĆ

Dubrovnik je poput dvorca iz priče. Lijep, bogat i tajnovit. „Ograđen sa svih strana, a otvoren prema nebu“ (Luko Paljetak). Sve vidiš, svemu se diviš, priču ne znaš. Svaki kamen, svaki spomenik i svaka zgrada imaju svoju priču, a pod krovovima su tajne. Tajna je u onoj otvorenosti prema nebu i darežljivosti neba otvorenom Gradu. U njemu su ljepota, bogatstvo, vrjednote i svetinje najvećeg grada raspoređene u sklad po mjeri čovjeka. Poljane su mu pozornice života i Ljetnih igara. Ulice su putovi, prolazi, šetališta i susretništa. Zidine, kule i tvrđave su skladnost, ponos i zaštita. Još uvijek. U Sponzi, Kneževu dvoru, Biskupskoj palači i samostanima čuva se baština neprolazne vrijednosti. Dubrovnik nije Grad satkan samo od kamena i sunca nego i vjere. Toliko je u njemu sakralnih građevina kao da nisu građene, nego posijane i same iznikle. Nezaobilazna je Katedrala, Gospa od Rozarija, crkva Male braće, Sv. Ignacija, Sv. Spasa, Sv. Josipa, Sv. Roka, Domino i u središtu, srce Grada crkva Sv. Vlaha. One zaklonjenije i manje pronađu samo znatiželjnici. Smještene su po rubovima Grada kao Nuncijata, Gospa od Karmena i Sigurata. Tu je Sv. Nikola, Sv. Luka i Sv. Jakov na Pelinama, zvani Pipunar. I još mnoge koje nisam spomenuo. U velikim crkvama su veliki oltari, velike slike, kipovi, križevi i velike relikvije. U malim crkvama „mali i Bog je“, kaže pjesnik gospodar Luko, pa su, naravno, svetinje i umjetnine u njima manje veličinom, ali ne svetošću i vrijednošću. Michelangelo u malom nije manji nego drukčiji Michelangelo.

Crkva Sv. Jakova na Pelinama, malo istočnije od izlaza na Bužu ima sliku Gospe s Djetetom posebna čara. Mala je to slika (niti trećinu četvornoga metra) iz male crkve, tempera na drvu iz XV. stoljeća. Slika je to koju nije dosta vidjeti. Treba je gledati. Gospa s Malim Isusom smještena je u svoj prirodni ambijent, u plavo nebo posuto zvijezdama. Preko zlatne podloge na poledini od lika Majke s Djetetom pršte iskricice u mlazovima kao s božićnog drvca. Tamna podloga Gospina plašta, iako bogato izvezena zlatom okvir je čistom, prirodnom tonu, živoga Marijina lica. Djetetu, privijenom uz Majku, po dobi, čistoći i nevinosti, pripadala bi bijela haljina. Tako smo navikli. No, ovdje je škura, koja izvrsno pristaje licu Djeteta koje sa svom ljupkošću ozbiljno komunicira s Majkom. Dijalog Djeteta s Majkom magično privlači. Najradije bi se i sam promatrač uključio u njihov razgovor. Dijete s onom andeoski ričanom kosom, bistrim pogledom i laganim smiješkom osvaja promatrača.

Lice Majke je toplo, nasmiješeno i dostojanstveno. Bez riječi kaže sve. Odaje lik Majke i odgojiteljice koja voli, ali o vrjednotama ne dopušta dvoumljenje. Dijete se drži za ovratnik Majčine haljine, a Majka svojim rukama i majčinskim krilom obgrljuje Dijete. Ova je slika tipičan prizor iz stvarnoga života u kojemu bih i sam ispružio svoje ruke i ljubazno šapnuo malenome: dođi k meni. Slika je ova Bogom dana da se pred njom moli, a ne da u muzeju ili u spremištu stoji.

U Dubrovniku 19. studenog 2012.

Čuvaj našu slobodu

(molitva Gospi s Pelina)

TOMISLAV SALOPEK

Kad zadnja sunčana zraka zamakne u zatišje našijeh otoka, kad naše drevne ulice zaiskre caklinom od ljudskih koraka, a na oči umorna puka navuče se koprena sna, znam, Mati, da se nepresušna rijeka tvojih uslišanja sveudilj razlijeva zakutcima naših postojanja.

Dok sjetna osluškuješ drhtaje svoje zdvojne djece, Ti, koja si na svojem srcu oćutjela trn patnje i fijuk boli, pogledaj blage dodire dlanova našijeh težaka i ratara u oznojenim podnevima podignutih Tebi na pozdravljenje i usliši zdušne vapaje putnika i pomoraca koji zazivaju Tvoju pomoć i zagovor u oluji i pogibli.

Ti si oduvijek tiho bdjela nad postojanošću ovoga Grada i nad svom svojom djecom, rasutom po svim nevoljnim stazama svijeta. Ona čeznutljivo upiru poglede ne bi li, dodirujući crtu obzora, ugledala odsjaj svojega davnog djetinjstva. Podaj im spokoj, krotkost i postojanu nadu.

I čuvaj, molim Te, našu slobodu, najdragocjeniji dragulj što ga Svevišnji, kao kišu, spusti među ove naše mire koji stoljećima grljahu naš mir. I ne budi, Majčice, tužna ako katkad ostaneš sama u svojoj izbi; znaj, premda nestalni, vazda smo Ti vjerni smireno nižući među prstima zrnca rozarija života.

Gospa od Pelina

Na naslovnici 47. broja *Naše Gospe* je slika Gospe od Pelina. Naslikao ju je temperom na drvu (62,5 x 42,5 cm) dubrovački slikar u drugoj polovini XV. stoljeća, vjerojatno Stjepan Zornelić 1467 godine.

Zlatnocrvena Gospa, odjevena u bogati cvjetni plašt, lagano nagnute glave, drži Sina koji živo razgovara s Majkom. Isus gleda Marijino lice, držeći se lijevom rukom za njezinu odjeću. Iznad Gospine glave raspoređeno je sedam zlatnih zvijezda. Remek-djelo je rad vrsnoga lokalnog umjetnika iz sredine hrvatskoga quattrocenta. Na slici prevladava tamnocrvena i zlatna boja. Po stilskim osobinama pripada dubrovačkoj gotičkoj školi još u romaničkoj tradiciji, ali kroči u razdoblje rane renesanse.

Peline su sjeveroistočni predjel Dubrovnika unutar Zidina, sjeverno od Prijekoga, gdje se nekad štavila koža. Tamo postoji crkvice Sv. Jakova na Pelinama u kojoj je do prije nekoliko desetljeća stajala ova slika dok nije premještena u Riznicu Katedrale pa u Biskupsku pinakoteku pa u Biskupijsku čuvaonicu.

Vojislav Đurić (1925.-1996.), oslanjajući se na stilsku raščlambu, pripisao je 1963. ovu Gospu Stjepanu Zorneliću, uglednom i plodnom slikaru koji je djelovao u Dubrovniku od 1447. do 1497., oslanjajući se i na arhivske podatke koji govore da je 1470.-1473. surađivao s Lovrom Dobričevićem i još nekim dubrovačkim renesansnim slikarima. Stjepan Zornelić bio je sin slikara Ivana Ugrinovića, a obiteljsku tradiciju slikanja nastavili su njegovi sinovi Nikola i Matko. Na Gospi iz crkve Sv. Jakova na Pelinama doista se opažaju ne samo Ugrinovićeve (glava Majke i Djeteta) nego i Dobričevićeve stilske oznake (Gospina ruka, oštri kontrasti svijetlog i tamnog, kolorit i snažno dekorativno sudjelovanje). Grgo Gamulin (1910.-1997.) hipotetički je 1971. prihvatio Đurićev prijedlog.

Na slici su očuvani elementi slikarstva Ivana Ugrinovića miješani s načinom rada i s određenim detaljima koje je rado upotrebljavao Lovro Dobričević. Kristova glava zadržala je u potpunosti tip dječje fizionomije kakvu je naslikao Dživan na središnjoj slici poliptiha s Koločepa. Određena razvijenost obrade Kristove glave govori samo za nešto kasnije vrijeme od Dživanova rada. Gospina lijeva ruka, kojom pridržava Isusa na krilu, naslikana je na način i ima oblik kakav je stvorio Lovro na Gospinoj slici glavnog oltara crkve na Dančama. Slikar Gospe s Pelina koristio je i Lovrove pouke i način oblikovanja likova. Plastična obrada u kojoj se osobito pazi na raspored obliha i ravnih površina i na njihovo suprotstavljanje, postupnost u prijelazima iz svjetlosti u sjenu, kao i oštro suprotstavljanje određenih osvijetljenih i nekih osjenjenih površina, gdje je istaknuta uloga ruba, sve su to elementi koje je upotrebljavao Dobričević kao i slikar Pelinske Gospe, samo ovaj posljednji još izrazitije. Upotreba okera u obradi inkarnata, sivila u sjenkama i rumenila na licima još više ga približava slikarstvu kasnijeg razdoblja Lovra Dobričevića. Finoća kolorita i izvanredni odnosi crvenoga, zlata i crnoga na širokim i dekorativnim površinama odjeće spadaju u najljepše odlike slikara Gospe s Isusom iz crkve na Pelinama. To slikarstvo, u komu ima mnogo geometrijskog i kubiciranja u obradi likova, onoga što mu daje plastičnu čvrstoću i sklad, pripadalo je svakako meštru zastupniku prijelaznog umjetničkog shvaćanja u komu je bilo još ponegdje trećentskog, ali koje se već sasvim približilo renesansi. Najradije mislimo, s obzirom na podatke iz izvora, da je u pitanju slikarstvo Stjepana Zornelića.

Moguće je da je ova slika bila prenesena iz neke druge crkve u crkvu Sv. Jakova na Pelinama jer je smještena u sredinu jednoga kasnije napravljena poliptiha. Zornelić je 1467. tkalačkom cehu, čije se središte tada nalazilo u crkvi Sv. Vida na Pelinama (kapelica na Prijekome, na vrhu Zamanjine ulice), napravio oltarni poliptih s deset likova i predelom. Možda je Gospa od Pelina središnja slika toga poliptiha jer tako treba datirati i sliku Gospe s Isusom iz Sv. Jakova na Pelinama.

Stjepan Zornelić obvezao se 4. veljače 1467. Bratstvu tkalaca sv. Vida da će za oltar crkve Sv. Vida unutar zidina, na Pelinama, napraviti sliku na drvu, široku metar i pol, a visoku dva metra (3x4 lakta) s pet svetačkih likova od glave do stopala i s još pet do pasa u gornjem redu, te predelom u donjem redu, sve do Uskrsa te godine (7. travnja), za 15 zlatnih dukata, od čega je pet odmah primio kao predujam. Pet tjedana kasnije, 10. ožujka 1467., Stjepan je primio od Bratstva sv. Vida još pet zlatnih dukata.

Te je godine Hrvatskom, pa i Dubrovnikom, vladao kralj Matija Korvin, dobre uspomene, a Skenderbeg je u Albaniji odolilo trećoj turskoj opsadi Kruje.

Što god rečeš učinit ću

STJEPAN LICE

Gdje je svetost, ondje je i neizrecivost. Jer kad život govori, riječi – bile one i najsvjetlije – tek su sjene. Jedva i to.

I majčinstvo i djetinjstvo prebivaju u prostorima neizrecivosti, osobito ako su prožeti svetošću.

Kako je Mariji bilo biti majka? Kako je Isusu bilo biti dijete? Njihova su iskustva krajnje neusporediva. Preuzetno bi bilo kušati to izreći.

Zadržavam se na tome da s ganućem promatram majčinske i djetinje oči zagledane jedno drugome u dušu. I s istim ganućem razumijem da me se te oči, ti pogledi – ti tako usklađeni pogledi – itekako tiču.

Dijete u majčinu krilu: koliko je u tome spokoja? Koliko čežnje? Koliko strepnje? Jer i kad duša prebiva u duši, život teče, zemaljski dani prolaze i dogodi se da bude nemoguće zakriliti. Privinuti se.

Marijin i Isusov život, njihov međusobni odnos, bitno su odredile riječi: „Što god rečeš, učinit ću.“ Najhrabrije riječi koje je moguće komu izreći. I posve jednostavne ako se izriču nekomu koga se do kraja ljubi. Nekomu tko do kraja ljubi.

Kad se sve što se zbiva, zbiva u ljubavi, riječi: „Što god rečeš, učinit ću“ imaju značenje blagoga i vedrog osmijeha. Značenje neupitnoga povjerenja i predanja.

Znam da ćeš me poduprijeti u svemu. Znam da me ne ćeš zadržavati ni u čemu. Znam da me ni moja ni tvoja bol ne će obeshrabriti u ljubavi. Odvratiti od toga da živim zanosno. Da živim zanosno i kada sav život postaje rana. Sama rana.

„Što god rečeš, učinit ću.“ U tomu je sva moja radost. U tome je moj dar tebi. I životu. I dok će se mnogi možda pitati ima li smisla unaprijed pristati na toliku neizvjesnost, duše će – poput Marijine, poput Isusove – znati da dovijeka žive u zagrljaju. Da žive u zagrljaju i kad svi vjekovi minu.

I da će se njihov zagrljaj pridodati baštini i nadahnućima ljubavi. Za mnoge.

Godina vjere

U četvrtak 11. listopada 2012. – točno na 50. obljetnicu početka *Drugoga vatikanskog sabora* – papa Benedikt XVI. otvorio je u Rimu *Godinu vjere*. U čitavome katoličkom svijetu, svakoj njezinoj biskupiji i svim njezinim vjernicima, crkvama, župama i svim drugim zajednicama Godina vjere trajat će do 24. studenoga 2013. Svi su vjernici pozvani uključiti se u događanja i proslavu Godine vjere. To je vrijeme u kojem se često moli *Vjeronanje* – bilo Apostolsko, bilo Nicejsko-carigradsko – da bismo se učvrstili u istini kršćanske vjere, ali i proučava *Katekizam Katoličke Crkve* ili *Sažetak (Kompendij)* toga Katekizma. I molitva i spoznaja traže od nas životno zalaganje, ostvarenje onoga što smo spoznali i što vjerujemo. Zato svaki dan radosno svjedočimo svoju vjeru: ukućanima, kolegama, prijateljima, mladima, potrebnima, bolesnima i umirućima.

Definicija sv. Barnabe

Sveto Pismo u *Poslanici Hebrejima* 11, 1 donosi definiciju vjere. Smatra se da je *Poslanicu Hebrejima* napisao Josip, od apostola prozvan Barnaba, što znači Sin utjehe, levit, rodom Cipranin, apostol. Njegova je sestra Marija bila udana u Jeruzalem i u njezinoj je kući Isus slavio Posljednju večeru s apostolima. Ondje je na Pedesetnicu sišao Duh Sveti. Barnabin je neput bio sv. Marko evanđelist. Ukratko, sv. Barnaba je čovjek koji je uveo u misionarski posao za Krista sv. Pavla, koji je otvorio kršćanstvo nežidovima i koga su pogani u Listri prozvali Zeusom (Gromovnikom), a za koga *Djela apostolska* 11, 24 kažu da je „muž čestit, pun Duha Svetoga i vjere“.

Evo toga biblijskoga određenja vjere u nizu hrvatskih prijevoda od Bartula Kašića do Tome Vereša.

Vjera je	sućanstvo	od stvari	ufanih	
	tvrd temelj	onoga	što se ufa	
	tvrd čekanje			
	temelj			
	osnova			
	sāmā opstojnost			
	već neko imānje			
	tvrd pouzdanje	u ono	čemu se nadamo	
	čvrsto povjerenje			
	sigurnost			
	jamstvo			
	čvrsto stajanje	za ono		
	razlog	na onom		
	osvjedočenost	o stvarima		nevidenih
	osvjedočenje	o onom		koje ne vidimo
	pokazivanje	onoga		što ne vidimo
cjelovito vjerovanje	u ono	što se ne vidi		
		što ne vidimo		
uvjerenost	u stvarnost	koja nije očita		
	u zbiljnost	koju ne vidimo		
dokaz	za stvarnost			
	za one stvari	koje ne vidimo		
	one zbilje	koja se ne vidi		

ŠTO JE VJERA? Vjera je:

- čovjekov osobni odnos, odgovor na Božju objavu, čvrsta odluka za Boga
- nadnaravna (bogoslovna) krjepost kojom se vjeruje da je istina što je Bog objavio zbog ugleda Boga, jer On tako kaže, a On ne može prevariti niti biti prevaren
- pristanak na ono što drugi predlaže, a ja ne vidim
- slobodan voljni pristanak koji slijedi milost i koji ne proizlazi nužno iz dokaza
- sposobnost; sklonost; stanje pripravnosti; čvrsta pripravnost za podlaganje uma Bogu
- spoznaja koja više sliči slušanju nego gledanju; znanje koje se svodi na subjektivno intuitivno uvjerenje
- izručenje sebe Bogu i otvorenost čovjeka prema Bogu koji se objavljuje
- dar milosti
- pretpostavka, temelj i korijen opravdanja
- poslušnost Božjoj volji, koja je u skladu s razumom
- više nego čisto povjerenje, čin pristanka uz ono što je Bog objavio i obećao; pouzdanje u Boga ili Isusa Krista kao vjernog i moćnog da ispunjava sva obećanja
- neotuđivo osnovno ljudsko pravo
- eshatološko tumačenje postojanja
- vizionarski način života, sa živom svijesti o Božjoj prisutnosti, dobroti, moći i neposrednoj osobnoj brizi čak i za najmanja stvorenja
- katolicima nužna za spasenje.

ŠTO NIJE? Vjera nije:

- dokazano znanje
- neutemeljeni paradoks slijepoga povjerenja
- bespogovorno prihvaćanje nečega
- viđenje, privedenje, vizija, intuicija ni ishod razložnog dokazivanja
- samo povjerenje i nada, nego i držanje istinitim i ispovijedanje
- statična, ne može se za nju opredijeliti pa je zapustiti.

ŠTO JE NJEZIN PREDMET?

- Bog je onaj koji se vjeruje, komu se vjeruje i u koga se vjeruje.
- Iskonska istina, nevidljiva Božja zbilja.
- Sadržaj koji vjerom prihvaćamo.
- Skladnost i suvislost koje izvire iz vjerničkoga življenja.

KAKO DOLAZI? „Vjera iz slušanja, a slušanje kroz Kristovu riječ“ (*Rimljanima* 10, 17).

ŠTO ČINI? Vjera:

- potpuno zahvaća čovjeka i angažira ga u neshvatljivo otajstvo Boga
- nudi posljednji odgovor svakom čovjeku koji ozbiljno razmišlja
- omogućuje zajedništvo s umrlima
- ne proturječi razumu, a nadilazi ga
- upućuje na naviještanje
- traži razvoj i povećanje
- umire bez djela (nade i ljubavi).

Srcem se vjeruje a ustima priznaje

PAPA BENEDIKT XVI.

1. Vrata vjere koja vode u život zajedništva s Bogom uvijek su nam otvorena u njegovoj Crkvi. Preko njezina se praga može prijeći kad je Božja riječ naviještena, a srce dopusti da ga oblikuje milost koja preobražava. Proći kroz ta vrata znači krenuti na put koji traje cijeli život. Taj put započinje krštenjem po kojemu Boga možemo zvati Ocem, a završava prijelazom iz smrti u vječni život, plodom uskrsnuća Gospodina Isusa koji je, darom Duha Svetoga, diionicima svoje slave htio učiniti sve koji vjeruju u Njega. Ispovijedati vjeru u Trojstvo – Oca, Sina i Duha Svetoga – znači vjerovati u jednoga Boga koji je Ljubav: Otac, koji je u punini vremena poslao svoga Sina radi našeg spasenja; Isus Krist, koji je u otajstvu svoje smrti i uskrsnuća otkupio svijet; Duh Sveti, koji vodi Crkvu kroz stoljećā u iščekivanju Gospodinova povratka u slavi.

Vjera u Isusa Krista put je k spasenju

2. Od samoga početka službe Petrova nasljednika podsjećao sam na potrebu da se ponovno otkrije put vjere da bi se sve jasnije na vidjelo iznosilo radost i obnovljeni zanos susreta s Kristom. Crkva u cjelini, i pastiri u njoj, moraju poput Krista krenuti na put, da izvedu ljude iz pustinje i povedu ih prema mjestu života, prema prijateljstvu s Božjim Sinom, prema Onomu koji nam daje život u punini. Nerijetko se događa da se vjernici više brinu za društvene, kulturne i političke posljedice svoga zauzimanja, dok na vjeru i dalje gledaju kao na nešto što se samo po sebi podrazumijeva u zajedničkom životu. No zapravo ta pretpostavka ne samo da se više ne može uzimati zdravo za gotovo, nego često više ne stoji. Dok je u prošlosti bilo moguće prepoznati jedinstvenu kulturnu matricu koja je naširoko prihvaćana u podsjećanju na sadržaje vjere i na vrijednosti koje ona nadahnjuje, danas se čini kako, zbog duboke krize vjere kojom su pogođene mnoge osobe, to nije slučaj.

3. Ne možemo prihvatiti da sol postane bljutava i da svjetlo bude skriveno! I današnji čovjek može iznova osjetiti potrebu poput Samarijanke poći na zdenac slušati Isusa koji poziva vjerovati u Nj i crpiti s njegova izvora, iz kojega teče voda živa. Moramo s novom radošću u srcu uživati Božju riječ koju je na vjerni način prenijela Crkva, i Kruh života koji se daju kao potpora onima koji su njegovi učenici. Isusovo se učenje i danas razliježe s jednakom snagom: „Radite, ali ne za propadljivu hranu, nego za hranu koja ostaje za život vječni” (Ivan 6, 27). Pitanje koje su postavili njegovi slušatelji: „Što nam je činiti da bismo radili Božja djela?” (Ivan 6, 28), postavljamo i mi danas. Znamo Isusov odgovor: „Djelo je Božje da vjerujete u onoga kojega je on poslao” (Ivan 6, 29). Vjera u Isusa Krista je, dakle, put kojim se može pouzdano prispjeti k spasenju.

Zašto Godina vjere?

4. U svjetlu svega ovoga odlučio sam proglasiti Godinu vjere. Ona će započeti 11. listopada 2012., na pedesetu obljetnicu otvaranja Drugog vatikanskog sabora a završit će na svetkovinu Gospodina našega Isusa Krista Kralja svega stvorenja 24. studenog 2013. Na dan 11. listopada 2012. obilježit će se također dvadeseta obljetnica objavljivanja *Katekizma Katoličke Crkve* kojeg je proglasio moj prethodnik blaženi papa Ivan Pavao II., s ciljem da svim vjernicima približi snagu i ljepotu vjere. Tu je knjigu, istinski plod Drugoga vatikanskog sabora, zatražila Izvanredna biskupska sinoda 1985. godine kao sredstvo stavljeno u službu kateheze, a ostvareno je zahvaljujući suradnji svih biskupa Katoličke Crkve. Nadalje, tema Opće skupštine Biskupske sinode koju sam sazvao za mjesec listopad 2012. glasi *Nova evangelizacija za prenošenje kršćanske vjere*. Bit će to dobra prilika da se čitavu crkvenu zajednicu uvede u vrijeme posebnoga razmišljanja i ponovnog otkrivanja vjere. Nije to prvi put da se Crkvu poziva slaviti Godinu vjere. Moj časni prethodnik sluga Božji Pavao VI. proglasio je jednu 1967., u spomen na mučeništvo apostolā Petra i Pavla na 1900. obljetnicu njihova najvišeg svjedočanstva. Zamislilo ju je kao svečani trenutak za čitavu Crkvu da istinski i iskreno ispovijedi istu vjeru. On je, osim toga, htio da to bude potvrđeno na individualan i zajednički način, slobodno i svjesno, na izvanjski i duhovan način, ponizno i iskreno. Smatrao je da će na taj način čitava Crkva moći obnoviti jasnu svijest o svojoj vjeri, da je oživi, pročisti, potvrdi, ispovijedi. Veliki nemiri koji su se dogodili u toj godini još su bjelodanije pokazali koliko je takva proslava bila nužna. Ona je zaključena *Ispoviješću vjere Božjega naroda*, kojom se potvrdilo kako bitni sadržaji koji već vjekovima čine baštinu svih vjernikā trebaju biti potvrđeni, shvaćeni i produbljavani na uvijek nov način kako bi se pružalo svjedočanstvo u skladu s povijesnim prilikama koje su različite od navedenih.

5. Moj časni prethodnik promatrao je tu godinu kao posljedicu i zahtjev poslijesaborskog razdoblja, duboko svjestan ozbiljnih teškoća vremena, osobito u pogledu ispovijedanja prave vjere i njezina pravilna tumačenja. Smatrao sam da vezati početak Godine vjere uz pedesetu obljetnicu otvorenja Drugog vatikanskog sabora može biti prava prigoda da se shvati da tekstovi koje su nam u naslijeđe ostavili saborski oci ne gube vrijednost ni sjaj. Potrebno je da ih se čita na primjeren način, da ih se upozna i usvoji kao stručne i mjerodavne tekstove Učiteljstva unutar crkvene zajednice. Osjećam, više no ikad, dužnost ukazati na Sabor kao na veliku milost koja je zadobila Crkva u XX. stoljeću. U njemu nam je bio ponuđen siguran kompas da bi nas usmjerio tijekom hoda u stoljeće u koje ulazimo. Sabor doista može biti i sve više postajati velika snaga za uvijek potrebnu obnovu Crkve.

6. Obnova Crkve postiže se i svjedočanstvom koje vjernici daju životom: vjernici su cijelim životom pozvani oko sebe širiti svjetlo Riječi istine koju nam je Gospodin Isus ostavio. Upravo je Sabor ustvrdio: „dok Krist, svet, nevin, neokaljan, nije poznavao grijeha, nego je došao okajati prijestupe naroda, Crkva – koja u vlastitom krilu obuhvaća grješnike te je u isti mah i sveta i potrebna čišćenja – ne prestano kroči putem pokore i obnove. Crkva žurno ide naprijed hodajući između progonā svijeta i utjehā Božjih, navješćujući Gospodinov križ i muku, sve dok on ne dođe. Ona je okrijepljena snagom uskrsnuloga Gospodina kako bi strpljivošću i ljubavlju svladala unutrašnje i vanjske žalosti i teškoće te u svijetu vjerno, iako zasjenjeno, otkrivala njegovo otajstvo, sve dok se ono na kraju ne bude očitivalo u punom svjetlu” (*Lumen gentium*, 11).

Godina vjere, s toga gledišta, poziv je na vjerodostojno i obnovljeno obraćenje Gospodinu, jedinom Spasitelju svijeta. U otajstvu svoje smrti i uskrsnuća, Bog je u punini objavio Ljubav koja spašava i poziva ljude na obraćenje života po oprostjenju grijeha. Za apostola Pavla, ta Ljubav uvodi čovjeka u novi život: „Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života” (*Rimljanima* 6, 4). Zahvaljujući vjeri, taj novi život oblikuje čitav ljudski život prema korjenito novoj stvarnosti uskrsnuća. U mjeri u kojoj slobodno surađuje, čovjekove misli i osjećaji, način razmišljanja i ponašanje postupno se pročišćavaju i preobražavaju, u hodu koji nikada nije u potpunosti dovršen na ovome svijetu. „Vjera ljubavlju djelotvorna” (*Galaćanima* 5, 6) postaje novo mjerilo shvaćanja i djelovanja koje mijenja čitav čovjekov život.

Vjernici se vjerom jačaju

7. „Kristova nas ljubav obuzima” (*Druga Korinćanima* 5, 14): Kristova je ljubav ta koja ispunjava naša srca i potiče nas na naviještanje Evanđelja. On nas danas kao i nekoć šalje po putovima svijeta da naviještamo njegovo Evanđelje svim narodima na zemlji. Svojom ljubavlju, Isus Krist privlači sebi ljude svih naraštaja: u svakom dobu on sabire svoju Crkvu povjeravajući joj naviještaj evanđelja, s nalogom koji ne zastarijeva. Zbog toga i danas postoji potreba za snažnijim zauzimanjem Crkve za novu evangelizaciju

**GODINA VJERE 2012.
2013.**

Na kvadratnom obrubljenom polju brod, simbolička slika Crkve, u plovidbi kroz valove. Jarbol na brodu je križ. S njega se uzdižu jedra koja tvore Kristovo troslovje (IHS – grčki lesous, Isus). Pozadina jedara je sunce koje, povezano s troslovom, upućuje na Euharistiju koja čini prepoznatljivim život katolika.

kako bi se ponovno otkrilo radost vjere i iznova pronašlo oduševljenje za prenošenje vjere. U svakodnevnom otkrivanju njegove ljubavi misijsko zauzimanje vjernika crpi trajnu ljubav i snagu. Vjera, naime, raste kad se živi kao iskustvo primljene ljubavi i kad se prenosi kao iskustvo milosti i radosti. Ona daje da naš rad uroditi plodom jer širi naše srce u nadi i omogućuje nam pružati živo svjedočanstvo: otvara srce i um onih koji slušaju i prihvaćaju Gospodinov poziv da prionu uz njegovu Riječ kako bi postali njegovi učenici. Vjernici se, kaže sveti Augustin, vjerom jačaju. Sveti hiponski biskup imao je itekako dobre razloge da se izrazi na taj način. Njegov je život bio stalno traženje ljepote vjere sve dok njegovo srce nije našlo spokoja u Bogu. Brojni spisi u kojima objašnjava važnost vjerovanja i istinu vjere ostaju sve do naših dana poput neprocjenjive baštine i omogućuju mnogim osobama koje traže Boga da pronađu pravi put koji ih vodi do vrata vjere. Samo vjerujući, dakle, vjera raste i jača se; ako želi posjedovati sigurnost u pogledu vlastitog života čovjeku nema druge nego se prepuštati, svakog dana sve više, u ruke ljubavi koja se doima kao da sve više raste jer ima svoj izvor u Bogu.

8. U ovoj sretnoj prigodi, želim pozvati subraču biskupe iz čitavoga svijeta da se pridruže Petrovu nasljedniku u vrijeme duhovne milosti koje nam Gospodin daje da bismo se spomenuli dragocjenog dara vjere. Želimo slaviti ovu Godinu dostojno i plodonosno. U njoj će se morati intenzivnije razmišljati o vjeri kako bi se pomoglo onima koji vjeruju u Krista da svjesnije i snažnije prionu Evanđelju,

napose u času duboke promjene kao što je ova kroz koju prolazi čovječanstvo. Imat ćemo priliku ispovijedati vjeru u Uskrsloga Gospodina u našim katedralama i u crkvama u cijelom svijetu; u našim kućama i u našim obiteljima, tako da svatko uzmogne osjetiti snažnu potrebu bolje upoznati i budućim naraštajima prenositi neprolaznu vjeru. Redovničke i župne zajednice, kao i sve stare i nove crkvene stvarnosti, zacijelo će, u ovoj Godini, znati iznaći način da javno ispovjedu Vjerovanje.

9. Želimo da ova Godina pobudi u svim vjernicima nadahnuće da ispovijedaju vjeru u punini i s obnovljenim uvjerenjem, s pouzdanjem i nadom. Bit će to također dobra prigoda za intenzivnije slavljenje vjere u liturgiji i na osobit način u Euharistiji koja je vrhunac kojemu teži djelovanje Crkve i ujedno vrelo iz kojega struji sva njezina snaga. Istodobno želimo da svjedočanstvo života vjernika bude sve vjerodostojnije. Ponovno otkriti sadržaje vjere koju se ispovijeda, slavi, živi i moli te razmišljati o samom činu vjere zadaća je koju svaki vjernik mora osobno ispuniti, osobito u ovoj Godini.

Nije slučajno da su u prvim stoljećima kršćani morali napamet učiti Vjerovanje. To im je služilo kao svakodnevna molitva da ne zaborave obvezu preuzetu na krštenju. Podsjeća to, riječima bremenitim značenjem, sveti Augustin kada o predaji Vjerovanja kaže: „Simbol svetog otajstva kojeg ste svi zajedno primili i danas jedan po jedan izmoli-li, riječi su na kojima je vjera majke Crkve čvrsto sazdana na postojanom temelju – Kristu Gospodinu... Vi ste dakle to primili i izmoli-li, ali u umu i u srcu to morate uvijek imati pred očima, to morate ponavljati na svojim posteljama, o tome razmišljati na javnim mjestima i toga ne zaboraviti dok blagujete: pa čak i kada vaše tijelo usne, morate svojim srcem u tome biti budni.”

Usvojiti sadržaj i čin vjere

10. Želim sada ukratko opisati način koji pomaže dublje shvatiti ne samo sadržaje vjere, nego zajedno s tim i čin kojim odlučujemo potpuno se pouzdati u Boga, u punoj slobodi. Postoji, naime, duboka povezanost između čina kojim se vjeruje i sadržajâ uz koje dajemo svoj pristanak. Apostol Pavao nam pomaže ući u tu zbilju kada piše: srcem se vjeruje, a ustima ispovijeda vjera. To srcem vjerovati upućuje na to da je prvi čin kojim se prispijeva k vjeri dar Božji i djelovanje milosti koja djeluje i preobražava osobu do dubine njezina bića.

Otvaranje Godine vjere u bazilici Sv. Petra u Vatikanu.

Lidijin primjer je u vezi s tim veoma rječit. Sveti Luka pripovijeda da je Pavao, dok se nalazio u Filipi, pošao subotom naviještati evanđelje nekim ženama; među njima je bila i Lidija i „Gospodin joj otvori srce, te ona prihvati što je Pavao govorio” (*Djela apostolska* 16, 14). Time sveti Luka uči da poznavanje sadržaja u koje treba vjerovati nije dovoljno ako potom srce, to istinsko čovjekovo svetište, ne bude otvoreno milošću koja omogućuje očima dublje vidjeti i shvatiti da je ono što je naviješteno Božja Riječ.

Ispovijedati ustima pak znači da vjera podrazumijeva javno svjedočenje i djelovanje. Kršćanin nikada ne smije smatrati vjeru privatnim činom. Vjerovati znači odlučiti biti s Gospodinom da bi se živjelo s njim. A to čovjekovo „biti s njim” uvodi ga u shvaćanje razloga zbog kojih se vjeruje. Vjera, upravo zato jer je slobodni čin, zahtijeva također društvenu odgovornost za ono što se vjeruje. Crkva na dan Pedesetnice jasno pokazuje tu javnu dimenziju vjerovanja i neustrašiva svjedočenja svoje vjere svakom čovjeku. To je dar Duha Svetoga koji nas osposobljava za poslanje i jača naše svjedočenje, čineći ga iskrenim i odvažnim.

Ispovijedanje vjere je osobni i u isti mah zajednički čin. Crkva je, naime, prvi predmet vjere. U vjeri kršćanske zajednice svatko prima krštenje, djelotvorni znak ulaska u vjernički narod poradi postizanja spasenja. ‘Vjerujem’ je vjera Crkve kako je svaki vjernik, osobito u času Krštenja, ispovijeda osobno. ‘Vjerujemo’ je vjera Crkve kako je ispovijedaju biskupi sabrani na Saboru ili općenitije vjernici okupljeni na liturgijskom slavlju. ‘Vjerujem’ govori i Crkva, naša Majka, koja odgovara Bogu svojom vjerom te i nas uči govoriti: ‘Vjerujem’, ‘Vjerujemo’.

Očito je dakle da je poznavanje sadržajâ vjere nešto bitno da bi pojedinac dao vlastiti pristanak, to jest umom i voljom potpuno prionuo uz ono što Crkva predlaže vjerovati. Poznavanje vjere uvodi u puninu otajstva spasenja kojeg je Bog objavio. Pristanak koji se daje podrazumijeva zato da, kad vjerujemo, slobodno prihvaćamo cjelokupno otajstvo vjere, jer za njegovu istinitost jamči sâm Bog koji se objavljuje i omogućuje nam upoznati svoje otajstvo ljubavi.

S druge strane, ne smijemo zaboraviti da u našem društvenom ozračju mnoge osobe, premda tvrde da nemaju dar vjere, ipak iskreno traže posljednji smisao i konačnu istinu o svom životu i o svijetu. To traženje je istinski „uvod” u vjeru, jer vodi ljude na put koji vodi Božjem otajstvu. Sâm čovjekov razum nosi u sebi utisnutu potrebu za onim što vrijedi i ostaje zauvijek. Ta potreba predstavlja stalan poziv, neizbrisivo upisan u ljudsko srce, da se krene na put kako bi se pronašlo Onoga koga ne bismo tražili da nam već nije krenuo ususret. Vjera nas poziva upravo na taj susret i potpuno nas otvara za njega.

Sve je skupljeno u jednoj knjizi

11. Da bi se sustavno upoznali sa sadržajima vjere, svi mogu u *Katekizmu Katoličke Crkve* pronaći dragocjeno i nezaobilazno pomagalo. Katekizam predstavlja jedan od najvažnijih plodova Drugoga vatikanskog sabora. U apostolskoj konstituciji *Fidei depositum* blaženi Ivan Pavao II. piše: „Ovaj će Katekizam dati vrlo važan doprinos onom djelu obnove čitavoga crkvenog života. Smatram ga vrijed-

nim i legitimnim oruđem u službi crkvenog zajedništva i kao sigurnim pravilom za poučavanje ljudi vjeri”.

Upravo na tome smislu će Godina vjere morati izraziti složnu zauzetost za ponovno otkrivanje i proučavanje temeljnih sadržaja vjere koji su temeljito i sveobuhvatno prikazani u *Katekizmu Katoličke Crkve*. Tu, naime, izbija na vidjelo bogatstvo učenja koje je Crkva prihvatila, čuvala i pružala u svojoj dvijetisućljetnoj povijesti. Od Svetog Pisma do crkvenih otaca, od učitelja teologije do svetaca koji su živjeli u raznim razdobljima, Katekizam pruža stalni spomen na mnoge načine na koje je Crkva razmišljala o svojoj vjeri i sve više napredovala u nauci tako da može pružiti sigurnost vjernicima u njihovu vjerničkom životu.

U svojoj strukturi *Katekizam Katoličke Crkve* prati razvoj vjere sve dotle da se dotiče velikih tema iz svakodnevnog života. Listajući *Katekizam* stranicu po stranicu, otkrivamo kako ono što je u njemu predstavljeno nije neka teorija, nego susret sa Osobom koja živi u Crkvi. Nakon ispovijedanja vjere, naime, slijedi tumačenje sakramentskog života u kojem je Krist prisutan, djeluje i nastavlja izgrađivati svoju Crkvu. Bez bogoslužja i sakramenata, ispovijedanje vjere ne bi bilo djelotvorno jer bi nedostajalo milosti koja podupire svjedočenje kršćanskih vjernika. Jednako tako, učenje *Katekizma* o moralnom životu zadobiva svoje puno značenje kada ga se dovede u vezu s vjerom, liturgijom i molitvom.

12. U ovoj će Godini, zato, *Katekizam Katoličke Crkve* poslužiti kao sredstvo koje pruža stvarnu potporu vjeri, poglavito onih koji rade na formaciji vjernika, tako presudnoj u našem kulturnom ozračju.

Vjera je, naime, više nego u prošlosti izložena nizu pitanja koja dolaze iz promijenjenoga mentaliteta a koji, osobito danas, svodi razumu sigurne činjenice isključivo na sigurnosti koje pružaju znanstvena i tehnološka otkrića. Crkva se ipak nije nikada bojala pokazati kako između vjere i prave znanosti ne može biti bilo kakvog sukoba jer oboje, premda različitim putovima, teže istini.

Ne vrijedi bez ljubavi

13. Tijekom ove Godine bit će presudno vratiti se povijesnim tragovima naše vjere koja je označena nedokučivim otajstvom isprepletenosti svetosti i grijeha. Dok svetost jasno pokazuje veliki doprinos koji su muškarci i žene davali rastu i razvoju zajednice vlastitim životnim svjedočenjem, grijeh mora u svakom od nas potaknuti iskreni i trajni rad na obraćenju da bismo iskusili milosrđe Oca koji svima ide ususret.

Tijekom toga razdoblja morat ćemo neprestano svoj pogled upirati u Isusa Krista, Početnika i Dovođenja vjere: u njemu sve boli i čežnje ljudskog srca nalaze ispunjenje. Radost ljubavi, odgovor na dramu trpljenja i boli, snaga opraštanja za primljene uvrjede i pobjeda života nad prazninom smrti – sve to pronalazi svoje ispunjenje u otajstvu njegova utjelovljenja, u njegovu čovječstvu, u njegovu dijeljenju naše ljudske slabosti da je preobrazi snagom svoga uskrsnuća. U njemu, umrlom i uskrsnom za naše spasenje, primjeri vjere koji su označili ovih dvije tisuće godina naše povijesti spasenja zasjali su u svom punom sjaju.

Po vjeri je Marija prihvatila Anđelovu riječ i povjerovala naviještaju da će postati Majkom Božjom u poslušnosti svoga posvećenja. Prilikom posjeta Elizabeti uzdigla je

Porporela u magli. Snimio Igor Brautović 17. svibnja 2012. u 10 i po ujutro. Vjerom (koja je krjepost ljudskoga uma, za razliku od nade i ljubavi koje su krjeposti srca) znamo da postoji ono što ne vidimo. Počevši ovdje od Lokruma, zastrta maglom s Porporele, do toga da je Isus naš Spasitelj ili da dobrota i poniznost mogu razoružati i najtvrdokornije.

svoj hvalospjev Svevišnjem za čudesa koja izvodi u onima koji se u nj uzdaju. S radošću i strepnjom donijela je na svijet jedinoga Sina, očuvavši svoje djevičanstvo netaknutim. Povjerovavši zaručniku Josipu, pvela je Isusa u Egipat da ga spasi od Herodova progona. Istom je vjerom slijedila Gospodina u njegovu propovijedanju i ostala s njim sve do Golgote. S vjerom je Marija iskusila plodove Isusova uskrsnuća i, pohranjujući sva sjećanja u svome srcu, prenijela ih Dvanaestorici okupljenih s njom u dvorani Posljednje večere da bi primili Duha Svetoga.

Po vjeri apostoli ostaviše sve i pođoše za Učiteljem. Povjerovali su riječima kojima je naviještao Božje kraljevstvo koje je prisutno i ostvareno u njegovoj osobi. Živjeli su s Isusom koji ih je poučavao svome učenju i ostavio im novo pravilo života po kojem će ih se prepoznavati kao njegove učenike nakon njegove smrti. Po vjeri su prošli čitavim svijetom, slijedeći zapovijed da donesu Evanđelje svakom stvorenju i, bez imalo straha, naviještali su svima radost uskrsnuća čiji su bili vjerni svjedoci.

Po vjeri su učenici oblikovali prvu zajednicu sabranu oko apostolskog nauka, u molitvi, u slavljenju Euharistije, dijeleći sve što su posjedovali kako bi sva braća imala što im je potrebno.

Po vjeri su mučenici dali svoj život pružajući svjedočanstvo za istinu Evanđelja koja ih je preobrazila i osposobila za najveći dar ljubavi: oprostiti svojim progoniteljima.

Vjerom su muškarci i žene posvetili život Kristu, ostavivši sve da u evanđeoskoj jednostavnosti žive poslušnost, siromaštvo i čistošću, konkretne znakove iščekivanja Gospodina koji ne će kasniti. Vjerom su mnogi kršćani činili djela pravde da provedu u djelo Gospodinovu riječ, koji je došao navijestiti oslobođenje potlačenima i godinu milosti za sve.

Vjerom su, tijekom stoljećā, muškarci i žene svih životnih dobi, čija su imena upisana u Knjigu života, ispovijedali ljepotu nasljedovanja Isusa Krista gdje god su bili pozvani dati svjedočanstvo svojeg kršćanstva: u obitelji, u svom zvanju, u javnom životu, u vršenju karizmi i službi na koje su bili pozvani.

Po vjeri živimo i mi: svakodnevnim priznavanjem Gospodina Isusa, prisutna u našem životu i povijesti.

14. Godina vjere bit će također dobra prilika da osnažimo svjedočanstvo ljubavi. Sveti Pavao podsjeća: „A sada: ostaju vjera, ufanje i ljubav – to troje – ali najveća je među njima ljubav” (*Prva Korinćanima* 13, 13). Još snažnijim riječima – koje kršćanima trajno dozivaju u svijest njihove obaveze – apostol Jakov kaže: „Što koristi, braćo moja, ako tko reče da ima vjeru, a djela nema? Može li ga vjera spasiti? Ako su koji brat ili sestra goli i bez hrane svagdanje pa im tko god od vas rekne: ‘Hajdete u miru, grijte se i sitite’, a ne date im što je potrebno za tijelo, koja korist? Tako i vjera: ako nema djela, mrtva je u sebi. Inače, mogao bi tko reći: ‘Ti imaš vjeru, a ja imam djela. Pokaži mi svoju vjeru bez djela, a ja ću tebi djelima pokazati svoju vjeru’” (*Jakovljeva* 2, 14-18).

Vjera bez ljubavi ne donosi ploda, a ljubav bez vjere bio bi osjećaj prepušten na milost i nemilost sumnji. Vjera i ljubav se uzajamno zahtijevaju, tako da prva omogućuje drugoj da ostvari svoj put. Mnogo je kršćana koji, naime, posvećuju svoj život s ljubavlju onima koji su sami, poti-

snuti na rub društva ili isključeni kao onima kojima prvima trebamo posvetiti svoju pozornost i kojima najprije trebamo priteći u pomoć, jer se upravo u njima odražava lice samog Krista. Zahvaljujući vjeri možemo u onima koji traže našu ljubav prepoznati lice Gospodina uskrsloga: „Doista, kažem vam, što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!” (*Matej* 25, 40). Te su njegove riječi opomena koju ne smijemo zaboraviti i trajni poziv da mu uzvratimo onu ljubav kojom se on brine za nas. Vjera je ta koja omogućuje prepoznati Krista i njegova je ljubav to što nas potiče da mu pomognemo svaki put kada ga susretnemo u svojem bližnjem na svom životnom putu. Potpomognuti vjerom, gledamo s nadom u naše zauzimanje u svijetu, iščekujući nova nebesa i zemlju novu, gdje pravednost prebiva.

Ustrajati!

15. Pokraj života apostol Pavao traži od učenika Timoteja da „teži vjeri” (*Druga Timoteju* 2, 22) istom postojanošću kojom je to činio dok je bio mlad. Doživimo taj poziv kao da je upućen svakomu do nas, kako se nitko ne bi ulijenio u vjeri. Ona nam je vjerna suputnica na životnom putu koja omogućuje, uvijek iznova, primjećivati čudesa koja Bog čini za nas. Kao ona koja ima cilj pomoći nam uočavati znakove vremena u današnjoj povijesti, vjera obvezuje svakog od nas da postane živi znak prisutnosti Uskrsloga u svijetu. Ono što svijet danas osobito treba jest uvjerljivo svjedočenje onih koji su, prosvijetljeni u umu i srcu Gospodinovom Riječju, kadri otvoriti srce i um mnogih ljudi želji za Bogom i pravim životom, životom koji nema kraja.

Neka „Gospodinova riječ trči i proslavlja se” (*Druga Solunjanima* 3, 1): neka ova Godina vjere učini sve čvršćim odnos s Kristom Gospodinom jer je samo u njemu naša budućnost izvjesna i samo u njemu imamo jamstvo istinske i trajne ljubavi. Riječi apostola Petra bacaju posljednju zraku svjetla na vjeru: „Zbog toga se radujte, makar se sada možda trebalo malo i žalostiti zbog različitih kušnja: da prokušnost vaše vjere – dragocjenija od propadljiva zlata, koje se ipak u vatri kuša – stekne hvalu, slavu i čast o Objavljenju Isusa Krista. Njega vi ljubite iako ga ne vidjeste; u njega, iako ga još ne gledate, vjerujete te kličete od radosti neizrecive i proslavljene što postigoste svrhu svoje vjere: spasenje duša” (*Prva Petrova* 1, 6-9). Vjernici u životu doživljavaju iskustva radosti, ali i trpljenja. Koliki su samo sveti živjeli u samoći! Koliki su vjernici, i u našim danima, kušani Božjom šutnjom, a tako bi htjeli čuti njegov utješni glas! Životne kušnje, dok omogućavaju shvatiti otajstvo Križa i sudjelovati u Kristovim patnjama, uvod su u radost i nadu kojima vodi vjera: „Zato uživam u slabosti, uvrjedama, poteškoćama, progonstvima, tjeskobama poradi Krista. Jer kad sam slab, onda sam jak” (*Druga Korinćanima* 12, 10). S čvrstim pouzdanjem vjerujemo da je Gospodin Isus pobijedio zlo i smrt. Istim se tim pouzdanjem povjeravamo njemu: On, prisutan među nama, pobjeđuje moć zla, a Crkva, vidljiva zajednica njegova milosrđa, ostaje u njemu kao znak konačna pomirenja s Ocem.

Povjerimo ovo vrijeme milosti Majci Božjoj, koja je proglašena „blaženom” zato što „povjerova” (*Luka* 1, 45).

U Rimu pri Svetom Petru, 11. listopada 2011., sedme papinstva.

Papa ne nosi pastirski štap kao drugi biskupi nego ima poseban, papin štap (latinski *ferula šiba*, njemački *Kreuzstab*) koji na vrhu nije zakrivljen nego ima križ, povijesno dokumentirano od XII. stoljeća.

Razmatranje misnoga Vjerovanja

Profesor dogmatske teologije, sisački biskup dr. Vlado Košić tumači Nicejsko-carigradsko vjerovanje koje donosimo u dubrovačkom govoru prema molitveniku Vrt bogoljubnosti dubrovačkih kanonika dum Stijepa Skurle (1832.-1877.) i dum Vice Palunka (1842.-1921.), tiskanom u Dubrovniku 1890.

BISKUP VLADO KOŠIĆ

Što to znači „vjera“, „vjerujem“, „vjerujemo“? Riječ je o ispovijesti koja nije tek spoznajna, nego je od životne važnosti. Nije važno da o nečemu samo nešto mislim, nego da to živim, dapače da živim osobni odnos prema Nekomu. Riječ je o odnosu među osobama: s jedne strane sam ja kao osoba, a s druge je Bog – kao troosobni Bog – Otac, Sin i Duh Sveti.

Kad u Bibliji potražimo smisao riječi „vjera“, odnosno „vjerujem“, tada hebrejska riječ „amen“ prvotno ne znači, kao u hrvatskom i u drugim indo-europskim jezicima, „mislim“ ili „znam“, nego najprije „oslanjam se“. U proroka Izaije to je zorno izraženo u Božjem obraćanju Izraelu, kad on veli: „ako se na me ne oslonite, opstati ne ćete“ (*Izaija 7, 9*).

Abraham, praotac naše vjere, bio je spreman žrtvovati jedinca Izaka, ali Bog ne dopušta ljudske žrtve. Naslikao Rembrandt 1635. U nadi protiv svake nade povjerova Abraham da postane ocem mnogih naroda. Nepokolebljivom vjerom promotri svoje već usahlo tijelo – bilo mu je blizu sto godina – i obamrlost Sarina krila, posve uvjeren da Bog može učiniti što je obećao.

Vjera je u tom smislu **oslonac u životu**, i to nezaobilazan temelj na kojem počiva sav nečiji život. Je li to vjera i za nas? Odnosno, je li Bog nama naš životni temelj? Onaj bez kojega ne možemo? Onaj na kojega se oslanjamo? I to u dobru i u zlu? Uvijek? U osobnome odnosu prijateljstva i ljubavi?

Isus je govorio o temelju bez kojega se ne može sagraditi kuća, što je samo slika izgradnje čovjeka i njegove osobnosti, koji je nezamisliv bez osnove – jer inače bi se, poput kuće koja je sazidana bez temelja, pod navalom različitih životnih oluja i nevolja, srušila i bila „ruševina velika“ (*Matej 7, 24-27*).

Vjerujem u jedinoga Boga, Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje, svijeh stvari vidljivijeh i nevidljivijeh.

Kad ispovijedamo prvi članak Simbola vjere, Boga nazivamo Ocem. To je bitno za kršćansku vjeru: Bog nije neki bezimenjak, neosobna sila, transcendencija, apsolut, univerzum. Ne! Kršćanski Bog, Bog koga je objavio Isus Krist, jest Bog Otac. Prema njemu imamo djetinje odani odnos, znamo da o njemu ovisimo kao što djeca ovise o roditeljima koji su im dali život u ljubavi, koji ih podižu svojom ljubavlju, koji se za njih brinu i bdiju nad njihovim odrastanjem – roditeljskom ljubavlju! Tu odmah treba pridodati da je Bog Otac – prema objavi Gospodina Isusa – ujedno i majka, odnosno da on gaji prema nama majčinske osjećaje ljubavi i nježnosti, te ga – budući da nije spolno određen – možemo s pravom predočavati kao majčinskog Oca.

U ispovijesti da je Otac „stvoritelj neba i zemlje“, i još s dodatkom da je on stvoritelj „svoga vidljivoga i nevidljivoga“, priznajemo da je izvor svega što jest određivo, tj. uvjetno i nestalno, onaj koji jest u punini, tj. koji ima puninu bitka odnosno postojanja. Samo je Bog savršen, sve je drugo samo stvorenje, i to nesavršeno, ali na njegovu sliku. Što je nešto ili netko savršenije, to je više nalik Bogu koji je punina svega što jest, jer je mjera potpune savršenosti.

Bog je zapravo počelo i izvor Ljubavi, što nam je lakše shvatiti, premda njega ne možemo nikada do kraja razumjeti – jer ga kao nesavršena stvorenja ne možemo obuhvatiti svojim nesavršenim razumom. Pa ipak, dovoljno nam je razumjeti da on svojom ljubavlju grli sve što jest i svemu što jest daje da postoji i razvija se, napreduje prema savršenstvu.

Zadivljeni gledamo svemir, motrimo prirodu i zahvaljujemo Bogu na svemu što vidimo, što ukrašava zemlju i održava nam život. Ujedno smo pred tajnom stvorenoga svijeta pozvani nasljedovati Boga u njegovanju svijeta, u čuvanju okoliša i stvorenih dobara koja su nam povjerena.

Nevidljivi je svijet također stvoren, to je duhovni svijet koji je izraz njegove duhovne naravi, a koji je dan i čovjeku. Jer i čovjek je ne samo materijalno nego još više duhovno biće. Čovjekova euhovnost očituje se ponajprije u posjedovanju razuma i mogućnosti da se služi razumom, te je tako čovjek – razumna duša.

Ispovijedajući prvi članak Vjerovanja mi se kao vjernici

priznajemo ovisni o Bogu, pouzdajemo se u njega jer on je naš dobri Otac koji se za nas brine majčinskom ljubavlju, Njega priznajemo izvorom svega što jest, i vidljivoga i nevidljivoga, nastojeći živjeti upravo duhovno, tj. njemu nalik – u ljubavi, i to u odnosu i prema ljudima, i prema prirodi, koja je također njegovo djelo i njegov dar, dan nama da se njime služimo.

**I u jedinoga Gospodina Isuskrsta,
Sina Božjega jedinorođenoga.**

I od Oca rođena prije svih vjekova.

**Boga od Boga, svjetlost od svjetlosti,
Boga istinitoga od Boga istinitoga.**

**Rođena, ne stvorena, jednobitna so Ocem,
po komu svaka stvorena jesu.**

U drugom članku Vjerovanja koje izgovaramo na nedjeljnim i blagdanskim misnim slavljinama, ističemo da je Isus iz Nazareta – Pomazanik (po grčkome Krist, po hebrejskome Mesija) i naš Gospodin. Prva dva sveopća ili ekumenska crkvena sabora u Niceji 325. i u Carigradu 381. godine raspravljala su upravo o Kristu i o Duhu Svetome, pa se stoga to vjerovanje naziva „nicejsko-carigradsko“. A kako su krivovjerja prvih stoljeća poslije Krista, ponajprije **monofizitizam**, tj. učenje da je Krist imao samo jednu božansku narav i tzv. **nestorijanizam**, učenje da su bila dva Krista, Bog i čovjek – nijekale jedinstvo Kristova božanstva i čovještva, to je početak ove ispovijesti da je on „jedan“. To je kasnije potvrdio i Kalcedonski sabor iz 451. godine ispovijedu da je Krist: „*jedan u dvije naravi*“. Izričaj pak iz 433. godine kaže: „*savršeni (potpuni ili pravi) Bog i savršeni (potpuni ili pravi) čovjek*“. Kolikogod su ti izrazi zanimljivi i važno ih je dobro poznavati, ipak naša vjera u Isusa Krista nije prvenstveno teorijska. Ona se temelji na prihvaćanju Isusa iz Nazareta, sina Blažene Djevice Marije, kao Božjega Sina koji je postao pravi čovjek, na temelju vlastitoga izbora i opredjeljenja.

Važno je pri tome reći kako u središtu kršćanstva nije nikakva ideja, pa ni najuzvišenija, nego upravo – osoba Isusa, kojega od početka, oni koji ga prihvaćaju i vjeruju mu, nazivaju Kristom i Gospodinom.

Početak drugoga članka Vjerovanja govori o Kristovu predpostojanju, tj. o njegovu postojanju od vijeka u Boga Oca. On je Božji jedinorođeni Sin: „*Bog od Boga, Svjetlo od Svjetla, pravi Bog od pravoga Boga*“. Postojali su naime ljudi koji su tvrdili da je Krista, kao izvanredna čovjeka, Bog samo posinio, posvojio za svoga sina, ali da on nije od vijeka bio u Bogu. Ti tzv. **adopcionisti** govorili su da je nemoguće da bi u Bogu bile kakve nutarnje razlike, jer Bog je jedan i samo jedan. Međutim, ova razlika – na Oca i Sina – u Bogu ne niječe njegovo jedinstvo: Bog je doista samo jedan i ne mogu biti ni dva ni tri boga, ali Bog nije u sebi samoća, nego zajedništvo. Božji život u sebi je bogatstvo triju osoba, jedinstvo u trojstvu. To je problem i danas židovima i muslimanima, koji su također kao i mi kršćani **monoteisti**, koji naime priznaju samo jednoga Boga, ali ne prihvaćaju da je Isus Sin Božji, tj. da Bog ima Sina. Svakako, takvo razumijevanje Boga nije protumačivo samo ljudskom logikom, jer se ona protivi toj matematici da bi dvojstvo od-

Abrahamovo gostoprimstvo ili alegorija Presvetoga Trojstva, naslikao Andrija Rubljov 1411.

Gdje nesebičnost obasjava kao Sunce, i ljubav je moćna i plodna da rađa osobu iz osobe. Bog je oduvijek društvo i zauvijek ljubav. Tri jednake osobe gledaju jedna drugu. Tri anđela oko stola na kojem je žrtvena čaša, okupljeni u mirnome razgovoru, u trenutku bez vremena. Kompozicijom tvore krug, jedinstvo i solidarnost. Boje se odjeće nadopunjavaju i preklapaju. Lebde iznad zemlje, bose im noge ne počivaju na tlu, podsjećaju da smo samo privremeno na zemlji i ništa s nje ne možemo ponijeti osim istine o sebi. U zanosu pod hrastom Mamre Abraham otkriva da je u Trojici koju je ugostio Bog prisno sjeo s ljudima za stol. Kasnije slično i učenici u Emausu shvaćaju tko je bio Gost kojega su pozvali. Na euharistijskome stolu Bog se i danas približava ljudima da bi Ga upoznali.

nosno trojstvo bilo jedinstvo, ali to je upravo Božja objava, pa možemo reći da je to Božje samorazumijevanje – Bog sam sebe tako razumije i kao takav nam se objavio. A mi ne vjerujemo u nekog boga samog u sebi, kao rezultat nekog filozofskog istraživanja ili zaključivanja, nego u Boga Isusa Krista, odnosno u Boga kakvoga nam je Isus objavio.

A Gospodin Isus, koga mi kršćani zovemo Kristom, objavio nam je Boga koji je Otac, Sin i Duh Sveti (*Matej* 28,19). Dakle, to je bitno polazište u shvaćanju Boga – Kristova objava. Mi njemu vjerujemo! I stoga vjerujemo da je Krist „*rođen (od Oca), a ne stvoren, i istobitan s Ocem*“. Ta ista bit Sina s Ocem jest božanska bit ili narav. Kad tako razmišljamo o Sinu, ispovijedamo njegovu vrhovnu i božansku narav te se time njemu podlažemo u svemu. Stoga je potrebno kad god nešto odlučujemo, kad god se o nečemu pitamo ili oko čega dvojimo, upitati: a što bi u ovom slučaju rekao Isus Krist i kako bi u ovakvim prilikama On postupio? Jer On je za nas vrhovni autoritet, On koji je ho-

dao ovom zemljom, On koji je iskusio naše probleme i u svojem je ljudskom životu proživio naše i radosti i boli, razočaranja i patnje, suze i smijeh.

Po Njemu je sve stvoreno, on je svemu podario početak, On je nad svim i sve stoji po Njemu i za Njega. Zato, Ti se klanjamo, Kriste, i blagoslivljamo Te, u Tebi prepoznajemo svoga Učitelja i Gospodina i Tebe jedinoga slijedimo.

Koji radi nas ljudi i radi našega spasenja side s nebesa.

I uputi se po Duhu Svetomu od Djevice Marije: i čovjek se je učinio.

U trećem članku Vjerovanja priznajemo Kristovo utjelovljenje: vječni Božji Sin postao je u vremenu pravim čovjekom.

Protiv toga vjerovanja u Kristovo čovječstvo bili su ne samo tzv. monofiziti, koji su ispovijedali samo jednu i to božansku narav u Kristu, nego i tzv. **doketi**. Oni su mislili da se Krist samo prividno pokazao čovjekom, da kao Bog nije mogao uzeti ljudsko tijelo i biti jednak nama ljudima. Svakako, te zablude – koje su nažalost i danas prisutne u raznim kvazi-kršćanskim razmišljanjima, pripovijestima i konstrukcijama – nemaju temelja u Evandeljima ni u predaji Crkve. Slično su učili i **manihejci**, dijeleći radikalno duhovno i materijalno – pri čemu su duhovno pripisivali Bogu, a materijalno đavlu. No, Crkva je takvo dualističko učenje odlučno osudila i odbacila.

U svakom slučaju, ta su razmišljanja izraz nerazumijevanja Kristove tjelesnosti. Sigurno, teško je nama ljudima odgovoriti na pitanje: zašto je Bog to htio, zašto je postao čovjek, zašto je pošao na križ i trpio? Odgovor je – otajstvo Božje ljubavi. Samo ljubav tako razmišlja, bez ljubavi to ne bi bilo razumljivo. A ljubav nije logična u našem ljudskom smislu te riječi, ljubav uvijek prihvaća rizik i ide u nepoznato, prihvaća trpljenje i preuzima tuđi teret.

Tako je i Krist „*radi nas i radi našega spasenja*“. On je dakle postao čovjekom i bio čovjekom – radi nas. To je tzv. **proegzistencija**, postojanje radi drugoga. Biti čovjek za druge – to je određenje Kristove ljudskosti. To je i poruka za nas, koji smo pozvani nasljedovati Krista kao njegovi učenici. Isus je bio čovjek za druge. A što smo mi?

Bio sam u Auschwitzu, u tzv. bunkeru gladi gdje je umro sv. Maksimilijan Marija Kolbe, za vrijeme Drugoga svjetskog rata. On se sam javio poći u taj bunker, svjestan da ide u smrt, no na to ga je nagnala bratska ljubav i sućut za jednoga zatočenika koji je u času kad su ga prozvali, zava pio: „*Ženo moja, djeco moja!*“ Na zgradi u kojoj je umro sv. Maksimilijan danas je reljef na kojem je prikazano kako jedan čovjek izvlači drugoga iz neke jame, uhvativši ga ispod ruku svojim rukama. I nad tim je reljefom natpis na latinskom: „*Čovjeku – čovjek*“. Sjetimo se one stare uzrečice da je čovjek čovjeku vuk. Međutim, Krist nas je učio da trebamo svojim bližnjima biti bližnji. To je upravo ostvario i ovaj svetac, dajući život za bližnjega.

Krist je prihvatio ljudsku narav i naše ljudsko tijelo – stoga se taj događaj naziva Utjelovljenje. Kristovo prihvaćanje ljudskoga tijela za nas ima veliko značenje, budući da je tako ljudsko tijelo uzdignuto i počašćeno.

Navještenje, naslikao bl. Ivan iz Fiesola 1435. Nad prizorom izгона iz rajskoga vrta, Otac stanuje u Suncu i ispušta iz ruku goluba, Duha koji leti k Djevičinu srcu, probada nebo ovoga svijeta i prodire pod krov izgrađene civilizacije. Marija prihvaća i postaje svjesna čudesnosti svojega Čeda. Cvjetnjak u kojem su nikle brojne biljke upućuje na Marijino djevičanstvo.

U vrtu se prepoznaju palma, znak mučeništva, i crvene ruže simbol krvi Kristove muke. Adam i Eva naznačuju razdoblje prokletstva čovječanstva, obnovljena spasenjem u Kristu, koje je postalo moguće po Marijinu pristanku.

Koje je dostojanstvo ljudskog tijela? Mnogi danas obezvrjeđuju ljudsko tijelo, izlažu ga poput robe na tržištu, kupuju i prodaju, postupaju s čovjekom kao da je on samo tjelesnost, a ne osoba. Krist je međutim vratio dostojanstvo čovjekovu tijelu, da ono zadobije svrhu za što je i stvoreno: biti oruđe duše, vanjski izraz nutrine, nositelj dobrote i ljubavi, poštovanja i nesebičnog služenja. To nam govori Kristovo utjelovljenje.

Otajstvo Kristova utjelovljenja djelo je Duha. Duh je produševio Kristovo tijelo, On ga je nadahnuo, da bude živ. Bez Božjega Duha nema života, no u činu Kristova utjelovljenja Duh Sveti je izveo čudo **djevičanskoga začeća** Isusa Krista. Krista je začela Djevica Marija – upravo je tako spominje Vjerovanje – po Duhu Svetome, te je on postao čovjekom. Djevičanski dolazak Sina Božjega u ljudskom tijelu na ovaj svijet nije Božje zanemarivanje niti obezvrjeđivanje naravnoga puta začeća djeteta po ljudskom ocu i majci, njihovim ljubavnim sjedinjenjem. Svi smo mi tako došli na ovaj svijet, i to Bog blagoslivlja. Međutim, ni taj najuzvišeniji zemaljski put – ljudska ljubav – nije dovoljan za Sina Božjega. Njegovo djevičansko začeće poručuje nam da je utjelovljenje Božjega Sina potpuni nebeski dar zemlji i zato Marija začine Krista po Duhu Svetome, a ne u ljubavnom zagrljaju s mužem. To je otajstvo poruka za sve nas koliko nas Bog ljubi i koliko nam se želio približiti – da bi nas spasio i nama pokazao put u život, život vječni.

Blažena Djevice Marija, zoro našeg spasenja, i nama podari Spasitelja i pomoz nam da i mi svima donosimo Spasitelja Krista!

**Propet jošter radi nas:
pod Poncijem Pilatom mučen i pokopan.
I uskrsnu treći dan, po Pismima.
I uzide na nebo: sjedi ob desnu Oca.
I opet će doći suditi žive i mrtve
koga kraljevstvu ne će biti svrhe.**

Ovaj članak Vjerovanja govori o Kristovu pashalnom otajstvu, izlaže učenje o spasenju, tj. o našem ljudskom izbavljenju koje nam je Gospodin podario svojom mukom, smrću i uskrsnućem.

Najprije ispovijedamo da je Krist bio propet – i to za nas! Isusovo raspeće svakako je paradoks vjernicima, osobito starozavjetnim, ali i onima koji danas Boga zamišljaju u njegovoj nedodirljivosti i veličini koja nije kadra uživjeti se u naše ljudske prilike, muke i poteškoće. To međutim nije točno, to je Krist Gospodin promijenio upravo svojim preuzimanjem smrti za nas na križu.

Kristova smrt na križu otvara pitanje kako je moguće da Bog trpi, kako je moguće da On, koji je duhovan, pati

Krist okrunjen dračom, naslikao bl. Ivan iz Fiesola oko 1450. U svetokrugu grčki piše: „Isus Krist”, a na ovratniku haljine latinski: „Kralj kraljeva, gospodar gospodara”. Pobuđuje snažnu odanost u gledatelju. Pogledom pita: „Što si mi učinio?” Patnja ne oblikuje lice iznutra, nego Muka izvana prodire u idealnu ljepotu Kristova lica. Isusov lik treba utisnuti u pamet i u srce. Kako čovjek prema drugima često zrcali što nosi u sebi, tako će lakše u njima prepoznati Isusa koji traži naše suosjećanje i pomoć.

i umre. Znamo, postoji i čitav niz novovjekih rasprava o Božjoj smrti, ali ta su razmišljanja više odraz stanja ljudskih duša u kojima često više nema mjesta za Boga, jer su ga prognali iz svojih savjesti i ne žele Njegovu nazočnost – jer Ga u biti ne razumiju na pravi način. Zaključak, „Bog je mrtav“, donijeli su mnogi nakon iskustva teških masovnih ubojstava, kako u Drugome svjetskom ratu, tako i u ratovima naših dana. **Holokaust** (istrjebljenje, pogrom, genocid ili šoa) je doista bio smrt, ali – ne Božja, nego čovječja. Međutim, za naš hrvatski narod, holokaust je Bleiburg i Križni put, mučenje i ubijanje ne samo zarobljenih vojnika nego i masovna strijeljanja civila i svih protivnika komunističkoga režima koji je na toj strahovladi zavladao u našoj Domovini nakon Drugoga svjetskog rata. Da se o tome još uvijek šuti, da se ti zločini zataškavaju i umanjuju, znak je također smrti ljudskosti i mrtvih duša pojedinaca, koji nažalost imaju moć, ali koji sramotno šute i ništa ne čine da se već jednom pruži dostojna zadovoljština stradalima i njihovim obiteljima. Ali i u Domovinskom ratu – i osobito poslije njega – ubijene su mnoge savjesti i laži i dalje caruju, kada se niječe istina o srpsko-crnogorskoj agresiji i nju se izjednačava s hrvatskom obranom i zločinima koji su djelo pojedinaca, dok je napad na Hrvatsku bio državni zločin, službena politika države Srbije. To je važno razlikovati, kao što je važno da se u razmišljanju o Kristovoj smrti ne ulovimo u čiste teorijske spekulacije, dok je stvarnost nešto drugo: da je Bog „tako ljubio svijet, da je dao svoga Sina Jedinorođenca da nitko tko u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni“ (Ivan 3, 16).

Kad vidimo da netko pati, ne pitajmo se: „Bože, kako si to mogao dopustiti?“, nego podignimo oči na Kristov križ i pitajmo se: „Bože, zar si imao toliko ljubavi da si i umro za nas?“ Kad vidim da drugi trpi, znam da u njemu trpi Krist, kad vidim da je netko napušten, bolestan, da umire, znam: to je Krist u njemu koji s njime pati. I On plače, i On poznaje našu bol, i On je prihvaća i upravo tako – preobražava.

U Vjerovanje je, kažu, upao **Poncije Pilat**. Taj vojnik i vladodržac stvarno ne pripada vjeri kršćana, ali je svjedok povijesnosti Kristove patnje i smrti. On je predstavnik političkog režima koji je u to vrijeme bio na vrhuncu moći i nitko nije sumnjao da će to carstvo vladati vječno. Pa ipak, ono se raspalo, ono je nestalo. A Krist – kojega je on, nevin, osudio na smrt – i danas vlada.

Ovaj članak našega Vjerovanja iznosi u povijesti neviđeno i zapravo, za ljudsko shvaćanje, posve nevjerovatno iskustvo: ubijeni Krist – uskrsnuo je! Pobijedeni je pobjednik, poraženi je porazio svojega neprijatelja. No, neprijatelj nije ni Poncije Pilat, ni židovski veliki svećenici, nije ni izdajica Juda – jer neprijatelj je zlo naprosto, odnosno Zli, ubojica čovjeka od početka, otac laži. Njega je pobijedio Krist. Kako? Upravo time što nije bježao od patnje, nego se podložio Ocu i ispunio Njegovu volju, trpi za nas i zasvjedočio nam najveću moguću ljubav, „jer veće ljubavi nema od ove: položiti život za svoje prijatelje“ (Ivan 15, 13). Samo takva, nesebična i bezuvjetna ljubav – kakvu Bog ima prema nama – kadra je pobijediti zlo i Zloga, jer je spremna poći i u smrt, osvaja život i uspostavlja Kraljevstvo koje nikada ne će proći, koje nema kraja!

Krist oslobađa oce iz limba, naslikao bl. Ivan iz Fiesola 1441. Pobijedeni demoni skrivaju se u stjenovitim pukotinama čistilišta dok vjernici bježe iz tame limba žureći prema uskrslome Gospodinu.

Koliko smo mi povjerovali Gospodinu upravo to: da se isplati žrtvovati, čak i život izgubiti, i da se jedino tako – ustrajno svjedočeći ljubav, koja ne odustaje ni pred mržnjom ovoga svijeta – pobjeđuje i zadobiva život?

**I u Duha Svetoga,
Gospodina i životvorećega;
koji od Oca i Sina ishodi.
Komu s Ocem i Sinom skupno se klanjamo
i proslavljamo;
koji je govorio po prorocima.**

Ova vjeroispovijest o Duhu Svetome utvrđena je na Carigradskom saboru 381. godine. U Apostolskom vjerovanju ona je kratka i glasi: „Vjerujem u Duha Svetoga“. Nakon iskazivanja o jednome Bogu Ocu i o jednome Gospodinu Isusu Kristu, ovaj dio Simbola zaokružuje vjeru u Presveto Trojstvo. Bog je jedan u tri osobe: Otac, Sin i Duh Sveti. To da se treća osoba Trojstva naziva Duh Sveti, sveti Augustin tumači ovako: „I Otac je duh, i Sin je duh. I Otac je svet, i Sin je svet. Kada pak treću osobu Trojstva imenujemo Duhom Svetim, izričemo da je on osoba koja povezuje Oca i Sina jer je Ljubav.“ Hiponski biskup, dakle, voli Duha Svetoga zvati Ljubavlju, kao i verigom odnosno vezom ljubavi. Budući da Otac i Sin dišu istim dahom, a to je dah ljubavi, to je njihovo disanje Duh Sveti – mogli bismo svojim nesavršenim ljudskim jezikom pokušati izreći ulogu Duha u Trojstvu.

Drugi dio ovog članka kaže da je Duh Sveti „Gospodin i Životvorac“, čime se ispovijeda njegova božanska bit i njegovo djelovanje – grčka riječ „Zoopoios“ može se prevesti i kao „Oživljavatelj“. Život je dar Duha, Duh je onaj koji oživljuje čovjeka da bude „živa duša“, ali on oživljuje i sva živa bića. Ujedno smijemo zaključiti: tko je na strani života, nošen je Božjim Duhom, Duhom Svetim. Biti za život, a protiv smrti, djelovanje je koje nadahnjuje Duh Sveti.

Treći dio govori o „izlaženju Duha“ te kaže da On „izlazi od Oca i Sina“. Zapravo prvotni tekst iz Carigrada glasi: „koji izlazi od Oca“, dok je dodatak „i od Sina“ (latinski **Filioque**) kasnije, u XI. stoljeću unesen u Simbol vjere na Zapadu. Na Istoku je ostao stari, prvotni tekst, a onda je došlo do podjele Crkve pa je – među ostalim razlozima – i ovo postao kamen spoticanja i teološki razlog za podjele. Međutim, ni u prvotnom se obliku ne isključuje Sina, jer i zapadni oci su uvijek učili da je samo jedan izvor i počelo božanstva – a to je Bog Otac, te da Sin nije Duhu izvor nego samo posrednik, te je pravo tumačenje toga izričaja dao još sveti Augustin u V. stoljeću, da je Otac počelo bez počela, a Sin počelo s početlom, te da Otac nadiše Duha po Sinu. U XVII. stoljeću Juraj Križanić uspoređuje Oca s izvorom, Sina s jezerom koje nastaje iz izvora i Duha s potokom koji se iz jezera izliva. Uvijek je Otac izvor, i to jedini izvor, i za Sina i za Duha, no dok Sin izlazi neposredno od Oca, Duh izlazi od Oca, ali po Sinu. Stari istočni patrijarh Focije uveo je izraz **monopatrizam**, misleći da treba uvijek govoriti kako Duh izlazi „samo od Oca“ (*monou tou Patros*), a novovjekovni teolog Jürgen Moltmann kaže da i u Focijevoj formuli uvijek treba misliti na Sina te zapravo i prihvaćajući monopatrizam ispovijedamo: „koji izlazi samo od Sinova Oca“. Riječ je o dvije teologije, ali ne o dvije različite vjere (monopatrizam i **filiokvizam**). To je bitno shvatiti da se ne bismo na tom pitanju dijelili, nego vidjeli dva polazišta koja se međusobno mogu upotpunjavati. Svakako, znamo da je Duh Sveti svima nama potreban, a objavljen nam je i sišao na nas upravo po daru Sina. Gospodin Isus je naime rekao: „Bolje je za vas da ja odem, jer ako ne odem, Branitelj ne će doći k vama. Ako pak odem, poslat ću ga k vama.“ (Ivan 16, 7).

Četvrti dio vjeroispovijesti o Duhu Svetome kaže da njemu pripada ista slava i jednako klanjanje kao i Ocu i Sinu. Premda se za Duha ne upotrebljava izraz „*istobitan*“ (koji inače sveti Atanazije upotrebljava za Nj), ovdje se ta ista božanska bit prepoznaje u istom klanjanju (sad je u hrvatskom prijevodu riječ: „skupa se časti“), a iz kulta se uvijek iščitava vjera, prema poznatom pravilu: „kako se moliš, onako vjeruješ“.

Peti, posljednji dio ovog članka kaže da je „Duh govorio po prorocima“. Duh i danas govori po prorocima – o Isusu, o Bogu, ali i o nama ljudima. Proročki glas Duha pronose Isusovi učenici, Božji miljenici, ali ne prepoznaju svi taj glas. Zato molimo: „Dodi, Duše Sveti, i zapali ognjem ljubavi naša srca!“

I u jednu, svetu, katoličansku i apostolsku Crkvu.

I Crkva je predmet našega vjerovanja. Možda se to nekome čini nevjerojatnim, ali ovo izriče važnu istinu: Crkva nije tek neko zemaljsko društvo, ljudska organizacija ili zajednica, nego – otajstvo! U Crkvu se naime vjeruje. Naravno, ne treba vjerovati u pojedine ljudske zajednice, ali Crkva je puno više od toga. Crkva je zajedništvo i ljudi međusobno, ali tek unutar zajedništva ljudi s Bogom. I samo tako je shvatljiva kao zajednica. Mnogi ne razabiru tu dimenziju Crkve, pa je mjere svojim mjerilima, ali je

stoga ne mogu niti razumjeti. Poput onih slijepaca koji su dodirivali slona te poslije pripovijedali, jedni da je on nalik na veliku bačvu, drugi da je nalik na stupove, treći da je on zapravo dugačka cijev, četvrti da je poput velikog lista. Kako razumjeti Crkvu ako je se ne promatra iz vjere?

O Crkvi Nicejsko-carigradsko vjerovanje ispovijeda četiri značajke, da je jedna, sveta, katolička i apostolska.

To da je Crkva **jedna**, danas stvarno – kažu neki – treba vjerovati, budući da se to na žalost više ne vidi. Međutim, treba imati duhovne oči i očima vjere vidjeti da stvarno ne postoji više Crkava, nego da je ona u biti samo jedna – koja se doduše nalazi prisutna u mnogim svojim izrazima. Ta oznaka Crkve, naime da je jedna, doziva nam u pamet toliko potrebnu molitvu za jedinstvo Crkve. Svi kršćani, bili oni u ovoj ili onoj „Crkvi“, sve su više svjesni toga skandala podjele i kršćanskog nejedinstva, ali s druge strane i toga da su puno više jedno negoli možda mnogi misle. Naime, svi imamo istoga i jednog Isusa Krista, našega Gospodina i Spasitelja, svi imamo njegovo jedno Evanđelje, imamo njegove sakramente, prvenstveno krštenje (i Euharistiju), te mnoge druge oznake crkvenosti. Za katolike i pravoslavne kršćane bitne oznake crkvenosti su: biskupstvo i Euharistija. Važno nam je da je niz biskupa neprekinut po polaganju ruku od samih apostola do danas, a onda i da Euharistiju slave valjano zaređeni službenici – biskupi i prezbiteri. No, dakako, taj je hod težak jer je puno vremena prošlo otkako smo se navikli živjeti svaki za sebe, te će trebati puno molitava i upornog zalaganja da se ostvari vidljivo jedinstvo Crkve.

Crkva je nadalje – **sveta**. Svetost Crkve ne dolazi ponajprije od njezinih članova, nego od Duha Svetoga koji ju neprestano posvećuje. On čini da i članovi Crkve mogu postati sveti, a to je zapravo Božji atribut – jer „Ti si jedini svet“, govorimo Bogu. No, i nama ljudima dano je da sudjelujemo u Božjoj svetosti, odnosno da po nama ljudi mogu doći do Boga. To često nije moguće kad samo gledaju naše slabosti i grijeha, ali ako su zagledani u Božja djela, tada i u nama i po nama mogu vidjeti Boga koji je i danas živ i djelatno prisutan u ovome svijetu. Svetost se pak poglavito očituje u savršenstvu ljubavi. Dakle, nije riječ ni o kojoj drugoj savršenosti, jer čovjek nije ni u čemu savršen – to je doista samo Bog, nego riječ je o tome da se čovjek može vinuti do Božje svetosti, ukoliko se da ispuniti i voditi Božjom ljubavlju.

Oznaka Crkve da je ona „**katolička**“ ne označuje da nije „pravoslavna“ ili „evangelička“, tj. evanđeoska ili „baptistička“, što znači da su njezini članovi kršteni. Ne! Svi smo mi kršćani zapravo i katolici i pravoslavni (ortodoksni točnije znači: pravovjerni) i evanđeoski i kršteni. Samo smo sebi prisvojili pojedine značajke da bismo se razlikovali. No, i pravoslavci su katolici ako su otvoreni svima! Jer upravo to znači grčki pridjev „*katholike*“ – sveopća, posvudašnja, univerzalna. To je Crkva, koju je Krist otvorio svim narodima, svim ljudima, svim naraštajima, da bude posvuda prisutna pronoseći Njegovo ime, navješćujući Njegovu Radosnu vijest, pružajući svima Njegovu ljubav.

I na kraju, Crkva je **apostolska**. To svojstvo Crkve kaže da je ona sazidana na temelju apostola, da su je aposto-

Krunidba Blažene Djevice Marije u nebu,
naslikao bl. Ivan iz Fiesola 1432.

li – kao novih dvanaest Jakovljevih sinova koji su očevi dvanaest izraelovih plemena – sagradili i pronijeli svijetom kao novi Izrael. To „apostolstvo“ znači i to da smo svi mi, kršteni članovi Crkve, od Krista poslani. Upravo je misijska svijest, da trebamo „ići po svem svijetu i propovijedati Evanđelje svemu stvorenju“ (*Marko* 16, 15), dio našega identiteta, zadaća koja Crkvu čini Crkvom.

Kažu da je papa Pio XII. na jednom primanju upitao neke bogoslove o oznakama Crkve i oni su mu, točno, izrecitali ove četiri. No, on je dodao: „i mučenička“. A Crkva je i zalog ili znak i oruđe najtješnjega sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijeloga ljudskog roda, a to znači i sol i kvasac, nadahnuće i pomoć svekolikom čovječanstvu da ostvari svoju svrhu.

Ispovijedam jedno krštenje na otpuštenje grijeha.

I čekam uskrsnuće mrtvih.

I život dočastog vijeka. Amen.

Posljednji i zaključni, sedmi članak Nicejsko-carigradskog simbola izriče našu kršćansku vjeru u **novi život**, u koji ulazimo krštenjem, koji ako sagriješimo obnavljamo po Božjem oprostjenju, a svoju puninu ima u uskrsnuću i životu vječnome.

Krštenje je svetoostajstvo kojim se čovjeku daje novi život. Isus reče jednom Nikodemu: „Tko se ne rodi nanovo, odozgor, ne može vidjeti Božje kraljevstvo“ (*Ivan* 3, 3). Riječ je, dakle, o novom rođenju, kao da čovjek započinje novi život. Nikodemu je to toliko neobično da pita Učitelja: „Kako se čovjek može roditi kad je star? Zar može po drugi put ući u majčinu utrobu i roditi se?“ (*Ivan* 3, 4). Isus mu odgovara: „Ako se tko ne rodi iz vode i Duha, ne može ući u Božje kraljevstvo“ (*Ivan* 3, 5). Treba, dakle, doživjeti preporođenje koje čini Duh Sveti, a znak je voda. Obred krštenja bio je poznat i u Starom zavjetu, a radilo se o ulasku u vodu i obrednom pranju ili uranjanju da bi se

tako označilo odbacivanje grijeha ili ozdravljenje koje se željelo. Tako se gubavac Naaman na nalog proroka Elizeja sedam puta oprao u Jordanu te se očistio od gube, ozdravio od te opake bolesti. Ivan Krstitelj u pustinji krsti one koji mu dolaze, željni da se ostave svojih grijeha i započnu novi život. To je krštenje za oprostjenje grijeha. Ivan naviješta Mesiju i izričito kaže da je njegovo krštenje „krst vodom na obraćenje“ (*Matej 3, 11*), ali da poslije njega dolazi jači od njega: „ja vas krstim vodom, a on će vas krstiti Duhom Svetim“ (*Marko 1, 8*). No, Isus spaja i vodu i Duh, kako smo čuli u pouci Nikodemu. Dakle, voda je vanjski znak, a Duh je onaj koji iznutra čovjeka mijenja, čisti, ozdravlja i daje mu novi život.

Katoličko shvaćanje sakramenta krštenja uvijek je u tom povezivanju, vanjskoga znaka i dara nutarnje milosti preporođenja. Neki naime kršćani, nekatolici, uče kako nije moguće krštenje djeteta jer se ono ne može preporoditi, početi novi život, te da je to samo krštenje vodom. Ipak, svakome – pa i djetetu – Bog dariva novi život, život milosti, no na primatelju je hoće li taj dar i koristiti i njime se služiti. Dar je međutim nepovratno dan i kadar je čovjeka učiniti Božjim čovjekom.

Sam pojam krštenja povezan je, s jedne strane, s načinom kako se vrši ovaj obred, a s druge strane, koji učinak on proizvodi. Grčka riječ za krštenje je „baptizma“, što zapravo znači „uranjanje“. Prvi su se kršćani doista krstili uranjanjem u vodu, i to najprije u vodu tekućicu – kao i Isus, u rijeku Jordan. Kasnije su se krstionici pravili bazen u predvorju crkve te se tu krstili prije ulaska u Crkvu. No, premda se kasnije uveo i običaj polijevanja, uvijek je shvaćanje tog sakramenta da se osobu novokrštenika „uranja“ u život Presvetog Trojstva. Naime, Isus je naložio apostolima da se to čini u ime Presvetoga Trojstva: „Podite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca, i Sina, i Duha Svetoga.“ (*Matej 28, 29*). Drugi naziv, raširen u slavenskim jezicima kao i u engleskom („to crist“) – jest „krštenje“, što znači da se tim sakramentom „pokristovljuje“ čovjeka koga se krsti. Taj dakle postaje „drugi Krist“, prema onoj Pavlovoj: „Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist.“ (*Galaćanima 2, 20*). Krštenje je, prema tome, doista novo rođenje, novi početak, život Krista u meni i moj život u Kristu. „*Postao si novo stvorenje, Krista si obukao.*“ – govori krstitelj kršteniku. To „novo stvorenje“ upravo je kršćanin – tj. „pokristovljeni čovjek“.

Ako kršćanin ipak sagriješi, tj. odijeli se svojim djelima od Krista, može se pokajati i ponovno Kristu vratiti – po sakramentu pomirenja. Zato se ispovijed ili pomirenje zove i „druga daska spasa“ ili ponovno krštenje. Sakrament pokore ponovno nas vraća u pokristovljeno stanje, u novi život.

Novi je život – uskrsnuće. O tome govori krštenje: „Krštenjem smo zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih i mi tako hodimo u novosti života“ (*Rimljanima 6, 4*). Kristovo uskrsnuće tako je početak i našega uskrsnuća. I mi se nadamo istoj novosti života, u kojoj već sada trebamo hoditi.

To je taj život budućega vijeka u koji vjerujemo, život kraljevstva Božjega koje ne prolazi, u koje se ulazi slijedeći Krista – u pouzdanju u njega, i nasljeđujući ga po ljubavi, ljubavi prema Bogu i prema bližnjima.

Na kraju riječ „Amen“ ista je kao i na početku „Vjerujem“, što znači da vjera treba biti i početak i kraj svega kršćanskoga života i djelovanja.

Zaključak

Ispunimo Godinu vjere svjedočanstvom i ponosom da pripadamo Kristu, da smo članovi njegove Crkve, nositelji njegova poslanja!

Razmatrajući Vjerovanje zastanimo i pomolimo se, razmatrajmo pred Gospodinom veličinu dara vjere i molimo ga da nam podari snagu da vjera bude sav naš život, da prožme sve naše postojanje i zalaganje – i u našim obiteljima i na radnom mjestu, u mjestima učenja, igre i zabave, ali i u zalaganju za zajedničko dobro, za društvenu pravednost i u našoj nazočnosti u politici, kulturi, znanosti i umjetnosti – jednom riječju: u svim područjima života i rada.

Vjera jest naš osobni izbor i hod za Kristom, ali ona i obvezuje na takvo djelovanje da se ovaj svijet njime mijenja na bolje, da se u svemu što činimo i gdje živimo vidi da smo kršćani, da prožimamo svijet Kristom i njegovim shvaćanjima vjernosti dobru, poštenju, ljubavi.

Vrijeme u kojem proživljavamo Godinu vjere u našoj je Domovini obilježeno velikom i teškom prije svega moralnom krizom povjerenja u ustanove, u bližnje, u čitav sustav, ali i sve većom i težom nezaposlenošću i siromaštvom koje budi u mnogim dušama malodušnost i zamagljuje pogled u budućnost. Posebno se mladima, koji su željni i imaju pravo na perspektivu i budućnost, žele u dušu uvući pesimizam i nesigurnost.

Mi kršćani, ljudi koji vjerujemo u Boga i zbog Njega u ljude i u budućnost, ne smijemo dopustiti da se ta besperspektivnost širi i da u nama i u našim bližnjima prouzroči tamu i beznade. S Kristom znamo uvijek smo pobjednici i nema toga stanja ni u pojedincu ni u društvu koje On ne može ispuniti svojim svjetlom i otvoriti nam nadu.

Kad kažemo „**vjerujemo**“, tada to znači:

Vjerujemo u Tebe, **Gospodine**, da nas nisi napustio i nikada nas ne ćeš ostaviti jer Ti si dobri Otac, poput majke, Ti si Gospodin naš Isus Krist, naš prijatelj i Spasitelj, Ti si Duh Sveti, naš Posvetitelj i ljubav.

Vjerujemo u **Crkvu** kao zajednicu spašenih, u Tijelo Kristovo na zemlji, na čijem je čelu Tvoj vidljivi namjesnik Sveti Otac, u zajedništvu s biskupima i svećenicima, s osobama posvećenog života i s mnogom braćom i sestrama koji tiho provode svoj život s Tobom u svojim obiteljima, na svojim radnim mjestima i u njima vlastitoj duhovnosti u svijetu.

Vjerujemo u **sebe**, jer znamo da s Tobom – i jedino s Tobom – mi možemo ostvariti životni cilj, i to u radosti i s uspjehom koji nam samo Ti možeš dati.

Vjerujemo u naše **bližnje**, naime da je moguća zajednica koja ima budućnost, u kojoj je ugodno živjeti i raditi, u kojoj svatko ima svoje mjesto i u kojoj se događa uvijek nešto lijepo i plemenito, što ispunja i nadahnjuje.

Vjerujemo u našu **Domovinu**, tj. spremni smo se žrtvovati za dobro naše zajednice, našega hrvatskog društva, za njegov boljitak i napredak jer vjerujemo da je to naš dom i da ga trebamo čuvati i unaprjeđivati da bi bio ugodan i današnjim naraštajima i onima koji dolaze.

O trajnoj Tuđmanovoj baštini

IVAN MUSTAĆ

Ponosan sam što večeras mogu sudjelovati u predstavljanju knjige „Tuđmanova baština“ prijatelja i svjetonazorskog istomišljenika dr. Nedjeljka Mihanovića, s kojim sam bio u prvome sazivu Hrvatskoga državnoga sabora u tadašnjem Vijeću općina. Bilo je to vrijeme slave i ponosa, jer je Hrvatski državni sabor kroz cjelokupnu pisanu hrvatsku povijest bio neprekinuti lanac jamčevići i svjedočevići, da po prirodnom i pozitivnom pravu, hrvatski narod živi svijest o samobitnosti i pravednom nastojanju da stekne samostalnu državu. Hrvatski je narod, pod vodstvom dr. Tuđmana, očitovala tu volju na Referendumu 19. svibnja 1991. s 94,17% glasova za suverenu i samostalnu svoju Hrvatsku. To je bila volja hrvatskoga naroda na kojem međunarodno javno pravo zasniva uređenje samostalne države svakoga naroda, jer je pravo univerzalna i etička norma, prema kojoj, i mali narodi imaju ista prava kao i veliki, kad je u pitanju narodna volja.

Autor se, kao neposredni svjedok zbivanja, upustio u opis i analizu Tuđmanova djela, stvaranja hrvatske države kojoj je posvetio svoja umna djela, državničku mudrost, procjenu političkih zbivanja u svijetu i okruženju, vojnu izobrazbu i strategiju uspjeha, izabравši jedini cilj državu! I uspio je. I to, unatoč svjetskim moćnicima koji su ga odgovarali od toga puta i nagovještavali neuspjeh. Morao je svladati političko mnijenje svjetskih državnika, ali i domaćih ljudi koji su zagovarali obnovu i demokracizaciju Jugoslavije pod dominacijom tadašnjega državnog i partijskog vrha.

Mihanović knjigu posvećuje svima koji su dali život za hrvatsku domovinu. Kao vrstan poznavatelj hrvatske književne baštine (doktorirao radom „Lirika Vladimira Nazora“), erudit enciklopedijskih razmjera i klasičar, utkao je u svoj intelektualni habitus grčku filozofiju i rimsko pravo povezavši ih s judeo-kršćanskom baštinom pa tako istaknuo europske korijene i europsku fizionomiju. Iz te potke, europske baštine i europskog kontinuiteta, Mihanović je

Već godinama daleko najviše svijeća za Dušni dan u zemlji se pali na grobu prvoga hrvatskog Predsjednika. Teško bismo imali Hrvatsku da nije bilo toga hrabrog vizionara kojeg je zanimala samo Hrvatska.

Snimila Kristina Bubnjević
1. studenoga 2012. na Mirogoju.

Dr. Franjo Tuđman 18. travnja 1990. na najvećem dubrovačkom skupu uoči prvih višestranačkih izbora.

napisao knjigu o Tuđmanu na 655 stranica. Njegovo djelo, stvaranje Hrvatske, nazva spomenikom trajnijim od mjedi, navodeći rimskog klasika Horacija. Prema ovoj je knjizi Franjo Tuđman za hrvatski narod ono što su svojim narodima bili Cromwell, Bismarck, Cavour, De Gaulle i Adenaur.

Zaslugom Tuđmanova državotvornog plana, Hrvatska je konačno – nakon *Pactae conventae* iz 1102., Sabora na Cetinguadu 1527., Pragmatičke sankcije 1712., Hrvatsko-ugarske nagodbe 1868., Proglašenja Kraljevine SHS 1918., Sporazuma o osnivanju Banovine Hrvatske 1939., Uspostave N.D.H. 1941., Avnojevskog ustrojstva nove komunističke Jugoslavije 1943. i drugih sukcesivnih – borba za neovisnost, godine 1992. napokon postala državni i politički subjekt. Za takvu Hrvatsku reći će na Markovom trgu 5. travnja 2008. George Bush, predsjednik najveće svjetske sile SAD-a: „Danas je Hrvatska djelotvorni čimbenik suvremenoga svijeta i međunarodnoga poretka.“

Pod Tuđmanovim vodstvom Hrvatska je postala međunarodno priznata, članica UN-a i Vijeća Europe. On je zacrtao smjer ulaska u NATO savez i Europsku uniju.

Usprkos lijevoj medijskoj hajci, u kojoj još uvijek vlada nostalgija za Jugoslavijom i veličanje njezina tvorca Josipa Broza, koji se svim snagama borio da Hrvatska nikada ne bude samostalna država, Tuđmanov povijesni lik sve se jače ocrtava na obzoru nacionalne povijesti. Što vrijeme odmiče, sve više spoznajemo da se takve goleme, političke, organizatorske, strateške i državotvorne pojave rijetko javljaju. U priznanju Tuđmana kao velikana hrvatske povijesti i čimbenika europskih promjena na zemljovidu suvremenih država pridružio se i poznati američki diplomat i političar Henry Kissinger ovim riječima: „Gospodine Predsjedniče, kao svi velikani za života ne ćete dočekati pravilno tumačenje svojih zasluga za narod. To će učiniti tek budući naraštaji, ali vjerujte, učinit će. Vi ćete biti veliki čovjek hrvatske povijesti, ali ne za života, nego kad ocjene budu donesene hladnom glavom.“ Ovo nije tek kurtoazna izjava, nego promišljena potvrda Franji Tuđmanu od najdugovječnijeg člana Bildenberga, tzv. „Svjetske vlade“ koja okuplja istaknute svjetske gospodarstvenike, financijske moćnike i medijske moćnike bez čije se odluke ne može izabrati američki predsjednik, napasti Iran ili spasiti Grčku i Španjolsku

od stečaja. U početku stvaranja neovisne Hrvatske, teško da je Tuđman računao na takvu potporu, ali je instinktom državnika shvatio sretni trenutak i iskoristio svoj Kairos. Mogao je to učiniti jedino s jedinstvenim i pomirenim svojim narodom i u blistavim vojno-redarstvenim akcijama Bljeska i Oluje osloboditi zemlju i uspostaviti granice zacrtane međunarodnim autoritetom Badinterove komisije. Zato je Franjo Tuđman karizmatični hrvatski državnik i povijesna ličnost makar se njegovi oponenti na glavu postavili. Od njegove smrti prošlo je 12 godina, a o njemu, njegovu dobu, mandatu, životu i politici još se uvijek ne sudi „hladnom glavom“. U hrvatskome javnom životu, u okruženju i svijetu, o Tuđmanu se, a onda i o Hrvatima i Hrvatskoj, sudovi prečesto donose na temelju različitih predrasuda, neprovjerenih informacija, podvala, propagandnog politikanstva, mržnje i osvete. Tuđman je još predmet ideoloških obračuna, koji svoje kampanje vuku iz komunističke Jugoslavije, proglašavajući ga čak fašistom i zadrtnim nacionalistom, a on to nije bio. Već 1941. pristupio je antifašističkom pokretu otpora, u kojem sudjeluje kao aktivni borac i organizator i to svoje opredjeljenje nikada nije prestao živjeti.

Bio je partizanski general, napustio JNA i odlučio baviti se poviješću. Kao direktor Povijesnog instituta drznuo se suprotstaviti partijskom pogledu na jugoslavensku povijest, često pisanu na štetu Hrvata i zbog toga dvaput robijao. U životu je imao mnoge mijene, ali i svijet oko njega također se mijenjao. Zato se na Tuđmana nikako ne može gledati crno-bijelo, baš kao što ni sama povijest nikada nije jednoznačna, ako želimo biti objektivni. U Tuđmana treba vrednovati njegove pozitivne strane, a jedna od najvažnijih je njegova vizionarska želja za samostalnom Hrvatskom. Kritici pak treba izvrgnuti negativnosti i promašaje kojih je bilo kao i kod svakog lidera, ali jedno i drugo treba staviti u kontekst vremena i prostora. Čini mi se prikladnim, ovdje, citirati velikog francuskog klasika Andréa Gidea: „Vjeruj onima koji traže istinu, sumnjaj u one koji su je našli.“ A Tuđman je tražio istinu. Rođen u HSS-ovoj sredini, prihvaća marksizam, postaje član KP, partizan, ali i najpoznatiji hrvatski disident, osnivač pobjedničke stranke HDZ-a. Za suradnike bira one koji su bili kadri u pojedinim segmentima provesti njegovu zamisao. Ujedinio je hrvatsko narodno biće u sveopćem pokretu, pomirio sinove ustaša i partizana i ostvario tisućljetni hrvatski san uspostave slobodne i neovisne Hrvatske. Njegovi bliski suradnici znaju da nije zaboravio na lustraciju, ali samo u okviru svehrvatske pomirbe. S njim je započelo novo poglavlje u odnosima domovinske i iseljene Hrvatske. Nacionalna pomirba premostila je sve one ponore između Domovine i hrvatske emigracije, koje je partijsko-policijski komunistički režim proizveo i osvetljubivo iskonstruirao.

Protiv ideje pomirbe, ali i neovisne hrvatske države, istine radi, treba reći, bio je i ostao hrvatski antifašizam koji je usko povezan s jugoslavenstvom. I premda je donio antifašističko oslobođenje, hrvatski antifašizam nije donio nacionalnu emancipaciju i to je istočni grijeh hrvatske ljevice. Francuski, talijanski, engleski i drugi europski antifašisti nisu samo pobijedili fašizam, nego su potom afirmirali nacionalne relacije i zbog te punine obavljenoga posla ondje nema jalovih rasprava između fašista i antifašista.

Ivan Mustać govori pred crkvom Sv. Vlaha i Franjom Tuđmanom 18. travnja 1990.

Upravo je to Franjo Tuđman želio ostvariti stvaranjem neovisne države. Hrvatski su antifašisti za razliku od svojih europskih kolega, izdali nacionalne relacije. Mi smo s hrvatskim komunistima izgubili pola stoljeća u bespućima povijesnoga lutanja, a oni su za to vrijeme počinili jezive nacionalne izdaje. Zato je Tuđman antifašist europskih razmjera i samo njegov antifašizam poprima pozitivne vrijednosti.

Da se razumijemo: u sveopćoj pomirbi i stvaranju hrvatske države sudjelovali su brojni bivši komunisti, ali se oni zajedno s Tuđmanom razlikuju od onih koji su 25. lipnja 1991. izišli iz sabornice kad se proglašavala samostalnost.

Tuđmanova radna energija može se izraziti onom klasičnom *carpe diem*, iskoristi svaki dan do maksimuma. Nikad se nije zadovoljio postignutim. Tražio je nove putove do istine. Mijenjao se, ali uvijek prema dosegu svojeg intelektualnog zrenja, svjestan da se spoznajom dobra mora i sam mijenjati. Znao je stare narodne ideje radikalizirati i prožeti novom energijom. Njegove misli i vizionarski zanos bile su nepoznate razmišljanju tadašnje hrvatske političke i sociološke historiografije. Prema kardinalu Kuhariću gajio je istinsko poštovanje. Vjerujem da je Tuđman, u društvu blagopokojnoga zagrebačkog nadbiskupa prekoračio i svoj zadnji prag u traženju putova za svoj konačni doseg smisla života. Priprava za tu zadnju stepenicu u zagrljaju s vječnom Istinom bila je susret sa Svetim Ocem prilikom veleborne izložbe hrvatske kulture u Vatikanu (*Hrvati – kršćanstvo, kultura, umjetnost*, 28. listopada 1999.) i nakon poklona svim hrvatskim žrtvama (uoči Dana mrtvih) na Oltaru Domovine na Medvedgradu, otišao je tamo gdje svi smrtnici odlaze. Ja sam se s njim oprostio 10. srpnja 1999. u Palači Sponzi kad sam mu bio domaćin pri otvaranju Dubrovačkih ljetnih igara.

Večeras zato odajemo poštovanje prvome Predsjedniku samostalne i suverene države Hrvatske, izabranome narodnom voljom. Zahvalni smo dr. Nedjeljku Mihanoviću, bivšem predsjedniku Hrvatskoga državnoga sabora, na ovom opsežnom djelu u kojem će svaki dobronamjerni čitatelj otkriti veličinu Predsjednika Tuđmana.

Predsjednik je često govorio: „Imamo Hrvatsku i bit će onakva kakvu je mi izgradimo.“ Za to je potrebna duhovna katarza, jer se politika ne smije odvojiti od etike, na što je neprestance upozoravao sluga Božji Franjo Kuharić. Vjerujem da hrvatski narod ima snage i volje za takvu duhovnu obnovu.

U samostanu Sv. Klare u Dubrovniku 20. lipnja 2012.

46. polugodišnjak Prvostolnice

Uoči 300. obljetnice otvaranja za bogoštovlje dubrovačke barokne prvostolne crkve, početkom kolovoza 2012. objavljen je 46., vrlo bogat broj *Naše Gospe*. U devet tematskih cjelina sadržava 112 članaka, jednu pjesmu i 153 ilustracije, od ukupno 65 autora, od toga 55 živućih.

Tematsku cjelinu posvećenu Godini Caritasa otvara proglas bl. Alojzija Stepinca o svrsi i potrebi Caritasa, aktualan i 78 godina nakon što je napisan, dok cjelina o uskrsnome otajstvu počinje razmišljanjem sluga Božjega Franje Kuha-rića o postu jezikom.

U rubrici *Ususret svetkovini Velike Gospe* Ivan Pavao II. objašnjava kako je blažena Djevica Marija umrla te je dušom i tijelom uznesena u nebo, a čemu su posvećene dubrovačka kao i mnoge druge katedrale (Split, Poreč, Zagreb, Krk, Varaždin, Pula, Palermo, Lucera, Napulj, Padova, Si-jena, Pariz, Clermont-Ferrand, Chur, Speyer, Freiburg im Breisgau, Cordoba, Burgo de Osmo, Evora, San Francisco, Louisville, Ciudad de México, Džakarta...).

Stalna kolumnistica piše o odgoju i vjeronauku u državnoj školi.

U bloku o sv. Vlahu donose se predavanja Nevena Šimca o tomu što je kršćanstvo dalo Europi te o strahovima hrvatskih katolika pred Europskom unijom, prikazuju nove knjige o dubrovačkom zaštitniku, izvješćuje o 1041. Festi sv. Vlaha, orguljama, pjevalištu i obnovi njegove crkve.

Središnji dio lista zauzimaju vijesti iz života Gradske župe. Među njima se ističe propovijed pravoslavnoga hercegovačkog biskupa na ekumenskoj molitvi kojom je zamolio oprostjenje Dubrovčana za razaranja u ratu. Više članaka posvećeno je redovništvu u Dubrovačkoj biskupiji, pripremi i slavlju prve ispovijedi, prve pričesti i krizme. Obrazlaže se zašto je potrebno uvesti više reda i molitve u slavlja vjenčanja i u razgledanje Katedrale. Tu su i prilozi o pastoralnom i karitativnom korištenju Gospina doma u Slanome.

Zaključni i najopširniji dio broja bavi se resakralizacijom Svetišta dubrovačke Katedrale, ogoljena u poslijepotresnoj obnovi 1986. godine. Tomu je bio posvećen Okrugli stol 17. veljače ove godine na kojem su raspravljali povjesničari umjetnosti, arhitekti, arheolozi, konzervatori i restauratori, a moderirao ga je Miljenko Domijan. Sada se objavljuje zvučni zapis toga Okrugloga stola i njegovi zaključci, a osim toga se donosi nekoliko povijesnih, kanonskopornih, ur-

banističkih i liturgičarskih priloga o toj temi. To je izvrstan materijal za proučavanje povijesti i etike restauriranja i općenito obnove u tkivu Grada od kamena i sunca te današnje situacije u strukama koje se bave crkvama kao građevinom i baštinom.

Časopis je u digitalnom obliku besplatno dostupan na internetu na: www.tonimir.hr/NašaGospa46.pdf.

Napisali su o broju 46

Svaki broj je kvalitetan na svoj način, ali ovaj je bljesnuo znatno snažnije nego što su lokalni okviri.

Denis Vokić

Zahvaljujem na prelijepim izdanjima katedralnog lista Naša Gospa.

Rina Nenadić

Podržavam u potpunosti digitalno izdanje i hvala Vam što ste mi ga poslali.

Marina Missoni Barišić

Dosad sam gledala i čitala posebice o prilično izglednom povratku Katedrale kakvu sam pamtila prije i đe sam se u neka davna vremena krizmala. Nadam se da će dok sam živa uspjeti vratiti joj dio njezinoga staroga ruha.

Mirjana Urban

Baš vam hvala na ovom lijepom gestu. Pogotovo sad kad se Hrvati u Kostarici pokušaju okupiti i hraniti se svojom kulturnom baštinom. Lijep pozdrav svima u Domovini.

Darinka Grbić, Kostarika

Malo prelistah polugodišnjak „Naša Gospa”. Mislio sam da je samo za malu djecu. Uvjerih se da je i za odraslu djecu, osobito za roditelje vjeroučenika. Lijepo i poučno. Čestitam i zahvaljujem. Znam da je trebalo truda da se sastavi ovako bogat broj koji će se sasvim sigurno rado i plodonosno čitati. Mnogo pozdrava.

fr. Stjepan Krsić

Kao i uvijek, list je bogat dobrim člancima. Uvijek me osobito raduju članci o Blaženom Alojziju.

Davor Zovko, Švedska

Puno hvala. Ima puno zanimljivih naslova. Kompliment!

o. Vinko Mamić

Zahvaljujem u svoje ime i ostale subraće na novom polugodišnjaku dubrovačke Katedrale. Neke sam članke preletio, jedan i drugi pročitao, nagovor blaženog Ivana Pavla II. o „Usnuću” Blažene Djevice Marije fotokopirao i dobro će mi doći za Veliku Gospu, jer u tjednu prije svetkovine dajem duhovne vježbe Milosrdnicama u Lužnici, a krajem kolovoza splitskim svećenicima u Vepricu.

Vama i svim suradnicima „Naše Gospe” i dragim Dubrovčanima ugodne ljetne dane uz Božji blagoslov.

Iskreno Vas pozdravljam!

p. Marko Matić, Zagreb

Hvala na lijepom župnom časopisu Naša Gospa. Pun je izvrsnih tema i sadržaja. Već sam neke od njih pročitao a i kolegama poslao. Naš biskup Ratko izvrsno piše. Njegovo vrijedi za čitanje. Javio sam se prošli put i don Stanku Lasiću i čestitao sam mu na ovome djelu. Time sam na neki način samo malčice podsjetio sebe na povezanost glasovitog Viničanina glagoljaša don Jakova Perkovića na njegovu vezu s Dubrovnikom gdje je otiskao svoje tri knjige i jednu ponovio. Primite srdačne pozdrave od

don Ilije Drmića iz Vinice

Zahvaljujem na novom broju Naše Gospe i ujedno čestitam. Velik je to posao, ali vrijedi. Pozdrav i svaki uspjeh u daljnjem radu.

fr. Božo Lujčić

Pregledao sam, štošta doznao iz Vašega izvrsnoga polugodišnjaka i od srca Vam čestitam na uspjehu.

Ivan Botica

Hvala najljepša na dostavljenom 46. broju Naše Gospe. Započela sam s čitanjem, teme su iznimno aktualne, značajne i navode na promišljanje svakog tko nastoji biti katolik. Nažalost, danas se čovjek lako navikne na neozbiljna i površna štiva koja ga preplavljaju, pa nerijetko propusti ono što predstavlja pravo bogatstvo za njega. No, ovaj, sadržajem iznimno bogat broj me, hvala Bogu, doista zainteresirao. Lijep Vam pozdrav želim i svako dobro!

Marija Vučković, zamjenica dubrovačko-neretvanskoga župana

Kao svaki broj, tako i ova Naša Gospa sadrži odabrano bogatstvo koje zaslužuje pažljivo čitanje. Iz povijesti do aktualnosti - to je duga koja privlači i obogaćuje.

Zahvaljujem, pozdravljam,

o. Jurij Devetak, lazarist, slovenski misionar u Beogradu

Hvala Vam puno na slanju poveznica, uživam u čitanju, odlični su i jako vrijedni tekstovi, da je barem više takvih listova u Hrvatskoj!

Mirela Hrovatin, antropologinja i etnologinja, Zagreb

Dragi prijatelji, osjećate li Božju veličinu i ljubav prema našoj Domovini po oslobađanju od krivnje naših generala, ali i nas svih, jer smo bili narod koji je dobio državu na zločinima. Braniti se značilo je zločin u očima onih koji nas ne vole. Vidite što su učinile molitve, post, zajedništvo, zaboravljanje sebe, jer svi smo bili usmjereni na dobrobit njih i Domovine. Molimo za one koji nas mrze da budemo sinovi Svevišnjega. Posvećujemo sebe i druge. Budimo Božji.

s. Klaudija Uran

Neizostavno štivo na komončinu

MIRJANA KAZNAČIĆ

Grad je živ, još nas ima i plovimo usidreni u našoj Katedralnoj župi Gospe Velike, zaključit ćete zadovoljno nakon što pročitate 46. broj katedralnoga lista *Naša Gospa*, zbog čega sam osobno sretna.

Već u imenu lista, u riječi *Naša*, sadržano je značenje i razlog njegovog postojanja: on je naš jer govori o nama i pripada nama, kao što je naša i stolna crkva Gospe Velike. Ovog puta Uredničko vijeće poklanja nam najopširnije štivo dosada, a na opseg je bitno utjecao onaj dio u kojem se govori o planovima i željama Pastoralnoga vijeća naše Župe na čelu s don Stankom, a uz potporu našega biskupa Mate Uzinića da se, kao poklon u prigodi obilježavanja tristote obljetnice naše Katedrale, njezina duhovna unutrašnjost uskladi s negdanjom prije trešnje 1986., a poštivajući i dugogodišnje želje, pa čak bismo mogli kazati i zahtjeve, svih žitelja Grada Dubrovnika, jer „uređenje iz 1986. puk jednostavno nije prihvatio“ (Miljenko Domjan, Okrugli stol 2012.). Teme su raznolike, oku i srcu ugodne, a mnoge od njih i znanstveno obrađene, zbog čega Našu Gospu

uvažavaju i mnoga čeljad izvan Mira, pa i čeljad od pera i znanosti.

Već ranije ja sam list *Naša Gospa* nazvala Okvirom za sreću i Okvirom za sjećanje. Okvir za sjećanje ispisuju riječi našega župnika koje on, pomno birajući svaku misao, posvećuje našim pokojnicima ostavljajući ih kao trajno sjećanje na njihove osobine zbog kojih bi i A. B. Šimić zadovoljno posvjedočio da nisu hodali maleni pod zvijezdama. Oproštajne riječi zasigurno ublažavaju tugu zbog rastanka njihovim najbližima, a ja sam, kao kap u životnom slapu naše Župe, sretna jer su u našoj sredini živjeli i vječno će živjeti ljudi koji su na najbolji način svjedočili život kakav bismo svi mi trebali živjeti. Okvir za sreću čine brojna vjenčanja i krštenja u našoj Katedrali, a u ovom broju imamo i osvrt na povećani broj vjenčanja i objašnjenje otkud toliki broj stranaca. Korisno je pročitati i pravila koja su postavljena za dobrobit svima onima koji koriste unutarnji prostor Katedrale. Dobro je da su objavljena i u *Našoj Gospi* kako bi svi doznali na koji sve način poštujemo i čuvamo ono što je naše i što nas opisuje kao Dubrovčane, katolike i Hrvate. Brojni izleti i druženja koji su popraćeni duhovnim obredima i obnovama također spadaju u okvir za sreću potvrđujući da naša Župa živi u suglasju čovjekoljublja i bogoljublja, baštineći mudrost naših predaka.

Rado bih se osvrnula na tekst pod naslovom *Vjeronauk u državnoj školi* zbog namjerno i umjetno stvorenih političkih polemika u ime roditelja i učenika o tome treba li u javnoj školi vjeronauk biti zastupljen kao izborni predmet. Budući da smo pred vratima nove školske godine, molim, naročito, sve roditelje i učenike da pročitaju ovaj članak kako bi bili spremni dati pravi odgovor u svojim školama kad im se ponudi pitanje: Vjeronauk ili građanski odgoj? Na ovu kolumnu objasnidbeno se povezuje i članak *Katoličanstvo u Europi* pomažući nam shvatiti da opstanak vjeronauka u državnoj školi pridonosi opstanku katoličkoga nauka u Europskoj uniji, a time i statusu katoličke vjere, tim više kad znamo da je pojam Europe kao zajednice naroda Katolička Crkva i stvorila, a i građansko društvo stvoreno je na temeljima Crkve i kršćanskoga učenja.

Preporučam vam i članak *Post govorom* koji je napisao sluga Božji Franjo Kuharić, a odnosi se na korizmeno vrijeme. Kad ga pročitate, shvatit ćete da njegove poruke i misli valja živjeti svaki dan jer izgovorena riječ može biti blaga, mila, humana, majčinska, opraštajuća, poticajna, ali može i povrijediti, a metaforički rečeno i ubiti.

Našu Gospu ne možete pročitati na mah, nego tekst po tekst, cjelinu po cjelinu, držeći je, rekla bih, do iduće *Naše Gospe*, na komončinu kao neizostavno štivo prije spavanja, ali i uz buđenje kao pozdrav novome danu. Ne biste je smjeli pročitati i poput dnevnog tiska staviti sa strane jer prepuna je života naše Župe kojeg valja trajno sačuvati i ponuditi na čitanje drugim ljudima, a ispisana je i vrijednim znanstvenim sadržajima koji nam uvijek mogu poslužiti kao predložak za neki naš budući istraživački rad. Čitajte *Našu Gospu*, posudite je drugima, naročito našu mladež uputite na čitanje ovih itekako vrijednih sadržaja. Zahvalna sam što sam dio uređivačkog tima koji se silno trudi trajno zabilježiti život kojeg živimo u zagrljaju naših Mira i naše Prvostolnice, a ispunjen je: snošljivošću, dobrotom, du-

hovnošću, zajedništvom, borbom za sklad i opstanak svega onoga po čemu smo to što jesmo –građani Grada, vjernici Župe Gospe Velike.

Članovi Uredništva radosno i s puno entuzijazma sudjeluju u sadržajnom osmišljavanju svakoga broja, a koliko vas poštujemo najbolje svjedoči činjenica da Vam *Našu Gospu* dostavljamo na kućne adrese želeći vas obavijestiti o svemu što se u našoj Župi dogodilo od prethodnoga do aktualnog broja. *Naša Gospa* nas povezuje i potiče na zajedništvo. Ona je naša stranica Interneta i Facebooka.

Nemojte propustiti 27. stranicu i naslov *Oprostite!* Ovu moćnu riječ u Dubrovačkoj katedrali 18. siječnja 2012. u prigodi molitve za jedinstvo kršćana uputio nam je zahumsko-hercegovački i primorski biskup Srpske Pravoslavne Crkve vladika Grigorije Durić.

A na početku 28. stranice piše: *Dubrovački svećenik nagrađen za sprječavanje kršenja ljudskih prava u ratu*. Moja osobna iskrena čestitka don Stanku uz zajednički pljesak svih nazočnih za priznanje koje mu je, na prijedlog dr. Slobodana Langa, udijelila Udruga za vjersku slobodu u Republici Hrvatskoj u Zagrebu 28. siječnja 2012. godine.

U Gospi 12. kolovoza 2012.

Naša Gospa na televiziji

Kao prvi prilog treće emisije *Positivno* na Prvom programu Hrvatske televizije 4. listopada 2012. u 15.30 objavljena je reportaža o listu *Naša Gospa*. Snimatelj Zvonko Conjar, montažer Dominik Miljak i novinar Vedran Benić u tri su minute zabilježili sljedeće.

Kada se u Dubrovniku kaže: „Idem u Gospu”, „Misa je u Gospi”, onda je svakome jasno da misli na dubrovačku Katedralu. Stoga je razumljivo da se list dubrovačke Katedralne župe, pokrenut 1995., jednostavno zove: „Naša Gospa”.

Katedralna župa Gospe Velike djeluje na prostoru unutar gradskih zidina koji svjedoči o stoljetnoj tradiciji državnoga, javnoga i vjerskog života u Dubrovniku. „Katedrala je jedan od pet velikih duhovnih punktova u Gradu: tu su još dominikanci, franjevci, isusovci i Sv. Vlaho. Listom *Naša Gospa* htjeli smo povezati sva ta liturgijska i kulturna središta. Drugi razlog za izlaženje lista je činjenica da je naša sakralna i duhovna baština toliko bogata da je doista treba stalno promicati i predstavljati”, istaknuo je don Stanko Lasić.

Od početaka list je posebnu pozornost posvećivao aktivnostima mladih. „Najbolje od onoga što su djeca stvarala stavljali smo u taj naš list. On se, normalno, u svim obiteljima, i te djece čitao. Tako se njegov sadržaj širio i izvan zidina”, rekla je Eržebet Đanić.

Dva puta godišnje novi broj *Naše Gospe* odlazi na 760 adresa unutar Zidina. List ima širok krug čitatelja jer se u njemu često mogu naći tekstovi relevantne znanstvene vrijednosti, poput teme u zadnjem broju, posvećene raspravi uglednih stručnjaka o vraćanju nekadašnjeg mramornog oltara u Katedralu koji se, rastavljen, čuva u crkvi Sv. Roka. U obnovi nakon potresa 1979. taj je oltar zamijenjen novim svetištem koje nisu prihvatili ni ljudi ni struka.

„Silno se trudimo napredovati i širiti tematiku zašto je i naše čitateljstvo sve brojnije, a njegov profil je sve različiti-

ji, počevši od naše djece do akademskih građana. Presretna sam kad nekad šetam Gradom i kad mi neke naše osobe odpera i od uma kažu: Kad će nova Gospa? Pripremate li? Mogu li ja nešto napisat? To me čini neobično sretnom”, pohvalila se Mirjana Kaznačić.

Već nekoliko godina, zahvaljujući internetskom izdanju, list *Naša Gospa*, može se čitati diljem svijeta. „Elektroničkom poštom šaljemo *Našu Gospu* na oko dvije tisuće adresa, tako da dijaspora, Dubrovčani po svijetu, Amerikama i drugdje, i prijatelji Dubrovnika, mogu pratiti sve što se ovdje događa. Od mnogih imamo povratnu informaciju da to čitaju i zahvaljuju”, otkrio je don Stanko Lasić.

Na svoj način list *Naša Gospa* svjedoči da i uz sve manje stanovnika unutar Zidina, ipak postoje ljudi koji tu žive, rade, rastu, raduju se, tuguju i vjeruju, kao živo tkivo Grada koje Dubrovnik čini Dubrovnikom, zaključio je Vedran Benić.

Katedralna župa pohodila rodni grad biskupa Butorca Pjevanje i molitva u Perastu

DON STANKO LASIĆ

U sklopu priprema za proslavu tristote obljetnice završetka gradnje barokne Dubrovačke katedrale, nakon vrlo uspješnoga pohoda Preku, rodnome mjestu biskupa Josipa Marčelića, u nedjelju 14. listopada 2012. organiziran je pohod Perastu, rodnome gradu dubrovačkoga biskupa Pavla Butorca. Program je započeo zajedničkim objedom u nekadašnjem Franjevačkom samostanu u Perastu koji sada služi za prihvata i smještaj brojnih hodočasnika otočiću Gospe od škrpjela, a kojim sada upravlja župnik don Srećko Majić. Uslijedio je prijevoz brodicom na otočić Gospe od škrpjela i razgledanje crkve i muzeja pod stručnim vodstvom župnika koji svakodnevno prima brojne hodočasnike i zanosno i stručno im govori o svemu što se s pravom naziva biserom Boke. U crkvi punoj umjetnina poznatih slikara i u muzeju s bogatom zbirkom osjeti se dodir izvanzemaljske stvarnosti. U toj crkvi punoj zavjetnih darova čovjek osjeti potrebu molitve za sve one koji su je vjekovima dograđivali, darivali i brižno čuvali.

A jedan od najboljih poznavatelja ovog zdanja na umjetnom otočiću i njegove duhovne i sakralne baštine bio je Peraštanin Pavao Butorac koji je ovdje često boravio i molio. Rođen je 26. ožujka 1888. u Perastu, mjestu slavnih bokeljskih kapetana. Otac mu se doselio u Boku iz Krmpota kod Vinodola kao obrtnik. Klasičnu gimnaziju završio je u Kotoru, a bogosloviju u Zadru. Nakon mlade mise 1910. tri je godine služio kao župnik u Dobroti kod Kotora. Nakon toga postao je kateheta na gimnaziji u Kotoru. Za vrijeme Prvoga svjetskog rata vršio je katehetsku službu na gimnaziji u Splitu, a poslije rata vratio se na istu službu u Kotor. U kotorskoj je gimnaziji predavao sve predmete prema potrebi i to, po priznanju nekih njegovih kolega, bolje od samih predmetnih profesora. Kada je došao koji ugledni gost, domaći ili strani, u posjet gimnaziji, pozdravnu riječ pred profesorima i đacima održao bi kateheta Butorac.

Peti siječnja 1938. izabran je za kotorskoga biskupa, posvećen 6. ožujka 1938., a u veljači 1940. imenovan je apostolskim upraviteljem Dubrovačke biskupije te 25. rujna

1950. dubrovačkim biskupom (što je bio do smrti) i apostolskim upraviteljem Kotorske biskupije (što je bio do 1960.). U Dubrovnik je doselio 1944. i ostao do smrti 22. studenoga 1966. Pokopan je na Dančama. Posljednju je misu odslužio na blagdan Gospe od zdravlja 21. XI., dan prije smrti. Zahvaljujući privatnom intelektualnom radu biskup Butorac bio je svestrano izobražen čovjek i plodan pisac. Godine 1964. dodijeljen mu je počasni doktorat. Njegov znanstveni interes bio je ponajprije upravljen prema Boki i Perastu, a otočić Gospe od škrpjela bio mu je trajno nadahnuće. *Povijest Boke od najstarijih vremena do Nemanjića* izdao je u Splitu 1927. Potom je objavio povijest Boke nakon pada Mletačke Republike do Bečkoga kongresa, u Zagrebu 1938., a iste godine pisao je o Boki u revolucionarnoj godini 1848. Don Srećko Majić izdao je nekoliko njegovih knjiga koje su ostale u rukopisu od kojih treba spomenuti: *Boka Kotorska u 17. i 18. stoljeću – politički pregled*.

U vrijeme svoje biskupske službe u Dubrovniku izdao je više knjiga od kojih su posebno vrijedne propovijedi u čast Majke Božje *U Marijinu perivoju* i sv. Vlaha *U Vlahovu cvjetnjaku*. Biskup Butorac bio je aktivni sudionik Drugoga vatikanskog sabora i saborske ideje unio je u svoje djelo *Problem kulture*. Bio je jedan od najboljih latinista na tom saboru.

Knjigu „Problem kulture“ biskup Butorac smatrao je svojim životnim djelom u kojoj je sazeo svoje opsežno i duboko znanje u snažnu i originalnu sintezu napisanu blistavim stilom. Za svoje znanstvene radove i zasluge dobio je počasni doktorat zagrebačkoga Bogoslovnog fakulteta.

Stariji Dubrovčani sjećaju se propovijedi biskupa Butorca koje je držao s propovjedaonice i koje su trajale i po jedan školski sat, a bile su zanimljive i rado slušane. Propovijedi je redovito završavao molitvom Majci Božjoj prema kojoj je bio posebno pobožan i kojoj je u čast u jeku rata 1944. godine sastavio molitvu koja se i danas moli u procesiji na Veliku Gospu u Gradskoj luci.

U župnoj crkvi Sv. Nikole u Perastu Dubrovčani su slavili svetu misu za pokojnog biskupa Butorca koju je predvodio katedralni župnik don Stanko Lasić a pjevao katedralni zbor. Među hodočasnicima su bila i dvojica svećenika: don Mirko Maslač i don Ivan Penava. Ovim pohodom Perastu Katedralna župa odala je počast i izrazila zahvalnost zaslužnom biskupu Pavlu Butorcu.

U Blatu i Pupnatu

DON STANKO LASIĆ

Katedralna župa organizirala je u subotu 10. studenoga 2012. hodočašće u Blato na Korčuli u Svetište blažene Marije Propetog Isusa Petković koja se posebno štuje u Dubrovačkoj katedrali, gdje se priprema i postavljanje duhovnoga kutka s njezinim likom. Uz ovogodišnje hodočašće pedesetak osoba, članova Katedralnog zbora, Bratstva Presvetoga Sakramenta i Župnoga pastoralnog vijeća, upriličen je i pohod župi Pupnat i grobu zaslužnoga svećenika, rektora Dubrovačke katedrale msgr. Pava Poše.

Program hodočašća obuhvatio je molitveni dio u svetištu blažene Marije u kojem je s. Hijacinta Šimunović koju je od najranije dobi odgajala naša Blaženica, govorila o životu i djelu blažene Marije Petković i svjedočkim žarom i

zahvalnim riječima nizala nezaboravne i drage uspomene na buduću sveticu. Molitva krunice i pjevanje Katedralnoga zbora namijenjeni su za Družbu Kćeri Milosrđa, njezin podmladak i nastavak plodnog apostolata diljem Domovine i svijeta, a posebno u našoj Dubrovačkoj biskupiji gdje sestre djeluju u Blatu, Smokvici, Cavtatu, u Dubrovniku u Katedrali, samostanu Sv. Josipa u Lapadu, u Biskupskome dvoru i Svećeničkom domu. Program je nastavljen razgledanjem riznice i muzeja te pohodom župnoj crkvi i susretom sa župnikom don Nikolom Berišićem te objedom u hotelu Lipa.

Pupnačani su u velikom broju dočekali Dubrovčane pred župnom crkvom oko dva sata popodne iako je toga sunčanog dana većina otočana bila u branju maslina. Hodočasnici su najprije pohodili mjesno groblje i grob don Pava Poše te molitvom i pjesmom zahvalili Bogu za dar zaslužnoga i dobrog svećenika.

Misa u župnoj crkvi započela je pozdravom mjesnoga župnika don Mata Aračića, a u koncelebraciji su sudjelovali don Mirko Maslač, don Ivan Penava i don Stanko Lasić koji je održao i prigodnu propovijed. Pjevao je zanosno Katedralni zbor, a crkva je bila dupkom puna.

Don Stanko se prisjetio dvaju važnih datuma iz 1975. godine, kad je propovijedao na zlatnoj Misi don Pava Poše i 1990. godine kad je za cijeli otok Korčulu bila upriličena središnja proslava pobjede na prvim demokratskim izborima i njemu pripala čast da održi prigodni govor. Pupnačani su ponosni što u župnoj crkvi počivaju zemni ostatci njihova mještana franjevca fra Marka Tvrdeića koji je u Riminiju umro na glasu svetosti te ga u pučkom govoru nazivaju „blaženi Marko“, a 24. kolovoza cijeli otok Korčula hodočasti na njegov grob i moli za njegov zagovor. Ispred župne crkve 12. lipnja 2010. podignuta je bista don Pava Poše, rad akademskog kipara Iva Didovića iz Lumbarde, na kojoj piše da je bio hrvatski domoljub i mučenik za vjeru.

U Bratimskoj kući pokraj crkve Dubrovčani su bili počašćeni jelom i pićem koje su pripremile domaćice pod vodstvom župnika i mjesnoga Bratstva. Uz pjesmu druženje je potrajalo duže od predviđenog, a Dubrovčani su pozvali Pupnačane da pohode Dubrovnik.

Don Pavo Poša rođen je u Pupnatu 14. studenoga 1900. gdje je završio osnovnu školu. Gimnaziju je nastavio u Dubrovniku, a studij teologije u Ljubljani. Služio je kao svećenik godinu dana na Grudi, osam u Blatu, osam u Lombardi, a od 1943. do smrti 1980. u Dubrovniku. Bio je predzadnji upravitelj Popovskog zbora od 1943., rektor Dubrovačke katedrale od 1950. do 1965., nastavnik na Sjemenišnoj gimnaziji, dekan Dubrovačkog dekanata, kancelar Dubrovačke biskupije od 1965. do 1974. Monsinjorom je imenovan 1952., kanonikom 1961. i prepozitom Stolnoga kaptola 1971. i tu je službu obnašao do smrti.

Don Pavo je živio tako skromno da nikad nije koristio grijanje, ni po najljućoj zimi, i sve što je stekao dijelio je siromasima. Uživao je ugled učenoga i pobožnoga svećenika, urednog i odgovornog djelatnika, a u Dubrovačkoj katedrali za njegova upravljanja sve je bilo tako raspoređeno i obavljano da su brojni suradnici kanonici, svećenici, pjevači, ministranti, članovi Bratstva Presvetog Sakramenta djelovali kao dobro uvježbana ekipa.

Ono po čemu je don Pavo zapamćen, a o čemu nikada nije govorio jest fizički napad u režiji Udbe koji je doživio putujući na Mljet koji je tih godina bio bez stalnoga svećenika. Na blagdan Male Gospe 1953. godine unaprijed pripremljeni i nagovoreni pojedinci poslani iz Dubrovnika nisu ga pustili da se iskrca u Sobri pa je brodom produžio do Korčule gdje je dočekan s pogrđnim povicima i prijeljama linčom da bi cijelu noć proveo u šumi iznad samostana sestara dominikanki i sljedeće jutro na povratku prije ulaska u brod napadnut i oblijepjen jajima i gnjilim rajčicama. Na mulu u Gružu je dočekan jednako okrutno od podivljale rulje, pretučen i bačen u more. Zapriječen mu je povratak doma nego je sav mokar od mora bačen na palubu istoga broda gdje su se izivljavali nad njim. U Herceg Novomu su ga iznijeli s broda te su ga dva vojnika na mrtvo pretukla polomivši mu više rebara. Jedan ga je milicionar preveo u vojničku bolnicu „Meljine“ odakle je poslan brodom u bolnicu u Split da umre, ali je ipak preživio. Njegovo svjedočanstvo, koje je očuvao Tomislav Macan (1905.-1971.), objavljeno je u katedralnom listu *Naša Gospa*, br. 41/2009., str. 76-86.

Dubrovčani su pohodom Blatu i Pupnatu simbolično povezali dva velika imena otoka Korčule koji su bili vršnjaci, osam godina plodno surađivali i cijeloga života ostali duhovno povezani. Jedna od njih blažena Marija Petković dobila je naslov prve dubrovačke blaženice, a drugi don Pavo Poša zasluženi naslov domoljuba i mučenika.

Katehetski institut zahvaljuje

Misa

MARE LJUBIĆ

Kad na Misu pođem sama,
zamišljam kako smo ti i ja
zajedno jedno pored drugoga stali.
Slušajući propovijed uvijek smo nakon
Mise raspravljali.
Kad bi svećenik rekao: „Mir s tobom“,
ruku bi mi čvrsto stisnuo
i blagim pogledom pogledao.
Danas kad svećenik reče: „Mir s vama“,
okrenem se oko sebe i vidim lice drugo.
Tad se uvijek sjetim tebe
i zamišljam pogled tvoj.

27. II. 2010.

Oblaci

MARE LJUBIĆ

Ležim u postelji i kroz prozor
gledam nebo po kojem oblaci kruže.
Crni, sivi i bijeli po nebu plavom putuju,
a ja se pitam na kojem si ti.
Da nebo ima telefon, nazvala bih te
i pitala kako si mi?
Ponekad bih više vjere voljela imati.
i vjerovati da me s neba gledaš ti.
Tad bi moja čežnja za tobom bila ispunjena
i nada ostvarena da ćemo se na nebu sresti mi.

20. V. 2010.

Jutarnja straža

MIHO KATIČIĆ

O, ima li oholosti veće
Neg' reći da baš tvoj križ najteži je
Kad On svoj je na Golgotu iznio
Bez riječi
I uzdaha
Il' pomislit da sam si
I ostavljen
Kad On je i carinike
I bludnike
I sinove razmetne
K sebi zvaao
I opraštao
Svima
Il' klanjati se teletu zlatnom
I kumirima lažnim
S Wall Streeta
Kad On je i vragu u pustinji odolio

Ne bojmo se biti
Prva straža jutarnja
Na zidinama Grada
S pogledom k nebu
Uprtim

U Dubrovniku 7. listopada 2012.

Uz oslobađanje generala i žrtvu Vukovara

U stolnoj crkvi Gospe Velike 18. studenoga 2012. u 10 sati don Stanko je služio Misu zahvalnicu povodom oslobađajuće presude generalima Anti Gotovini i Mladenu Markaču, a navečer istoga dana, u prepunoj Katedrali, Euharistiju za žrtve Vukovara i Škabrnje. Uz himan *Tebe Boga hvalimo* i hrvatsku himnu pod vodstvom Crkvenoga pjevačkog zbora sudionici su izrazili zahvalnost Bogu i sa svijećama prošli Gradom do spomenika braniteljima na Pilama, a pred crkvom Sv. Vlaha djeca mladi su lampionima ispisali ime grada heroja. Evo misli iz Župnikove propovijedi.

Žrtva se isplati

DON STANKO LASIĆ

Slavimo nacionalno trodnevlje od petka (16. XI.) do nedjelje (18. XI.). Ono je, kao i ono sveto, od prije dvije tisuće godina, ispunjeno presudom, križnim putem, sjećanjem na žrtvu i smrt nedužnih, ubijenih u Vukovaru i Škabrnji, i uskrsnom pobjedom slobode, pravednosti i istine nad silama zla, nasrtaja, okupacije, mučenja i ubijanja.

Pohod Vukovaru i Škabrnji kao i ostalim mjestima stradanja u Domovinskom ratu nije samo podsjećanje na žrtvu nego i vjera u spasonosno trpljenje koje nas jača u odgovornosti za našu domovinu Hrvatsku. Čovjek, naime, ne pati samo zbog kazne, nego i radi sazrijevanja, radi poboljšanja stvarnosti ili radi neba. Naučimo iz ovoga iskustva i nastojmo uvijek od nevolje stvoriti krjepost, kroz napor i muku konačno stići do spasa. Patnja, premda ostaje sama u sebi zlo i kušnja, može uvijek postati izbor dobra. Ona to postaje ako se živi zbog ljubavi i s ljubavlju. Uostalom, nema ljubavi bez boli.

Povijest nas je naučila da ono što nismo mogli učiniti jednom davno na Krbavskom polju, na kojem je žrtvovan cvijet hrvatske mladosti, brojem od deset tisuća vojnika, učinimo zadnjih godina izgradnjom crkve Hrvatskih mučenika na Udbini. Velikanima, domoljubima i mučenicima Petru Zrinskom i Franu Krsti Frankopanu odužili smo se prijenosom njihovih zemnih ostataka iz Bečkoga Novog Mjesta u Zagrebačku katedralu kad je to bilo moguće. Blaženom Alojziju Stepincu, mučeniku iz vremena Komunističkog režima, strpljivo smo iskazivali štovanje da bi nakon pada toga bezbožnog režima bio pokrenut postupak za njegovo proglašenje blaženim i svetim.

Žrtve Vukovara, Škabrnje i svih drugih mjesta stradanja u Domovinskom ratu štujemo, ne više u porobljenoj i pokorenoj, nego u slobodnoj Hrvatskoj pa se često okupljamo na njihovim grobovima i tako im trajno nastavljamo zahvaljivati za njihovu žrtvu.

A žrtva svete Mise najbolje ujedinjuje našu zahvalnost, ljubav i poštovanje prema onima koji su najviše dali za našu slobodu. Kao što smo svjesni činjenice da je svaka dragovoljno prinesena žrtva od Boga blagoslovljena, tako smo danas osvjedočeni da je i žrtva naših generala Ante Gotovine i Mladena Markača plodonosna i povijesno gledano neizmjerljivo korisna. Jer cijeli je svijet pratio njihovo suđenje, vidio im ponašanje na sudu i mogao prosuditi i zaključiti da je riječ ne samo o nedužnim ljudima nego i osobama jakog karaktera, zrele duhovnosti i visoke kulture. Imao je priliku usporediti njihovo postupanje s vladanjem i rječnikom optuženika iz redova agresorske vojske i ideologa stvaranja Velike Srbije i pomicanja granica na crtu Virovitica – Karlovac – Karlobag.

Oslobađajuća presuda nije samo točka na i svršetka Domovinskoga rata i oslobodilačko-redarstvene akcije „Oluja“ nego i potvrda vjekovne uloge hrvatske države na ovom prostoru. Kad je veliki Bizant u sedmom stoljeću tražio saveznika u obrani ovih prostora od Avara našao ga je u Hrvatima. Od toga vremena, kad smo se uključili u oslobodilačku borbu, do dana današnjega, nikada nismo vodili nikakav rat na tuđem prostoru nego samo, kad je to trebalo, obrambeni, oslobodilački i pravedni rat kakav je bio i ovaj Domovinski.

Da nas opet krivo ne razumiju: kao ljudi koji se bojimo Boga i znamo da Njegovoj pravdi nitko ne će umaći, kao učenici čovjekoljubnoga Učitelja, solidarni smo sa svakom nedužnom žrtvom, osuđujemo svaku pljusku, udarac, premlaćivanje; morenje glađu i žeđu; rušenje, palež, otmicu, pljačku, prisilu i silovanje; svako prolijevanje krvi i nada sve svako usmrćenje nedužnih nastalo u svakome ratnom i poratnom divljanju. Stidimo se za sve što su od toga skrivili pripadnici našega naroda i naše vjere jer to nije dostojno ni pripadnika hrvatskoga naroda ni katoličkih vjernika. Priželjkujemo im da te grijehe okaju, bolje na ovome svijetu, dok ima vremena, nego da s takvom krivnjom dođu pred Vječnoga Sudca. Pri tome odbacujemo preuveličavanja, laži i podmetanja, da je zbog šačice jadnika Kajinov znak na cijelome hrvatskom narodu.

Hrvatski je narod izdržao dugotrajnu kušnju optužbe za udruženi zločinački pothvat kao što je strpljivo morao četrdeset i pet godina nositi teret tzv. genocidnosti zbog žrtava Jasenovca. U isto vrijeme dok je slušao brojke od sedamsto tisuća stradalih u Jasenovcu nije smio ni progovoriti o žrtvama Dakse, Bleiburga i Križnoga puta jer to nije odgovaralo ni počiniteljima tih zločina ni saveznicima koji su ih bezdušno predali partizanima. I dogodilo se providonosno, da oslobađajuću presudu našim generalima izreče jedan Židov, Theodor Meron, rođen 1930. u Poljskoj, našoj Pradomovini, koji je preživio koncentracijski logor, a koji hrvatskim generalima na osnovi dobrog poznavanja povijesti i njihove uloge u Domovinskom ratu, nije mogao drugo nego srušiti tešku optužnicu prvostupanjsku drakonsku kaznu i poništiti prvostupanjsku drakonsku kaznu Haškoga raspravnog vijeća. Pravomoćno ih je našao nedužne po svim optužbama i oslobodio.

Hrvatski je narod spontano reagirao na oslobađajuću presudu našim generalima i diljem Domovine i svijeta iskazao opravdano oduševljenje, zajedništvo i ponos. To je bila još jedna velika poruka svijetu kako se pravda i istina dostojanstveno slave i poštuju. I u tome je žrtva naših generala postigla najveću cijenu.

Oduševljenje cijeloga naroda simbolično je označio natpis „Hvala ti, Bože!“ na trgu Bana Jelačića 16. studenoga 2012. Jednodušno je uvjerenje našega vjerničkog puka da je Bog pomogao i da se čudo još jednom dogodilo Božjom pomoću. Na rukama naših branitelja, mladih i starih građana, uz podignute ruke prema nebu, zavijorila je krunica s križem. Kao što je Konstantinu Velikom križ bio znak u kojem će pobijediti svoga suparnika u ratu, tako je našim braniteljima, a i svima nama križ bio znak velike pobjede kojoj je „Oluja“ bila vrhunac uspjeha.

Veliki petak bio je u znaku križa i uskrsne pobjede. Petak 16. studenoga 2012. ostat će nezaboravan i upisan velikim slovima u povijest hrvatskoga puka. On je otvorio nacionalnu proslavu, ali i pravu meditaciju koja se nastavlja u budućnosti.

Isus nas je svojom smrću i svojim patnjama htio uvjeriti da patnja i smrt nisu Božje prokletstvo. Htio nas je ohrabriti da ne klonemo u kušnjama boli i stradanja. Htio nas je pozvati da pošto-poto ne izbjegavamo svaku patnju, kako ne bismo čuvajući zemaljski izgubili vječni život. Potvrdio je „kako sve patnje sadašnjega vremena nisu ništa ako se usporede s budućom slavom koja se ima očitovati u nama“ (*Rimljanima* 8, 18). Htio nas je pozvati da ojačamo u vjeri i nadi, kako nas „ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, ni dubina ni visina, ni ikoji drugi stvor ne može rastaviti od Božje ljubavi“ (*Rimljanima* 8, 38-39). Isus je iznio veliku vrijednost svih poštenih stradalnika kroza svu povijest od prvomučenika Stjepana do posljednjih iz naših dana kao što su veliki ljudi Aldo Moro, Martin Luther King, Indira Gandhi do naših junaka Domovinskoga rata Blage Zadre, Siniše Glavaševića i mnogih drugih.

Ako nas Bog i prepušta raznolikim kušnjama i samom umiranju, on nas po Kristu poziva da nikomu ne nanosimo nikakvo zlo, da sprječavamo sva moguća društvena i osobna neprijateljstva i sukobe, da ublažujemo tuđe patnje i boli, da ljubimo i neprijatelje i da opraštamo kao što je učinio i sam Isus na križu.

U ovom povijesnom trenutku, u Godini vjere, prvo i najvažnije jest hraniti svoju vjeru u vječni život i u osobno uskrsnuće. Naša razmatranja osim na Isusov život i uskrsnuće trebaju se protegnuti i na velike mučenike i junačke patnike. U mukama se nije lako snaći ako čovjek prije nije zaživio radost i ushit u Bogu. Sam je Isus putujući prema Jeruzalemu doživio proslavu preobraženja. Tek kada se čovjek iznutra očeliči, moći će spokojnije i predanije suočiti se s križem i smrću.

Ako čovjek izrugan, popljuvan, zgažen, prevaren, zlostavljan, prezren, ismijan, nedužan, a osuđen na dugotrajan zatvor, uspije uprijeti pogled i domisliti se da pritom nije nedužniji od Isusa, te iz takva razmišljanja crpsti snagu, onda Isus za takva čovjeka nije uzalud umro. Budući da ima vrijednosti većih od samoga življenja, vjera nas poziva da naše procjenjivanje ljudi i stvari bude vjernički odmjereno.

Zahvalni smo Bogu što smo ovih dana doživjeli kako patnja i križ nisu bili uzaludni, kako su naši generali svoju patnju ugradili u svoju duhovnu izgradnju i prikazali je za svoje najdraže, obitelj, sudrugove u ratu, domovinu Hrvatsku i sve nas. Pozvali su nas da gledamo naprijed u budućnost: strpljivim i poštenim radom, nacionalnim zajedništvom, međusobnom ljubavlju, pravom vjerom i trajnom molitvom.

Naše nacionalno preobraženje u petak 16. studenoga prilika je za novi početak uspješnoga hoda svih nas u izgradnji slobodne, suverene, europske i kršćanske Hrvatske koju s pravom nazivamo Lijepom našom i koja od danas treba biti još ljepša i svima još draža.

U Gospi 18. studenoga 2012.

Župni ljetopis

DON STANKO LASIĆ

Klanjanje u crkvi Sv. Josipa

Tijekom srpnja i kolovoza 2012. u crkvi Sv. Josipa u ulici Od puča upriličeno je Euharistijsko klanjanje od 10 do 12 sati na kojem je sudjelovalo desetak osoba, a osim svećenika koji su izlagali i odlagali Presveti Sakrament, gospođe Iva Zorić i Lucija Kovačević i gospodar Vjekoslav Cetinić svakodnevno su predvodili molitve, pjesme i meditacije. Nakane su bile zajedničke: za svećenike, bolesnike, obitelji, mlade, djecu, nastradale u prometu ili u nesretnim slučajevima.

Ovim klanjanjem željelo se u crkvi Sv. Josipa, koja je u središtu Grada, a koja nije kao druge crkve u sezoni puna turista, omogućiti i domaćima i turistima da se pomole i poklone i tako duhovno predahnu od posla i razgledanja. Razmišlja se da se ne samo ljeti nego i cijelu godinu u ovoj crkvi održavaju Euharistijska klanjanja i zajedničke molitve.

Blagdan bl. Marije Propetoga Petković

Uoči blagdana održano je Trodnevlje u kojem se poslije molitve Krunice i Litanija slavila sveta Misa u 18 sati s prigodnom propovijedi, a na sam blagdan svečana i pjevana sv. Misa bila je u 18 sati. Trodnevlje i blagdansku Misu predvodio je kapucin o. Stanko Dodik. Nakon Mise iskazano je štovanje relikviji Blaženice koja se čuva u Moćniku.

Zasjedanje župnih vijećnika

23. srpnja održana je sjednica župnoga Pastoralnog i Ekonomskog vijeća na temu „Monografija dubrovačke Katedrale“ – sadržaj, opseg, financijska konstrukcija i sunakladništvo s Institutom za povijest umjetnosti iz Zagreba.

Gospa od snijega

Na Dan pobjede i domovinske zahvalnosti 5. kolovoza slavljena je Misa za domovinu u 18 sati koju je predvodio biskup Uzinić, a pjevao je Mješoviti katedralni zbor.

Zlatni pir Frana i Eržebet Đanić

Pedeset godina skladnoga i plodnog bračnog života skromno su u obiteljskom krugu proslavili Frano Đanić i Eržebet Lenert u nedjelju 12. kolovoza. Uoči Mise u 9 sati župnik don Stanko održao je prigodni govor i izrekao čestitku cijele Župe zahvalivši na svemu što su učinili i što

čine istaknuvši posebno velike zasluge naše drage i dobre Bebe kako u školi tako i u župi dugogodišnjim radom s ministrantima i u Župnom pastoralnom vijeću. Na sv. Misi sudjelovali su tri sina, nevjeste, devetero unučadi i najbliža rodbina. Slavljenici su obnovili vjernost koju su prvi put izrekli 13. kolovoza 1962. godine u crkvi Sv. Andrije na Pilama kao ih je vjenčao dr. don Karlo Lovac.

Sv. Vlaho na pobjedničkom tronu

12. kolovoza 2012. hrvatski vaterpolisti osvojili su zlatnu medalju na Olimpijadi u Londonu. Na pobjedničkom prijestolju razvili su hrvatski stijeg i barjak Sv. Vlaha jer je većina članova reprezentacije iz Grada: Frano Vićan, Andro Bušlje, Nikša Dobud, Sandro Sukno, Maro Joković, Miho Bošković i Paulo Obradović. Isticanjem Barjaka htjeli su počastiti Svetca koji je bio uz njih i pomogao im kao što već stoljećima pomaže svoj Dubrovnik.

Prije njih, olimpijske su medalje u Grad donijeli vaterpolisti: Ivo Štakula Kolendić (srebra 1952. i 1956.), Vladimir Ivković Salko (srebra 1952. i 1956.), Hrvoje Kačić (srebro 1956.), Luko Vezilić (srebro 1980.), Boško Lozica (srebro 1980.), Milivoj Petković (srebro 1980.), Veselin Đuho (zlato 1984. i 1988.), Božo Vuletić (zlato 1984.), Goran Sukno (zlato 1984.), Maro Balić (srebro 1996.) i Ognjen Kržić (srebro 1996.). Od Dubrovčana olimpijske medalje još ima košarkaš Andro Knego: zlato (1980.), srebro (1976.) i bronca (1984.) te rukometaš Boris Jarak (bronca 1998.).

Olimpijske igre u novom je vijeku pokrenuo Pierre de Coubertin 1896. godine, a geslo „citius, altius, fortius“ (brže, više, jače) uzeo je od svoga prijatelja francuskog dominikanca Henria Didona. Didon je kao ravnatelj katoličke škole te tri riječi ispisao na zastavice svoga školskog sportskog društva.

Zaštitnica Gradske župe

Trodnevlje Velikoj Gospi i blagdansku dnevnu Misu predvodio je dr. Juraj Batelja, zagrebački kanonik i postulator kauza blaženog Alojzija Stepinca i sluge Božjega Franje Kuharića. Propovjednik je zanosnim govorom i osebnim stilom oduševio Dubrovčane pa je Katedrala bila puna vjernika. U sklopu trodnevlja priređeno je predstavljanje novog broja lista Naša Gospa kojom prigodom su bili ispred oltara izloženi svi brojevi od 1 do 46, a uz don Stanka su govorili: Denis Vokić, Ivan Viden i Mirjana Kaznačić.

Tradicionalni orguljaški koncert priredio je dr. Darko Kristović, a mezzosopranistica Dijana Hilje pjevala je u čast Mariji. Katedralni madrigalisti pjevali su Mariji nakon dnevne Mise u 10.45 a Mješoviti pjevački zbor pjevao je na večernjoj Misi ispred Katedrale i u procesiji kroz Grad. I dnevne Mise kao i ona glavna večernja, kojom je predsjedao biskup Uzinić, bile su dobro posjećene kao i procesija kroz Grad i Gradsku luku. Foto zapis je na str. 2.

Pohod Gospinu domu u Grgurićima

Katedralna župa u znak zahvalnosti Katedralnom zboru, Bratstvu Presvetoga sakramenta i drugim suradnicima upriličila je pohod Gospinu domu u Grgurićima na blagdan blažene Djevice Marije Kraljice 22. kolovoza. Tamo se molilo i pjevalo pred novim Gospinim kipom, a nakon toga priređena je zajednička večera u Katedralnoj kući na kojoj je nastupila klapa Ragusa i pjevanjem oduševila sudionike. Zahvalnost je iskazana i gosparu Božu Čupiću koji više puta na godinu stavlja svoj autobus Katedralnoj župi na raspolaganje bez ikakve naknade.

Verdijev rekvijem

Dubrovački simfonijski orkestar, Katedralni oratorijski zbor iz Mostara i Akademski pjevački zbor Sveučilišta u Mostaru, izveli su 23. kolovoza u Dubrovačkoj katedrali Requiem G. Verdija pod ravnanjem indonezijskog dirigenta Noormana Widjaje. Solisti su bili Katharina Elisabeth Leigtiger, Judita Nagyova, Stefano La Colla i Vladimir Sazdovski, a zborovođe: Katja Krolo Šarac, don Dragan Filipović i korepetitor Marijana Pavlović. Glazbeni ugođaj bio je veličanstven, a Gospa dupkom puna.

Predavanje Bl. Alojzije Stepinac i Dubrovnik

Msgr. dr. Juraj Batelja održao je 30. kolovoza u dvorani Ivana Pavla II. predavanje „Blaženi Alojzije Stepinac i Dubrovnik“ u kojem je naširoko govorio o višednevnom pohodu blaženika Dubrovniku prigodom blagdana Sv. Vlaha 1941. godine i o njegovu svetačkom liku.

Sjednica župnih vijeća

U Župnom uredu održana je 26. rujna sjednica župnoga Pastoralnog i Ekonomskog vijeća. Raspravljalo se o programu i pripremi tristote obljetnice sadašnje Katedrale.

Mozartov rekvijem

29. rujna izveden je u Dubrovačkoj katedrali Requiem W. A. Mozarta: zbor iz Velike Britanije Sing for Pleasure John Lewis Partnership Choirs The Cavendish Ensemble Manvinder Rattan. U prvom dijelu izvedena su djela R. Wagnera, Anona, W. Byrda i Pitonija.

Proslava sv. Terezije od Maloga Isusa

Misu uočnicu služio je don Marin Lučić, a svečanu blagdansku Misu i prigodnu propovijed imao je don Ivan Penava. Župnik don Stanko na koncu Mise blagoslovio je djecu i potom blagoslovljene ruže podijelio ženama i majkama.

Početak nastavne godine

Uz početak školske godine biskup msgr. Mate Uzinić predvodio je 20. rujna u Gospi sv. Misu za srednjoškolce, njihove profesore, vjeroučitelje i ravnatelje, a 21. listopada, također u Katedrali, euharistijsko slavlje na početku nove akademske godine triju dubrovačkih sveučilišta. Katedrala je bila dupkom puna studenata i profesora, uključujući Vesnu Vrtiprah, novu rektoricu Sveučilišta u Dubrovniku.

Dan neovisnosti

Na Dan neovisnosti Republike Hrvatske i blagdan suzaštitnika Dubrovačke biskupije sv. Srđa i Baha 8. listopada biskup Uzinić predvodio je euharistijsko slavlje u Gospi i spomenuo kako su tijekom agresije na naš Grad i Biskupiju poginula 92 civila, 417 branitelja, 11 pripadnika Narodne zaštite i tri vatrogasca.

Otvorena Godina vjere

U suslavlju tridesetak svećenika biskup Uzinić u Gospi je 13. listopada otvorio Godinu vjere za Dubrovačku biskupiju.

Susret s misionarom

U crkvi Male braće u Dubrovniku 17. listopada održan je razgovor s fr. Ilijom Barišićem (70), hrvatskim misionarom koji od 1972. djeluje u Kongu. Priprema za krštenje odraslih tamo traje četiri godine. Svake se godine po nekoliko tisuća u Uskrsnoj noći krsti i pričesti, a za Duhove krizma. Mladi afrički franjevci već preuzimaju župe u Europi.

Mjesečni susreti za mlade

Don Marin Lučić, pastoralni suradnik u Gradskoj župi, započeo je 18. listopada u dvorani Ivana Pavla II. u samostanu Sv. Klare voditi mjesečne tribine Otvoreno o vjeri. Na prvom susretu okupilo se oko 250 mladih. Nastupili su biskup Mate Uzinić i paraolimpijac Mihovil Španja. Takvi će se susreti održavati svakoga trećeg četvrtka u mjesecu.

20. obljetnica oslobođenja hrvatskoga Juga

Od 22. do 24. listopada proslavljeni su Dani pobjede i 20. obljetnica oslobođenja hrvatskog juga. U dvorani Ivana Pavla II. održan je 22. X. prvi dio a 23. X. drugi dio stručnoga skupa „Dani pobjede – oslobođenje hrvatskog Juga“. U dubrovačkoj Katedrali 23. X. u 18 sati biskup Uzinić predvodio je koncelebriranu sv. Misu za poginule hrvatske branitelje.

Koncert zbora iz Engleske

24. listopada nastupio je u Katedrali na večernjoj Misi Zbor orkestra sv. Jurja iz Engleske, a 25. listopada održao je samostalni koncert koji je privukao veliku pažnju i u punoj katedrali svojim pjevanjem oduševio sve nazočne. Zbor čini dvadesetak dječaka pod ravnanjem glazbenoga direktora Andrewa Snowdoma.

Misa na Dušni dan

Dubrovački biskup Mate Uzinić predvodio je 2. studenoga večernju Misu i namijenio je za pokojne nadbiskupe, biskupe, kanonike, svećenike, klerike, redovnike, redovnice i druge koji su svojim životom i radom zadužili naš Grad, Biskupiju i Domovinu, a posebnu zahvalnost zaslužuju poginuli branitelji i žrtve Domovinskog rata.

Jesenska obiteljska škola

U hotelu Neptun održana je od 16. do 18. studenoga Peta obiteljska škola na temu „Zagovaranje obiteljskih vrijednosti u društvu“. Predavači su bili Krešimir Miletić i Ladislav Ilčić. Uz predavanja održane su i radionice na kojima se raspravljalo o uvođenju zdravstvenog odgoja u hrvatske škole. Na školi je aktivno sudjelovao i biskup Uzinić.

Blagdan Gospe od zdravlja

Svečana sv. Misa uz pjevanje našeg Pjevačkog zbora koju je predvodio biskup Uzinić slavljenja je 21. XI. u 18 sati, a na Misi je upriličen blagoslov obnovljene slike Gospe od Porata koja je nakon stručne obnove u Hrvatskom restauratorskom zavodu 19. XI. vraćena u njezin oltar. Obnovljen je i njezin srebrni okvir u muzejskoj radionici.

Župnik don Stanko Lasić zahvalio je na koncu Mise Hrvatskom restauratorskom zavodu na dugogodišnjem stručnom radu kojim je slici vraćen originalni sjaj, a srebrni okvir slike popravljen od oštećenja nastalih tijekom nošenja u procesiji kroz grad na svetkovinu Velike Gospe. Posebnu zahvalnost zaslužuju djelatnici Odjela HRZ-a u Batahovini i Renata Andjus kao i koordinatorica cjelokupne obnove mr. Božena Popić Kurtela.

Crkveni pjevači proslavili sv. Ceciliju

Na svetkovinu Krista Kralja 25. studenoga biskup Mate Uzinić predvodio je svečanu sv. Misu. Uz blagdan sv. Cecilije zaštitnice crkvene glazbe i Pjevačkih zborova zahvalio je našem Pjevačkom zboru na trudu i žrtvi koje ulažu u pripremu i vrlo uspješno izvođenje liturgijskih napjeva ne samo u Gospi, nego i šire u Gradu i Biskupiji. Don Stanko je u zahvalnom obraćanju istaknuo kako naš Pjevački zbor stalno proširuje svoj repertoar, uspješno se popunjava novim članovima i pomlađuje novim snagama.

Nakon Mise priređen je zajednički objed u restoranu Domino na kojem je uz vrlo dobro pripravljeno jelo i piće i odličnu uslugu, napravljen godišnji program duhovnih obnova, hodočašća i nastupa izvan Dubrovnika.

Najava obljetnica i događanja u Gradskoj župi

Prosinac 2012.

- Ponedjeljak 10. prosinca u 18 sati u Katedrali: Misa o 120. obljetnici rođenja dubrovačke blaženice Marije Propetoga Petković
- Subota 15. prosinca 2012. u 10 ura u Gospi: završetak Godine Caritasa i đakonsko ređenje
- Nedjelja 16. prosinca: U 10 sati Misa za osobe s posebnim potrebama i djelatnike u Centru socijalne skrbi, humanitarnim i karitativnim udrugama

Od ponedjeljka 17. prosinca subote 22. prosinca Mise zornice u Katedrali u 6 sati, a u 18 sati Misa i Klanjanje

Četvrtak 20. prosinca u 19.30 u Dvorani Ivana Pavla II. (samostan Sv. Klare): tribina Otvoreno o vjeri

Subota 22. prosinca ispred crkve Sv. Vlaha: žive jaslice

Ponedjeljak 24. prosinca (Badnjak): po običaju post i nemrs, kićenje borova, slaganje betlema, u 20 sati dječja ponoćka u Sv. Vlaha, u 24 sata ponoćka u Gospi

Utorak 25. prosinca (Božić) u 10 sati u katedrali: Pontifikalna Misa

Četvrtak 27. prosinca (Sv. Ivan): blagoslov kuća

Petar 28. prosinca (Mladenci): blagoslov kuća

Subota 29. prosinca: blagoslov kuća

Ponedjeljak 31. prosinca (Stara Godina) blagoslov kuća, u 18 sati u katedrali: Misa Zahvalnica

Siječanj 2013.

Utorak 1. siječnja (Nova Godina) u 18 sati: Zaziv Duha Svetoga

Četvrtak 3. siječnja: 17. obljetnica smrti don Marka Herendije, upravitelja crkve Sv. Vlaha 1968.-1988.

Subota 5. siječnja u 18 sati u Gospi: Na Misi uočnici Vodokršta (Tri kralja) blagoslov vode; u 19 sati u Maloj braći molitva za duhovna zvanja

Četvrtak 17. siječnja u Dvorani Ivana Pavla II. obilježavanje 17 stoljeća Milanskoga edikta (slobode kršćanske vjeroispovijesti)

Četvrtak 24. siječnja u 19.30 u Dvorani Ivana Pavla II.: tribina Otvoreno o vjeri

Utorak 29. siječnja: Tristota obljetnica početka bogoštovlja u baroknoj prvostolnici Gospe Velike (1713. – 29. I. – 2013.)

Subota 26. siječnja: Dan osoba posvećenoga života

Srijeda 30. siječnja u 18 sati u Sv. Vlaha: Prvi dan Trodnevlja Parcu

Četvrtak 31. siječnja u 18 sati u Sv. Vlaha: Drugi dan Trodnevlja Parcu

Veljača 2013.

Petak 1. veljače u 18 sati u Sv. Vlaha: Treći dan Trodnevlja Parcu

Subota 2. veljače u 15.30 ispred Sv. Vlaha: Otvaranje 1042. Feste; grlićanje

Nedjelja 3. veljače (Sveti Vlaha) u 10 ura ispred Katedrale: 1042. Festa Parca od Grada s procesijom

Petak 8. veljače: 25. obljetnica smrti dum Nika Kusalića, upravitelja crkve Sv. Vlaha 1943.-1968.

Subota 9. veljače: proslava Dana života, Svečana sv. Misa u 18 sati u katedrali

Nedjelja 10. veljače: ujutro Gorica sv. Vlaha, u 18.00 u Katedrali Stepinčevo

Čista srijeda 13. veljače (Pepelnica): post i nemrs; pepeljanje

Četvrtak 28. veljače u 19.30 u Dvorani Ivana Pavla II.: tribina Otvoreno o vjeri

Srijeda 6. ožujka: Četirostoti rođendan dum Stijepa Gradića, graditelja današnje Katedrale

Ožujak 2013.

Četvrtak 14. ožujka: 38. obljetnica smrti don Karla Lovca, upravitelja Katedrale 1921.-1924. i 1936.-1950.

Nedjelja 17. ožujka Peta korizmena nedjelja, Križni put na Srđu u 14 sati

Od 17. do 23. ožujka Korizmena duhovna obnova, predvođe: biskup dr. Ratko Perić i mr. don Ivan Perić

Od 18. do 23. ožujka: Dani kršćanske kulture

Utorak 19. ožujka (Sv. Josip): naslovnik crkvice u ulici Od Puča; druga obljetnica biskupskoga ređenja Mata Uzinića, svečana sv. Misa u 18 sati

Srijeda 20. ožujka u 19.30 u Dvorani Ivana Pavla II.: tribina Otvoreno o vjeri.

Nedjelja 24. ožujka Cvjetnica: Blagoslov maslina i palama pred crkvom Sv. Vlaha, procesija i Misa u katedrali u 10 sati. Četrdesetsatno klanjanje pred Presvetim Sakramentom

Ponedjeljak 25. ožujka od 8 do 18 sati: Klanjanje pred Presvetim Sakramentom

Utorak 26. ožujka od 8 do 18 sati: Klanjanje pred Presvetim Sakramentom

Srijeda 27. ožujka: Misa posvete ulja u 18 sati

Veliki četvrtak 28. ožujka: Misa večere Gospodnje s pranjem nogu učenicima u 18 sati

Veliki petak 29. ožujka: post i nemrs; obredi počinju u 18 sati, procesija kroz Grad

Velika subota 30. ožujka: Vazmeno bdijenje počinje u 21 sat

Nedjelja 31. ožujka (Uskrs): blagoslovi hrane na jutarnjim misama, pontifikalna Misa u 10 sati

Travanj 2013.

Četvrtak 4. travnja: 25. obljetnica smrti msgr. Bogomira Babića, posljednjega meštra obreda stolne crkve Gospe Velike

Subota 6. travnja u crkvi Sv. Spasa u 10 ura zavjetna misa o 346. godišnjici velike trešnje

Srijeda 13. travnja u Katedralnoj kući u Grgurićima: Duhovna obnova za vjeroučitelje u 10 sati

Četvrtak 14. travnja: Dvanaesta obljetnica smrti dum Iva Bjelokosića, upravitelja crkve Sv. Vlaha 1990.-2001.

Četvrtak 25. travnja u 19.30 u Dvorani Ivana Pavla II.: tribina Otvoreno o vjeri

Svibanj 2013.

Četvrtak 2. svibnja u 18 sati u Gospi: Zadušnica o 16. obljetnici smrti dubrovačkoga biskupa Severina Perneka

Subota 4. svibnja u Gospi: Susret mladih Dubrovačke biskupije

Nedjelja 5. svibnja: Godišnja skupština Bratstva Presvetog Sakramenta u 11 sati

Utorak 7. svibnja u katedrali: Spomen 330. obljetnice smrti opata Stijepa Gradića, graditelja današnje Katedrale

Srijeda 8. svibnja u 19.30 u Gospi: Euharistija za maturante

Četvrtak 9. svibnja (Spasovo): u 10 ura misa u crkvi Sv. Spasa

Petak 10. svibnja: 68. obljetnica mučeničke smrti dubrovačkoga biskupa Josipa Marije Carevića
 Subota 11. svibnja: Hodočašće obitelji iz svih župa Biskupije u Katedrali
 Nedjelja 12. svibnja: Majčin dan
 Četvrtak 16. svibnja: Dan Biskupijske klasične gimnazije, 302. rođendan opata Ruđera Boškovića
 Subota 18. svibnja u 20 sati u Gospi: Duhovsko bdjenje
 Nedjelja 19. svibnja (Rusalje ili Duhovi) u 10 sati u Katedrali: Pontifikalna Misa
 Četvrtak 23. svibnja u 19.30 u Dvorani Ivana Pavla II.: tribina Otvoreno o vjeri
 Nedjelja 26. svibnja (Presveto Trojstvo): Prva sv. Pričest u 10 sati
 Četvrtak 30. svibnja (Korosante ili Tijelovo) u 19 sati u katedrali: Pontifikalna Misa pa procesija kroz Grad s Presvetim Sakramentom

Lipanj 2013.

Subota 1. lipnja u 18 sati u katedrali Molitva za duhovna zvanja, klanjanje u 18.30 sati
 Ponedjeljak 3. lipnja u 18 sati u Gospi: Prvi dan Trodnjevlja
 Utorak 4. lipnja u 18 sati u Gospi: Drugi dan Trodnjevlja
 Srijeda 5. lipnja u 18 sati u Gospi: Treći dan Trodnjevlja
 Četvrtak 6. lipnja u 18 sati: Pontifikalna Misa o desetoj obljetnici Papina dolaska u Grad i proglašenja blaženom Marije Propetoga Petković
 Četvrtak 20. lipnja: 33. obljetnica smrti don Pava Poše, upravitelja Katedrale 1950.-1965.
 Petak 21. lipnja: Dan molitve i posta za duhovna zvanja i posvećenje svećenika
 Subota 22. lipnja u 10 ura u Gospi: Svećeničko ređenje
 Četvrtak 27. lipnja u 19.30 u Dvorani Ivana Pavla II.: tribina Otvoreno o vjeri

Srpanj 2013.

Petak 5. srpnja: Ruka sv. Vlaha
 Srijeda 6. srpnja: Prvi dan Trodnjevlja u čast bl. Marije Petković
 Četvrtak 7. srpnja, Drugi dan Trodnjevlja, Misa u čast bokotorskih mučenika Petra, Lovra i Andrije
 Petak 8. srpnja, Treći dan Trodnjevlja
 Utorak 9. srpnja, blagdan bl. Marije Petković u katedrali: Svečana Misa u 18 sati.
 Četvrtak 25. srpnja u 19.30 u Dvorani Ivana Pavla II.: tribina Otvoreno o vjeri

Kolovoz 2013.

Ponedjeljak 12. kolovoza u 19 sati u Gospi: Prvi dan Trodnjevlja zaštitnici Gradske župe
 Utorak 13. kolovoza u 19 sati u Gospi: Drugi dan Trodnjevlja zaštitnici Gradske župe
 Srijeda 14. kolovoza u 19 sati u Gospi: Treći dan Trodnjevlja zaštitnici Gradske župe
 Četvrtak 15. kolovoza: Velika Gospa, naslovnica stolne crkve; Pontifikalna Misa pred Katedralom u 19 sati, procesija sa slikom Gospe od Porata kroz Grad, blagoslov Gradske luke
 Četvrtak 29. kolovoza u 19.30 u Dvorani Ivana Pavla II.: tribina Otvoreno o vjeri
 Subota 31. kolovoza: 85. obljetnica smrti dubrovačkoga biskupa Josipa Marčelića

Blagoslov kuća i obitelji u Gradskoj župi 2012.

obavljat će dva svećenika

Četvrtak 27. XII. 2012.

Od 9 do 13 sati:

- I. Kneza Damjana Jude, Braće Andrijića, Bandureva, Stajeva, Za Karmenom, Od Pustijerne, Stulina, Gradićeva, Kneza Hrvaša
- II. Zlatarska, Kovačka, Žudioska, Boškovića

Od 15 do 19 sati:

- I. Đura Baljivi, Restićeva, Pobijana, Ispod Mira, Ilije Sarake, Poljana Ruđera Boškovića
- II. Dropčeva, Zamanjina, Vetranićeva, Petilovrijenci

Petak 28. XII. 2012.

Od 9 do 13 sati:

- I. Zvijezdićeva, Svete Marije, Od Kaštela
- II. Kunićeva, Nalješkovića, Antuninska

Od 15 do 19 sati:

- I. Uz Jezuite, Strossmayerova, Crijevićeva, Poljana Mrtvo zvono, Ivana Rabljanina, Svetoga Šimuna, Grbava, Hranjca
- II. Palmotićeva, Od Sigurate, Celestina Medovića, Ispod Minčete, Plovani skalini, Mala, Hanibala Lucića

Subota 29. XII. 2012.

Od 9 do 13 sati:

- I. Od Rupa, Za Rupama, Od Šorte, Na Andriji, Od Domina, Puzljiva, Tmušasta
- II. Peline, Prijeko, Garište, Zlatarićeva, Getaldićeva

Od 15 do 19 sati:

- I. Bunićeva Poljana, Gundulićeva Poljana, Dinka Ranjine, Marojice Kaboge
- II. Pečarica, Nikole Gučetića, Čubranovićeva, Đorđićeva, Široka, Vara, Između polača

Ponedjeljak 31. XII. 2012.

Od 9 do 13 sati:

- I. Od puča, Uska, Miha Pracata, Nikole Božidarevića
- II. Svetoga Josipa, Hlidina, Za Rokom, Ferićeva

Od 15 do 19 sati:

- I. Placa, Lučarica, Zeljarica, Cvijete Zuzorić, Ribarica
- II. Uredi i poslovni prostori

Prvi dani nove godine

Obitelji koje su budu opravdano odsutne molimo da se prethodno prijave na telefon 323 459.

KRŠTENI

Bože, ti zalutalima pokazuješ svjetlo istine da se vrate na pravi put. Daj svim kršćanima da odbace što je Evandjelja nedostojno, a traže što ono što je u skladu s njime. Onima koji su ostali vjerni svome svetom krštenju daj da se opiru mlakosti i ravnodušnosti, a prihvate revan i svet život.

Krštenik ... je primio prvi i osnovni sakrament dana...; roditelji mu se zovu...

Karlo Herceg	14. VII. 2012.	Hrvoje i Ivana r. Kraljević
Nina Račić	29. VII. 2012.	Vlaho i Janja r. Limov
Mia Napica	5. VIII. 2012.	Darijo i Nikica r. Vlašić
Tonka Gudić	18. VIII. 2012.	Darko i Mirta r. Čebulec
Ela Rabušić	20. VIII. 2012.	Boris i Andrijana r. Jukas
Lovro Pupiće	16. IX. 2012.	Darko i Marijana r. Frutić
Patrik Jerković	23. IX. 2012.	Kristijan i Sonja r. Labaš
Lucija Leto	29. IX. 2012.	Ivica i Valentina r. Kovačević
Iva Divčić	30. IX. 2012.	Dalibor i Ivana r. Šimunović
Nika Raguz	6. X. 2012.	Željko i Ina r. Korošec
Hrvoje Tolja	7. X. 2012.	Ivica i Maja r. Stipković
Maro Greguš	7. X. 2012.	Mario i Marijana r. Jukić
Orsat Antun Karužić	14. X. 2012.	Vlaho i Aldijana r. Ramović
Nero Guwer Rozić	18. X. 2012.	Denis Guwer i Dubravka r. Rozić
Leona Neveščanin	21. X. 2012.	Zoran i Mercedes r. Bratoš
Tea Ivić	4. XI. 2012.	Nevenko i Zorica r. Tunić
Rafael Garbin	18. XI. 2012.	Zoran i Maja r. Maltarić
Leona Kalčić	23. XI. 2012.	Robert i Dijana r. Grizelj
Luka Kalčić	23. XI. 2012.	Robert i Dijana r. Grizelj
Andro Šoletić	2. XII. 2012.	Antonio i Tatjana r. Bačić

VJENČANI

Oče nebeski, pomози nam da možemo jedno drugom opraštati. Daj da upoznamo što smo krivo učinili. Ne daj da naša ljubav nestane, nego nam pomози da nakon svakog nesporazuma nađemo put i način da ona postane sve zrelija.

12. VII. 2012.	Nicholas Synnott i Fiona Ann Greany
12. VII. 2012.	Fergus Patrick Burke i Elena Tsybmal
14. VII. 2012.	Zvonimir Prkačin i Fabricia Maria Hanna Josten
17. VII. 2012.	Jerry Michael Kaloper i Ashley Victoria Ursini
2. VIII. 2012.	Andrew Patrick Thomas McGuinness i Fiona Sheila Kelly
4. VIII. 2012.	Vedran Mamić i Helena Petrović
4. VIII. 2012.	Francis Carlin i Louise Low
8. VIII. 2012.	Manfred Liebmann i Frančeska Vidić
8. VIII. 2012.	James Crotty i Claire Margaret Walsh
8. VIII. 2012.	Duane Quinn-Callan i Orla Clare Conlon
9. VIII. 2012.	Mark Montgomery i Lisa Diamond
11. VIII. 2012.	Stanko Zovko i Luticia Katherine Kristovich
11. VIII. 2012.	Đivo Krile i Maja Dadić
17. VIII. 2012.	Hugh William Phillips i Marie Margaret O'Callaghan
18. VIII. 2012.	Branko Pintar i Marijana Butorac
18. VIII. 2012.	Matej Gongola i Viktorija Šušteršić
21. VIII. 2012.	Michael Buckley i Breeda McGinn
21. VIII. 2012.	Graham Ziggy Morrissey i Clare Magee
25. VIII. 2012.	Slaven Aničić i Anita Soče

26. VIII. 2012.	Arno Cardini i Karmen Pasqualicchio
27. VIII. 2012.	Paul Thomas Martin i Claire Maria Grehan
1. IX. 2012.	Ivan Matić i Iva Pavličević
1. IX. 2012.	Marko Mikulić i Maja Pavlović
1. IX. 2012.	Paviša Pavao Vukadin i Stanka Bajo
1. IX. 2012.	Josip Kosović i Nives Matešić
5. IX. 2012.	Dalibor Matijević i Mirela Majdandžić
6. IX. 2012.	Brendan Thomas Clarke i Noirin Brigid Wiseman
7. IX. 2012.	Darryl Peter Mason i Caragh Maria Kenny
8. IX. 2012.	Hrvoje Novak i Renata Krpan
8. IX. 2012.	Danko Artem i Maja Župan
8. IX. 2012.	Andro Bušlje i Marina Gnječ
10. IX. 2012.	Charles Frederick Cranston i Vivienne Elizabeth Carolan
11. IX. 2012.	Derek Murphy i Yulia Kharachenko
12. IX. 2012.	Victor John Eggenberger i Irina Rachkovskaya
13. IX. 2012.	Jonathan Charles Hourican i Sarah Anne Walsh
15. IX. 2012.	Marko Ančić i Antonia Batinić
15. IX. 2012.	David Colin Ryan i Kershni C. D. Moodley
15. IX. 2012.	Tomislav Kravarović i Lana Šegotić
15. IX. 2012.	Mario Obad i Ivana Radović
22. IX. 2012.	Marko Kozina i Marija Jakuš
25. IX. 2012.	Grant Michael Niblett i Michelle Anne Birch
29. IX. 2012.	Marko Kortizija i Zrinka Matković
29. IX. 2012.	Miho Brailo i Marija Vuković
30. IX. 2012.	Mateo Semiz i Darija Sučić
30. IX. 2012.	Ivan Janović i Paula Miljanić
6. X. 2012.	Marko Buljan i Ana Čokljat
6. X. 2012.	Danijel Črnčec i Ana Tomić
6. X. 2012.	Josip Milić i Željka Borović
7. X. 2012.	Ivica Maržić i Jelena Vlašić
19. X. 2012.	Ivan Primorac i Ana Križić
20. X. 2012.	Leo Michael Hogan i Breda Teresa Hayes
20. X. 2012.	Romano Vukas i Roberta Rašić
20. X. 2012.	Marko Zvono i Šejla Muhović
20. X. 2012.	Zoran Neveščanin i Mercedes Bratoš
20. X. 2012.	Maro Rimac i Matea Ivanović
27. X. 2012.	Ante Katavić i Mila Koludrović
27. X. 2012.	Ante Manjaka i Aurelia Nadilo
27. X. 2012.	Mirko Violić i Marija Prlenda
10. XI. 2012.	Maro Slade i Nevena Galić
17. XI. 2012.	Vlaho Kljunak i Marija Korda

POKOPANI

Bože, ti nas zoveš na istu nadu. Smjerno te molimo za naše pokojne. U ovom si ih životu ljubio neizrecivom ljubavlju, dobrostivo ih primi k sebi u miru i radosti.

Mara Pače (27. VII. 1921. – 11. VII. 2012.)
Nedjeljka Vujadinović (6. XII. 1939. – 18. VII. 2012.)
Nike Devčić (26. II. 1933. – 21. VIII. 2012.)
Rajka Jelčić (18. VIII. 1922. – 2. IX. 2012.)
Željko Gangai (1. V. 1960. – 3. IX. 2012.)
Mato Matko Medo (7. VII. 1941. – 5. IX. 2012.)
Natalija Rezinović (8. IX. 1931. – 21. IX. 2012.)
Paula Kisić (29. VI. 1923. – 9. XI. 2012.)
Ivo Šmok (10. XII. 1919. – 13. XI. 2012.)
Antun Domaćin (23. IX. 1924. – 29. XI. 2012.)

Katedralu je doživljavala kao svoj dom

DON STANKO LASIĆ

Ožalošćena rodbino, poštovane sestre Kćeri Milosrđa!

Ovu kratku zahvalnicu želim izreći pokojnoj sestri Slavici u ime Dubrovačke katedrale u kojoj je ona deset godina predano djelovala. Te su godine za nju i njezinu Družbu bile vrijeme provjere, izazova i iskušenja. Družba je u nju polagala velike nade i to povjerenje koje je uživala došlo je na provjeru upravo u Dubrovniku u kojem je, u srcu turističkoga grada punog izazova, odgajala buduće redovnice.

Mlada, puna životne energije, s tek završenim studijem teologije, zrele osobnosti i duhovnosti tijekom redovničke formacije, u Dubrovnik je došla na službu odgojiteljice kandidatica i animatorice duhovnih zvanja. K tome preuzela je i službu katehistice i brigu za Katedralu. Bilo je potrebno sve te odgovorne službe tako posložiti da se stigne sve obaviti odgovorno, savjesno, uspješno. Sestra Slavica u tome je bila jako uspješna. Mlade djevojke koje su završavale razne škole tako je odgajala da budu u svijetu prihvaćene i poštovane ali i svjesne zvanja koje su izabrale. U zajednici u kojoj je poglavarica bila puno starija i iskusnija sestra, s nekoliko djevojaka koje su došle iz različitih strana i bile jako mlade, uspjela je uspostaviti uzorno zajedništvo poštovanja, poslušnosti i ljubavi. Mogu posvjedočiti s puno zahvalnosti ono što sam vidio i doživio u Katedrali kako je nova zajednica koja je živjela u sjeni Katedrale – Katedralu doživljavala kao svoj dom. Čistoća prostora, liturgijskog odijela i posuđa, predmeta i namještaja upadala je svima u oči pa su Dubrovčani s pravom govorili da je u Katedrali kao u ljekarni. Sestra Slavica učila je mlade djevojke da zavole sve poslove u crkvi od čitanja, pripreme liturgijskih čina, pjevanja do svakodnevnih poslova oko čišćenja i čuvanja pokućstva. Imali smo dojam da sestra Slavica to sve čini i u tome uživa, da joj to služi za opuštanje i odmor od drugih napornih i odgovornih intelektualnih poslova i priprema. A to je mogla jer je ispravno proučila i prihvatila pravila i duh Majke utemeljiteljice koja je uspjela ucijepiti u odgoj sestara ljubav prema svakome poslu, a fizički poslovi potiču kreativnost, jačaju tjelesne snage i zdravlje, pridonose krjepostima skromnosti i poslušnosti. Bile su to godine u kojima je Katedrala disala punim plućima jer su sestre sa svojim kandidaticama stvarale obiteljsko ozračje u kojem su se sestra Nazarena, don Slavko i don Stanko osjećali pomlađeno. Brojni suradnici cijenili su doprinos sestara i ostali trajno zahvalni.

Ovo je trenutak kada ovdje u njezinu rodnom mjestu na koje je bila opravdano ponosna i u koje nas je stalno pozivala da ga posjetimo, pred njezinom rodbinom i susestrama treba javno posvjedočiti da je sestra Slavica Vicić za vrijeme svoga boravka u Dubrovniku zaslužila najvišu ocjenu zbog mirne naravi, snažne osobnosti, goleme radne energije, redovničke zauzetosti i tople ljudskosti. U kršćanskim i

časna sestra Slavica Vicić (24. V. 1971. – 3. VIII. 2012.)

franjevačkim načelima bila je zahtjevna i nepopustljiva, u nastupu i riječima odmjereni, u radu odgovorna i temeljita, u poslovnim obvezama točna i ustrajna, izvan radnoga ritma opuštena, a uvijek vedra i nasmijana.

Sestro, smijem biti i malo osoban pa kazati da sam Ti jedino pomogao kad si se pripremala za vozački ispit, a ja sam od Tebe imao priliku, iako puno stariji, puno toga lijepoga i za život korisnoga naučiti. Hvala Ti na svemu što si velikodušno i s puno duha i srca učinila za našu Katedralu i Gradsku župu. Ostavila si vidljiv duhovni trag i pamtit ćemo Te kao osobu dostojnu poštovanja i trajne zahvalnosti. Počivaj u slavonskoj hrvatskoj grudi koja ti je darovala širinu pogleda na život, kršćanske temelje i snažne i marljive ruke kojima si neumorno radila i sve nas u duhu grčila. Uz trajnu zahvalnost obećavamo molitve za Tvoju plemenitu dušu.

Na sprovodu u Valpovu 7. kolovoza 2012.

Matko Medo

DON STANKO LASIĆ

Okupljeni oko mrtvoga tijela našeg pokojnika: supruga Jadranka, braća Frano i Dubravko, rodbina, susjedi i prijatelji vjerujemo i osjećamo da ovo nije svršetak. Naš Bog je Bog živih. Mrtvo tijelo odlazi a ostaje nam ime ovog čovjeka i to ime izgovaramo: Matko. Na aramejskom jeziku to ime znači Božidar, Božji dar. Ime je dobio po svome djedu Matu, a u obitelji oca Antuna i majke Ruže kao prvo dijete primljen je i prihvaćen kao veliki Božji dar.

Matko Medo potekao je iz čestite i ugledne dubrovačke obitelji koja se odlikovala kršćanskim pogledom na svijet i život, nje govala i promicala tradicionalne vrijednosti, čuvala i očuvala zdrav nacionalni duh i hrvatski domoljubni osjećaj, kulturu duha i srca. Sa svoja dva brata pripadao je naraštaju Dubrovčana koji su odrastali uz Crkvu i samostane, postigli visoko obrazovanje i ostali u svome gradu pružajući radne sposobnosti za dobro svoga Grada i njegovih ljudi.

Taj je naraštaj završavao fakultete u Zagrebu i upoznao vrijednosti naše metropole, proširio nacionalni i kulturni pogled da bi cijeli radni vijek posvetili ovome Gradu.

Matko je u nadaleko poznatoj tadašnjoj dubrovačkoj agenciji Atlas proživio najveći dio staža, propuтовao svijetom i bio jedan od uspješnijih menadžera. Govorio je nekoliko stranih jezika, stekao zavidnu opću kulturu, razvio sposobnost komunikacije s malim običnim ljudima i s onima na visokim položajima i odgovornim poslovima.

Dolazak demokratskih promjena zatekao ga je u naponu životne snage i radnoga iskustva i budući da je otprije bio poznat po domoljubnim stavovima brzo je pozvan u visoku politiku najprije kao saborski zastupnik a potom kao vrstan diplomat. U tim odgovornim i osjetljivim poslovima držao se načela koje je Dubrovnik učinilo uspješnom državom – zaboravite privatne stvari i poslove, brinite se za zajedničko dobro. Ostao je u skromnom stanu i nije požalio što nije pribavio veću korist od one koja je bila u okviru zakona, a to je zaslužena mirovina.

Život ga od početka do kraja nije štedio iskušenja, zdravstvenih poteškoća od dječje paralize do karcinoma prostate, nekoliko teških kirurških zahvata, bolničkih liječenja. Nije tajna da je od gotovo svih organa koje nam je Bog dao u paru, njemu funkcionirao samo po jedan: jedna noga, jedna ruka, jedan bubreg. Naš se Matko nije dao ni predavao. Ostao je na nogama, a samo kratko sa štakama koje je brzo odbacio. Kad smo ga nekoliko puta ispraćali u Zagreb na novi teški kirurški zahvat mislili smo da se živ ne će vratiti, ali on se vraćao oporavljen i životno vedar. A koliko je ta vedrina bila stvarna vidjelo se nedavno kad je u Kneževu dvoru bio na koncertu u sklopu Ljetnih igara.

Ovo je trenutak u kojem treba istaknuti veliku ulogu i neizmjernu pomoć, velikodušnu kršćansku ljubav njegove supruge Jadranke. Da je Matko poživio 71 godinu unatoč teške bolesti treba zahvaliti upravo ženi Jadranki. S koliko je snage, volje, brižljivosti, strpljenja, ljubavi, prilazila svim njegovim potrebama zna samo dragi Bog koji joj je davao snagu i ne će joj uskratiti milost i pomoć u njezinu budućem udovičkom životu.

Matko, tu smo, uz ostale, i mi svećenici Tvoji prijatelji s kojima si se družio i prijateljski odnosio. Pamtimo brojne nezaboravne trenutke u Tvome domu u Karmenu i na Ratcu, a osobito u vrijeme rata kad je naš Grad i mi u njemu bili opkoljeni, ustrašeni, granatirani. U skloništima smo molitvom i razgovorom hranili vjeru u pobjedu.

Počivaj u miru u ovoj hrvatskoj dubrovačkoj grudi koju si volio, koju si zadužio predanim radom i čestitim životom. „Blago čovjeku koji pretrpi kušnju, jer će prokušan primiti vijenac života“, zapisao je sv. Jakov. Zaslužio si vijenac vječnoga života jer si puno radio, puno pretrpio i puno volio ljude. Hvala za sve. Obecajemo Ti trajnu molitvu i pomoć Tvojoj dobroj Jadranki.

Na sprovodu u Dubrovniku 7. rujna 2012.

Pristupačan čovjek i gorljiv svećenik

NIKŠA SPREMIĆ

Dok stojimo pred odrom uzornoga kršćanskoga i svećeničkoga života, želim Vama, dragi don Miho, u ime svih mještana Vitaljine s poniznošću, privrženošću i kršćanskom ljubavlju reći hvala za sve što ste za nas učinili u gotovo četiri desetljeća svoga boravka u našoj Župi.

Hvala Vam za to što ste se tako brižljivo skrbili za našu materijalnu kršćansku baštinu: za našu Maticu, za naše crkvice, za novi župni dvor, za crkveno posude, barjake i svaki pojedini predmet sakralnoga značaja u našoj župi. Hvala Vam što ste bili arhivar naše župne povijesti i skrbi kroničar naših srdaca.

Hvala Vam osobito što ste se, uz skrb za fizičku arhitekturu naše župe, osobito brinuli za arhitekturu i ljepotu naših duša, uvijek sa suosjećanjem i odmjerenošću pravoga duhovnoga oca. Hvala Vam što ste bili duhovni otac i svećenik koji je čitav svoj život suobličio sa životom Isusa Krista, čijim ste Tijelom i Krvlju harno raspolagali na oltaru. Hvala Vam što ste svoju vjeru nenametljivo, a tako svjedočki živjeli. Hvala Vam što ste bili čovjek žive i nepokolebljive vjere, čvrsta ufanja i predane ljubavi.

Don Miho je, dragi prijatelji, bio jedan od nas, bio je naš, neodvojiv od Vitaljine. Dovoljno je reći da su djeca rođena u Vitaljini 70-ih, 80-ih i 90-ih godina, sva mislila da je don Miho zapravo rođeni Vitaljanin, da se tu rodio, da tu živi i da će tu s nama umrijeti. On je postao naš dragi suputnik: simpatični osmijeh na njegovu licu, njegova iskonska dobrotu i njegova nutarnja toplina bile su nam smion poticaj i gorljivo svjedočanstvo.

To koliko je don Miho bio naš, koliko je bio neodvojivo „vitajski“ i koliko nas je dobro poznao svjedoči i činjenica da je mnoge od naših župljana pratio od kolijevke do groba. Mnoge je od nas krstio, prvi put ispovjedio, pričestio i u krizmu uveo. Mnoge je i vjenčao, a još više njih posljed-

U subotu 27. listopada 2012. u Svećeničkom domu u Dubrovniku u 94. godini života i 59. svećeništva preminuo je najstariji svećenik Dubrovačke biskupije don Miho Dender. Rođen je 5. siječnja 1919. od oca Miha i majke Ane rođene Katičić u Visočanima, župa Smokovljani, u

Stonskom Primorju. Nakon Drugoga svjetskog rata tajno je stupio u Sjemenište, istodobno je radio kao stražar na izgradnji Hidroelektrane i studirao teologiju. Za svećenika je zaređen 1954. Župnikovao je u Ošljem do 1970. (skrbeći i za župe Topolo i Smokovljani), a onda u Vitaljini do 2007., kad je umirovljen. U puku je bio obljubljen i cijenjen jer je bio vedar duh i milosrdni Samaritanac prema svim potrebnima.

nji put ispovjedio i u sakramentu „izlazećih“ im pružio Poputninu koju su s utjehom nosili milosrdnom Ocu ususret.

S takvom je brižnom pažnjom don Miho nakon Mise za pokojne obavljao „officium defunctorum“, ono što se u puku zove „ofičature“, i točno je znao tko sve počiva u svakome grobu na našem mjesnom groblju. Iz svake je naše kuće barem jednoga sprovodio i u vječnu radost ispratio. On se s nama potpuno saživio.

Danas, u vremenu koje nudi kojekakve obrasce života, nove idole i kojekakve životne putove, a sve pod znakom modernosti i napretka, don Miho Dender ostaje uzorom nasljedovanja Uskrsloga Krista. Ostaje uzorom skromnosti, potpune čistoće, neupitne poslušnosti i vedrine vjere. On ostaje uzorom kojega opisuje prorok Mihej, on je onaj koji je „ponizno hodio s Gospodinom“.

Don Miho osobito ostaje uzorom svećeničkoga života, primjer po kojemu se postaje „drugi Krist“. Na Božjoj je njivi bio gorljiv apostol, a u kući ponizan kartuzijanac. Koliko li smo ga puta znali zateći u molitvi i radosnom razgovoru s Bogom, kada bi, baš onako na svoj način, rukom dao znak da samo na trenutak pričekamo da završi.

Na svakom križnom putu – pobožnosti koju je rado obavljao i sam i s Božjim pukom – nikada nije zaboravljao izmoliti 5 Očenaša, Zdravomarija i 5 Slavaocu na čast 5 Isusovih rana i 1 Očenaš, Zdravomariju i 1 Slavaocu na nakanu Svetoga Oca.

Osobito je rado molio pred Presvetim Oltarskim Sakramentom i poticao i nas župljane da skrbimo za naše mjesečne procesije s Presvetim oko Crkve, kao i za našu zavjetnu procesiju oko čitave Vitaljine. Bogoslužje je pripremao brižljivo, satima. Tri je puta dnevno, bez iznimke, ručno zvonio na pozdrav Gospi: u 6.30, u podne i u sedam navečer. Nedjeljom se redovito i po najvećoj zimi brižljivo pripremao za Misu u 10.30.

Tom je svojom brigom oko svete liturgije pokazao da mu je Bog, kao jednome od svojih malenih, a ne mudrih i umnih, pokazao svu bit vjere: Svetu Euharistiju, Živi Kruh, Krista Spasitelja. Don Miho je doista slavio svaki Kristov dolazak, za njega se pripremao, s radošću mu u slavu pjevao i tako svaki put spremno iščekivao svoga Otkupitelja. Hvala Vam, dragi naš don Miho, što ste svojim životom posvjedočili Živoga Isusa. Jer kako reče sv. Ivan: „Dječice, ne ljubimo riječju i jezikom, nego djelom i istinom!“

U Visočanima 30. listopada 2012.

Hvala i s Bogom dr. Josipu Lovriću

DON STANKO LASIĆ

Više je razloga zbog kojih je potrebno u ime mjesne Crkve izreći nekoliko oprostajnih i zahvalnih riječi našem Pokojniku. Ponajprije zato što je rođen i odgojen u obitelji koja je bila rodbinski usko povezana s dubrovačkim biskupom dr. Josipom Marčelićem, a on je u 34 godine upravljanja Biskupijom ostavio i danas vidljive tragove na duhovnom, moralnom, kulturnom i graditeljskom polju. Naš

Prof. dr. Josip Lovrić
(Dubrovnik, 3. VIII.
1928. -
Dubrovnik, 26. XI.
2012.), brodogra-
diteljski vještak,
tehnički direktor
Atlantske plovidbe,
dekan
Pomorskoga
fakulteta, rektor
Splitskoga sveučilišta
i Dubrovačkoga
veleučilišta, trećinu
stoljeća je uređivao
časopis Naše more.

je Pokojnik s ponosom isticao tu povezanost s jednim od najpoznatijih i najzaslužnijih dubrovačkih biskupa od kojega je naslijedio ne samo ime nego i nadahnuća i poticaje za svoj život i rad, a koji bi se mogli sažeti u: nadarenost, stručnost, radnu energiju, opću kulturu, profesorsku i rektorsku službu, znanstvenu i spisateljsku djelatnost, i nada sve u kršćansku vjeru.

U Matici krštenih Gradske župe zabilježeno je da je Josip rođen 3. kolovoza 1928. od roditelja Antuna i Nike r. Vuković, da je kršten u Katedrali 18. VIII. i da je na krštenju dobio tri imena: Josip Mato Stjepan. Njegovu ulasku u kršćansku zajednicu i nadijevanju imena kumovali su Lovro Povia i Petar Sukno dok je primalja kod rođenja bila Paula Barbaros.

Zanimljivo je i znakovito da je biskup Marčelić doživio rođenje Josipa Lovrića, ali zbog bolesti ga on nije krstio. Teško bolestan umro je 30. kolovoza, kad je Josip imao samo 27 dana. Sada s ove vremenske udaljenosti smijemo reći da je stariji Josip, dubrovački biskup, u Gradu obilježio zadnje prijelomno desetljeće devetnaestog stoljeća i prva tri desetljeća dvadesetog, dok je njegov neput to isto učinio u zadnja tri desetljeća dvadesetoga i u prvom desetljeću dvadeset prvoga stoljeća u svome djelokrugu.

U obitelji je naš Pokojnik upoznao i zavolio svoju vjeru, u klasičnoj gimnaziji i na fakultetu stekao opću kulturu koja je uključivala poznavanje Biblije i ulogu Crkve u povijesti našega naroda i duhovnoj i kulturnoj baštini voljenoga mu Grada. Nije mu bio nepoznat ulomak iz Evanđelja koji govori o talentima koje Bog svakomu daje koliko je potrebno i koje treba razvijati, a ne zakopavati u zemlju i tako čuvati. Vrlj je Pokojnik primio deset talenata, najviše koliko Boga daje, ustrajno ih razvijao i doveo gotovo do savršenosti, pa se oni mogu imenovati ovim redom: inženjer, pomorski stručnjak, izumitelj, sveučilišni nastavnik, rektor, znanstvenik, publicist, pisac, savjetnik i suradnik. Nadasve čovjek. To je talent koji svi najviše trebamo razvijati, jer po njemu ćemo biti suđeni.

Koliko je cijenio ulogu Crkve i bio svjestan kršćanin najbolje se vidi po tome što je u najteže vrijeme napada na Crkvu, kad je zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac, zatočenik u Krašiću, od komunističke strahovlade osuđen kao ratni zločinac, imenovan kardinalom – Josip Lovrić na

Rijeci javno sklopio crkvenu ženidbu sa Solangom Orešković 6. lipnja 1953.

Neumornim radom i vrijednim djelima zadužio je svoju Grad, domovinu Hrvatsku, naše Sveučilište, brodersku i pomorsku industriju i sve nas i pozvao nas, a osobito mlade naraštaje da sposobnosti i talente ulože u zajedničko dobro i bolju budućnost.

Pokojnika poznajemo i pamtimo po imenu Jozo. Njegovo drugo krsno ime Mato, što znači Božidar, sada razumijemo kao veliki Božji dar njegovoj obitelji, rodbini, našem Gradu i Domovini. Treće pak ime Stjepan, što znači Krunoslav, danas pretvaramo u molitvu dobrome Bogu da mu oprostí sve ljudske slabosti i da ga okruni vijencem slave; da mu Pravedni Sudac izreče dobrodošlicu u nebo evanđeoskim riječima: Dođi slugo dobri i vjerni jer si u malome bio vjeran, uđi u veselje gospodara svoga.

Na sprovodu u Dubrovniku 1. prosinca 2012.

Flora Jakšić, **Portret Vlaho Turčinovića**

Vlaho Turčinović (1878.-1952.)

uz šezdesetu obljetnicu smrti

IVAN VIDEN

Jedan od brojnih vrijednih prenositelja dubrovačke tradicije i neizostavni sudionik javnoga života Grada u razdoblju između dvaju svjetskih ratova bio je i Vlaho Turčinović čije smo se šezdesete godišnjice smrti sjetili 27. kolovoza 2012. Misom u Zbornoj crkvi Sv. Vlaho čiji je dugogodišnji crkvinar bio.

Vlaho Turčinović rođen je u Dubrovniku 11. kolovoza 1878. od oca Šimuna i majke Mare r. Tepšić u obitelji koja potječe iz sela Petrače u Župi dubrovačkoj. Nakon osnovne škole u Dubrovniku, završio je nekoliko razreda gimnazije kod franjevaca u Rožatu i 1893. godine stupio u državnu službu. Nakon što je nekoliko godina bio pisar pri Kotarskome poglavarstvu u Dubrovniku, zaposlio se u tadašnjoj dalmatinskoj pokrajinskoj vladi u Zadru (Namjesništvu) gdje je proveo razdoblje od početka XX. stoljeća do kraja Prvoga svjetskog rata. Bio je upravitelj tzv. pomoćnih ureda, vodio je administrativne službe dalmatinske vlade. Nakon završetka rata i talijanske okupacije Zadra preselio se s dalmatinskom Pokrajinskom vladom u Split, odakle je nakon preustroja državne uprave premješten također kao šef pomoćnih ureda na rad oblasnoj vlasti u Dubrovniku (od 1923.), a nakon ukidanja oblasti i formiranja banovina radio je u upravi Zetske banovine na Cetinju, kojoj je Dubrovnik tada pripadao. Ostatak života proveo je u Dubrovniku u kojemu je umro 27. listopada 1952. i pokopan je na Dančama. Od uže obitelji imao je brata Nika koji je bio vlasnik krojačnice. Vlaho Turčinović nije imao djece. U duhu svojih kršćanskih načela udomio je jednu siromašnu djevojku koju je odgajao sa ženom, a kad je ona umrla ponovno se oženio kako bi dijete imalo pomajku.

Njegovo se djelovanje i zalaganje, ponajviše u razdoblju između dva svjetska rata, proteže na dva polja: prvo je kazališni život, a drugo je crkveno-karitativni rad. Turčino-

vić je, nažalost, rijetko spominjan i široj javnosti sasvim nepoznat, a gotovo isključivo se spominje kao poticatelj kazališnog amaterizma u Gradu. Istina, on se kao ljubitelj dramske umjetnosti od rane mladosti bavio različitim oblicima kazališnog amaterizma, prvo kao član Dubrovačke diletantske kazališne družine koja je djelovala u razdoblju do Prvoga svjetskoga rata, a potom i kao vrlo aktivni predsjednik Dubrovačkoga kazališnog društva u kojemu ga je svojstvu pripala čast da se posmrtnim govorom oprostí od književnika Iva Vojnovića. U doba kada dubrovačko kazalište nije imalo stalni profesionalni ansambl (steći će ga tek pred kraj Drugoga svjetskoga rata), uloga kazališnih dobrovoljaca u razvoju i održavanju kazališne kulture bila je iznimno važna, a njihove su izvedbe često bile na tako visokoj razini da je iz njihovih redova kasnije formirano nekoliko poznatih glumačkih profesionalaca. Turčinović se okušao i u pisanju, ponajviše prigodičarske poezije i kratkih dramskih tekstova. Njegova se rukopisna ostavština danas čuva u Zavodu za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU u Zagrebu kamo je dospjela poklonom njegovoga pra-nećaka, povjesničara Trpimira Macana. Bio je i dugogodišnji član dubrovačke podružnice Hrvatskoga kulturnoga društva „Napredak“ od samog osnivanja podružnice 1928. godine.

No, ovdje valja istaknuti njegov vjernički rad, kao osobe koja je voljela svoju Katoličku Crkvu, imala snažan osjećaj crkvenosti i bila društveno angažirana kroz karitativni rad. Vlaho Turčinović bio je više od dvadeset godina, sve do smrti, crkvinar (član uprave) Zborne crkve Svetoga Vlaho. Prema tadašnjemu crkvenome ustroju, crkvama kao bogoštovnim zgradama upravljalo je crkvinarstvo (vijeće, crkveni odbor) koje se najčešće sastojalo od župnika (ili upravitelja crkve) i trojice svjetovnjaka koji su svoj angažman obavljali dobrovoljno i besplatno, a u ovome su slučaju ostala dvojica crkvinara bili književnik dr. Ernest Ka-

tić ml. i trgovac Lujo Kraja. Kao član crkvinarstva Parčeve crkve u suradnji s njezinim rektorima, prvo s dum Matom Vlahušićem, a kasnije s dum Vladimirom Taljeranom i dum Nikom Kusalićem brinuo se oko njegovanja i promicanja kulta svetoga Vlaha, o redovnom obavljanju bogoštovnih čina i pučkih pobožnosti te materijalnom održavanju, uređenju i urednosti ove crkve. Kad je nakon Drugoga svjetskoga rata javni okvir Feste na razne načine bio ograničavan (npr. zabranom podizanja Parčeva barjaka na Orlandov stup), Turčinović je osobno svake godine do smrti na Kandeloru podizao bijeli barjak na pročelje crkve Svetoga Vlaha. Bio je aktivni član odbora „Milosrđe“ kojega je za potpomaganje gradskih siromaha utemeljio biskup Josip Marija Carević, a siromašnijim je sugrađanima pomoć tada bila posebno potrebna u zimskim mjesecima kada im je trebalo osigurati ogrijev u čemu se Turčinović redovito angažirao. Kao neumorni član svih pothvata koje su bile povezane s crkvenim životom, od samoga je osnutka bio član Crkvenoga pjevačkoga zbora pri Katedrali (pjevao je drugi bariton) i prvih je godina bio njegov potpredsjednik, a dugogodišnje ga je prijateljstvo vezivalo s braćom dum Nikom i Antonom Gjivanovićem kao i s piscem i slikarom dum Nedjeljom Subotićem. Slobodno se može reći kako se nijedna inicijativa u katoličkom vjerskom životu u Dubrovniku nije mogla ni zamisliti bez gospara Vlaha Turčinovića bilo kao autora ili izvođača, bilo kao publike. Stoga ga se njegova Katedralna župa s pravom spominje i o dijamantnom jubileju njegova prelaska u Vječnost.

Odgoj u školi

Ljubav uvijek zna što joj je činiti

MIRJANA KAZNAČIĆ

Dan Svih svetih, u Hrvatskoj nam Domovini, državni je blagdan kojeg štiju svi: vjernici, pa i oni koji sumnjaju, ili ne vjeruju u vječnost života. Ovaj dan sjećanja civilizacijsko je postignuće koje nam omogućava da svojom ljubavlju sjećanja u naše živote vratimo drage nam osobe.

Sjećajući se, volimo, a na dan Svih svetih potreban nam je mir, spokoj i obiteljsko zajedništvo kako bismo u njemu mogli shvatiti istinitost pobjede života nad smrću. Sjedinjeni u ljubavi sjećanja krećemo svi prema vječnim prebivalištima naših najmilijih. Mir, molitva, grč tuge, ali i ljubavi ocrtavaju se na našim licima. Srcem palimo svijeće što simboliziraju vječnost života, a suzama umivamo hladne kamene ploče. Dan je to kada svi imamo prigodu zastati i razmisliti o sebi samima, i kada bismo svi trebali shvatiti da postoje oni Znani Svetci kojima se molimo, pred kojima klečimo, ali i da svatko od nas može biti „Svetac“ što ovisi o tome kako se za života svoga odnosimo prema Bogu i čovjeku. Kako razmišljati o smislu života, a ne spomenuti A. B. Šimića i njegovu svesremensku *Opomenu* općeljudske poruke da pazimo kako živimo kako ne bismo hodali maleni pod zvijezdama, ili pjesnika života Dobrišu Cesarića

koji je u svojim lirskim minijaturama ispisao velike istine o životu. Njegove pjesme *Voćka poslije kiše* i *Slap* preslik su naših života u kojima se izmjenjuju neprestance sreća i tuga, uspjeh i razočaranje, ali nema jednoga bez drugog, i baš u tome jest zagonetna bit života. Kao što ni slap: onaj stvarni u prirodi ili onaj metaforički životni, ne može postojati ako se odrekne iti jedne svoje kapi, a opet postaje slap tek onda kad mu se ta mala kap vrati. Blagdan Svih svetih snažan je povod da i s našima najmlađima razgovaramo o smislu i moći života u ovom našem bremenitom i dezorientiranom vremenu, u kojem se vladari novca silno trude baš tu temu staviti po strani bombardirajući nas porukama da je bitno samo ono danas, negirajući da čovjek živi baš zbog onog jučer, a naročito zbog onog sutra, živeći za one koji ga vole i koje voli.

Kako s mladim ljudima od deset, trinaest ili petnaest godina razgovarati o životnom realizmu, a da ih ne opteretimo tako teškim, i za filozofe, zahtjevnim i uvijek prisutnim pitanjem. Vrlo jednostavno. Šimić, Cesarić i mnogi drugi lirski subjekti poklanjaju nam odgovore. Otkrivajući što nam je pjesnik htio reći otkrit ćemo, na djeci prihvatljiv i prilagodljiv način, zašto je živjeti prekrasno i zašto je svaki pojedinac na ovom svijetu toliko bitan, jer svatko od nas je dragocjena i nezamjenjiva kap u slapu života, a svi možemo biti nečija sretna zvijezda ili Cesarićeva biserna kap što bliješti poslije kiše. Živimo za one koji su nam život dali i kojima ćemo mi život dati. To je vječni životni krug nad kojim bdije vječnost ljubavi. Pisanim uradcima *Sjećajući se, volimo*, učenici će sami doći do zaključaka da je život vječan i da ga baš na blagdan Svih svetih štujemo. Brojni su i drugi oblici rada kojima u školi možemo spontano uvesti djecu u razmišljanje o životu. Život se može i crtati. Školski hol moje škole ove godine bio je prepun likovnih uradaka s motivima krizantema i svijeća. Slikali su ih učenici od prvoga do osmog razreda na svoj način. Raskošno, veselo, oku i srcu ugodno, poručivši nam da je blagdan koji nam slijedi obilježen ljepotom vječnosti. Neki su svoje crteže odnijeli i na grob nonu ili noni. Lijepo, zar ne? S vjeroučiteljicom Veselkom posjetili su groblje Na Mihajlu. Zašto ne? Pa tamo počivaju mnogi lapadski učitelji i brojni dubrovački gospari, a moji šestaši čitali su Vojnovičeve stihove

baš tu, Na Mihajlu, o *Onima koji jedan po jedan polako dohodu*. Bilo je to slavlje života, a izrazi dječjih lica potvrdili su ispravnost naše težnje da razmišljajući o blagdanu Svih svetih slavimo život i smisao života. Pišući ove retke razmišljam s veseljem o *Večeri duhovne poezije* koja će se dogoditi 14. i 19. studenoga u Saloči od zrcala. Osnovnoškolska i srednjoškolska mladež recitirat će duhovnu poeziju koju su sami odabrali, a zajedno s njima recitirat će i njihovi profesori. Zadivljuje činjenica da se prijavio toliki broj učenika pa smo, umjesto jedne večeri, odlučili organizirati dvije. Sretni smo jer su nam se priključili i učenici Umjetničke škole Luke Sorkočevića s glazbenim komornim programom. Te večeri s nama će biti i hrvatski pjesnik rođen 16. veljače 1909. u Poljičkoj Knežiji / Republici u selu Jesenice, Srećko Karaman, koji je pokopan 21. siječnja 1969. godine u Buenos Airesu, umrijevši na rukama svog prijatelja Vinka Nikolića. Svojom pjesmom *Svi sveti* podsjetio me kao osobu i učiteljicu da na ovaj veliki blagdan u svom srcu zapalim svijeću i za one naše „Neznane Svece“ koji su živjeli i umrli daleko od majčina zagrljaja i voljene im rodne grude. A bili su krivi samo zato što su bili svoji. Sa svojim učenicima obrađivala sam ovu njegovu pjesmu te na taj način na njegovu grobu zapalila svijeću i položila krizanteme. Ljubav uvijek zna što joj je činiti i tome u školi moramo učiti naše učenike. Sjećajući se, volimo.

Svi sveti

SREĆKO KARAMAN (1909.-1964.)

Danas mislim na Vas, što niste u popisu svetih,
danas se molim Vama, što niste na oltaru
i nemate hodočasnike, zavjetne crkve ni spomenike,
zlatne darove, posvećene dane, ni mjesto u zlatoreznom misalu.
Danas se Vama molim, za čija se imena i život ne zna
i pred kojima nitko ne sklapa ruke,
Neznani Svetci.

Šute pred Vama predstavništva i slavljene institucije,
kažu: krv nije vino ni ulje,
pa se nepobitnim brojkama ne iskazuje,
tek mitre se broje, grbovi i po koji,
što ima pastirski i vodeći štap.

A mučenika krv stoji prolivena na svim raskršćima,
mučeničke kosti kriju šume, duplje, vrleti i klanci.
Tisuće je umrlo uprtim pogledom u nebo previsoko,
ne samo u Hrvatskoj,
zemlji izabranoj, krvlju natopljenoj.

Mnoštvo je palo na međi,
a nitko nije čio, nitko pomoći htio.
Mnoštvo je umiralo uprtim pogledom u nebo predaleko,
krv je škropila zemlju, svetcu su postizali nebo.

Danas bih upalio sve svijeće, svim tamjanima okadio,
sve cvijeće na grobove položio, svim zvonima zazvonio.
Danas se samo Vama molim,
pred kojima nitko ne sklapa ruke,
Neznani Sveci.

Nije dosta djecu rodit, treba hi i odgojit!

DUM JOSIP BARIŠIĆ

Farizeji su bili pobožni Izraelci, iskreni domoljubi i vjernici. Redovito su postili i svaki se dan molili, vjerovali u uskrsnuće mrtvih. Činilo se da poštuju sve propise, dakle, reklo bi se da su bili uzorni ljudi. Mi bismo ovdje rekli: poštenu Konávljani, pravi Hrvati i katolici. A ipak, Isus je farizejima uputio vrlo teške riječi: „Licemjeri! Napustili ste Božju zapovijed, a držite se ljudske predaje“ (*Marko 7, 8*).

Svi su evanđelisti zabilježili Isusove prigovore farizejima jer su ih smatrali važnima, aktualnima i za prve kršćane, da se njima ne dogodi takvo padanje u zamku, da se sretno ne uljuljaju u bezbrižnost kako su jednom zauvijek na pravoj strani i da je sve što čine – dobro i pravedno.

Štoviše, Crkva je odredila da se ulomci o Isusovu sukobu s farizejima naviještaju na misama svake godine da se tako sve one koji u crkvu dolaze podsjećaju kako nije dovoljno biti vjernik opće prakse, nego da treba biti Kristov vjernik. Hoće se reći da nije dosta biti samo kršten, izjašnjavati se katolikom i primati sakramente, nego djelima potvrđivati da si kršćanin. Kristov vjernik treba svoj život, srce i um usmjeravati Isusovu učenju.

Dakle, od imena jedne židovske stranke u Isusovo doba, riječ farizej postala je istoznačnica za dvoličnu osobu, licemjera, prijetvornika, onoga koji jedno misli, a drugo govori, koji je fãlas i čini fãlso. Događa li se to i nama? U našim obiteljima?

Bit ću vrlo konkretan. U srijedu 29. kolovoza 2012. na groblju Sv. Martina u Drveniku u pridvõrskoj župi vodio sam sprovod svoje župljanke, pokojne Ane Katušić rođene Radelj (87). Na taj je ukop došao jedan moj prijatelj iz Zagreba, a pokojničin rođak, Konávljanin po svim predcima, čovjek koji Kõnãvle nosi u srcu. Nakon zadušnice odvezao se sa starim ocem do pradjedovskoga vinograda Podrepci u Zakrajnici, ispod Űskoplja i Gàbrjela, i parkirao vozilo uz makadamsku cestu koja niz Vučje ždrijelo vodi od Čilipã do Zvëkovicë.

Na puteljku između loze i ceste otac mu se põpuzõ i panuo u jarak, navinuo rame i koljeno, a i on se, nastojeći raskršćiti šikaru (u koji je nečišćena rječica zarasla), spotaknuo i slomio stopalo. Pohvalio mi je hitnu pomoć iz čilipske Zračne luke i vatrogasce s Grũdë zbog brzoga dolaska i

Dum Josip Barišić rođen je u Zagrebu 31. X. 1943. Gimnaziju je završio u Dubrovniku, a teologiju u Zadru i Splitu gdje je 1967. zaređen za svećenika. Župnik je u Vitaljini (1968.-'70.), Čari ('70.-'73 i '74.-'76), Stonu ('76.-'95.), Blatu (1995.-2003.) i Čilipima (od 2003). Komunistički ga je režim 1973. osudio na sedam

mjeseci zatvora u Lepoglavi. U Stonu je 8. IV. 1984. bio je domaćin Biskupijskoga euharistijskog kongresa koji je okupio oko deset tisuća vjernika.

Svoj svomu zbog zagrebačkih tablica. Snimio Božo Gjukić.

uspješne pomoći. No, s oteknutom nogom nije mogao voziti natrag nego je auto ostavio na mjestu, a hitna ga je pomoć te noći odvela u Grad u bolnicu gdje su mu stavili longetu. U četvrtak rano ujutro zamolio je prijateljicu iz Grada i njezinu kćer, a svoju vrsnicu, udanu u Čilipe, da mu dovede auto. Čilipska nevjesta i mlada majka protrnula je kad je 30. kolovoza oko sedam ura ujutro na tromeđi Močića, Uskoplja i Gabrijela naišla na stravičan prizor – demoliran auto: gromadu stijene nabačenu na krov vozila, smrskani prednji i stražnji vjetrobran i far, kamen ubačen na prtljažnik, kamenjem gađana vrata, uništeno prozorsko staklo, izgažen poklopac motora i krov vozila, razvaljen retrovizor, otrgnute registarske pločice. Policija je kasnije jednu tablicu pronašla u šipražju u riječnom koritu.

Kako se i zašto takvo barbarstvo moglo dogoditi usred Konavala? Konavljaniu na njegovoj djedovini? Nisu li Konavle listom katolički i hrvatski kraj?

Zašto je netko gromadom kamena razbio vjetrobran na kojem je visio samo križ na krunici od maslinova drva iz Jeruzalema? I skakao po krovu vozila? Nije li to izživljavanje nad kršćanskim svetinjama? Isus nas uči da „iz srca čovječjega, izlaze zle namisli... lakomstva, opakosti, razuzdanost, zlo oko, psovka, uznositost, bezumlje. Sva ta zla iznutra izlaze i onečišćuju čovjeka” (Marko 7, 21-23). Sva ta zla bila su na djelu u tome činu koji zaprepašćuje.

Kakav je to „Hrvat” koji je s auta odvalio pločice s hrvatskim grbom i bacio ih u korito Kopčice da ih crna zemlja proguta? Komu je smetala tablica s hrvatskim grbom da je gazi i obezvrijedi?

Na dan ovih nesreća, dvadesetdeveti kolovoza u kalendaru je Glavosijek sv. Ivana Krstitelja, proroka koji je platio glavom kad je svoga kralja upozorio na nemoral. Dan Pretečina mučeništva uči nas kako biti kršćanin – tako da skupa sa svetim Ivanom Krstiteljem za Isusa govorimo: „On treba rasti, a ja se umanjivati” (Ivan 3, 30). Tomu je posvećena crkva u Ljūtōj, u pridvorskoj parokiji, taj dan Ljūčāni slave krsno ime pa su priredili i pučko veselje.

Zašto sve ovo govorim u Zvekovici? Zato jer se bojim kako bi taj tužni događaj mogao imati veze s ovim pitomim mjestom. Je li na zabavi bilo i mladih sa Zvekovice? Jesu li previše popili? Napušili se trave, progutali koju tabletu ili uzeli drugu drogu? Da se nisu baš mladi sa Zvekovice vra-

ćali doma iz Ljute tim poljskim putom, vidjeli sa strane opel corsu sa zagrebačkim tablicama pa u ime tobožnje ljubavi prema Hajduku i Torcidi razvalili auto tom Konavljaniu na njegovoj djedovini, samo zato što je imao zagrebačke tablice? Ako je tako, da apsurd bude potpun, treba znati i da taj moj prijatelj oduvijek navija baš za Hajduk.

Neki će sociolozi reći da su korijeni novog animoziteta „DU“ prema „ZG“ dublji od navijačkoga divljaštva i pijanstva: cijela zbrka oko Pelješkoga mosta, Neumskoga koridora i „zagrebačkoga“ darivanja dijelova negdašnje Republike drugoj državi mogu biti izlika za „povod“. Na žalost, ovaj vandalski čin usred Konavala odraz je stanja duha u našem kraju. Ne samo onih koji su to počinili nego i onih koji su to dopustili i nisu spriječili – opet – ne samo da se dogodi, nego da komu padne na pamet. Najveća i temeljna tragedija našega društva jest da je Hrvatska zapuštena zemlja! U svakom smislu. Utkali smo u to naše „pusti me stat!” i „drugi će”... se mislit o temu. A tko to?

Moramo se danas upitati nisu li počinitelji toga djela možda naši sinovi? Gdje su bili u srijedu večer, što su činili? Da nije koji ili svi članovi te noćne družine možda nedavno za sebe izjavio da je Kristov svjedok i pristupio krizmi? Imao peticu iz vjeronauka? Sprema li se na crkveno vjenčanje?

Pitanja je previše, možda će policijska istraga dati odgovor na neka od njih, ali na većinu moramo odgovoriti mi koji držimo do Boga, Isukrsta. Odnose li se i na naš kraj Izajijine riječi koje je Isus ponovio: „Ovaj me narod usnama časti, a srce mu je daleko od mene.” (Izajija 29, 13; Marko 7, 6)? Ovaj nas slučaj podsjeća da je zakazao kućni odgoj, zakazala je škola, zakazao je vjeronauk, zakazalo je društvo, zakazalo je redarstvo. Djecu se ne može samo rodit, treba hi i odgojiti! Na što se danas svela naša čovječnost, razvikana dubrovačka skladnost i konavoska krijanost? Krijanost se ne može naučiti u nikakvoj školi. Ni u crkvi. Stara je konavoska riječ da se sklādnoš uči samo doma.

U 69 godina života i 45 godina svećeništva rijetko sam se kad osjećao jadnije kao mjesni župnik jer se taj noćni izljev mržnje dogodio na području moje župe, jer je njime pogažena pristojnost, gostoljubivost i širokogrudnost konavoskoga kraja, pogaženo je njegovo katoličanstvo i hrvatstvo. Ne će li za nama sada govoriti: „Da od onākō čestitijeh rōditēljā izāde onākā ižgonēt!”

Ljudska je narav i predaja da se mladi trebaju zabaviti, ali smiju li ludovati tako da krše redom Božje zapovijedi i nanose u pakosti štetu svome blišnjemu i sramotu cijelome kraju?

Sveti Jeronim tumači da su farizeji htjeli da se prije svakoga jela peru ruke, tj. djela, a Isus da se više od tijela pere dušu kako bi se u njoj nastanila Božja riječ. Isus upozorava da zle misli dolaze iz srca. Tom se tvrdnjom pobijaju oni koji drže da zle nakane dolaze od vruga, a da se ne rađaju iz vlastite volje. Zloduh može biti pomagač i poticatelj na zle misli, ali ne može biti začetnik. Vrag je stalno u zasjedi i gleda čovjeka što čini, pa ga mami, ali samo Bog proniče tajne ljudskoga srca. Svatko od nas bira hoće li pristati na zlo ili ga se okaniti. A bez nas i naših zasukanih rukava zlo se ne će ni iskorijeniti. Zato nas *Jakovljeva poslanica* (1, 22) poziva: „Budite vršitelji riječi, a ne samo slušatelji, zavaravajući sami sebe.”

Na Zvekovici 2. rujna 2012.

Sv. Toma Akvinski o potvrđi

Kao što je rođenom djetetu potrebna snaga da može raditi, tako je i onomu koji se duhovno preporodio potrebna snaga Duha Svetoga. Radi toga su i apostoli, da budu jaki, poslije Kristova uzašašća primili Duha Svetoga u skladu s Isusovim obećanjem: „Ostanite u gradu dok se ne obučete u Silu odozgor“ (Luka 24, 49). Ta nam se snaga daje u svetoostajstvu potvrde. Zato se oni koji imaju na brizi odgoj djece moraju ozbiljno zauzeti da im djeca prime potvrdu jer se po njoj dariva velika snaga.

Savršenstvo duhovne snage sastoji se zapravo u tome što čovjek odvažno ispovijeda vjeru u Krista pred kojim mu drago ljudima, i ne odstupa od toga zbog kakva stida ili straha; jakost, naime, odgoni strah. Prema tome svetoostajstvo koje preporođenomu čovjeku podjeljuje duhovnu snagu, na neki način ga čini borcem za Kristovu vjeru.

A jer oni koji se bore pod vodstvom nekoga prvaka nose njegova obilježja, oni koji primaju svetoostajstvo potvrde postaju obilježeni Kristovim znakom, tj. znakom križa kojim se Krist borio i pobijedio.

Taj pak znak primaju na čelo, kao znak da se ne će stidjeti javno ispovijedati vjeru u Krista.

To se pak obilježavanje čini mješavinom ulja i balzama koje se zove krizma. To je razložno. Jer uljem se označava sila Duha Svetoga po kojem se i Krist zove *pomazanikom*, tako da se i *kršćani* (*christianoī*) zovu po Kristu, kao oni koji vojuju pod njegovim vodstvom.

Balzam pak svojim mirisom pokazuje dobar glas koji moraju imati oni što se kreću među svjetskim ljudima kako bi javno ispovijedali vjeru u Krista, kao da su na bojno polje izašli iz tajnih skrovišta Crkve.

Dolično je također da ovo svetoostajstvo podjeljuju samo biskupi koji su na neki način kao vođe kršćanske vojske: jer i kod svjetovne vojske na vojskovođu spada neke izabrati i upisati u vojsku. Čini se da su tako oni koji primaju ovo svetoostajstvo na neki način unovačeni u duhovnu vojsku.

Stoga se i na njih polažu ruke da bi se naznačilo kako na njih prelazi sila od Krista.

* *Summa contra gentiles* IV, 60; autor je crkveni naučitelj, živio je od 1225. do 1274.

Ekumenski sabor o potvrđi

Firentinski (Sedamnaesti sveopći) sabor 22. studenoga 1439. proglasio je: „Drugo svetoostajstvo je potvrda; njegova **tvar** je krizma učinjena iz ulja (koje označava sjaj savjesti) i balzama (koji označava dobar glas), posvećena od biskupa.“ **Oblik** [*obrazac*] pak je: ‘Označavam te znakom križa i potvrđujem te krizmom spasenja u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.’

Redoviti **podjelitelj** je biskup. Premda ostala pomazanja može činiti obični svećenik, ovo treba izvesti samo biskup, jer se samo o apostolima, koje zamjenjuju biskupi, čita da su polaganjem ruku podjeljivali Duha Svetoga, kao što nam to daje na znanje čitanje *Djela Apostolskih* koja (8, 14-17) govore: ‘Kad su apostoli u Jeruzalemu čuli da je Samarija prigrlila Božju riječ, poslaše k njima Petra i Ivana. Oni si-

Papina Misa posvete ulje u bazilici Sv. Petra u Vatikanu. Snimio Piotr Spalek 1. travnja 2010.

doše i pomoliše se za njih da bi primili Duha Svetoga. Jer još ni na koga od njih ne bijaše sišao; bijahu samo kršteni u ime Gospodina Isusa Krista. Tada polagahu ruke na njih i oni primahu Duha Svetoga. Umjesto toga polaganja ruku u Crkvi se podjeljuje potvrda. Ipak se čita da je nekada, po odobrenju Apostolske Stolice, zbog razumna i hitnog slučaja, običan svećenik podjeljivao ovaj sakrament potvrde, (pomazujući) krizmom koju je posvetio biskup.

Učinak pak toga svetootajstva je, da se u njemu daje Duh Sveti za ojačanje, kao što je dan apostolima na Duhove, kako bi naime kršćanin odvažno ispovijedao Kristovo ime. Zbog toga se krizmanik pomazuje na čelu, gdje je sjedište straha, kako se ne bi stidio ispovijedati Kristovo ime, posebno pak njegov križ, koji je prema Apostolu, Židovima sablazan a poganima ludost [Prva Korinćanima 1, 23]; zbog toga se i označava znakom križa.“

Sakrament potvrde u učenju Crkve

BISKUP RATKO PERIĆ

Od samih početaka kršćanstva sveta potvrda (zove se tako jer potvrđuje i osnažuje krsnu milost) ili krizma zaseban je sakrament, različit od krštenja koje naznačuje Isusovu smrt i uskrsnuće. Ali zbog svoga izvora i trajne povezanosti s otajstvom Duha Svetoga, potvrda je tijekom povijesti poprimila različite teološke naglaske i značenja i u tvari i u obliku, i u djelitelju i u primatelju. Kao što je Duh neuhvatljiv, tako ni njegov znak nije jednoznačan.

Prvo: poredak dvaju sakramenata. Već u samome Novom Zavjetu imamo zbunjujućih mjesta. Dok nam je razumljivo da đakoni mogu krštavati, a ne mogu krizmavati pa zovu apostole da podijele dar Duha Svetoga, nije nam jasno kako je stotnik Kornelije s ostalim ukućanima primio Duha Svetoga dok im je Petar držao govor, čak i bez polaganja ruku, pa tek nakon toga apostolski prvak odlučuje da im se svima podijeli sakrament krštenja. Danas očito ne bi vrijedilo da biskup podijeli potvrdu pa onda kandidata krsti. Koji je sakrament prvi?

Drugo: kada je krizma ustanovljena? Sakrament je ponuda ili davanje milosti Božje. U krštenju: ponuda milosti vazmenoga ili pashalnoga otajstva – muke, smrti i uskrsnuća Gospodinova – a u potvrdi davanje sedam darova Duha Svetoga: mudrost, razbor, znanje, savjet – mozak; jakost, pobožnost, bogobožnost – srce. U Isusovu krštenju prisutne su sve tri Božanske Osobe: čuje se Očev glas, utjelovljeni Sin svima je očit i vidljiv, a Duh Sveti u obliku goluba počnuo na Isusu. Isus, nakon Uskrsnuća, apostolima govori da ostanu u Jeruzalemu dok se ne obuče u „Silu odozgor“ (Luka 24, 49), tj. dok ne prime Obećanje Oca, koje šalje i Sin. Dok je s jedne strane jasno da je Isus ustanovio krštenje kada je rekao: „Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga“ (Matej 28, 19), nije jasno kada je Isus ustanovio sakrament potvrde, osim obećanjem da će zajedno s Ocem poslati Duha Svetoga, ne kazujući dana ni časa.

Prof. Josip Žuvela dijeli blagoslovljena i posvećeno ulje dubrovačkim svećenicima. Ulje je znak obilja i radosti, ono čisti (mazanje prije i poslije kupanja) i čini gipkim (mazanje atleta i boraca); znak je ozdravljenja jer liječi udarce i rane, i čini da pomazanik zrači ljepotom, zdravljem i snagom. Pomazanje katekumenskim uljem prije krštenja označava čišćenje i jačanje; pomazanje uljem bolesnih – ozdravljenje i okrjepu; pomazanje svetom krizmom poslije krsta, u potvrdi i u ređenju, znak je posvećenja.

Snimila Angelina Tadić 4. travnja 2012.

To nije ustanovljenje, nego samo obećanje, naznaka. Čin slanja Duha Svetoga događa se voljom i akcijom Oca i Sina (Ivan 14, 26). Apostoli su razumjeli da taj dar Duha treba prenositi drugima.

Treće, koja je tvar? Dar se Duha očituje u „pomazanju“ (*chrisma*) koje nas čini sličnima Pomazaniku, Kristu Gospodinu: „Bog je onaj koji nas zajedno s vama utvrđuje za Krista; on nas i pomaza, on nas i zapečati i u srca naša dade zalag – Duha“ (Prva Korinćanima 1, 21-22). S druge strane Duh nam se daje u posebnu obredu „polaganjem ruku“ (Djela apostolska 8, 17). Što je glavno, koja je materija: pomazanje ili polaganje ruku? Ili oboje?

Četvrto: koji je oblik? Nerijetko se mijenjala i forma – obredne riječi prigodom potvrđivanja. Istočna je Crkva zadržala riječi: „Pečat dara Duha Svetoga“, a na Zapadu su izmijenjena barem tri obrasca: *trinitarni* iz Ambrozijeva vremena („Bog te Otac opečatio, Krist te Gospodin potvrdio i stavio ti u srce zalag Duha“), s Kristovim *križem* od XIII. do XX. stoljeća („Znamenujem te znakom križa u ime Oca i Sina i Duha Svetoga“; gdje se uopće ne spominje Duh Sveti, osim u zazivu Presvetoga Trojstva) i *treće, suvremeni* izričaj, po najnovijem obredu koji je u uporabi već 40 godina, koji smo mi zapadnjaci uskladili s istočnjacima govoreći: „Primi pečat dara Duha Svetoga!“

Razlika između krštenja i potvrde jest kao između rođenja na život i usavršenja ili zrelosti, kada možemo radati.

Dva različita sakramenta

Biblijski izvori: Na više mjesta u Novome Zavjetu uočavamo jasnu razliku između sakramenta krštenja i potvrde kao dvaju i vremenski i prostorno i činom odijeljenih i za-

sebnih sakramenata, iako se na Istoku oba sakramenta daju u jednom obrednom činu.

Prvo – *Djela apostolska* 8, 14-18: „Kad su apostoli u Jeruzalemu čuli da je Samarija prigrllila riječ Božju, poslaše k njima Petra i Ivana. Oni sidoše i pomoliše se za njih da bi primili Duha Svetoga. Jer još ni na koga od njih ne bijaše sišao; bijahu samo kršteni u ime Gospodina Isusa. Tada polagahu ruke na njih i oni primahu Duha Svetoga.“ Izbjeglice iz Jeruzalema, među kojima bijaše i đakon Filip, krštavali su Samarijance i druge, ali nitko nije mogao podijeliti dar Duha Svetoga osim apostola. Zato poziv apostolima. Silaze Petar i Ivan i na već podijeljeno krštenje zazivaju darove Duha Svetoga polazući ruke na krštenike. Nema nikakva pomazanja.

Drugo – *Djela apostolska* 19, 2-6. Pavao je u gornjim maloazijskim krajevima oko Efeza. Susreće 12 učenika, ali Krstiteljevih. I pita ih: „Jeste li primili Duha Svetoga kad ste povjerovali?“ Oni će mu: „Ta ni čuli nismo da ima Duh Sveti.“ Nato će on: „Kako ste onda kršteni?“ „Krštenjem Ivanovim“, odvrte oni. Nato će Pavao: „Ivan je krstio krštenjem obraćenja govoreći narodu da vjeruje u Onoga koji za njim dolazi, to jest u Isusa.“ Čuvši to, krste se u ime Gospodina Isusa, pa kad Pavao položi na njih ruke, dođe Duh Sveti na njih te stanu govoriti drugim jezicima i prorokovati.“ U oba navedena slučaja dar se Duha Svetoga daje „polaganjem ruku“ apostola.

Treće – *Djela apostolska* 10, 44-48: „Dok je Petar još govorio te riječi, siđe Duh Sveti na sve koji su slušali tu besjedu. A vjernici iz obrezanja, koji dođoše zajedno s Petrom, začuđiše se što se i na pogane izlio dar Duha Svetoga. Jer čuli su ih govoriti drugim jezicima i veličati Boga. – Tada Petar reče: „Može li tko uskratiti vodu da se ne krste ovi koji su primili Duha Svetoga kao i mi?“ I zapovjedi da se krste u ime Isusa Krista. Tada ga zamole da ostane ondje nekoliko dana.“ Ovdje je Duh Sveti sišao dok je Petar govorio, bez polaganja ruku, i to sišao prije nego se krštenje i dogodilo. Očito je kako Duh puše kako i kamo hoće. U sva tri navedena slučaja krštenje je bilo „u ime Gospodina Isusa“, odnosno „u ime Isusa Krista“. Iako ovdje ne govorimo o krštenju, ne možemo ne spomenuti zbujujući izraz. Kada bi netko danas postupio tako: „*Ime*, ja te krstim u ime Gospodina Isusa“, bez spomena svih triju Osoba Presveto-ga Trojstva, krštenje bi zasigurno bilo nevaljano. Teolozi i bibličari kažu da onaj izraz: „u ime Gospodina Isusa“ može značiti „po nalogu“ Isusa Krista, kako je on svoj Jedanaestorici rekao na Maslinskoj gori na dan Uzašašća, navodeći izričito sve tri trojstvene Osobe, dakle kako je On odlučio, zatražio i zapovjedio.

Predaja Crkve, i Zapadne i Istočne, jednodušna je u tome.

Kršćanski pisac Tertulijan spominje da se osim krštenja daje i posebno „sveto mazanje“ s polaganjem ruku i zazivom Duha Svetoga.

Sv. Ambrozije govori o duhovnom znaku koji se daje kao usavršenje krštenja.

Sv. Ćiril Jeruzalemski poima *myron*, ulje pomiješano s mirodijama, kao znak ili antitip Duha Svetoga.

Velika teologija srednjega vijeka sa sv. Tomom na čelu govori o potvrđi kao pomazanju bez polaganja ruku, ali for-

Spremnica (kustodija) sv. ulja ili krizmatorij je mjesto u kojem se čuvaju zalihe triju vrsta svetoga ulja: katekumensko ulje, ulje za bolesničko pomazanje i posvećeno ulje – sveta krizma. U dubrovačkoj katedrali sveta se krizma čuva i časti u sjevernome zidu Svetišta, 'na strani od poslanice'. Nasuprot nje stoljećima je stajala biskupska katedra.

ma je „znamenujem te znakom križa“ i stavlja se prst na čelo, što se smatra polaganjem ruke.

Potvrda zajedno s Krštenjem i Euharistijom čini troplet kršćanske inicijacije.

Ustanovljenje sakramenta

Nema izričita mjesta gdje bi Isus ustanovio sv. potvrdu ili krizmu. Nego je to učinio obećavajući slanje ili silazak Duha. Postoje tri mjesta gdje je obećao slanje Duha Svetoga.

Prvo, *Ivan* 16, 13: „No kada dođe on – Duh Istine – upućivat će vas u svu istinu“.

Drugo, *Djela apostolska* 2, 2-4. Silazak Duha Svetoga takav je čin, novost, zadaća, akcija, misija da su to shvatili, osim kao krštenje vodom, posebno kao dar Duha Svetoga, koji su oni dijelili polaganjem ruku.

Treće, *Djela apostolska* 2, 38. Petar narodu kaže: „Obratite se i svatko od vas neka se krsti u ime Isusa Krista da vam se oprostite grijesi i primit ćete dar, Duha Svetoga.“

Tvar sakramenta potvrde

U Novom Zavjetu i u predaji Crkve spominju se barem četiri vrste stvari:

1. **Polaganje ruku** ili još bolje širenje ruku sa zazivom Duha Svetoga. To je u samome početku obreda potvrde. Preuzima se iz Staroga Zavjeta, na istoku se prakticira od početka, na zapadu tek od XII. stoljeća. Zadržano je i u obnovljenu obredu iz 1971., ali nije naglasak na tome da bi to ispružanje ruku i zaziv Duha Svetoga bila materija.

2. **Mazanje krizmom.** Polazeći od *Prve Ivanove* 2, 20: „A vi imate Pomazanje (*chrisma*) od Svetoga“, ili od sv. Pavla u *Drugoj Korinćanima* 1, 21: „A Bog je onaj koji nas zajedno s vama utvrđuje za Krista; on nas i pomaza, on nas i zapečati i u srca naša daje zalag – Duha“, smatralo se da je tvar sama krizma, mazanje tom pomašću, a u ovim se tekstovima uopće ne spominje nikakvo polaganje ruku.

Na zapadu je papa Inocent I. godine 416. odredio da krizmu treba posvetiti biskup na Veliki četvrtak, a Inocent III. (1198.-1216.) da to mazanje krizmom zamjenjuje ono polaganje ruku, i to mazanje na čelu. Prema tomu ono polaganje ne bi bila bitna materija.

3. **Krizmeno mazanje na čelu u obliku križića** potječe iz III. stoljeća. Govori se o „pečatu Božjem na čelu“, prema *Otkrivenju* 9, 4. Odatle će se kasnije razviti teologija biljega, neponovljivost potvrde, od polovine VI. stoljeća.

4. **Šamarčić.** Francuski biskup Vilim Durand (1230.-1296.) navodi kao svršetak krizme udarac, pljusk, šamarčić ili *alapa* da potvrđenik ne zaboravi da je krizman. U praksi je sve od 1296. Neki su ga tumačili kao pljusk iz Muke Isusove (*Ivan* 19, 3) i da potvrđenik bude spreman podnijeti udarce za svoju vjeru. U Novom je obredu iz 1971. ispušten, nema ni spomena, a uveden je pozdrav mira između djelitelja potvrde i potvrđenika, kao i molitva za krizmanike.

Oblik sakramenta potvrde

Prema *Djelima apostolskim* 8, 15: „Oni sidoše i pomoliše se za njih da bi primili Duha Svetoga. (...) Tada polagahu ruke na njih i oni primahu Duha Svetoga.“ Od početka je dakle bila molitva uz polaganje ruku.

Tertulijan govori o zazivu Duha Svetoga.

Ambrozije navodi tadašnji oblik: „Bog te Otac opečatio, Krist te Gospodin potvrdio i stavio ti u srce zalag Duha“.

Od XII. stoljeća pa sve do Novoga obreda, 700 godina, oblik je bio: „Znamenujem te znakom križa i potvrđujem te krizmom spasa u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.“

Na istoku je obrazac: „Pečat dara Duha Svetoga“, gdje se izričito spominje dar. Zato se u Novom obredu iz 1971.

Širenje ruku sa zazivom Duha Svetoga dio je obreda potvrde. Snimio Vjeran Martić 27. svibnja 2012.

propisuje: „Sakrament potvrde podjeljuje se pomazanjem krizmenim uljem na čelu koje se izvodi polaganjem ruke i riječima: Primi pečat dara Duha Svetoga“. To gotovo doslovno prepisuje sadašnji kanon 880.

Učinci

Drugi vatikanski sabor kaže: „Sveta i organski izgrađena narav svećeničke zajednice privodi se u djelo i po sakramentima i po krjepostima. Vjernici, po krštenju uključeni u Crkvu, određeni su za bogoslužje kršćanske vjere po neizbrisivom biljegu krštenja, i budući da su prepoređeni za Božje sinove, dužni su pred ljudima ispovijedati kršćansku vjeru koju su primili od Boga preko Crkve. Sakramentom potvrde još su savršenije vezani uz Crkvu, nadareni su posebnom jakošću Duha Svetoga, i tako su više obvezani da kao pravi Kristovi svjedoci i riječju i djelom šire i brane vjeru“ (*Lumen gentium*, 11). Naglasak je ovdje na apostolskom svjedočanstvu. I uvijek o tome govorimo da se potvrđenici najprije pred svijetom ne stide Krista raspotoga, a zatim da svjedoče za Krista umrloga i uskrsloga.

Kao što je silazak Duha Svetoga dovršenje ili usavršenje Kristova djela, smrti i uskrsnuća, očitovanje pred svijetom, tako je i potvrda usavršenje krštenja. Apostoli su od dana Pedesetnice nastupili kao apostoli sa svojom dužnošću propovijedanja, širenja vjere u Isusa. Kao što je sv. Augustin rekao: „Bog te stvorio bez tebe, ali te ne će spasiti bez tebe“, tako i ovdje: Bog te opravdao krštenjem bez tebe, ali te ne će spasiti bez Duha Svetoga. Primi ga, ne samo na tijelo, mazanjem po čelu, nego srcem, u um i u dušu. Bog je poslao Sina da se utjelovi, Otac i Sin poslali su Duha Svetoga da se očituje. Nije to isti način očitovanja, ali jest cjelokupan angažman i jednoga i drugoga. Krizmanik je postao punoljetan kada se služi razumom, ovdje je punoljetan kada se dâ voditi Duhom Svetim: „Svi koje vodi Duh Božji sinovi su Božji“ (*Rimljanima* 8, 14).

Neuništivi značaj ili biljeg, pečat, koji se daje u potvrdi, može se pobliže odrediti kao:

– **raspoznajni** znak; „do mjere uzrasta punine Kristove“ (*Efežanima* 4,13) u odnosu na samo krštene koji su slični „kao novorođenčad“ (*Prva Petrova* 2, 2);

– **raspoložni** znak za borbu „kao dobar vojnik Krista Isusa“ (*Druga Timoteju* 2, 3) sa svom duhovnom bojnom naoružanošću o kojoj govori sv. Pavao (*Efežanima* 6, 13-17): sva oprema Božja, opasati bedra istinom, obući oklop pravедnosti, potpasati noge spremnošću za Evandjelje mira, uzeti štít vjere, kacigu spasenja i mač Duha;

– **obvezni** znak za svjedočenje u korist Kraljevstva Kristova;

– **suoblični** znak čini kršćanina sličnim Kristu, pomazaniku: „A mi imamo misao Kristovu“ (*Prva Korinćanima* 2, 16).

Nužnost

Potvrda nije nužna za spasenje. Potreba da je se primi ne proizlazi iz Svetoga Pisma ni nužnosti sredstva – to je vjera, bez koje je nemoguće ugoditi Bogu (*Hebrejima* 11, 6), ni nužnosti zapovijedi – to je krštenje, koje je Isus zapovjedio, nego iz ovih Pavlovih poruka:

– „Ne trnite Duha“ (*Prva Solunjanima* 5, 19).

– „Ne žalostite Duha Svetoga, Božjega, koji vas opečati za Dan otkupljenja“ (*Efežanima* 4, 30).

– „Punite se Duhom“ (*Efežanima* 5, 18).

Primatelj

Na istoku se do dana današnjega potvrda daje zajedno s krštenjem, bilo da to dijeli biskup ili svećenik. Već od IV. stoljeća na zapadu krizma je pridržana za biskupa. I ona se obično podjeljuje prigodom službenoga pohoda dotičnoj zajednici, župi, ustanovi. Četvrti lateranski sabor (1215.) odredio je dob za prvopričesnike: uporaba razuma od 7. do 12. godine. *Rimski katekizam*, koji je naložio Tridentski sabor i objavljen 1566. godine, potvrdio je tu dob, a papa Pio X. početkom XX. stoljeća odredio je da se krizma dijeli nakon Prve pričesti, tj. u dobi od 10. do 12. godine. Od primatelja se traži prikladna pouka u katekizmu, da razlikuje krštenje od krizme, pričest od jednoga i drugoga sakramenta. Budući da je krizma „sakrament živih“, prethodi joj sv. ispovijed i kajanje.

Djelitelj potvrde

Iz *Djela apostolskih* (8, 14-17) očigledno je da su krizmu, to jest darove Duha Svetoga, dijelili samo apostoli. Crkvena je predaja gotovo jednodušna.

Tertulijan kaže: „Ne osporavam da je crkveni običaj da biskup pođe k onima koje su, daleko od većih gradova, krstili prezbiteri i đakoni, da zazovu Duha Svetoga i polože ruku“.

Da potvrdu dijeli samo biskup, sv. Jeronim opravdava ovim motivom: „Spasenje Crkve povezano je s dostojanstvom vrhovnoga svećenika; ako ovom nije dodijeljena izvanredna i glavna vlast nad svima u Crkvi, bilo bi toliko raskola koliko je svećenika“.

Drugi vatikanski sabor 1964. godine utvrđuje da su biskupi „prvotni djelitelji potvrde“. Novi obred iz 1971. kaže: „Izvorni službenik potvrde je biskup.“ Neka redovito on sam podjeljuje taj sakrament. Kanon 882. iz 1983. ponavlja: „Redoviti je služitelj potvrde biskup“.

Izvanredni djelitelji krizme mogu biti i svećenici ovlašteni snagom općega prava ili posebnoga dopuštenja mjerodavne vlasti.

Ako bi svećenik dijelio sakrament potvrde bez biskupova ovlaštenja, pa i prigodom dijeljenja kršćanske inicijacije, potvrda je nevaljana (krštenje je valjano). Papinsko povjerenstvo za tumačenje odluka Drugoga vatikanskoga sabora na pitanje: „Može li svećenik odraslomu koji je u Katoličkoj Crkvi primio krštenje, a kasnije, bez svoje krivnje, nije nikada prakticirao vjeru, podijeliti sakrament potvrde u trenutku kada se takav pripušta punoj praksi?“, 21. prosinca 1979. odgovorilo je: *Ne*. Ne može! Svećenik ne može valjano krzmati krštenika koji u odrasloj dobi pristupa sv. ispovijedi i pričesti, bez izričita biskupova dopuštenja. *Zakonik kanonskoga prava* propisao je i da je potvrda nevaljana ako bi krzmao svećenik koji nije zakonito ovlašten. U svakom slučaju to je za latinskoga svećenika povlastica, a ne redovita služba.

Redosljed sakramenata

Iz tradicionalnoga mistagoškog poretka sakramenata, doktrinarne i liturgijske perspektive kao i iz nepromijenjene predaje istočnih Crkava, potvrda je drugi po redu sakrament, odmah nakon krštenja, a prije Euharistije i pomirenja. Teološki je potvrdu moguće redosljedno opravdati jedino u jedinstvu sakramenata inicijacije – krštenje, potvrda, Euharistija – i samo prije pričesti. Zbog definicije da je ona sakrament kršćanske zrelosti, produženja vjeronaučne nastave i zaokruženja institucionalnog odgoja i obrazovanja u vjeri, pa i radi jedinstvena susreta biskupa s vjernicima, tj. iz pastoralnih razloga, želje da ona bude svjesna potvrda potvrđenikove osobne, zrele vjere, potvrda je postala sakrament broj četiri: nakon krsta, pomirenja i pričesti.

Ekumenski pregled

U osvrtu na povijest i značenje potvrde u Katoličkoj Crkvi vidjeli smo velike razlike u pojedinim povijesnim razdobljima. Kakve su tek razlike u odnosu na druge Crkve i crkvene zajednice!

Stare istočne Crkve: nestorijanci i monofiziti smatraju potvrdu sakramentom, katolici im to priznaju.

Pravoslavci također imaju valjanu potvrdu. Podjeljuje je svećenik zajedno s krštenjem djece. Sveto ulje za tu tajnu vjere nazivaju *myron* ili pomazanje, a obred *miropomazanje*, tj. pomazanje svetim mirom. Potvrđenika se maže svetim mirom na svim značajnim dijelovima tijela: na čelu, očima, nosu, ušima, usnama, prsima, leđima, rukama i nogama, a svako mazanje prate riječi: „Pečat dara Duha Svetoga“. Dok u Zapadnoj Crkvi svetu krizmu za svoju biskupiju pripravlja (miješa) i posvećuje biskup na Veliki četvrtak u Misi posvete ulja, u istočnim Crkvama ta je posveta pridržana patrijarhu ili biskupu koji je na čelu pojedine autokefalne Crkve.

Od zapadnih kršćana samo **starokatolici** imaju valjan sakrament potvrde.

Anglikanci imaju doduše obred krizme, ali kako im mi katolici ne priznamo sveti red, a samo biskup dijeli krizmu, tako im ne priznamo ni valjanost krizme.

Protestanti raznih vrsta nemaju krizme kao sakrament nego kao blagoslovinu (sakramental), i nazivaju je, na njemačkom *Konfirmation*, za razliku od katoličke *Firmung*.

O krizmi u Dubrovačkoj biskupiji 2012.

Između 14. travnja i 14. listopada 2012. u Dubrovačkoj biskupiji više od 800 mladih primilo je sakrament potvrde na ukupno 27 slavlja podjele. To znači prosječno 30 vjeroučenika po slavlju.

Broj krizmanika u Dubrovačkoj biskupiji 2012. godine osjetno je manji nego primjerice 1997. (1.529), 2001. (898), 2003. (1.084), 2005. (1.027), 2006. (900), 2007. (931) ili 2008. (985).

Među svim potvrđenikima godine 2012. bilo je samo 12 odraslih, dok su svi ostali bili adolescenti. Godine 1997. u Dubrovačkoj biskupiji bilo je 956 krštenja, pa ako su kriz-

manici petnaestogodišnjaci, znači da ih je od krštenja 1997. do krizme toga naraštaja 2012. 15% odselilo ili otpalo od vjere ili barem nisu bili marljivi da se krizmaju u redovitom roku ili njihova župa nije bila na redu.

Tijekom 2012. krizma nije slavljena u većini (tri petine) dubrovačkih župa. Konkretno, idući od istoka, nije je bilo u šest konavoskih župa (Vitaljina, Pločice, Dubravka, Gruda, Pridvorje i Stravča), u tri župske (Mandaljena, Brgat i Postranje), u pet otočnih (Koločep, Suđurađ, Luka Šipanska, Goveđari i Maranovići), u četiri primorske (Osojnik, Kliševo, Trsteno i Majkovi), u osam stonskih (Slano, Banići, Lisac, Zaton Doli, Smokovljani, Mali Ston, Ponikve i Ošlje), u devetih peljeških (Donja Vručica, Duba, Janjina, Trstenik, Kuna Pelješka, Brijesta, Viganj, Lovište i Žuljana) te u tri korčulanske (Lumbarda, Čara, Račišće). To pojednostavljeno znači da se u tim župama rađa premalo djece i ima premalo mladih.

Doduše, vjeroučenici ponekih župa pridružili su se susjednim, ali ako je potvrda po župama uvedena da se biskup susretne s krizmanicima i njihovim roditeljima u njihovu prebivalištu, onda je slavlje krizme u okolnim župama – neutralan teren i odlazak u susjedstvo, vrijedi razmisliti o povratku stoljetnoj praksi krizme u Katedrali jer se na taj način stvara vidljivo zajedništvo svih vjernika sa svojim biskupom, ali i matičnom crkvom cijele Biskupije.

Od školske godine 2012./2013. u Dubrovačkoj se biskupiji redovita krizma pomiče iz prvoga u drugi razred srednje škole. Dubrovački biskup objašnjava tu promjenu.

O pomicanju krizme u drugi srednje

BISKUP MATE UZINIĆ

Sakrament potvrde pomaknut je u odrasliju dob kako bi bio izričaj osobne vjere i kako bi nakon toga osoba koja je svojevrijedno pristupila tom sakramentu mogla pretvoriti krsnu milost u konkretni život, kako bi milosno djelovanje moglo postati aktivno djelovanje u ovome svijetu u kojem živimo.

Među mnogim vjernicima sakrament potvrde dosad se shvaćao kao pozdrav s vjerskom poukom, crkvom, vjeronaukom, misama i učinio se nečim što ne bi trebao biti. Ne smijemo se praviti kao da to ne primjećujemo, kao da se to ne događa. Zbog toga se dogodila ova promjena, malo pomicanje na zreliju dob.

Uvođenjem krizme u drugom razredu srednje uvedena je i neposredna dvogodišnja priprava koja će se sastojati od dva dijela: učenja o vjeri i uvođenja u iskustvo življenja vjere u župnoj zajednici. Prva godina priprave bit će upoznavanje vlastite vjere. Na tom području možemo napraviti puno više nego smo to činili dosad. Vjersko znanje bilo je poprilično loše. Sve se počelo minimalizirati što se tiče predaje znanja, a naši krizmanici trebaju usvojiti što više vjerskoga znanja.

No, to nije dovoljno da bi netko zrelo pristupio sakramentu i da nakon toga se mogao više uključiti u život kršćanske zajednice, a svi smo kao kršćani na to pozvani. Nitko ne mora imati isti model. Netko će se uključiti u župni zbor,

Snimio Vjeran Martić 27. svibnja 2012.

zbor mladih, zajednicu mladih, u čitače, biblijsku skupinu, karitativnu skupinu ili se može osnovati i zajednica krizmanika koja će imati svoj program, a nadamo se da ćemo ga do slijedeće godine uspjeti pripremiti na biskupijskoj razini. Ta će druga godina pomoći mladima koji su stekli znanja, da ta svoja znanja u vjeri pretvore u praksu, da ih žive u župnoj zajednici, primjerice obilazeći stare i bolesne u župi i slično.

Želio bih da se naši krizmanici prije samoga sakramenta više uključe u život župnih zajednica, da se vrata naših crkava i župnih pastoralnih centara otvore za njih, da taj prostor dožive kao svoj, da žive kao vjernici kako bi otkrili ljepotu toga biti vjernik, biti kršćanin. I onda da nakon krizme, ako je moguće i zbog ovoga, bar jedan veći dio njih ostane povezan sa župnom zajednicom ili s nekom skupinom unutar župne zajednice. Ne bismo htjeli da priprava za sakrament bude, kao dosad – samo priprava za spektakl u kojem će krizmanik jedan dan u godini biti u središtu pozornosti, u kojem će se kuma birati zbog dara, u kojem će se roditelji truditi stilom oblačenja od svoga djeteta napraviti odraslu osobu, a da ih nije briga za vjersku dimenziju nego samo za vanjsku, tj. za festu na kojoj će sudjelovati veliki broj uzvanika, a nakon čega će od svega ostati veliko ništa.

Onaj tko doista želi svom djetetu da bude zreli vjernik ovu promjenu treba poduprijeti. Uvjeren sam da većina kršćanskih roditelja koja pravilno razmišlja, podupire ovu odluku. Mislim da će dio priprave moći preuzeti i neki od roditelja koje sam pozvao da se sami angažiraju i pomognu župnicima.

Nadam se da ćemo od svega toga imati više vjere u Dubrovačkoj biskupiji, da ćemo biti manje Biskupija velikih tradicija s kojima se s pravom ponosimo, ali koje nisu i ne mogu biti odgovor na pitanje vjere u ovom trenutku i vremenu u kojem mi živimo, jer će se na taj način u budućnost prenijeti samo predaja, a ne će vjera. Nadam se da će Dubrovačka biskupija biti Biskupija u kojoj će biti više življene vjere koju živimo kao pojedinci, a na koju odgovara usklik ‘Vjerujem!’. Tada će taj naš osobni ‘Vjerujem!’ biti privlačan i za druge i pretočit će se u naše zajedničko ‘Vjerujemo!’

U Dubrovniku 11. listopada 2012.

Baština bez funkcije nestaje

DENIS VOKIĆ

Okrugli stol o uređenju Katedrale 17. veljače 2012. pretvorio se u jedinstveni događaj u povijesti konzervatorsko-restauratorske struke u nas. Ključna rasprava ovakvog tipa vodila se krajem XIX. i početkom XX. stoljeća, a potaknuta je bila restauriranjem Zagrebačke katedrale i rušenjem Bačačeve kule.

Prijelaz XIX. u XX. st. u našoj literaturi se uči kao trenutak kad je tzv. „konzervatorska” ideja pobijedila tzv. „restauratorsku” i uči se da je to kraj doktrine purizma (dakle oslobađanja spomenika od naknadnih dodataka).

Koliko su sadržajno i terminološki neutemeljene te tvrdnje da je početkom XX. st. nastupilo vrijeme odkad se poštuju svi stilski i kronološki slojevi spomenika dokazuju bezbrojni primjeri uključujući i uređenje naše Katedrale osamdesetih godina XX. stoljeća. Purizam se i danas događa kojekuda kod nas, treba ga prepoznati i nazivati pravim imenom. Purizmom se, malo po malo, ostaje bez baštine, bez povijesti i bez identiteta.

Na Okruglom stolu govorili su ili postavljali pitanja razni ljudi koji koriste stolnu crkvu svatko na svoj način. Najvažnije je bilo čuti svećenike koji čuvaju i koriste Gospu. I turističke vodiče, koji na svoj način koriste Katedralu i moraju odgovoriti na kojekakva pitanja posjetitelja. I vjernike i arhitekta, i konzervatore, i muzeologe, i povjesničare umjetnost, i povjesničare restauriranja.

Rasprava je strukovno daleko nadrasla lokalne okvire ili okvire jedne crkve. Ovaj okrugli stol daleko nadilazi okvire jednoga lokalnog periodičnog časopisa i zaslužuje ukoričenje u knjigu, u udžbenik koji će savršeno reflektirati stanje konzervatorsko-restauratorske struke u Hrvatskoj u drugoj polovici XX. st. Taj skup, pouke i zaključci trebaju se proučavati na znanstvenim konzervatorskim i restauratorskim studijima kako bi budući naraštaji konzervatora i restauratora učili na ranijim grješcima i kako ih ne bi u neznanju ponavljali.

Ovo je i rasprava o fizičkom opstanku vrijednosti koje su uklonjene iz Katedrale. Znamo da baština koja nema funkciju nestaje. Nešto što ne treba, svugdje smeta, i premješta se dok se na kraju nepopravljivo ne uništi ili ne zagubi.

Potvrđen je zaključak o povratku propovjedaonice čiji je autor korčulanski kipar Marin Radica koji za hrvatsku povijest umjetnosti treba značiti više od ijednog stranca i koji tek treba biti odgovarajuće monografski obrađen. Žalosno je kako naši vrsni kipari nisu sustavno obrađivani, štoviše, kako su njihova vrhunska djela rastavljena i bačena negdje gdje će prije ili kasnije potpuno propasti. A, nevjerojatno je da zbog uklonjenih zastora u obnovi osamdesetih godina sunce izravno pada na Ticianov poliptih, izbljeđuje pigmente i razara vezivo boja.

Presretan sam zbog objavljivanja cijele rasprave za okruglim stolom u najnovijem broju *Naše Gospe* i zbog trajne internetske dostupnosti časopisa. Čestitam svima koji su za to zaslužni!

U Gospi 12. kolovoza 2012.

Konzervatorske smjernice za rekonstrukciju Svetišta dubrovačke katedrale Gospe Velike

ŽANA BAČA*

Katedrala Gospe Velike središnji je sakralni prostor Dubrovnika, prostor iznimno slojevitoga i složenog povijesnog slijeda, neraskidivo vezan za sve urbanističke i kulturne mijene Grada. Današnja barokna Katedrala, podignuta na mjestu ranije, u potresu 1667. godine srušene romaničke građevine, dovršena je 1713. godine. Tijekom tri stoljeća postojanja Katedrala je sustavno opremana i održavana, u skladu s duhovnim potrebama, liturgijskim zahtjevima, te umjetničkim i financijskim mogućnostima.

Postojeće uređenje prezbiterija Katedrale, nastalo nakon obnove od potresa 1979. godine, ne odražava povijesno bogatstvo slojeva koji su se u njemu akumulirali tijekom postojanja, stvarajući jedinstvenu cjelinu, te predstavlja znatno osiromašenje cjelokupnog izgleda dubrovačke Prvostolnice. Stoga bi novo rješenje uređenja Svetišta trebalo osigurati povratak baroknog oltara i neorenesansnog retabla na njihovo izvorno mjesto, uz mogućnost uključenja i ostalih njegovih očuvanih elemenata.

Uvažavajući zaključke donesene na stručnom skupu *Okruglom stolu o pitanju glavnog oltara dubrovačke Stolne crkve Gospe Velike*, održanom dana 17. veljače 2012. godine, na kojemu su sudjelovali i predstavnici Ministarstva kulture i ovoga Konzervatorskog odjela, te u skladu s metodologijom konzervatorske struke, rekonstrukciji Svetišta Katedrale treba prethoditi izrada sljedećih dokumentacija:

– Konzervatorski odjel u Dubrovniku upoznat je s pokretanjem postupka izrade arhitektonskog snimka Katedrale, koji će biti podloga za sve buduće zahvate na održavanju i uređenju Katedrale.

– Za rekonstrukciju Svetišta potrebno je izraditi detaljnu dokumentaciju postojećeg stanja očuvanih arhitektonskih elemenata opreme Svetišta pohranjenih u crkvi Sv. Roka. Predlažemo korištenje suvremenih tehničkih metoda kod izrade arhitektonske dokumentacije (prostorno mikroskeniranje koje osigurava visoku točnost, vjernu reprodukciju i mogućnost vizualizacije budućeg uređenja Svetišta).

– Izrada elaborata koji će osim kulturnopovijesne obrade, pregleda postojećeg stanja, vrjednovanja svih povijesnih slojeva, obuhvatiti i analizu liturgijskih potreba, te rezultirati konzervatorskim smjernicama za rekonstrukciju i uređenje katedralnoga prostora u cijelosti.

Nužno je osigurati izradu navedenih dokumentacija koje će jamčiti kvalitetu budućeg zahvata rekonstrukcije Svetišta.

Za svu stručnu pomoć i pojašnjenja Konzervatorski odjel u Dubrovniku stoji Vam na raspolaganju.

U Dubrovniku 29. listopada 2012.

pročelnica Konzervatorskoga odjela u Dubrovniku

Naš blaženi Dùbròvčanin Ivan Pavao Veliki

Bio je papa 9.665 dana ili gotovo 26 i pol godina, od 16. listopada 1978. do smrti 2. travnja 2005. Rođen kao Karol Józef Wojtyła 18. svibnja 1920. u Wadowicama kraj Krakova u Poljskoj, športaš, pjesnik, profesor etike, svećenik od 1946., biskup od 1958., krakovski nadbiskup od 1964., kardinal od 1967., počasni građanin Dubrovnika od 2004., blaženik od 2011.

Osvajao je srca diljem svijeta. Starac u bijelom, uvijek u pokretu, pružajući ruku na stisak ili mašući njome na pozdrav, uvijek zazivajući blagoslov (kad mu je desna ruka bila slomljena i u gipsu, blagoslivljao je vjernike lijevom). Uronjen u molitvu, čovjek s križem ne samo na prsima i u srcu nego s Propećem, papinskim štapom, u lijevoj ruci, čvrsto oslonjen, gotovo obješen o križ.

Premda je papa Siksto V. (1585.-1590.) bio podrijetlom Hrvatom, ovaj je Poljak prvi papa koji se Hrvatima obraćao na njihovu materinjem, hrvatskom jeziku. Time je ujedno u svjetskim razmjerima, puno prije priznanja hrvatske države, još 1978. priznao i učvrstio samostalnost hrvatskoga jezika.

Ivan Pavao II. pozdravlja vjernike u Gružu.
Snimio Zvonimir Atletić 6. lipnja 2003.

Kretao se među ljudima, osjećao njihove probleme kao čovjek, pastir i znanstvenik. On je bio neumoran promicatelj prava na život od začeća do prirodne smrti, protivnik smrtne kazne, pobačaja i eutanazije, najprodorniji glas odgovorne prokreacije, donio je novu hrabrost u zaštiti života, prokazivao je mane komunizma i kapitalizma, kumovao padu Željezne zavjese, učinio papinsku službu nazočnom u cijelome svijetu. Jasnoćom i ustrajnošću zastupanja katoličkih shvaćanja zaslužio je da ga se naziva glasnogovornikom kršćanstva i velikih vrijednosti čovječanstva, savješću ljudskoga roda, glasnim prorokom današnjice, učiteljem kršćanskoga života, propovjednikom svim narodima svijeta, braniteljem života i čovječnosti. Nije sustao ponavljati kako je obrana života sastavni dio poslanja Crkve. Na poštovanju čovječjega života i dostojanstva artikulirao je široko viđenje prava i slobode, podrazumijevajući nužnu povezanost slobode i istine.

On je državnik koji je prozivao savjest čovječanstva zbog razaranja Dubrovnika, Vukovara i Sarajeva, među prvima je priznao neovisnost hrvatske države. Trojicu Hrvata uvrstio je u Kardinalski zbor, trideset dvojicu imenovao biskupima, a njih osam promaknuo u biskupskoj službi.

Isticao je sveopći poziv na svetost. Blaženim je proglasio 1338 katolika, od toga dva Hrvata (Alojzija Stepinca i Ivana Merza) i jednu Hrvaticu (Mariju Propetoga Petković), a svetim 482 blaženika i blaženicu, od toga dva Hrvata (Leopolda Mandića i Marka Križevčanina).

Na 1164 opće audijencije primio je 17,6 milijuna hodočasnika iz svih dijelova svijeta. Imao je 38 državnih posjeta, 738 susreta sa šefovima država i 246 s predsjednicima vlada.

Kao Papa, krstio je 1501 osobu, zaredio 321 biskupa, održao 15 biskupskih sinoda, posjetio 129 država izvan Italije zbog čega je proputovao 1,1 milijun kilometara, a na putovanjima je održao 3.288 govora. Hrvatsku je pohodio tri, a Bosnu i Hercegovinu dva puta.

Probudio je osjetljivost čovječanstva za ćudoredne vrijednosti. Govorima, osobnošću, prisutnošću i sposobnošću uvjeravanja ostvario je novu osjećajnost za moralne vrijednosti. Zbog toga se stvorila nova otvorenost, novi osjećaj za probleme religije, za potrebu vjerske dimenzije u čovjeku i nadasve je narasla važnost rimskoga biskupa. Svi su kršćani prepoznali da je on glasnogovornik kršćanstva. Ali i za nekršćane i za druge religije on je bio glasnogovornik velikih vrijednosti čovječanstva. Brojni dokumenti koje je ostavio čine prebogatu baštinu koja još uvijek nije dovoljno prihvaćena u Crkvi.

Njegove su misli: „Budućnost počinje danas, ne sutra. Ne spašava nas formula nego osoba Isusa Krista. Bez Stvoritelja stvorenje nestaje. Sloboda ovisi o istini. Vjera i razum se međusobno podupiru. Ako propadne obitelj, propada i narod i cijeli svijet u kojem živimo.” Osobito se zalagao za mir i jedinstvo kršćana. Zagovarao je pravo svakoga naroda na samostalnost. Osmislio je sintagmu kultura života, pobačaj izjednačio s holokaustom, pokrenuo slavljenje Svjetskoga dana mladih i Svjetskoga dana bolesnika.

Neizbrisiv u hrvatskoj povijesti

Isusovac Božidar Nagy priredio je 2011. knjigu *Papa Ivan Pavao II. govori Hrvatima* u kojoj je prikupljeno Papinih 790 obraćanja Hrvatima ili govora odnosno pisama o njima. Najpotresniji su tekstovi, bolje rečeno krikovi intelektualca i mirotvorca, proroka Wojtyły vezani uz Sarajevo: govor veleposlasticima 16. siječnja 1993., propovijed od 8. rujna 1994. i govor udovicama 10. prosinca 1994. Još su uvijek aktualni Papini programski govori: hrvatskim bogoslovima 27. travna 1982., svećenicima 10. rujna 1994., franjevcima 12. travnja 1997., biskupima 4. listopada 1998. i vjeroučiteljima 4. listopada 1998.

Među propovijedima na hrvatskom povijesne su: 30. travnja 1979. o vjernosti Hrvata Isusu, Rimskoj Crkvi i Majci Božjoj, 11. rujna 1994. pred milijun Hrvata u Zagre-

bu, 4. listopada 1998. pred pola milijuna ljudi u Splitu i 6. lipnja 2003. u Dubrovniku.

Među pismima ističu se četiri upućena Crkvi u Hrvata: 15. svibnja 1979. prigodom 11 stoljeća prvoga međunarodnog priznanja Hrvatske, 22. kolovoza 1984. za Nacionalni euharistijski kongres, 10. listopada 1991. u povodu ratnih stradanja i 2. veljače 1993. o skrbi za silovane žene i ratnu siročad.

Nasuprot nekima koji danas zaziru od pojma Crkva u Hrvata, kao zajedništvu katolika hrvatskoga jezika, Papa Poljak osobno je upotrijebio taj izraz na hrvatskom jeziku u govorima 28. srpnja 1982., 3. veljače 1983., 15. travnja 1984., 22. ožujka 1989., 10. i 14. rujna 1994., 18. listopada 1995. te u pismima od 22. kolovoza 1984. i 29. rujna 1993.

Božićne čestitke na hrvatskom

Ovako je, ukupno 26 puta, na šest različitih načina, blaženi Ivan Pavao II. s lođe bazilike Sv. Petra **čestitao Božić** na hrvatskome jeziku u svečanom obraćanju gradu (Rimu) i svijetu svake godine svojega papinstva (od 1978.-2004., s iznimkom 1995. kad zbog bolesti to nije učinio):

Sretan Božić i na dobro vam došlo porođenje Isusovo! (25. XII. 1978.)

Na dobro Vam došao Božić i sveto porođenje Isusovo! (25. XII. 1979.)

Sretan Božić, Isusovo porođenje! (25. XII.: 1980., 1981., 1982., 1983., 1984., 1985., 1989., 1990., 1994., 1996., 1997., 1998., 1999., 2000., 2001., 2002., 2003. i 2004.)

Sretan i veseo Božić i blagoslovljena nova godina! (25. XII.: 1986., 1987., 1988.)

Sretan Božić! Neka Isusovo porođenje donese mir cijeloj Hrvatskoj! (25. XII.: 1991. i 1992.)

Čestit Božić! Na dobro vam došlo porođenje Isusovo! (25. XII. 1993.)

O pravu na rođenje karizmatični čovjek u bijelom nekoliko je puta govorio Hrvatima i na hrvatskom jeziku (22. kolovoza 1984., 24. lipnja 1988., 28. ožujka 1990., 11. rujna 1994., 31. siječnja 1997., 2. listopada 1998. i 4. listopada 1998.).

Uskrsna čestitanja na hrvatskom

Ovako je, na tri načina, blaženi Ivan Pavao II., ukupno 26 puta, **čestitao Uskrs** na hrvatskome jeziku s lođe bazilike Sv. Petra u svečanom obraćanju gradu (Rimu) i svijetu od 1979. do 2004.:

Sretan i blagoslovljen Uskrs! (15. IV. 1979.)

Sretan i radostan Uskrs! (6. IV. 1980.)

Sretan Uskrs! (19. IV. 1981., 11. IV. 1982., 3. IV. 1983., 22. IV. 1984., 7. IV. 1985., 30. III. 1986., 22. IV. 1987., 3. IV. 1988., 26. III. 1989., 15. IV. 1990., 31. III. 1991., 19. IV. 1992., 11. IV. 1993., 3. IV. 1994., 19. IV. 1995., 7. IV. 1996., 30. III. 1997., 12. IV. 1998., 4. IV. 1999., 23. IV. 2000., 15. IV. 2001., 31. III. 2002., 20. IV. 2003. i 11. IV. 2004.)

Od „vaš grad” do „moj Grad”

Ivan Pavao II. poštovao je i isticao dubrovačku baštinu, navodio dubrovačke pjesnika Ivana Gundulića (14. XI. 1990. i 2. X. 1998.) i Petra Pericu (11. IX. 1994.) i natpise

Ivan Pavao II. na početku Euharistije u Dubrovniku.

Snimio Zvonimir Atletić 6. lipnja 2003.

uklesane u Kneževu dvoru (3. X. 1998. i 6. VI. 2003.) i na Lovrjencu (6. VI. 2003.).

Nije štedio pohvale na račun Dubrovnika govoreći da je on:

- „slavni Grad” (29. VII. 1987.),
- „grad stoljetne kršćanske tradicije” (27. VII. 1988.),
- „svetište hrvatske kulture i oaza slobode” (8. II. 1992.),
- „voljeni grad Dubrovnik” (13. V. 1992.),
- „plemeniti grad” (17. I. 1997.),

- „stari i plemeniti hrvatski grad koji je imao posebno značajnu ulogu u povijesti kršćanstva, katoličkoga zajedništva i kulture u tamošnjim krajevima” (2. II. 1999.),

- „stari i slavni grad Dubrovnik, što stoji ponosan na svoju povijest i na svoju baštinu slobode, pravde i promaknuća zajedničkoga dobra. Želja mi je da baština ljudskih i kršćanskih vrijednosti, što se je nagomilala tijekom minulih stoljeća, i dalje, uz Božju pomoć i pomoć vašega Parca, svetoga Vlaha, bude najdragocjenije blago puka ove zemlje” (6. VI. 2003.)

- „ponosan na svoju povijest i svoje tradicije slobode i pravde” (11. VI. 2003.),

- „predivan grad” (6. VII. 2003.),

- „stari i predivni Dubrovnik” (8. XI. 2003.),

- „ljubljeni grad” (29. IV. 2004.),

- „stari i lijepi Dubrovnik, pravi biser hrvatskoga Jadrana, središte tisućljetne uljudbe prožete katoličkom vjerom i obilježene stalnom vjernošću Petrovim nasljednicima, pa i u vrlo teškim vremenima” (29. IV. 2004.),

- „Dubrovnik je od danas i moj grad” (29. IV. 2004.).

O Dubrovčanima. Za Ivana Pavla II. Dubrovčani su „ponosni na povijest svoga slavnog Grada” (29. VII. 1987.) koji su naslijedili bogatu „uljudbenu i vjersku baštinu” (29. IV. 2004.). Obnovljeni križ na Srđu „rječito svjedoči o odlučnosti Dubrovčana i Dubrovkinja da uvijek, po primjeru svojih očeva i majki, ostanu vjerni Evandelju i zajedništvu s Petrovim nasljednikom” (2. II. 1999.).

O srpsko-crnogorskom razaranju Dubrovnika. Papa se solidarizira s ratnim stradanjima dubrovačkoga puka. Govori: „Posebno danas molimo za stanovnike Dubrovnika koji podnose tako teška iskušenja” (26. X. 1991.) i piše: „stanovnici Dubrovnika su tako teško kušani” (28. XI. 1991.) te javno preklinje zavojevače: „Molim saveznu jugoslavensku vojsku da poštedi život golorukih građana i da zaustavi razoriteljski bijes protiv privatnih stanova i javnih zgrada, od kojih su neke od neprocjenjive umjetničke

vrijednosti. Valja stati na kraj toj tragediji koja obeščašćuje Europu i svijet!” (13. XI. 1991.). Zato ponovno poziva Dubrovčane: „U ovim, dramatičnim trenutcima punima boli i patnje, kako za sam Dubrovnik i njegovu okolicu, tako i za druge krajeve Hrvatske, te Bosne i Hercegovine, nastavite zajedno sa mnom moliti za pravi mir” (13. V. 1992.).

O probiru Papinih istupa. Na stranicama koje slijedi prikupljena su 73 kraća ili dulja ulomka i pisma u kojima se blaženi Ivan Pavao II. obraćao Dubrovčanima ili navodio njegove pjesnike i natpise.

Bl. Ivan Pavao II. Dubrovčanima

Na biskupu je da vjernici žive i djeluju u zajedništvu ljubavi

Apostolsko pismo s pečatnicom od 22. studenoga 1983. (izvornik na latinskom) kojim Papa imenuje kotorskim biskupom Iva Gugića. Rođen u Veloj Luci 1920., s mjesec je dana doselio u Dubrovnik gdje je, završivši bogosloviju u bijelih fratara, zaređen za svećenika Dubrovačke biskupije 1944. i službovao do 1967. Bl. Ivan XXIII. ga je 12. srpnja 1961. imenovao pomoćnim dubrovačkim biskupom, a Pavao VI. 1967. pomoćnim splitskim biskupom. Ubijen je u Kotoru 3. lipnja 1996., a pokopan je na Mihajlu.

Ivan Pavao, biskup, sluga slugu Božjih.

Časnome bratu Ivu Gugiću, dosadašnjem naslovnom biskupu Bonuste, izabranome biskupu Kotorske Crkve, pozdrav i apostolski blagoslov.

Budući da je u biskupijama potrebno da biskupi marljivo pastoralno rade, da kršćanski vjernici posvuda budu njima podložni i da „čitavu obitelj svoga stada tako okupljaju i odgajaju da svi – svjesni svojih dužnosti – žive i djeluju u zajedništvu ljubavi” (*Christus Dominus*, 16), određujemo da se popuni stolica Kotorske biskupije koja je ispražnjena smrću njezina prethodnog pastira. Nakon što smo tu stvar zrelo odvagali i o njoj razmislili, pošto se učinilo da si ti za tu pastirsku službu sasvim prikladan, puninom Naše apostolske vlasti, časni brate, ovim te pismom oslobađamo od veze s Bonustskom Crkvom i imenujemo te, činimo i proglašavamo biskupom gore spomenute Kotorske Crkve, kojoj te ujedno stavljamo na čelo sa svim dužnostima i pravima.

Iako si sada izuzet od ponovnoga polaganja ispovijesti vjere, ipak te pravo obvezuje da pred nekim biskupom, svjedokom prave vjere, položiš prisegu vjernosti Nama i Našim nasljednicima, a tvoja će biti briga da u određeno vrijeme obrazac prisege, potpisan i opečaćen običajnim načinom, stigne Svetome zboru za biskupe.

Napominjemo pak, da pošto primiš u kanonski posjed svoju Biskupiju toga istoga dana i u istoj prigodi, u stolnoj crkvi svoje Biskupije narod i kler budu obaviješteni o povjerenosti ti službi, prema odredbi Zakonika kanonskog prava. Svima njima već sada savjetujemo da te poštuju i da te sinovski spremno slušaju. Tebe, pak, časni brate, najusrdnije potičemo da sve svoje sile i sposobnosti posvetiš duhovnoj brizi za svoje vjernike i da se osim toga sjećaš ove opomene: „Odnos između biskupa i dijecezanskih svećenika moraju se zasnivati u prvome redu na vezama nadnaravne ljubavi, tako da skladnošću volje svećenika s voljom bi-

skupa njihovo pastirsko djelovanje postane plodonosnije” (*Christus Dominus*, 28).

Dano u Rimu, pri Svetome Petru dana dvadeset i drugi studenoga godine Gospodnje 1983., šeste Našega papinstva.

Augustin kardinal Casaroli,
predstojnik javnih crkvenih poslova, v. r.
Marcello Bossetti, apostolski prabilježnik, v. r.

Madrigalisti, nastavite uljepšavati bogoslužje

Papa mladim Hrvatima u posebnoj audijenciji u Dama-zovu dvorištu u Vatikanu 15. travnja 1984.

Hvaljen Isus i Marija! Dragi moji mladi Hrvati!

Isus je umro za nas da mi možemo vječno živjeti s njime u nebu. Kad budete razmišljali o Isusovoj mucii, mislima budite u Jeruzalemu, gdje je Isus trpio i umro za sve nas, za svakoga pojedinog od nas. Preko Velikog petka, tj. preko trpljenja, dolazi se do vječne sreće, do neba, tj. do Uskrsa. Iz naše vjere vi ćete crpiti razlog i snagu za život, i ona će biti snaga vašeg dinamizma. Krist neka bude uvijek vaš prijatelj i vođa u vašem životu. U križevima koji će vas pratiti u životu, ne zaboravite na našu nebesku Majku koju Hrvati toliko cijene, Blaženu Djevicu Mariju. Ona je pratila uvijek Isusa, Ona će i vas pratiti i pomagati, ako je budete dostojno zazivali.

Vaša snaga stoji u Kristu, Otkupitelju svijeta, zbog koje-ga ste i došli u vječni grad Rim. Bitno je vjerovati u Krista čovjeka i Boga, umrlog i uskrslog, u Isusa otkupitelja i obnovitelja čovječanstva. Otvorite mu širom vrata svoje duše i svoga srca i prihvatite ga kao prijatelja i vođu na svome životnom putu. U njegovo ćete ime biti sposobni pripremiti vedriju sutrašnjicu za vas i vašu braću. Stoji napose na vama, na vašem naraštaju, da njemu posvetite treće tisućljeće koje se već pomalja na ljudskom horizontu.

Znam da ove godine Crkva u Hrvata slavi velike jubileje: Nacionalni euharistijski kongres, trisetu obljetnicu Gospi-na svetišta Marije Bistrice i završetak proslava „Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata”. U svojoj dugoj kršćanskoj povijesti imali ste divna svjedočanstva kršćanske vjere koja ne smijete zaboraviti, jer su blago bogate vjerske baštine vašega naroda.

**Don Stankov prvi susret s Papom,
u Castel Gandolfu 1979. Snimio Arturo Mari.**

Ivan Pavao II. primio je biskupa Severina Perneka u službeni pohod *ad limina* 18. ožujka 1983. Lijevo se vidi štaka, trajna potreba nakon što je Biskupa na pješačkom prijelazu u Lurdu 6. listopada 1980. zgazio francuski taksist.

Na koncu posebno pozdravljam skupinu katedralnih mardrigalista iz Dubrovnika koji svojim trudom uljepšavaju službu Božju. Nastavite i dalje taj plemeniti rad kojemu želim mnogo uspjeha. Vama i svima vašim od srca podjeljujem svoj apostolski blagoslov.

Na vašem je naraštaju velika obveza

Papa skupini od 260 mladih Hrvata, među ostalim, iz Dubrovačke biskupije, na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatikanu 28. kolovoza 1985.

Srdačno vas pozdravljam, dragi mladi Hrvati iz Splitske nadbiskupije, s Hvara, iz Šibenika, Slavenskog Broda i Dubrovnika. U godini mladih i godini svetog Metoda došli ste u vječni grad Rim učvrstiti svoju vjeru poput svojih preda koje je resila vjernost Petrovoj stolici i odanost Kristovu Namjesniku. Oslanjajući se na Petrovu stijenu na kojoj je Isus saznao svoju Crkvu i pažljivo slušajući sve ono što Papa govori i uči, moći ćete hrabro svjedočiti za Krista i izvršiti veliku obavezu koja leži na vašem naraštaju: prenijeti svetu katoličku vjeru u treće tisućljeće. Pozdrav svima mladima u vašoj domovini! Hvaljen Isus i Marija.

Teži k uzvišenim granicama svetosti

Papino pismo Propinquat Ivu Gugiću o 25. obljetnici biskupstva (izvornik na latinskome).

Časnome bratu Ivu Gugiću, kotorskome biskupu

Približava se, časni brate, dvadeset i peti spomen tvoga biskupstva, onoga naime dana kad si, Božjim dobročinstvom, prije dvadeset i pet godina pribrojen među nasljednike apostolā. Budući da na zemlji nema većega dostojanstva nego je apostolsko, zato promisli koliko ti je dostojanstvo dano.

S onim ti je danom, 13. kolovoza godine tisuću devetsto šezdeset prve dana i vlast koja nadvisuje sve ljudske moći: i opraštanja grijeha kojom smiruješ savjest uznemirenu prijestupima, i posvećivanja Euharistije kojom sebe i svoje stado obogaćuješ i kao poputninom učvršćuješ na putu k Očevini; i propovijedanja Božje riječi da redovito hraniš duše; i posvećivanja biskupa i svećenika da tako umnažáš

potomstvo crkvenim predvoditeljima. Uostalom, na tvoja biskupska leđa naslagane su i mnoge druge dužnosti kojima kao prvak svijetliš kršćanskome puku.

Stoga s pravom Sveto Pismo, preblaženi crkveni oci i prvosvećenici, Naši prethodnici, složno hvale i kao pjesmom slave svećeništvo i njegovu puninu u biskupstvu.

Zato, časni brate, počašćen tolikim dobročinstvom nebeskoga Oca, zahvali Bogu za veliku milost kojom te je učinio dionikom ljubavi samoga Krista, Otkupitelja duša.

Tako i Mi, časni brate, zahvaljujemo Bogu, djelitelju višnjih darova, a i tebi za tvoj napor i marljivost, jer sve što Crkvi igdje pridonosi, na dobro je čitava Tijela Kristova.

Uostalom, i to će ti, mislimo, biti na duši tako svečana dana koji se približava: da tako, kao sveti Kristovi apostoli, na čijem dostojanstvu sudjeluješ, sve više omiliš: tvoji će se darovi to više Bogu svidjeti što budeš osobno zahvalniji. Hrabro samo, časni brate, i teži k nebeskim visinama svetosti. Neka ti u tome pomogne Krist i njegova Majka Marija, Kraljica biskupa.

S Naše strane, želimo ti sve sveto, lijepo i veselo. S ljubavlju pozdravljamo tebe, tvoje svećenike, redovnike i sav kršćanski puk udjeljujući apostolski blagoslov koji neka vas jača za životne borbe.

Iz Vatikanu 15. dana mjeseca srpnja godine 1986., osme Našega papinstva.

Ivan Pavao II., v. r.

U evanđelju je smisao života, prijatelj Isus

Papa skupini od 200 mladih Hrvata Dubrovnika, Zadra, Subotice, Zagreba, Molisa, Međugorja, Trsta i Rima na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatikanu 23. srpnja 1986.

Pozdravljam mlade hrvatske hodočasnike iz raznih krajeva. Čitajte i razmatrajte evanđelje, u kojem ćete naći smisao svoga života, a to je Isus Krist, vaš prijatelj. Tko nađe Njega, našao je sve! Hvaljen Isus i Marija!

Milost je i sreća pripadati Katoličkoj Crkvi

Papa mladim Hrvatima u Castel Gandolfu 25. srpnja 1986.

Dragi mladi prijatelji – mladi hrvatski hodočasnici! Hvala vam za ovaj lijepi susret i za ove ugodne i radosne trenutke kojima ste željeli razveseliti Svetoga Oca. Papi je veoma

Dubrovački svećenici slave Euharistiju s Papom u njegovoj privatnoj kapelici 1987. Snimio Arturo Mari.

Papa s dubrovačkim svećenicima 3. lipnja 1987. Snimio Arturo Mari.

drago vidjeti vas ovako poletne, vesele i Bogu odane. Hvala vam na vašim izrazima vjernosti i odanosti kojima ste i ovom prilikom željeli posvjedočiti svoju ljubav prema Crkvi i prema Kristovu Namjesniku. Poznato mi je da je to zahtijevalo i određene napore i žrtve, koje ste rado prihvatili.

Neki od vas vraćaju se svojim kućama još večeras. Ostali će uskoro. Što ćete ponijeti sa sobom iz Vječnoga Grada i s ovoga susreta sa Svetim Ocem? U prvom redu osjećaj iskrene zahvalnosti Bogu što pripadate Katoličkoj Crkvi. Velika je to milost i sreća. A onda osjećaj ponosa što ste kršćani, vjernici. Ovih ste dana doživjeli puno lijepih trenutaka. U susretu sa Vječnim Gradom vaša vjera sigurno se učvrstila i ojačala. S novim poletom i žarom nastavite po njoj živjeti i svjedočiti za Isusa Krista za kojega su svjedočili ovdje u Rimu brojni kršćani, mučenici i sveti; ali ne samo u Rimu nego posvuda u svijetu, također i u vašem narodu koji obiluje brojnim primjerima kršćana sveta života. U Rimu ste vidjeli kako je vjera veliko blago. Ona nalazi svoj izraz i u kulturi kao što ste to i vi večeras pokazali. Nastavite i dalje njegovati tolike lijepe kulturne tradicije svoga naroda i obogaćujte ih novim i religioznim sadržajima.

Želim vam sretan povratak svojim kućama. Pozdravite sve svoje mile i drage u svojim obiteljima, a napose svoje vršnjake. Papa se uvijek raduje kad se može susresti s mladim hrvatskim hodočasnici. Neka vas u svemu prati Božja milost i zaštita Blažene Djevice Marije koja neka vam pokazuje pravi put u životu. Blagoslovio vas Svemogućii Bog Otac i Sin i Duh Sveti. Amen. Hvaljen Isus i Marija!

Don Mato Bogišić, don Stanko Lasić i Ivan Pavao II.
Snimio Arturo Mari.

Srdačno pozdravljam dubrovačke svećenike

Papa skupini od 26 svećenika Dubrovačke biskupije na Trgu sv. Petra u Vatikanu 3. lipnja 1987.

Srdačno pozdravljam svećenike Dubrovačke biskupije i hrvatske hodočasnike iz Sydneya. Uskoro će početi Marijanska godina. Proslavite je što bolje sa svim katolicima Hrvatima u domovini i po svijetu. Hvaljen Isus i Marija.

Pohodom Vječnomu Gradu učvrstite svoju vjeru

Papa skupini od 30 hodočasnika iz Dubrovnika pod vodstvom Josipa degl'Ivellio na općoj audijenciji u Vatikanu 29. srpnja 1987.

Srdačno pozdravljam skupinu hodočasnika iz Dubrovnika. Ponosni na povijest svoga slavnog Grada i svoga hrvatskog naroda, ovim pohodom grobovima svetih apostola Petra i Pavla, kao i rimskih mučenika i drugih svetaca, učvrstite svoju katoličku vjeru. Podjeljujem svoj blagoslov vama i vašim obiteljima. Hvaljen Isus i Marija!

Slijedite Isusa čineći uvijek ono što On želi

Papa mladima iz Dubrovnika, Zagreba i Varaždina te sjemeništarcima iz Zagreba na posebnoj audijenciji u Vatikanu 26. ožujka 1988.

Dragi sjemeništarci, dragi mladi iz Zagreba i Dubrovnika! Veoma sam radostan što ste došli da zajedno s Papom i s mladima iz raznih zemalja proslavite u Rimu Treći svjetski dan mladih. Dobro došli u Vječni Grad, u kuću zajedničkog Oca i u domovinu svih kršćana! Središte ovogodišnjeg Dana mladih u Marijinoj godini jest Blažena Djevica Marija, a misao vodilja jesu Njezine riječi: 'Što god vam rekne, to učinite!' U toj kratkoj rečenici sadržan je cijeli program života što su ga ostvarili tijekom povijesti toliki Isusovi sljedbenici, mladi i odrasli. Te Gospine riječi, to jest slušati i slijediti Isusa, vrijede za svakog mladića i djevojku, jer su zalag sretnijeg života. A gdje i kako nam Isus danas govori? Njegovu riječ nalazimo najprije u svetom Evandjelju koje svakomu od vas treba biti najdraža knjiga. Isus nam također stalno govori preko crkvenog učiteljstva, a napose preko svoga Namjesnika, rimskog biskupa.

Kao što vam je poznato, Papa, među ostalim, veoma često govori o nastojanjima za ujedinjenje Europe. Njoj pripada i vaš hrvatski narod koji je kroz stoljeća uz nemale žrtve stajao na braniku europskog kontinenta čuvajući kršćansku vjeru i kulturu. Zalagati se za mir, slogu i suradnju među narodima jest na koncu imperativ Evandjelja. Razne

Papa prilazi Dubrovčanima na posebnoj audijenciji za njih 3. svibnja 1991. Snimio Arturo Mari.

inicijative pokreću se u posljednje vrijeme sa željom da Europa nađe svoje jedinstvo. Želim vam da s drugim mladima našega kontinenta i vi pridonese tom velikom gibanju zbližavanja europskih naroda, dajući mu vrijednosti naše kršćanske vjere. Pozdravljam sve mlade u cijeloj Jugoslaviji, napose one koji će biti s nama duhovno ujedinjeni u proslavi Dana mladih. Neka vas Blažena Djevica Marija prati na putu vašega života da biste kao budući Kristovi svećenici, odnosno kao vjernici laici, uvijek činili ono što Isus od vas želi. Vama i svima vašima podjeljujem svoj apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Ostanite vjerni katoličkoj baštini koju primiste od svojih pređa

Papa na općoj audijenciji u Vatikanu 27. srpnja 1988. skupini od 35 hodočasnika iz Dubrovnika koje je u Rim doveo Josip degl' Ivellio.

Pozdravljam hrvatske hodočasnike iz Dubrovnika, iz grada stoljetne kršćanske tradicije. Ovo hodočašće u Marijinoj godini neka u vama obnovi pobožnost prema Gospi i učvrsti vjernost katoličkoj baštini koju ste primili od svojih pređa. Hvaljen Isus i Marija!

Biskup je otac i majka svojim vjernicima

Sveti je Otac prihvatio ostavku dr. Severina Perneka (1924.-1997.) na službu dubrovačkoga biskupa (1967.-1989.) zbog narušena zdravlja, i apostolskim pismom Quamadmodum difficulter s pečatnicom o providenju Dubrovačke Crkve (izvornik na latinskom) od 7. prosinca 1989. novim dubrovačkim biskupom imenovao dr. Želimir Puljića. Za biskupa ga je, na trgu sjeverno od stolne crkve Gospe Velike u Dubrovniku, zaredio kardinal Franjo Kuharić (1919.-2002.) u nedjelju 14. siječnja 1990.

Ivan Pavao, biskup, sluga slugu Božjih, ljubljeno sine Želimiru Puljiću iz klera Mostarsko-duvanjske biskupije, profesoru Velikoga vrhbosanskog sjemeništa, izabranome biskupu Crkve dubrovačke, pozdrav i apostolski blagoslov.

Kao što se teško obitelj može dobro postaviti ako nema oba ili jednoga roditelja jer tada nešto uglavnom nedostaje, tako i biskupije ne mogu ne trpjeti štetu ako nema pastira da ih predvede budući da je njihov posao sličan sad očevu, sad majčinu, već prema naravi stvari koje valja obavljati.

Pečatnica o providenju Dubrovačke Crkve od 7. XII. 1989.

Imajući to pred očima, s najvećom pozornošću okrećemo se onim Crkvama koje bilo s kojeg razloga ili samo privremeno nemaju upravitelja. Požurili smo se zato pobrinuti i za Dubrovačku biskupiju, koja je iza ostavke biskupa Severina Perneka ostala bez predvodnika.

Kako je za pastira nužno da bude urešen svim krjepostima i sposobnostima potrebnim za službu, i kako smo upravo tebe, ljubljene sine, takvoga upoznali, procijenili smo da onu Crkvu možemo sa sigurnošću povjeriti tebi na upravu. Stoga, služeći se svojom apostolskom vlašću i ugledom, ovim te pismom imenujemo biskupom i prema općem pravu stavljamo na čelo Dubrovačke biskupije kao oca i pastira.

Što se pak tiče tvoga biskupskog ređenja, možeš ga primiti od bilo kojega katoličkog biskupa po bogoslužnim propisima, ali nakon položene ispovijesti vjere i prisege vjernosti Nama i Našim nasljednicima na ovoj Apostolskoj Stolici, pred nekim posvećenim poglavarom.

Nadalje, isprave o učinjenom, na uobičajen način potpisane i ovjerene pečatom, bez odgode ćeš poslati Zboru za biskupe. K tome ćeš o svome imenovanju izvijestiti svećenstvo i vjernike Dubrovačke biskupije. Ta, njihovo je pravo doznati komu duguju posluš, ljubav, odanost, te s kim u slozi moraju izgrađivati crkveno zajedništvo. Nastoj, napokon, dragi sine, često se spominjati pojma i značenja biskupskoga imena jer to može prosvjetljavati um, poticati volju, ulijevati snagu i trajnu strpljivost u nošenju tereta, o čemu ovisi sudbina duša što ti ih povjeravamo.

Dano u Rimu, pri Svetome Petru, sedmoga prosinca godine Gospodnje 1989., dvanaeste Našega papinstva.

papa Ivan Pavao II., v. r.

Eugenio Seri, apostolski prabilježnik, v. r.
(viseći pečat)

Budite vidljivi znak Božje nazočnosti u svijetu

Papa na općoj audijenciji u Vatikanu 27. lipnja 1990. hodočasnicima s Korčule koje je doveo smokvički župnik don Stanko Lasić.

Dragi hodočasnici iz Smokvice na Korčuli, dobro došli! Imajte uvijek pred očima uzvišen kršćaninov poziv te svojim životom budite znak spasenjske Božje nazočnosti u svijetu. Od srca podjeljujem svoj apostolski blagoslov cijeloj vašoj župnoj zajednici. Hvaljen Isus i Marija!

Bez slobode se čovjek ne može ostvariti

Papa hodočasnicima na općoj audijenciji u Vatikanu 14. studenoga 1990.

Dragi Hrvati, srdačno vas pozdravljam! Stvoritelj je čovjeku darovao slobodu, i ona je, kako pjeva vaš hrvatski pjesnik Ivan Gundulić, „dar u kom sva blaga višnji nam Bog dō”. Sloboda zahvaća sav ljudski život i bez nje čovjek ne može ostvariti svoj uzvišeni poziv i dostojanstvo. Sve-mogući Bog, od kojega nam dolazi svako dobro, udijelio svoj obilan blagoslov vama i vašoj Domovini. Hvaljen Isus i Marija!

Božji blagoslov i mir Hrvatskoj

Papa na općoj audijenciji u Dvorani Pavla VI. u Vatikanu 1. svibnja 1991. hodočasnicima iz Hrvatske među kojima su bili Dubrovčani s don Stankom Lasićem.

Dragi hrvatski hodočasnici, srdačno vas pozdravljam! Čovjek jedino uz pomoć Božju i slijedenjem njegova zakona može izgraditi društvo koje će biti uistinu čovječno. Potrebno je zbog toga da kršćani svojim življenjem pokažu nezamjenjivost i blagodat evanđeoskih načela za pojedinca, obitelj i cijelo društvo. Na vas i na vašu domovinu Hrvatsku zazivam puninu Božjega blagoslova i mira.

Dobro došli

U petak 3. svibnja 1991. Papa je u privatnu audijenciju u dvorani Klementina u Vatikanu primio skupinu 70 dubrovačkih hodočasnika, Katedralne madrigaliste i Ženski crkveni pjevački zbor Marija. Ulazeći, hodočasnicima se pridružio u pjevanju pjesme Krist na žalu koju je sam napisao, a potom je rekao:

Dobro došli!

Don Stanko Lasić je Papi predao štolu, ručno izvezenu konavoskim vezom, i govor u kojem mu „zahvaljuje za svagdanju molitvu i osobno trajno zalaganje za mirno rješenje krize u našoj zemlji. Dok nam Domovina krvavi došli smo na grob apostolskoga prvaka Petra moliti za mir Hrvatske. Prije punih 13 i pol stoljeća Hrvati su se, kako prenosi Konstantin Porfirogenet, ‘zakleli sv. Petru da ne će nikada provaljivati u tuđe zemlje niti ondje ratovati, nego da će živjeti u miru sa svima koji to budu htjeli. A od pape Agatona su za to dobili molitvu da će se za njih boriti i na pomoć im biti Bog Hrvata kad god drugi narodi provale

Papa s Dubrovčanima u dvorani Clementina u Papinu domu u Vatikanu 3. svibnja 1991. Snimio Arturo Mari.

Dubrovčani s Papom u dvorani Clementina 3. svibnja 1991. Snimio Arturo Mari.

na hrvatsko zemljište'. Dubrovnik je bio miljenik papa, a dubrovački nadbiskup postao je papa Pio IV. Očekujemo, Sveti Oče, da ćete prigodom Vašega, nadamo se što skorijega posjeta Hrvatskoj, okruniti tu vezu pohodom našem gradu Dubrovniku.“

Sveta Stolica čini sve da se okonča rat

U pismu Papi od 26. rujna 1991. dubrovački ratni biskup Želimir Puljić ističe: „Ovaj kraj do sada nije bio napadan. Međutim, zadnjih dana učestale su oružane provokacije s granica Crne Gore i Hercegovine kamo su stigle tisuće vojnika i pričuvnika iz Srbije i Crne Gore. Suočeni smo sa strašnom razornom silom savezne vojske koja ruši tolike bolnice, crkve i škole u Hrvatskoj, bojimo se da bi jednoga, ne dalekog dana, i ovaj grad mogao postati predmet rušenja militantnih i terorističkih sila. Zadnjih smo dana odsječeni na kopnu i na moru. već tri tjedna ne održava se nastava u školama po našim mjestima zbog straha od vojnoga napada. Narod živi u užasnoj uzrujanosti od straha i nepovjerenja.“

Vatikanski ministar vanjskih poslova u Papino ime odgovara biskupu Puljiću 11. listopada 1991.

Prečasná Preuzvišenosti!

Čast mi je potvrditi primitak pisma koje je Vaša prečasná Preuzvišenost uputila Svetome Ocu telefaksom 26. rujna ove godine.

Sveti Otac je s dubokom boli pročitao sve što je Vaša Preuzvišenost napisala i s Vama dijeli Vaše strahove i nade.

Na žalost, susljedni događaji potvrđuju kako rat ne šteti ni osobe, ni crkve, ni gradove ni svjedočanstva prošlosti. Kao što znate, Sveta Stolica sa živim zanimanjem prati razvoj stanja i čini sve da se okonča rat i da se postigne međunarodno suglasje o priznanju neovisnosti Hrvatske, Slovenije i drugih republika koje to zatraže. Nadamo se da će posljednje inicijative o učinkovitom prekidu vatre konačno uspjeti.

Budite uvjereni da Vas se sjećam u molitvama za žrtve tolikog nasilja i srdačno Vas pozdravljam.

Jean-Louis Tauran, v. r.

Zajednički molimo mir za Hrvate

Papa je 26. listopada 1991. primio hrvatske majke koje su došle u Rim tražiti pomoć za svoje sinove i rekao im:

Drage sestre u Kristu, došle ste u Rim da bi izrazile svoju bol i svoj prosvjed protiv nepravde i okrutna rata koji bježe vašu Domovinu, te da istodobno zahvalite Papi za sve što je do sada učinio za mir. Poznato vam je da svednevice u svoje molitve uključujem patnje svih majki koje oplakuju svoju poginulu ili ranjenu djecu, patnje izbjeglica, kao i onih koji, na jedan ili drugi način, osjećaju posljedice toliko puta sprječavana i osuđivana rata. Znani su vam i svi pot-hvati koje je ovih mjeseci poduzela Sveta Stolica da bi se ostvarile težnje vaših naroda za pravdom i slobodom.

Iako pozivi i dosadašnja nastojanja nisu još uvijek urodili željenim plodom, ne smijemo gubiti nadu! Molimo još

više da bi milosrdni Gospodin taknuo srca odgovornih za tu veliku katastrofu, učinio ih pozornima na krik boli tolikih nevinih, pomogao im da shvate da je taj rat beskoristan, te ih potakne na poštivanje više puta potpisanih obveza za skončanje oružanoga nasilja. Zajednički molimo Mariju, Majku Žalosnu, da isprosi mir za Hrvate i sve narode te ljubljene jugoslavenske zemlje. Posebno danas molimo za stanovnike Dubrovnika koji podnose tako teška iskušenja. S tim osjećajima zazivam na vas, na vašu Domovinu i na sve republike Jugoslavije, blagoslov svemogućega Boga.

Solidaran s patnjom čitave Dubrovačke biskupije

U pismu Papi od 24. listopada 1991. dubrovački ratni biskup Želimir Puljić je istaknuo: „Ovo je krik biskupa koji traži pomoć u ime tolikih izmučenih pojedinaca ovim beskorisnim ratom. Tražim pomoć da se zašтите ljudi i kulturno blago koje je baština cijeloga svijeta. Ne uspijevam razumjeti zašto Zapad dopušta ovu vrstu okupacije?! Zašto se ne osigura stvarni prekid vatre?! Sve sam uvjereniji da bi vojskovođe savezne vojske poštovali sporazume samo pred jačom silom (primjerice Šestom američkom flotom). Inače će ostati trajan sukob koji sve više sličī na borbu Davida s Golijatom. Sveti Oče! Stanje u mojoj Biskupiji i u gradu Dubrovniku više je nego dramatično. Tisuće je izbjeglica iz svojih župa s granice s Crnom Gorom i Hercegovinom; odsječenost od svijeta s kopna i s mora, bez vode, bez struje, bez telefona, bez mogućnosti da se pribave ljudima najnužnije stvari. Kao da smo taoci vojne sile. Osobno se osjećam

kao u zatvoru, lišen slobode kretanja i mogućnosti da izgovorim riječ prosvjeda ili obrane (novinarima je zabranjen pristup u Dubrovnik).“

Državni tajnik Njegove Svetosti u Papino ime odgovara biskupu Puljiću 5. studenoga 1991. (izvornik na talijanskom).

Prečasna Preuzvišenosti!

U pismu od 24. listopada ove godine Vaša je prečasna Preuzvišenost očitovala Svetome Ocu duboku bol i veliku zabrinutost za sudbinu stanovnika Dubrovnika što ga već mjesec dana opsjeda savezna vojska koja pristup Gradu priječi čak i humanitarnoj pomoći. To sve puku stvara nečuvene poteškoće. Istodobno ste izrazili prosvjed zbog bombardiranja kojima je Dubrovnik izložen. Ona, osim što uzrokuju mrtve i ranjene, prijete uništenjem umjetničke baštine neprocjenjive vrijednosti za čitavo čovječanstvo, stavljene pod zaštitu UNESCO-a.

Želim Vas uvjeriti da je Sveti Otac očinski solidaran s patnjom Vaše Preuzvišenosti i čitave Dubrovačke biskupije koja, kao i druge hrvatske biskupije, trpi posljedice ovoga strašnog rata. Sveti se Otac osobito pridružuje glasu međunarodne zajednice u osudi opsade Dubrovnika i pozivu saveznoj vojsci da prekine neprijateljstva i dopusti protok pomoći pučanstvu. Sveti Otac još jednom upućuje poziv da se obustavi upotreba sile u Hrvatskoj i u drugim jugoslavenskim republikama, kako bi sve strane učinkovito surađivale s međunarodnim predstavnicima na putu pregovora radi uspostave pravednog mira u regiji.

Molim Vašu Preuzvišenost da prenesete riječi ohrabrenja i nade svećenicima, redovnicima, redovnicama i vjernicima Vaše biskupije na koju Njegova Svetost od srca zaziva Božji blagoslov i Gospinu zaštitu.

kardinal Angelo Sodano, Državni tajnik, v. r.

Osudujem i vapim s cijelim narodom koji trpi

Papa hodočasnicima na općoj audijenciji u Vatikanu 13. studenoga 1991.

Dragi vjernici iz Hrvatske, srdačno vas pozdravljam! Žalosne vijesti što stižu svednevce iz vaše domovine i dalje duboko žaloste moje srce. Krik boli i straha što se uzdiže iz Hrvatske ne može i ne smije ostaviti ravnodušnim ni jednoga kršćanina ili čovjeka dobre volje. Posljednjih je dana došlo do nečuveno žestokih napada u cijeloj Hrvatskoj, a posebice protiv Dubrovnika i Vukovara. U Dubrovniku su, među ostalim, pogodeni hoteli i bolnice pune prognanih i ranjenih. S tom agresijom treba prestat! Združujem svoj glas osude i vapaja s cijelim narodom koji trpi i umire, i s glasom svih onih u svijetu koji s užasom žale zbog ratnih grozota Hrvatskoj. Molim saveznu jugoslavensku vojsku da poštedi život golorukih građana i da zaustavi razoriteljski bijes protiv privatnih stanova i javnih zgrada, od kojih su neke od neprocjenjive umjetničke vrijednosti. Međunarodna zajednica ne može prihvatiti da nasilje postane sredstvo za rješavanje sporova među narodima, da se trajno gaze najosnovnija pravila ponašanja što su zajamčena i međunarodnim ugovorima i sporazumima. Valja stati na kraj toj tragediji koja obeščašćuje Europu i svijet. Neka Sve-mogući Bog dade svima svoj mir i svoj blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Stanovnici Dubrovnika su tako teško kušani

Osmi studenoga 1991. ratni dubrovački gradski župnik napisao je Papi sljedeće pismo:

Sveti Oče,

Pišem Vam iz najvećega zatvora na svijetu u kojem stradava 60.000 ljudi. Pišem u ime pedeset svećenika koji su ovdje zatočeni sa svojim pukom. Neprijatelj je zauzeo i porušio najveći dio naše Općine i došao pred sama gradska vrata zaprijetivši u više navrata da će ući u Grad ako mu se ne preda. Nastradali su mnogi kulturni spomenici, a spaljene su i neke crkve. Poginulo je više od 50 osoba, 260 je zarobljeno, a više od 20.000 prognano iz svojih domova. Grad je napadnut u više navrata najtežim naoružanjem iz zraka, s mora i kopna. Na širem području grada pogodeni su i porušeni hoteli puni izbjeglica, razni privredni objekti, škole, dječji vrtići, pošte, bolnice i mnoge obiteljske kuće između kojih i nova biskupova rezidencija. Napadnuta je i pogodoena s više granata i sama stara gradska jezgra.

Grad je već 38 dana bez vode, struje i komunikacija, a zalihe hrane vrlo su oskudne.

Sveti Oče, imao sam sreću desetak puta pružiti Vam ruku i čuti Vaše tople riječi: „dragi moji Hrvati“. Zadnji put je to bilo početkom svibnja kad ste u posebnu audijenciju primili 70 Dubrovčana. Molim Vas da uza sve ono što ste do sada učinili za Hrvatsku, danas uložite poseban napor kako bi se zaustavio rat protiv Hrvatske. Vaš je veliki prethodnik jednom davno zaustavio onoga osvajača koji je porušio Europu i prozvan „bičem Božjim“. Ako se Europa i svijet i

danas u Rimu ne uspiju dogovoriti i pronaći pravo rješenje pa tako produže našu agoniju, molim Vas da Vi same stanete ispred ovoga najnovijeg „biča Božjeg“ Europe. Najbolje ćete to učiniti ovdje u tisućgodišnjoj prijestolnici slobodne Europe, Dubrovniku. Znam da Vam ne nedostaje hrabrosti, nas ovdje samo hrabrost može spasiti.

Uz izraze sinovskoga poštovanja i zahvalnosti iz Grada-zatvora

don Stanko Lasić, katedralni župnik

Vatikanski ministar vanjskih poslova u Papino mu je ime odgovorio (izvornik na talijanskom):

Iz Vatikana 28. studenoga 1991.

Velečasni gospodine,

Žurnom porukom od 8. studenoga ove godine Vaše je gospodstvo zamolilo Svetoga Oca da se zauzme da se okonča okrutni rat koji pogađa Hrvatsku, a posebno Vaš voljeni grad Dubrovnik.

Želim Vas uvjeriti da je Vaš poziv prenesen uzvišeno-me Naslovniku. Zsigurno ćete imati saznanja o najnovijim pozivima na mir koje je Njegova Svetost uputila svim stranama u sukobu i odgovornim političarima, a posebno u korist bespomoćnoga pučanstva. Sveta Stolica ne prestaje promicati, kanalima koji joj priliče, sve što dopušta da se pomogne onima koji su tako teško pogodeni sukobom i da se postigne dugotrajno rješenje za sadašnju krizu.

Jamčeći Vam spomen u molitvi, posebice za stanovnike Dubrovnika koji su tako teško kušani, s osjećajima izvrsnoga poštovanja ostajem

Vašem gospodstvu odani

Jean Louis Tauran, tajnik [za odnose s državama
Državnoga tajništva Svete Stolice], v. r.

Svetište hrvatske kulture i oaza slobode

Sveta Stolica je 13. siječnja 1992. priznala Hrvatsku, a 8. veljače 1992. uspostavila s njome diplomatske odnose te je tom prigodom priopćila.

Najava uspostave diplomatskih odnosa između Svete Stolice i Republike Hrvatske pruža prigodu za podsjećanje na pojedine važnije povijesne trenutke toga ljubljenog naroda i njegovih odnosa s Apostolskom Stolicom. ... Potrebno je spomenuti i vrlo prisne odnose između Svete Stolice i Dubrovačke Republike koja je očuvala neovisnost od 1358. do 1808. kad ju je Napoleon dokinuo. S jedne je strane, naime, Dubrovnik, svetište hrvatske kulture i oaza slobode, imao poslanike kod Petrove Stolice, a s druge se pak strane Sveta Stolica, da bi štitila katolike u različitim krajevima koji su bili pod otomanskom vlašću, služila uslugama Republike čiji su građani, iz trgovačkih razloga, imali slobodan pristup u one krajeve.

Iste je misli ponovio Giulio Einaudi, prvi apostolski nuncij u Hrvatskoj, imenovan 29. veljače 1992., prigodom predaje vjerodajnica predsjedniku Franju Tuđmanu 11. svibnja 1992.

Koga zanima više o vezama Dubrovnika i Svete Stolice: Kosto Vojnović, *Crkva i država u Dubrovačkoj Republici*, II, Rad JAZU CXXI, Zagreb, 1895., str. 143-147 i 198-205; Anđelko Posinković, *Veze papa i Dubrovnika tijekom vijeka*, List Dubrovačke biskupije, XXVI (1926.), br. 2; Vicko Lisičar, *Program dubrovačkog Senata za doček pape Pija II (1464)*, Croatia sacra, 5, Zagreb, 1933., str. 97-109; Miho Fabris – Đuro Krečak, *Papinstvo, kultura, nacionalnost, Dubrovnik*, Dubrovnik, 1933.; Jorjo Tadić, *Promet putnika u starom Dubrovniku*, Dubrovnik, 1939., str. 171-176; Tomislav Macan, *Pape su očinski voljeli Dubrovačku Republiku vjernu Bogu i sv. Petru*, Kalendar Gospine krunice 1941., Zagreb, 1940., str. 107-131; Mario Radelj, *Program dubrovačkog Senata za doček pape Pija II. godine 1464.*, Zvonimir (Zagreb), I (1990.) 2, str. 14; Josip Lučić, *Dubrovnik u očekivanju dolaska pape Pija II. (1464)*, u: Vatikan i Dubrovnik, ur. Želimir Puljić, Dubrovnik, 1994., str. 25-46; Ilija Matić, *Diplomatski odnosi Dubrovnika sa Svetom Stolicom*, u: Vatikan i Dubrovnik, Dubrovnik, 1994., str. 47-60; Đuro Krečak, *Sveta Stolica i Dubrovnik*, u: Vatikan i Dubrovnik, Dubrovnik, 1994., str. 185-190; Zoran Perović, *Dubrovačka Republika i Sveta Stolica*, Dubrovnik, 2003., 62 str.

Kršćanski duh može izliječiti duboke rane

Pismo Državnog tajnika Svete Stolice dubrovačkom biskupu Želimiru Puljiću od 27. ožujka 1992. (izvornik na talijanskom).

Prečasnna Preuzvišenosti!

Primio sam pismo od 2. ovoga mjeseca kojim Vaša prečasnna Preuzvišenost zahvaljuje na djelovanju Svetoga Oca i Svete Stolice u promicanju traženja rješenja jugoslavenskoj krizi i izvješćuje o teškim uvjetima u kojima se nalazi Vaša voljena biskupija.

Premda državna neovisnost ne će moći razriješiti sve političke i društvene probleme, i premda je još dug put do bratskoga suživota među tim narodima, ne dvojim da će Crkva, pod hrabrim poticajima svojih pastira, znati dati hrvatskome narodu onaj osjećaj istinskoga kršćanskog duha koji jedini može izliječiti njezine duboke rane.

Izražavam žarke želje za duhovni rast i ljudsku dobrobit Dubrovačke biskupije, moleći Gospodina da podupre sve u obnovi zgrada i, što je najvažnije, mjesnoga zajedništva.

Koristim prigodu da Vam potvrdim izraze dubokoga poštovanja.

Vašoj prečasnosti Preuzvišenosti odani

kardinal Sodano, v. r.

Papa se rukuje s Dubrovčanima u bazilici Sv. Petra 23. VI. 1993. Snimio Arturo Mari.

Molimo za pravi mir svim narodima Balkana

Papa vjernicima iz Dubrovnika na općoj audijenciji u Vatikanu 13. svibnja 1992.

Srdačno pozdravljam sve članove dubrovačkog dječjeg zbora Mali raspjevani Dubrovnik. Predragi, došli ste u Rim iz voljenoga grada Dubrovnika da bi, pjesmom i molitvom, izrazili želju svoga hrvatskog naroda da živi u slobodi i miru. U ovim, dramatičnim trenutcima punima boli i patnje, kako za sam Dubrovnik i njegovu okolicu, tako i za druge krajeve Hrvatske, te Bosne i Hercegovine, u kojima imate rodbinu i prijatelje, nastavite zajedno sa mnom moliti za pravi mir svim narodima na Balkanu. Položite svoju nadu u svemogućeg i milosrdnog Boga, Oca svih ljudi. On neka vas sve blagoslovi i vodi na kršćanskom putu izgradnje boljeg i pravednijeg svijeta. Hvaljen Isus i Marija!

Vjeru i kršćanski život hranite sakramentima i molitvom

Papa hodočasnici i studentima iz Dubrovnika na općoj audijenciji u Vatikanu 6. travnja 1994.

Od srca pozdravljam sve hrvatske hodočasnike. Dobro došli! Posebno se obraćam studentima Teološko-katehetskoga instituta u Splitu i odjela u Dubrovniku. Predragi, služba na koju se pripravljate vrlo je važna za Crkvu i društvo i zahtijeva zajedništvo s biskupima i svećenicima. Da bi ta služba bila djelotvorna, potrebno je vaše dosljedno kršćansko življenje i duboka vjera koje valja hraniti sakramentima i molitvom. Neka vas sve blagoslovi Bog. Hvaljen Isus i Marija!

Uzdignut iz kršćanskoga puka Dubrovačke biskupije

Pismo Memores hoc o pedesetoj obljetnici misništva biskupstva Iva Gugića (izvornik na latinskome).

Časnome bratu Ivu Gugiću, kotorskome biskupu.

U zadnje smo se doba sjetili Tebe, časni brate, pa najprije Tebi, a ujedno i svekolikoj Katorskoj Crkvi ovim pismom ukratko želimo posvjedočiti Naše osjećaje o Tebi u prigodi veseloga događaja Tvoga života za koji vidimo da se po Božjem dobročinstvu približava.

Trinaestoga, naime, dana skoroga mjeseca kolovoza navršava se pedeset godina kad Te je iz kršćanskoga puka

Tvoje rodne Dubrovačke biskupije Bog uzdigao i odredio za sveto služenje u svome vinogradu za što si jednom zauvijek primio svećenički red Krista Gospodina, kojeg si međutim napunio biskupskim ugledom i dostojanstvom.

Da među tolikim zbivanjima ta eto Tvoja obljetnica, spominjanja vrijedna, ne bi prošla bez znaka Našega posebnog pozdrava i dobrohotnosti, iz sve Ti duše danas pišemo čestitku o tom čašćenom polazištu Tvoga životnoga tijeka, o dugome trajanju Tvoga služenja, najprije među tvojim dubrovačkim pukom kojem si 17 godina služio kao svećenik na Lapadu, zatim ondje i u Trogiru 22 godine kao pomoćni biskup te konačno jedanaest plodnih godina kao kotorski duhovni pastir i ravnatelj katoličkoga života i djelovanja.

Ovim Našim čestitarskim riječima želimo se združiti sa svima onima koji su Te upoznali kao pastira kroz ovih dugih pedeset godina i koji će vidjeti Tvoje sadašnje pastirske pothvate. Zajedno s čestitkama, časni brate, upućujemo molitve božanskome Otkupitelju da ispuni nebeskom svjetlošću i razveseli zlatni jubilej Tvoga svećeništva, a Tebe čuva u budućim godinama. U zalog toga Tebi i Tvojima obilno podjeljujemo Naš apostolski blagoslov.

Iz Vatikanskoga grada, dvadeset četvrtoga dana mjeseca lipnja godine 1994., šesnaeste Našega papinstva.

Ivan Pavao II., v. r.

Ratna su siročad nedužni svjedoci ratnih grozota

Papa gimnazijalcima i profesorima iz Hrvatske i djeci iz Bosne i Hercegovine na općoj audijenciji u Vatikanu 31. kolovoza 1994.

Srdačno pozdravljam dubrovačke gimnazijalce i skupinu profesora iz Valpova. Na poseban pak način pozdravljam vas, draga hrvatska djeco, ratna siročadi, koja dolazite iz Bosne i Hercegovine i nevini ste svjedoci ratnih grozota u vašoj domovini. Blagoslivljam sve vas ovdje nazočne i vaše najmilije. Hvaljen Isus i Marija!

Tko se ne sjeća Vukovara i Dubrovnika?

Iz Papina govora na svečanosti dočeka u međunarodnoj zračnoj luci u Zagrebu 10. rujna 1994. u 17.30

5. Gospodine Predsjedniče, u svojoj ste dobrodošlici spomenuli nedavne događaje koji se odnose na Hrvatsku. Događaj posebne važnosti zbio se je godine 1992., kada su slom komunističkog režima, proglašenje suverenosti Hrvatske i međunarodno priznanje koje je uslijedilo, prvi put u više od tisućljetnoj povijesti hrvatskog naroda, omogućili razmjenu diplomatskih predstavnika između Hrvatske i Svete Stolice.

Nažalost, strašne patnje zbog sukoba koji još uvijek stvaraju duboke rane u ovoj zemlji, zasjenile su tu radost. Tko se ne sjeća Vukovara, Dubrovnika, Zadra i tolikih drugih gradova i sela zahvaćenih ratnim vjehom? Stišavši se u Hrvatskoj, rat je zatim, nažalost, planuo u susjednoj Bosni i Hercegovini. Toliko je nedužne krvi proliveno! Toliko je suza oblilo lica majki i djece, mladića i staraca!

Sveta Stolica, služeći se svim raspoloživim sredstvima, nastavlja zalagati se za svladavanje postojećih napetosti i za uspostavu pravde i mira na cijelom Balkanu. Iako težak, trud na uspostavi mira sveta je dužnost svakoga vjernika.

Mir je uvijek moguć ako ga se iskreno želi.

Dubrovački katedralni zbor s Papom 10. I. 1996.

Da bi se mir mogao graditi na temeljima pravde i istine, treba ga, prije svega, isprositi od Gospodina. Zbog toga sam u siječnju 1993. u Asiz pozvao katolike i predstavnike drugih kršćanskih zajednica i nekršćanskih religija, a ove sam godine potaknuo da se održi slična služba Božja u bazilici Sv. Petra na svršetku Tjedna molitve za kršćansko jedinstvo.

Molitvu, međutim, mora pratiti velikodušno nastojanje ljudi dobre volje. Treba promicati kulturu mira, koja se nadašnjoj osjećajima snošljivosti i opće solidarnosti. Ta kultura ne odbacuje zdravo domoljublje, ali ne upada u napast nacionalističkih pretjerivanja i isključivosti. Ona je kadra odgojiti velika i plemenita srca, koja znaju da se rane uzrokovane mržnjom ne liječe zlopamćenjem, nego lijekom strpljenja i melemom oprosta: oprosta koji valja tražiti i dati, poniznom i nesebičnom velikodušnošću.

Bez te kulture mira, rat uvijek ostaje u zasjedi te vreba i ispod pepela krhkih primirja. S kršćanskom nadom želim, i u ovom, svečanom trenutku, bolno zavapiti: neka konačno prestane govor oružja i neka se srca otvore zanosnoj zadaći izgradnje mira!

Stoga želim da oni koji su odgovorni za javnu vlast ove plemenite nacije, ohrabreni potporom međunarodne zajednice, uvijek slijede miran put u pronalaženju rješenja teških i osjetljivih, a još uvijek neriješenih pitanja, kao što su ona koja se odnose na uspostavu suverenosti na cijelom nacionalnom teritoriju, povratak izbjeglica, te na obnovu onoga što je ratom porušeno.

Znajte u Kristovoj riječi naći svjetlost i snagu

Na kraju govora 11. rujna 1994. u zagrebačkoj zračnoj luci prigodom prvoga odlaska iz Hrvatske Papa je naveo stihove isusovca Petra Perice, mučenika s Dakse, iz pjesme Zdravo Djevo.

6. I vi, Hrvati, koji danas živite, možete računati na snagu koja dolazi od vjere. U ovome trenutku, kad se ponovno vraćam u Vatikan, sa sobom, kao uspomenu, nosim vaša lica, vaše oči u kojima sam čitao žarku želju da se sadašnjica popravi i da budućnost procvjeta.

Svima, posebno mladeži, još jednom dovikujem: budite hrabri! Kao što su vaši pređi imali snage izdržati sve teškoće utječući se bogatstvu vjere, tako i vi, kršćani Zagreba

i Hrvatske, znajte uvijek naći u Kristovoj riječi svjetlost i snagu za građenje svoje budućnosti.

Tu svoju želju povjeravam zagovoru Djevice, koju vi u pjesmi zazivate 'Naša Majko, naša zoro zlata': neka Ona prati svaku vašu težnju, neka vas Ona utješi i neka podrži svakog pojedinca na njegovu trnovitom putu.

Neka vas prati i moj blagoslov, koji od srca podjeljujem vama, ovdje prisutnima, vašim dragima i svim sinovima dragoga hrvatskog naroda.

Bog blagoslovio Hrvatsku!

Kršćani, preuzmite odgovornost za društvo

Papa hodočasnicima na općoj audijenciji u Vatikanu 21. lipnja 1995.

Dragi hodočasnici iz Splita, Zagreba, Rijeke, Dubrovnika i drugih mjesta Hrvatske, od srca vas pozdravljam. Dobro došli! Posebno želim spomenuti skupinu profesora iz Orahovice i djelatnike Hrvatskoga Crvenog križa. Žarko želim da ovo hodočašće ojača vašu vjeru i vašu savjest odgovornosti koju katolici imaju za razvoj i rast društva prožeta ljudskim i kršćanskim načelima i vrijednostima. Svima udjeljujem apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Rastite u vjeri, zalažite se u društvenom životu

Papa dubrovačkome Katedralnom zboru na općoj audijenciji u Vatikanu 10. siječnja 1996.

Srdačno pozdravljam nastavnike iz Bedekovčine i Katedralni zbor iz Dubrovnika. Predragi, uz želju da vam ovo hodočašće na grobove svetih apostola Petra i Pavla bude novi poticaj na rast u vjeri i na zalaganje u društvenom životu, vrlo rado udjeljujem apostolski blagoslov svakomu od vas i vašim obiteljima. Hvaljen Isus i Marija!

Hvala na listu Naša Gospa

U pismu don Stanku Lasiću Papa 4. svibnja 1996. zahvaljuje na darovima.

Velečasni Gospodine,

Svetom Ocu ste prigodom Njegova redovitog tjednog susreta s hodočasnicima dne 10. siječnja ove godine, zajedno s članovima Katedralnoga zbora, u znak svojega poštovanja, darovali primjerak župskoga lista 'Naša Gospa' i kalendar za 1996. urešen slikama dubrovačkih oltara.

Papa je 10. I. 1996. primio Našu Gospu.

Sveti Otac od srca zahvaljuje na tome ljubaznom činu i poglavito na osjećajima koji su ga nadahnuli te istodobno za Vas i za članove Katedralnoga zbora od Boga moli obilje nebeskih darova i milosti i svima vrlo rado udjeljuje apostolski blagoslov koji proširuje i na sve obitelji Vaše katedralne župe.

Sa svoje strane koristim prigodu da Vas, uz dužno poštovanje, od srca pozdravim. Uvijek odani u Kristu Isusu

† Giovanni Battista Re, zamjenik za opće poslove
Državnoga tajnika

Pozdravljam i potičem mlade

Papa na općoj audijenciji u bazilici Sv. Petra u Vatikanu u srijedu 19. lipnja 1996. skupini od 450 hrvatskih hodočasnika.

Srdačno pozdravljam sve hrvatske hodočasnike. Navlastito pozdravljam brojne skupine mladih iz Zagreba, Dubrovnika, Samobora, Varaždina i Dicma kraj Splita. Predragi, potičem vas da prihvatite bogato iskustvo nedavnoga Skupa hrvatske katoličke mladeži, održanog u Splitu i Solinu, kako bi se što bolje osobno i u svojim župnim zajednicama pripravili za Veliki jubilej godine 2000., koji na poseban način pripada upravo mladima. Želim također očitovati svoju duhovnu blizinu skupini majki i udovica koje su u ratu u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini ostale bez svojih najmilijih. Vama i svima ovdje nazočnima od srca udjeljujem apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Nastavite školovanje u kršćanskom duhu

Papa učiteljima i nastavnicima dubrovačkih škola na općoj audijenciji u Vatikanu 3. srpnja 1996.

Od srca pozdravljam skupinu mladih iz Splita, zatim učitelje i učenike Osnovne škole iz Kutine te skupinu učitelja i nastavnika dubrovačkih škola. Svima želim ugodan ljetni odmor kako bi potom s novim poletom i u kršćankom duhu mogli nastaviti svoje školovanje i nastavu. Neka vas uvijek prati Božji blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Svjesni i odgovorni tvorcii budućnosti

Papa učenicima i studentima iz Dubrovnika na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatikanu 28. kolovoza 1996.

Od srca pozdravljam vjernike župe Bezgrješnoga Začeca Blažene Djevice Marije iz Posušja u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, te skupine učenika i studenata iz Dubrovnika, Zagreba i Metkovića. Dobro došli! Draga mladeži, Krist vas poziva da budete svjesni i odgovorni tvorcii vaše budućnosti utemeljene na trajnim evanđeoskim vrijednostima. Znajte zbog toga s velikodušnim zalaganjem živjeti sadašnji trenutak milosti, pod sigurnim vodstvom svojih biskupa. Vama i svoj mladeži vaše domovine vrlo rado udjeljujem apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Duhovno dohodim na Festu svetoga Parca

Papin brzozav dubrovačkom biskupu dr. Želimiru Puljiću za Festu svetoga Vlaha.

Vatikan, 17. siječnja 1997.

Povodom svečane Euharistije i liturgijske procesije kojoj Vi, Preuzvišeni, predsjedate za blagdan zaštitnika svetoga

Vlaha u Dubrovniku u Hrvatskoj, Vrhovni svećenik duhovno prisutan svetom obredu upućuje svoj očinski pozdrav.

I dok želi da stoljetna proslava ojača velikodušno zauzimanje stanovnika toga plemenitog Grada za još intenzivnije težnje za slobodom i mirom za sve narode čitavoga kraja, ovom prigodom zaziva od Gospodina po zagovoru svetoga Parca odabrane nebeske darove, te Vama, preuzvišenom gospodinu Želimiru Puljiću, svećenicima, redovnicima i vjernicima podjeljuje apostolski blagoslov.

kardinal Angelo Sodano, Državni tajnik

Primjer pastirske revnosti i kršćanske ljubavi

Dubrovački biskup Severin I., časne uspomene, i rimski biskup Ivan Pavao II., svete uspomene. Obojica su rođena nakon Prvoga svjetskog rata, obojica su bili uvjereni protivnici bezbožnoga ateizma, komunističkoga jednonumlja i strahovlade, obojica su rano izgubili voljene, obojica su doktorirala u Rimu, obojica duhoviti i skromni, obojica briljantni pravni umovi i učitelji kršćanskoga morala; obojica su mladi postali biskupi; obojica su pastiri iz daleka (Severin u Dubrovniku, a iz Travnika, a Ivan Pavao II. u Rimu, a iz Poljske); obojica nisu samo svjedočili riječima nego i bolovali, više puta i u bolnicama. Obojica počivaju u crkvama uz koje su vezali svoje djelovanje.

U petak 2. svibnja 1997. u Dubrovniku je umro dr. Severin Pernek, rođen u Travniku 9. studenoga 1924., svećenik Banjolučke biskupije od 1945., teolog, crkveni pravnik i politički zatvorenik, koji je od 10. travnja 1967. do 7. prosinca 1989. bio dubrovački biskup, a Biskupijom je upravljao od 23. srpnja 1967. do 3. studenoga 1988. Pokopan je Katedrali 5. svibnja 1997. Papa je tom prigodom uputio sućut biskupu Želimiru Puljiću.

Čuvši vijest o smrti msgr. Severina Perneka, zaslužnoga biskupa Dubrovačke biskupije, Sveti Otac želi Vama, svećenstvu, obitelji i svim vjernicima izraziti živo sudjelovanje u žalosti i tuzi zbog gubitka dragoga Biskupa koji je, po primjeru Dobroga Pastira, neumorno služio Dubrovačkoj Crkvi više od dva desetljeća, a zatim s kršćanskim strpljenjem podnosio dugu i tešku bolest koja ga je pogodila, ostavljajući primjer pastirske revnosti i kršćanske ljubavi. Uzdižući molitve da Gospodin dâ nagradu svome vjernom

Učeniku, Njegova Svetost od srca podjeljuje Vama i cijeloj biskupijskoj zajednici utješni apostolski blagoslov.

kardinal Angelo Sodano, Državni tajnik

Pružite suvremenicima razloge vjerovanja i nade

Papa hodočasnici iz Dubrovnika na općoj audijenciji u Vatikanu 18. lipnja 1997.

Učvršćenje vjere i svjedočenja kršćana, što je glavni cilj Jubileja na koji se pripremamo, teži navlastito za pružanjem razloga vjerovanja i nade svim našim suvremenicima, te za izgradnjom sadašnjosti i budućnosti čovjeka, u skladu s iskonskim Božjim naumom s ljudima. Upućujući vam ove riječi usredotočene na sadašnji trenutak života i djelovanja Crkve, srdačno pozdravljam sve hrvatske hodočasnike, a navlastito vas, draga mladeži iz Dubrovnika i Sesveta. Svima vama ovdje nazočnima i vašim obiteljima udjeljujem apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Upoznati vjeru i produbiti pripadnost Crkvi

Papa učenicima i profesorima Medicinske škole iz Dubrovnika na općoj audijenciji u Vatikanu 27. kolovoza 1997.

Od srca pozdravljam profesore i učenike Medicinske škole u Dubrovniku i sve ostale hrvatske hodočasnike. Dobro došli! Predragi, potrebno je ne samo dobro upoznati svoju vjeru nego istodobno valja produbiti vlastitu pripadnost Crkvi i neprestano razvijati svijest o odgovornosti koju svaki pojedinac ima za njezin rast i napredak. Tomu svakako valja dodati obvezu djelotvornoga zalaganja za izgradnju društva u kojemu krštenik živi i djeluje. Na vas ovdje nazočne i na vaše obitelji zazivam Božji blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

I danas je suvremen poziv kršćana na svetost

Papa hodočasnici iz Dubrovnika na općoj audijenciji u Vatikanu 10. rujna 1997.

Pozdravljam vjernike župe Sv. Ante u Splitu, članice udruge medicinskih sestara iz Zagreba i skupinu hodočasnika iz Dubrovnika. Dobro došli! Predragi, tijekom dvo-

Ana Šijaković sada udana Kessner, 18. VI. 1997. u ime 65 dubrovačkih gimnazijalaca u narodnim nošnjama predaje Sv. Ocu dar koji je izradila Lucija Perojević.

tisućljetne povijesti Crkve nebrojeno mnoštvo muževa i žena spremno je išlo putem svetosti. Među njima su i brojni sinovi i kćeri vašega naroda, od kojih ovdje želim spomenuti samo neke: sv. Leopolda Bogdana Mandića, sv. Marka Križevčanina, bl. Augustina Kažotića i bl. Ozanu Kotorsku. Njihovi primjeri govore koliko je i danas suvremen poziv kršćana na svetost. Sve vas od srca blagoslivljam. Hvaljen Isus i Marija!

Svjedočite za kršćanske vrijednosti

Papa hodočasnicima iz župe Svih Svetih u Blatu na općoj audijenciji u Vatikanu 15. travnja 1998.

Srdačno pozdravljam sve hrvatske hodočasnike, a osobito vjernike župa Sv. Obitelji i Sv. Mateja u Splitu, Tijela Kristova u Zagrebu, Sv. Antuna Padovanskoga u Koprivnici, Svih svetih u Blatu na Korčuli; mladež župe Uznesenja Bl. Djevice Marije u Kaštel Lukšiću, učenike Nadbiskupske klasične gimnazije te Druge i Desete gimnazije u Zagrebu, skupinu profesora Tehničke škole u Osijeku i skupinu hrvatskih katoličkih gospodarstvenika.

Na poseban način pozdravljam požeškoga biskupa msgr. Antuna Škvorčevića s hodočasnicima iz njegove biskupije, koji su došli na grobove svetih apostola Petra i Pavla i na mjesta vezana uz život i mučeništvo sv. Lovre, zaštitnika njihove mlade biskupije. Predragi, ovim ste činom, u kojemu sudjeluju predstavnici svih slojeva požeške Crkve, željeli potvrditi zajedništvo s Rimskom Crkvom i s Petrovim Nasljednikom. Vratite se svojim domovima čvrsti u vjeri te, pripremajući se prijeći preko praga trećega kršćanskog tisućljeća, svjedočite za kršćanske vrijednosti što su tako prijeko potrebne za materijalnu i duhovnu obnovu vaše Domovine, koja je najprije prošla kroz duga desetljeća diktature, a potom doživjela razorni rat.

Sve vas pratio moj blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Duh Sveti je ishodište svetosti Crkve

Papa hodočasnicima iz Dubrovačke biskupije na općoj audijenciji u Vatikanu 24. lipnja 1998.

Draga braćo i sestre, Duh Sveti je sve od dana Pedesetnice neprestano nazočan i djeluje u Crkvi, čini je svetom i preko nje posvećuje svijet. Upravo je On, Duh obećanja, ishodište svekolike svetosti Crkve i svakoga pojedinog njezina člana, koji, slušajući Očev glas, u raznolikim načinima života i službama u Crkvi, obitelji i u društvu vjerno slijedi Kristov primjer.

Od srca pozdravljam roditelje poginulih u nedavnome ratu u Republici Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini s dubrovačkoga područja i skupinu dubrovačkih gimnazijalaca. Na sve zazivam Božji blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Želim da hrvatski narod ostane vjeran Kristu

Pozdravljajući vjernike ispred zagrebačke Prvostolnice 2. listopada 1998., Papa je naveo stihove pjesnika Ivana Gundulića:

Dragi stanovnici Zagreba i cijele Hrvatske, draga mladeži i drage obitelji: mir vama! [...]

4. Žarko sam želio po drugi put pohoditi Hrvatsku kako bih nastavio hodočašće vjere, ufanja i mira što sam ga po-

Najmnogoljudnija Misa svih vremena u Dalmaciji, na Žnanju u Splitu 4. listopada 1998.

čio u rujnu 1994. Sada na sreću više nema rata. Od srca želim da *ga više nikada i ne bude u ovoj plemenitoj zemlji*. Neka ova zemlja i susjedna područja postanu prebivalište mira: pravoga i trajnoga mira, koji uvijek pretpostavlja pravdu, poštovanje drugih i suživot među različitim osobama i kulturama.

Hrvatska, koja je sastavni dio Europe, zauvijek je okrenula bolnu stranicu svoje povijesti te ostavila iza leđa strašne tragedije XX. stoljeća kako bi na novo tisućljeće mogla gledati sa žarkom žudnjom za mirom, slobodom, solidarnošću i suradnjom među narodima. Ovdje mi je posebno drago navesti riječi mojega prethodnika blažene uspomene Pija XII. što ih je izgovorio 24. prosinca 1939.: 'Temeljni zahtjev pravednoga i časnoga mira jest osiguranje prava na život i neovisnost svih naroda, velikih i malih, jakih i slabih'. Te riječi čuvaju svu svoju vrijednost gledano i s obzorâ novoga tisućljeća, koje je već na vratima. Istodobno su to riječi, koje obvezuju svaku pojedinu naciju da svoj pravni sustav usklade sa zahtjevima pravne države te uvijek sve više poštuju zahtjeve ukorijenjene u prirodno dostojanstvo svih njezinih građana.

Želja mi je da se u ovoj zemlji u sve savršenijem obliku priznaju i prihvaćaju temeljna prava ljudske osobe, počevši od prava na život od njegova početka do njegova naravnoga prestanka. Stupanj se civilizacije jednoga naroda mjeri osjetljivošću koju pokazuje prema svojim najslabijim članovima i onima koji su slabije životne sreće, te nastojanjem kojim se zauzima za njihov ponovni oporavak i potpuno uključenje u društveni život.

5. Crkva se osjeća pozvanom da sudjeluje u ovome postupku ljudskoga promaknuća. Ona, međutim, dobro zna

Dubrovački biskup s Papom 1998.

da je njezina prvotna i glavna dužnost spomenutome pro-maknuću pridonositi propovijedanjem Evanđelja i odgojem savjesti. U ispunjenju te zadaće ona računa sa svakim pojedinim od vas, dragi vjernici koji me slušate: računa na vaše svjedočenje i, još više, na vašu molitvu. Upravo se u molitvi otvaraju obzori stalne spasenjske Božje nazočnosti u životu svake osobe i svakoga naroda. Zajedništvo s Bogom hrani u dušama odvažnost nade. Neka svatko od vas uzmogne ponovno otkriti neizmjerena bogatstva skrivena u osobnoj i zajedničkoj molitvi!

Žarko želim da pučanstvo Hrvatske i u budućnosti *ostane vjerno Kristu*. U toj se naime vjernosti nalazi tajna prave slobode: jer 'za slobodu nas Krist oslobodi' (*Galaćanima* 5, 1). A sloboda je, kako pjeva vaš pjesnik, 'dar, u kom sva blaga višnji nam Bog je dō' (Ivan Gundulić, *Dubravka*).

Dobro pojedinca neodvojivo je od skrbi za zajedničko dobro

Iz Papine poruke predstavnicima kulture na susretu u Apostolskoj nuncijaturi u Zagrebu 3. listopada 1998.

2. U Hrvatskoj se, jednako kao i u Europi i u ostalim dijelovima svijeta, događaju velike promjene, koje otvaraju poticajne obzore, ali koje sa sobom nose također nemale teškoće. Potrebno je na te promjene znati prikladno odgovoriti. Sam odgovor mora biti plod promišljanja prave istine o čovjeku i potrebe poštovanja moralnih vrijednosti upisanih u njegovu narav.

Nema uistinu pravoga napretka bez poštovanja etičko-ga opsega kulture, znanstvenoga istraživanja i cjelokupne ljudske djelatnosti. Današnji etički relativizam, koji uzrokuje potamnjenje moralnih vrijednosti, pogoduje širenju postupaka koji vrijeđaju dostojanstvo ljudske osobe, a to je ozbiljna prepreka humanističkom razvoju na raznim područjima života.

Jasno je uostalom da se dobro osobe, što je konačna svrha svakoga kulturnog i znanstvenog zalaganja, nikada ne može rastaviti od skrbi za zajedničko dobro. Drago mi je u vezi s tim spomenuti natpis što je stajao u dvorani dubrovačkoga Velikog vijeća: *Obliti privatorum, publica curate* (Zaboravivši na privatne stvari, skrbite se za društvene). Želio bih da se zalaganje mislilaca i znanstvenikâ, nadahnu-to na pravim vrijednostima, shvaća uvijek kao velikodušno i nesebično služenje čovjeku i društvu te se nikada ne smije dogoditi da posluži u svrhe suprotne tomu najvišem cilju.

Festa je poticaj stalnome rastu u vjeri

Papina poruka od 2. veljače 1999. za Festu sv. Vlaha.

Sveti Otac u povodu godišnjega blagdana svetoga Vla-

Papa dolazi na opću audijenciju 20. listopada 1999.

Papa je o stanju u Dubrovačkoj biskupiji razgovarao s biskupom Puljićem 11. ožujka 1999.

ha, biskupa i mučenika, od srca želi da bogoslužni spomen svim stanovnicima toga staroga i plemenitoga hrvatskog grada, koji je imao posebno značajnu ulogu u povijesti kršćanstva, katoličkoga zajedništva i kulture u tamošnjim krajevima, bude nov poticaj stalnome rastu u vjeri.

Njegova Svetost istodobno želi da slavni znak Krista Spasitelja, koji se svečano uzdiže na Srđu, tome sve od najstarijih vremena vjernome svjedoku rasta Dubrovnika, ali ujedno i svjedoku nedavne tragedije koja ga je pogodila s cijelom Hrvatskom i susjednom Bosnom i Hercegovinom, nastavi i dalje rječitno svjedočiti o odlučnosti Dubrovčana i Dubrovkinja da uvijek, po primjeru svojih očeva i majki, ostanu vjerni Evanđelju i zajedništvu s Petrovim nasljednikom.

Ištući stalnu zaštitu Presvete Djevice Marije, koju hrvatski narod zaziva kao svoju Majku i Kraljicu, i svetoga Vlaha, zaštitnika Dubrovnika, Vrhovni Svećenik vrlo rado udjeljuje zamoljeni apostolski blagoslov Vama, časni i dragi Pastiru Crkve dubrovačke, ostaloj braći u biskupstvu i svećenicima te svim redovnicima, redovnicama i vjernicima svjetovnjacima koji će sudjelovati u slavlju što će početi danas poslije podne i trajati tijekom cijeloga sutrašnjeg dana.

kardinal Angelo Sodano, Državni tajnik Njegove Svetosti

Živite u skladu s blaženstvima

Papa hodočasnicima (njih 650) iz Dubrovačke biskupije na općoj audijenciji u Vatikanu 20. listopada 1999.

Draga braćo i sestre, priprava na Veliki jubilej i njegovo slavlje trebaju biti također vrijeme razmišljanja o oživotvorenju zapovijedi ljubavi u svakodnevicu i o življenju u skladu s blaženstvima. Od krštenika se, naime, očekuje da iz dana u dan svojim životom i djelima uvijek sve više očituju da su Kristovi učenici. Od srca pozdravljam dubrovačkoga biskupa Želimira Puljića i hodočasnike iz njegove Biskupije te skupinu hodočasnika iz Umaga. Na sve zazivam Božji blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Uskrsli je preplavio povijest mirom i radošću

Papa učenicima dubrovačke gimnazije na općoj audijenciji u Vatikanu 26. travnja 2000.

Predragi, uskrsli Gospodin, pobjednik nad grijehom i smrću, muževima je i ženama svih vremena otvorio put spasenja i povijest preplavio svjetlom, mirom i radošću svojega Vazma. To je dar kojim je milosrdna i pobjedonosna Božja ljubav obdarila ljudski rod. Blagoslivljam i od

srca pozdravljam brojne hrvatske hodočasničke skupine među kojima su sestre Služavke maloga Isusa iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, koje slave 25. obljetnicu redovničkoga zavjetovanja, Makovo hodočašće, mladež iz Metkovića i Valpova, nastavnici iz Varaždina i Rijeke, studenti Katehetskoga instituta u Zagrebu te učenici Gimnazije u Dubrovniku. Hvaljen Isus i Marija!

Isusova je Majka sigurna utjeha

Papa hodočasnicima iz Dubrovnika na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatikanu 30. kolovoza 2000.

Draga braćo i sestre, na našem nas zemaljskom putu svojim majčinskim zagovorom i svojom ljubavlju prati Blažena Djevica Marija, Majka Isusova i Majka hodočasničkoga Božjeg puka. Čudesno pridružena djelu spasenja i uznesena na nebo, Ona je znak sigurne nade i utjehe svemu ljudskom rodu. Srdačno pozdravljam članove Narodne glazbe iz Šibenika te hodočasnike iz Dubrovnika, Splita, Slavonskoga Broda, Svetoga Ivana Zeline i ostalih mjesta. Na sve zazivam Božji blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Dubrovački hodočasnici pozdravljaju Papu 20. X. 1999.

Neka Gospa prati i usmjerava vaše korake

Papa hodočasnicima iz Dubrovačke biskupije na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra 22. studenoga 2000.

Draga braćo i sestre, neka Presveta Bogorodica Marija, koju zazivamo također i kao Majku Nade, prati vaše korake i usmjeruje ih putem spasenja. Ona neka pruža potporu vašemu svakodnevnom življenju i svjedočenju kršćanske nade na koju Veliki jubilej ljeta Gospodnjega 2000. želi posebno svratiti pozornost. Od srca pozdravljam hodočasnike iz Dubrovačke biskupije i Osijeka te na sve zazivam Božji blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Očitovati nadu svaki dan

Papa vjernicima i članovima ansambla Lindo na općoj audijenciji u Vatikanu 29. studenoga 2000.

Draga braćo i sestre, kršćanska nada, koju valja očitovati i stvarnim zalaganjem u svakodnevnome životu na osobnoj razini, u obitelji i društvu, jedan je od mnogovrsnih darova Duha Svetoga izlivena u naša srca. Taj nas dar po vjeri i ljubavi vodi k vječnomu životu koji nam je pripremio sam Bog. Srdačno pozdravljam Folklorni ansambl Lindo iz Dubrovnika i ostale ovdje nazočne hrvatske hodočasnike. Svi- ma udjeljujem apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Kumpanija iz Smokvice sa Svetim Ocem 1999.

Uskrnuće je nada koja ne će iznevjeriti

Papa hodočasnicima iz Dubrovnika na općoj audijenciji u Vatikanu 18. travnja 2001.

Srdačno pozdravljam hodočasničke skupine iz Splita, Zagreba, Rijeke, Dubrovnika, Zadra, Grohota, Gruda, Metkovića i drugih hrvatskih mjesta. Predragi, neka veliki dar, koji je Bog ljudima dao u Kristovu Vazmenom Otajstvu, u vama neprestano budi istinsku radost i nadu koja ne će nikada iznevjeriti. Rado udjeljujem apostolski blagoslov svakomu od vas i vašim obiteljima. Hvaljen Isus i Marija!

Budite glasonoše i podupiratelji nade

Papa hodočasnicima iz Dubrovnika na Trgu sv. Petra u Vatikanu 16. svibnja 2001.

Srdačno pozdravljam hodočasnike iz Dubrovnika i ostalih hrvatskih mjesta. Dobro došli!

Predragi, kršćani su pozvani uskladiti svoj način života s Vazmenim otajstvom, koje slave, te uvijek i posvuda, evanđeoskom hrabrošću, biti glasonoše i podupiratelji nade, na- vlastito u trenutcima kada postoje posebne teškoće. Svima vama i vašim obiteljima od srca udjeljujem apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Dubrovačka biskupija povodom proslave 1000 godina od uspostave Dubrovačke nadbiskupije – metropolije 999.-1999. dodjeljuje zahvalnicu Svetom Ocu Ivanu Pavlu II. za iskazanu ljubav prema hrvatskom narodu i Dubrovniku. Hodočasnici Dubrovačke biskupije Dubrovnik – Rim 20. X. 1999. biskup Želimir Puljić.

Prigodom priznanja čuda po zagovoru časne službenice Božje Marije Propetoga Petković 20. XII. 2002.

Molitvom posvećivati zbivanja

Papa hodočasnicima iz Dubrovnika na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatikanu 29. kolovoza 2001.

Draga braćo i sestre, hvalom i zahvalom što se uzdižu Bogu sa svih strana svijeta Crkva se pridružuje bogoslužju što se slavi na nebesima, posvećujući u vremenu svakodnevna zbivanja ljudskoga života. Žarka je želja Crkve da u toj hvali i zahvali sudjeluju svi njezini članovi, posebno kada se radi o slavljenju sakramenata, u prvome redu Euharistije. Srdačno pozdravljam gimnazijalce i ostale srednjoškolce iz Zagreba, Sinja, Dubrovnika i Buja te profesore iz Rijeke i ostale hrvatske hodočasnike. Svima udjeljujem apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Sakramenti prožimaju milošću

Papa hodočasnicima iz Dubrovnika na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatikanu 24. listopada 2001.

Draga braćo i sestre, sakramenti koje je Krist ustanovio i koje Crkva slavi u bogoslužju tiču se glavnih razdoblja i trenutaka ljudskoga života te ta razdoblja i trenutke prožimlju božanskom milošću. Oni očituju stalnu Božju spasenjsku nazočnost u ljudskoj stvarnosti i nastavak su djela spasenja koje Krist ostvaruje u Crkvi, s Crkvom i po Crkvi. Srdačno pozdravljam djelatnike Caritasa Splitsko-makarske nadbiskupije te hodočasničke skupine iz Splita, Zagreba i Dubrovnika. Svima udjeljujem apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Bogoslužje je najizvrsnija molitva

Papa hodočasnicima iz Dubrovnika na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatikanu 7. studenoga 2001.

Draga braćo i sestre, po Bogoslužju se Crkva pridružuje molitvi kojom Krist, snagom Duha Svetoga, okuplja ljudski rod u pjevanju vječne slave i hvale Ocu. Samo je, naime, bogoslužje najizvrsnija molitva koja se iz srdaca ljudi uzdiže Ocu u Kristu po Duhu Svetome. Srdačno pozdravljam nazočne hodočasnike iz Dubrovnika i Prišlina, te svima udjeljujem apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Neka vas svjetlo Uskrsloga ispunjava

Papa hodočasnicima iz raznih hrvatskih mjesta na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatikanu 3. travnja 2002.

Srdačnim riječima dobrodošlice obraćam se nazočnima hrvatskim hodočasničkim skupinama iz Zagreba, Splita, Dubrovnika, Metkovića, Svete Nedjelje, Siska, Mostara, Wuppertala i Münchena. Predragi, pozdravljajući vas, žarko želim da svjetlo Krista uskrsloga prosvjetljuje vaš život i vaša srca ispunjava radošću i nadom. Vama i vašim obiteljima udjeljujem apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Neka Božja ljubav trajno nadahnjuje vaš rad

Papa hodočasnicima na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatikanu 29. svibnja 2002.

Srdačno pozdravljam skupinu Hrvata koji su došli iz Australije i ostale ovdje nazočne hrvatske hodočasnike, te predstavnike Međunarodne lige humanista sa sjedištem u Dubrovniku, Philadelphiji i Sarajevu. Predragi, neka Božja ljubav prema čovjeku neprestano nadahnjuje vaš rad i neka ona njime upravlja. Blagoslivljam svakoga pojedinog od vas i vaše obitelji. Hvaljen Isus i Marija!

Doviđenja u Dubrovniku!

Papa je 16. prosinca 2002. u Vatikanu primio hrvatsko državno izaslanstvo i zahvalio za darovano božićno drvo, koje je sutradan svečano osvjetljeno na Trgu sv. Petra. Papa je potvrdio da se sprema za ponovni dolazak u Hrvatsku, i to vjerojatno u proljeće, i rekao:

Hvala još jednom za božićno drvo koje ste donijeli. Doviđenja u Dubrovniku, Rijeci, Zadru, Đakovu ili Osijeku!

Ganut se prisjećam Crkve koja je rodila Mariju Petković

Iz Papina govora na svečanosti dočeka u Zračnoj luci u Omišlju na Krku 5. lipnja 2003.

2. Došao sam k vama ispuniti zadaću Petrova nasljednika te svim stanovnicima donijeti svoj pozdrav i zaželjeti mir. Pohod Dubrovačkoj biskupiji, Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji, Riječkoj nadbiskupiji metropoliji i Zadarskoj nadbiskupiji omogućit će mi prisjetiti se starih kršćanskih korijena ove zemlje, natopljene krvlju brojnih mučenika. Mislim na mučenike iz prvih triju stoljeća – posebno na Srijemske mučenike i one s područja cijele rimske Dalmacije – te na mučenike iz kasnijih vremena, sve do onih iz proš-

Časna majka Berislava Žmak s Papom 20. XII. 2002.

loga stoljeća s junačkim likom blaženoga kardinala Alojzija Stepinca. Osim toga, imat ću radost uzdignuti na čast oltara sestru Mariju Propetoga Isusa Petković, kojoj će se za koji tjedan pridružiti mladi Ivan Merz. Spomen me na ove neustrašive svjedoke vjere potiče da se sa zahvalnošću i ganućem prisjetim Crkve koja ih je rodila, i onih teških vremena u kojima je ljubomorno čuvala svoju vjernost Evanđelju.

Slika dovršena 4. lipnja 2003. bila je dobrodošlica i poklon Mija Šiše Konavljana Papi za dolazak u Konavle i Dubrovnik.

Proglašenje Marije Petković blaženom

Papin svečani obrazac proglašenja blaženom časne službenice Božje Marije Propetoga Isusa na početku Euharistije u Gružu 6. lipnja 2003.

Mi, udovoljavajući želji Našega brata dubrovačkoga biskupa Želimira Puljića te brojne druge braće u biskupstvu i mnogih vjernika, pošto smo razmotrili mišljenje Zbora za proglašenje svetih, Našom apostolskom vlašću dopuštamo da se službenica Božja Marija Propetoga Isusa Petković od sada naziva blaženom i da se svake godine na dan njezina rođenja za nebo, devetoga srpnja, može slaviti njezin spomen na mjestima i na način kako je to određeno kanonskim propisima. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Po zagovoru blažene Marije Propetoga...

Zborna molitva koju je Papa izmolio nakon beatifikacije u Dubrovniku 6. lipnja 2003.

Bože, blažena je Marija Propetoga Isusa ustrajno hodila stopama siromašnoga i poniznoga Krista. Molimo te da i mi po njezinu zagovoru vjerno izvršujemo svoj životni poziv i postignemo savršenstvo koje si pokazao u svome Sinu Isusu Kristu, koji s tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga, Bog, po sve vijeke vjekova. Amen.

Dano u Dubrovniku, pod Ribarovim prstenom

Apostolsko pismo Vitae sensus kojim se časnoj službenici Božjoj Mariji Propetog Isusa dodjeljuje nebesko dostojanstvo blaženika.

Papa Ivan Pavao II. na trajan spomen.

„Smisao života jest da se shvati Božja ljubav i da se, slaveći Boga, odgovori na tu ljubav.”

Ta misao majke Marije Propetoga Isusa, u svijetu zvane Marija Petković, bila je njezin životni program. Ona se

naime kao mlada žena, prožeta ljubavlju prema Kristu, potpuno predala toj ljubavi i posvetila djelima duhovnoga i tjelesnog milosrđa prema siromašnima, tako uvelike pridonoseći dobru Crkve i društva.

Časna službenica Božja rođena je 10. prosinca 1892. u selu Blato na otoku Korčuli u Dubrovačkoj biskupiji. U roditeljskom je domu naučila hoditi Gospodinovim putovima i u župi apostolatom svjedočiti vjeru i milosrdnu ljubav. Kad je s četrnaest godina shvatila da želi posve pripadati Kristu, s njim se „zaručila” privatnim zavjetom trajne čistoće [čudoredne neporočnosti]. Revno je crpila snagu iz euharistije i molitve služeći bližnjima u udrugama Kćeri Marijinih, Dobroga Pastira, Kršćanskih majki kao i u pučkoj kuhinji. Osobitu je brigu posvećivala starijim osobama koje je običavala tješiti brižljivom ljubavlju, kao i siromašnima, siročadi i napuštenoj djeci. Godine 1919. život joj se u cijelosti promijenio. Naime, preuzvišeni Josip Marčelić, njezin biskup i duhovni vođa, zamolio ju je da ne napušta Blato i da služi siromašnima. U tom je zahtjevu službenica Božja prepoznala Gospodinovu volju koju je usrdno i spremno slijedila. Sama je s nekoliko družica počela uzdržavati kuću i djelatnosti što su ih do tada obavljale Službenice milosrđa koje su kanile napustiti selo. Tako je 25. ožujka te godine Marija počela služiti brinući se za dječji vrtić i pučku kuhinju. To je bio početak družbe Kćeri Milosrđa Trećega samostanskog reda svetoga Franje kojoj je svrha bila djelima milosrđa širiti spoznaju božanske ljubavi. Ustanovu, koja je službeno osnovana 4. listopada godine 1920., sama je osnivačica vodila četrdeset godina. U svemu je tražila slavu Božju i spas duša; na srcu joj je bilo stalno stručno osposobljavanje sestara kao i ljudski i kršćanski napredak mladih, djece, siromašnih i bolesnih. Godine 1928. Družba je pridružena Redu manje braće. Godine 1936. poslala je nekoliko sestara u Latinsku Ameriku da vode misije, a

U petak 6. lipnja 2003. Papa je u 8.50 poletio iz riječke zračne luke na Krku za Konavle i u 10 sati sletio u dubrovačku zračnu luku; pozdravio je dubrovačkoga biskupa, dubrovačko-neretvanskoga župana, načelnika Općine Konavle, dubrovačku gradonačelnicu, direktora Zračne luke i čilipsku djecu te u 10.10 krenuo prema Gradu.

Snimio Zoran Filipović.

Papa se od Zračne luke u Čilipima vozio Jadranskom magistralom kroz Konavle i Župu, a onda po Gradu u ulicama Pera Bakića, Vladimira Nazora, Putem od Republike i Obalom Stjepana Radića. U 10.30 došao je u grušku luku i kvarat od ure prolazio kroz oduševljeni puk. Snimio Zvonimir Atletić 6. lipnja 2003.

tamo je i sama pošla 1940. i ondje ostala do 1952. godine. Vrativši se u Europu, u Rimu je uspostavila upravu Družbe. Godine 1954. trajno joj je oduzeta lijeva strana. Godine 1956. njezinu je ustanovu, obogaćenu članstvom i zgradama, odobrila Apostolska Stolica.

Napustivši zbog bolesti dužnost opće predstojnice, posljediteljice je godine provela u poniznosti i molitvi, ispunjavajući ono što je kao ostavštinu predala duhovnim kćerima kojima je običavala govoriti: „Kad ste najneznatnije i najponiznije, tada ste Isusu najdraže”. Majčinskim je srcem riječju i primjerom svojih krjeposti i dalje nastavljala podupirati družice o kojima se, poučena od Isusa, naučila revno, ustrajno i radosno skrbiti. Oslanjajući se na vjeru, ufanje i ljubav, s Bogom je hodila, vjerovala njegovoj riječi, pokoravala se njegovoj volji, iz vrelâ milosti crpila snagu i služila izgradnji Kristova kraljevstva. Uz veselje privođenja duša Bogu povezivala ju je ljubav prema euharistiji, Djevici Mariji, Crkvi i molitvi. Poteškoća nije nedostajalo, ali sve je prikazivala Gospodinu. Govorila je naime: „Prava se ljubav pokazuje u žrtvi, boli i križu”. U žarkoj želji da gleda Isusovo slavno lice, preminula je 9. srpnja 1966. godine.

Budući da je bila na glasu svetosti, a takav je ugled uživala još za života, Rimski je vikarijat započeo postupak proglašenja blaženom i svetom. U Našoj je nazočnosti 5. srpnja 2002. objavljena odluka o junačkim krjepostima, a 20. prosinca iste godine razglašena je odluka o čudu koje se pripisuje zagovoru iste Službenice Božje. Stoga smo odlučili da se obred proglašenja blaženom obavi u Dubrovniku, u vrijeme našega pastirskog putovanja u Hrvatsku.

Danas smo stoga u bogoslužju izrekli obrazac: „Mi, udovoljavajući želji Našega brata dubrovačkoga biskupa Želimira Puljića te brojne druge braće u biskupstvu i mnogih vjernika, pošto smo razmotrili mišljenje Zbora za proglašenje svetih, Našom apostolskom vlašću dopuštamo da se službenica Božja Marija Propetoga Isusa Petković od sada naziva blaženom i da se svake godine na dan njezina rođenja za nebo, devetoga srpnja, može slaviti njezin spomen na mjestima i na način kako je to određeno kanonskim propisima. U ime Oca, i Sina, i Duha Svetoga.”

Ova je divna žena dala izvrsna svjedočanstva redovničke pobožnosti i vjere; sav je svoj život u cijelosti posvetila

Bogu i životni vijek provela u ljubavi prema Kristu i Crkvi. Želimo prema tome da njezini spasonosni primjeri budu na veliku dobit današnjim ljudima kako bi i sami obilnije davali duhovne plodove.

Hoćemo da ono što smo ovim pismom odredili sada i ubuduće bude valjano i stalno, a što god se tomu protivi nema nikakvu snagu.

Dano u Dubrovniku, pod Ribarovim prstenom, šestoga dana mjeseca lipnja godine 2003., dvadesetpete Našega papinstva.

Po nalogu Vrhovnoga Svećenika

Angelo kardinal Sodano, Državni tajnik, v. r.

(mjesto Ribarova pečata)

Graditi Grad na sliku onoga nebeskog

Na početku Euharistije u petak 6. lipnja 2003. mjesni je biskup Želimir Puljić istaknuo: „Radosna je i raspjevana gruška luka što su Vaše noge stupile na tlo ove male i poviješću bogate Biskupije. Raduje se okupljeni Božji puk što će Vaše ruke blagosloviti ne samo ljude i obitelji ovoga kraja, nego i mučeničkom krvlju natopljeno tlo ove Biskupije i naše Domovine. Danas će se u nebu radovati i oni brojni svjedoci koji su ostali vjerni Bogu i Crkvi, te u trajnoj borbi za krst časni i slobodu zlatnu, uspjeli prenijeti na svoje potomke vjeru i kulturnu baštinu od koje i danas živimo. Siguran sam kako će nam se posebice pridružiti i dubrovački mučenici s Dakse, svećenici i ugledni vjernici svjetovnjaci. Oni su, naime, upravo iz ove luke 1944. odvedeni i ubijeni na tom obližnjem otočiću. Pridružiti će nam se i brojni pali branitelji iz Domovinskog rata, koji se nisu plašili ni sile, a

U 10.45 Papa je ušao u sakristiju da se obuče i pripremi za Misu, a u 11 sati započeo Euharistiju u gruškoj luci tijekom koje je proglasio blaženom Mariju Propetoga Petković iz Blata na Korčuli i propovijedao na hrvatskom jeziku. Snimio Zvonimir Atletić.

Nezaboravan pogled prema Mostu dr. Franja Tuđmana 6. VI. 2003. Od četiriju mogućih mjesta za povijesno slavlje odabran je Gruž. Kao mjesto Euharistije s Papom 10. I. 2003. otpali su Zračna luka u Čilipima i Konavosko polje, a 23. siječnja 2003. i Gospino polje. Prije polaska na put Papa je 4. VI. 2003. na općoj audijenciji u Vatikanu rekao: „Idem u Hrvatsku, zemlju neustrašivih svjedoka Evanđelja. Oni su u doba vjerskoga progona ostali vjerni Kristu. Neka Gospa izmoli hrvatskome narodu novo proljeće vjere i građanskoga napretka!“

ni oružja onih koji su bili naumili u ropstvo i okove staviti ne samo ovaj Grad - simbol slobode, nego i cijelu zemlju hrvatsku. Vi se kroz čitavo vrijeme rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini niste umarali pismima, nagovorima i nezaboravnim pastirskim pohodima zalijevati uljem Evanđelja rane povrijeđenoga puka hrvatskog, na čemu smo Vam posebice zahvalni. Hvala Vam, vrhovni pastiru opće Crkve i neumorni promicatelju istinskoga mira! Hvala Vam, iskreni prijatelju svakoga čovjeka, svakoga naroda i čitavoga čovječanstva. Usmjerite danas naše lađe neka smjelo izvezu na pučinu i potaknite neka zaplove punim jedrima. Odredite pravac krme i brzinu kretanja. Upozorite nas na pogodne i nepogodne vjetrove kao i na opasne morske struje. Povedite nas Isusu Kristu, jedinom otkupitelja čovjeka, koji je put, istina i život. I podsjetite nas kako je njegov križ jedina prava busola, koja nas vodi u vječnu luku spasenja.“

Papina propovijed u Dubrovniku 6. lipnja 2003.

1. „Učitelju dobri, što mi je činiti da baštinitim život vječni?“ (Marko 10, 17), upita onaj mladić, koji jednom zgomom dođe pred Isusa te kleknu preda nj.

Draga braćo i sestre, i mi, koji smo se na ovaj bogoslužni skup sabrali kao učenici „dobroga Učitelja“, postavljamo mu danas isti upit kako bismo doznali koji je to put što vodi u život vječni.

Odgovor je jednostavan i izravan: „Izvršavaj zapovijedi!“ I dođe k Onome koji je pravo vrelo istine i života. Sabran na ovo radosno slavlje, puk dubrovački, zajedno s hodočasnicima pristiglima iz drugih dijelova Hrvatske, iz Bosne i Hercegovine, iz Crne Gore i drugih zemalja, sa strahopoštovanjem prihvaća poziv „dobroga Učitelja“ te smjerno ište njegovu pomoć i njegovu milost kako bi na taj poziv mogao odgovoriti velikodušno i sa zalaganjem.

2. Pre draga braćo i sestre, srdačno pozdravljam sve vas zajedno s vašim biskupima, svećenicima, redovnicima i redovnicama, koji vas prate na vašemu putu kršćanskoga svjedočenja. Srdačan pozdrav biskupu ove biskupije Želimiru Puljiću, kojemu zahvaljujem na ljubaznim riječima koje mi je upravo, te navlastito sestrama kćerima Milo-

srđa, koje je utemeljila nova blaženica. S poštovanjem pozdravljam Predsjednika Republike, građanske i vojne vlasti te zahvaljujem njima i svima koji su radili kako bi se mogao ostvariti ovaj moj pohod.

Sjećajući se mojega prethodnika Pija IV., koji je ovdje bio nadbiskup, s radošću dođoh u ovaj stari i slavni grad Dubrovnik, što stoji ponosan na svoju povijest i na svoju baštinu slobode, pravde i promaknuća zajedničkoga dobra, o čemu svjedoče u kamen upisane riječi nad vratima tvrđave svetoga Lovrijenca: *Non bene pro toto libertas venditur auro* („Sloboda se ne prodaje ni za sve blago svijeta“), i one na vratima Vijećnice u Kneževu dvoru: *Obliti privatorum, publica curate* („Zaboravite vlastite probitke i skrbite se za zajedničko dobro“).

Želja mi je da baština ljudskih i kršćanskih vrijednosti, što se je nagomilala tijekom minulih stoljeća, i dalje, uz Božju pomoć i pomoć vašega Parca, svetoga Vlaha, bude najdragocjenije blago puka ove zemlje.

3. „Učitelju dobri, što mi je činiti da baštinitim život vječni?“ (Marko 10, 17). To je isto pitanje i sestra Marija Propeptoga Isusa postavljala svojem Gospodinu sve od vremena kada je, kao djevojka u Blatu, na otoku Korčuli, zauzeto

U 84. godini života, Ivan Pavao II. pružio je ruke prema obrazima, rukama i srcu svakoga vjernika toga dana u Dubrovniku.

Snimio Zvonimir Atletić 6. lipnja 2003.

radila u župi i nastojala služiti bližnjemu u Društvu Dobroga Pastira, u Udruzi katoličkih majki, ili u Pučkoj kuhinji.

U njezinu je srcu odjeknuo jasan i razgovijetan odgovor: „Dođi i idi za mnom!” Osvojena Božjom ljubavlju, odlučila je zauvijek se posvetiti Bogu te ostvariti težnju da se posve preda duhovnome i materijalnome dobru najpotrebnijih. Osnovala je tako Družbu kćeri Milosrđa Trećega samostanskog reda svetoga Franje, koja ima jasnu zadaću „širiti i promicati, preko duhovnih i tjelesnih djela milosrđa, poznavanje Božje ljubavi”. Nisu nedostajale teškoće. Međutim, sestra je Marija neslomljivom odlučnošću išla naprijed, prikazujući svoje patnje kao djela bogoštovlja i podupirući svoje sestre riječju i primjerom. Četiri je desetljeća majčinski mudro upravljala svojom redovničkom zajednicom, otvorivši je misijskome radu u raznim zemljama Latinske Amerike.

4. Lik me blažene Marije Propetoga Isusa vodi k razmišljanju o svim hrvatskim ženama; o suprugama i sretnim majkama te o onima, koje su zauvijek obilježene tugom zbog gubitka koga iz svoje obitelji u strašnome ratu iz devedesetih godina prošloga stoljeća, ili pak zbog kakva drugoga gorkog događaja, koji ih je pogodio.

Mislim na tebe, ženo, jer svojom osjetljivošću, velikodušnošću i jakošću „obogaćuješ poimanje svijeta i pridonosiš punini istine o međuljudskim odnosima” (*Pismo ženama*, 2). Tebi je Bog povjerio na poseban način stvorenja, te si pozvana postati nezamjenjiva potpora postojanju svake osobe, posebno pak u krugu obitelji.

Vrtoglavi tijek suvremenoga ljudskog života može dovesti do zamagljenja i čak do gubitka onoga što je ljudsko. Možda je našem dobu kao ni jednom drugom razdoblju povijesti potrebna „ona ‘umnost’ žene, koja će jamčiti osjetljivost za čovjeka u svakoj prigodi” (*Mulieris dignitatem*, 30).

Hrvatske žene, svjesne svojega vrlo uzvišenoga poziva „supruge” i „majke”, nastavite gledati na svaku osobu očima srca te joj ići ususret i biti uza nju osjetljivošću, što je

Sveti je Otac slavio Euharistiju na obali Gruškoga zaljeva, južno od crkve Sv. Križa, na poljani ispred Lučke uprave i Carinarnice. Površina od tri hektara (30.000 m²) za hodočasnike je bila podijeljena na 21 polje, s tri velika video-zida. Za Misu s Papom u Gružu tiskano je 60.000 ulaznica, podijeljeno ih je 58.000, a pristiglo je oko 50.000 hodočasnika. Tiskano je i 4.000 ulaznica za barke, a doplovilo ih je oko 2.500.

Snimio Zvonimir Atletić 6. lipnja 2003.

Iz Vatikana, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Njemačke, Perua, Salvadora, Ukrajine, Austrije, Češke, Crne Gore, Slovenije i Srbije u gruškoj je luci 6. VI. 2003. bilo ukupno 40 biskupa: Papa, četiri kardinala (Angelo Sodano, Joachim Meisner, Vinko Puljić i Josip Bozanić), šest nadbiskupa (Giulio Einaudi, Leonardo Sandri, Ante Jurić, Ivan Prenda, Marin Barišić i Ivan Devčić), 18 biskupa (Slavomir Miklović, Franjo Komarica, Slobodan Štambuk, Želimir Puljić, Marin Srakić, Ratko Perić, Juraj Jezerinac, Marko Culej, Ante Ivas, Antun Škvorčević, Ivan Milovan, Valter Župan, Mile Bogović, Franc Kramberger, Ivan Penzeš, Ilija Janjić, Hector Miguel Cabrejo Vidarte i Salvador Pineiro Garcia-Caldero) i 11 pomoćnih biskupa (Đuro Gašparović, Josip Mrzljak, Vlado Košić, Đuro Hranić, Pero Sudar, Đura Džudžar, Franz Lackner, Vojtech Cikrle, Ludwig Schwarz, Piero Marini i Stanislaw Dziwisz).
Snimio Zvonimir Atletić 6. lipnja 2003.

vlastita majčinskome osjećaju. Vaša je nazočnost prijeko potrebna u obitelji, u društvu, u crkvenoj zajednici.

5. Na poseban način mislim na vas, žene koje živite posvećenim životom poput Marije Petković i koje ste prihvatile poziv na nasljedovanje Krista nepodijeljena srca, u čistoći, siromaštvu i poslušnosti.

Nemojte se umoriti vjerno odgovarajući na jedinu Ljubav vašega života. Naime, posvećeni život nije samo velikodušno zalaganje ljudskoga bića, nego je navlastito odgovor na dar, koji dolazi s Neba i koji traži da ga se prihvati nepodijeljena srca. Neka vas svakodnevno iskustvo nezaluzene Božje ljubavi prema vama potiče na posvemašnje darivanje vlastitoga života kroz služenje Crkvi i braći, predajući Bogu u ruke sav svoj život, svoju sadašnjost i svoju budućnost.

6. „Isus ga na to pogleda i zavoli” (*Marko* 10, 21). Očima punim nježnosti Bog gleda na onoga tko žudi ispuniti njegovu volju i ići njegovim putovima (*usp. Psalm* 1, 1-3).

Svatko je, naime, u skladu s vlastitim pozivom, pozvan ostvarivati u sebi i oko sebe Božji naum. U tu svrhu Duh Sveti čovjeka vjerna Bogu zaodijeva posvema „u milosrdno srce, dobrostivost, poniznost, blagost, strpljivost” (*Kološanima* 3, 12). Jedino se, naime, na taj način može graditi ovozemni grad po uzoru na sliku onoga nebeskog.

Vaša kršćanska zajednica rasla i učvršćivala se u uzajamnome oprost, ljubavi i miru: to je prošnja, koju Papa danas upravlja Gospodinu za sve vas.

„I sve što god riječju ili djelom činite, sve činite u imenu Gospodina Isusa, zahvaljujući Bogu Ocu po njemu” (*Kološanima* 3, 17).

Njemu neka je slava u vijeke vjekova!

Ispunila mi se davna želja

Papa hodočasnicima na kraju euharistijskoga slavlja u Dubrovniku 6. lipnja 2003.

Dugo sam vremena želio posjetiti Dubrovnik. Ta se moja želja danas ispunila. Zahvaljujem Bogu na tome. Zahvaljujem i vama na ovom izvanrednom dočeku, na ovom bogoslužju, na ovim predivnim prirodnim ljepotama. Sve vas blagoslivljam. Blagoslivljam vaše obitelji. Blagoslivljam mlade kojima velim: ‘Hrabro.’ Blagoslivljam djecu i bolesnike. Neka Bog blagoslovi rodno mjesto nove blaženice, grad Dubrovnik i cijelu Hrvatsku.

Papa je u Gružu pričestio tri nasljednice bl. Marije, predstavnike: obitelji, mladih, vjernikâ iz svih krajeva Dubrovačke biskupije, udovicâ i djece poginulih hrvatskih branitelja. Geslo stotoga putovanja Ivana Pavla II. izvan Italije, a trećeg u Hrvatsku, bilo je „Obitelj – put Crkve i naroda“.

Papina želja da dođe u Dubrovnik smije se datirati u 1991., kad je 3. svibnja primio Dubrovčane u posebnu audijenciju, a 5. listopada dubrovački mu je biskup pisao kako tadašnja opsjeda Grada podsjeća na 1464. godinu kad je na Dubrovnik krenula velika okupatorska vojska, a papa Pio II. odlučio osobno poći u Dubrovnik da, kad se zapadne kršćanske zemlje nisu mogle ujediniti i spriječiti napadača, onda barem dođu braniti goli Papin život.

Pozdrav Gradu, djeci i festanjulima

Papa prvopričesnicima i festanjulima na skalinama zborne crkve Sv. Vlaha u Dubrovniku 6. lipnja 2003., iz papamobila, bez unaprijed pripremljenoga teksta, na talijanskom.

Pozdravljam Dubrovnik i djecu prvopričesnike. Neka vas sve Gospodin blagoslovi: ovaj lijepi Grad, djecu i mlade. I ove u podmaklim godinama. Lijepi su i dobri.

Više nije mogao hodati; od drhtavice (Parkinsonove bolesti) su mu se tresli udovi; kočili mišići ruku, nogu i vrata; pokreti bili usporeni; teže je govorio i gutao. Pa ipak, zračio je srdačnost podižući ruku na pozdrav i blagoslov. Snimio Zvonimir Atletić 6. lipnja 2003.

Bog te blagoslovio, zemljo hrvatska!

Iz Papine zahvale Hrvatskoj na dočeku, u Zadru 9. lipnja 2003.:

Na povratku u Rim, želim još jedanput pozdraviti svakoga posebno i svima zahvaliti. [...]

Posebna hvala tebi, ljubljeni puče hrvatski, koji si me dočekivao raširenih ruku i srca otvorena po ulicama Dalmacije, Slavonije i Kvarnera. Sjećam se vaših patnji uzrokovanih ratom, što su još uvijek vidljive na tvome licu i što se odražuju na tvome životu i blizu sam svima, koji podnose tragične posljedice toga rata. Poznata mi je, međutim, tvoja snaga, tvoja hrabrost i tvoje ufanje, i siguran sam da će ti ustrajno zalaganje omogućiti da jednom i ti ugledaš bolje dane.

Hvala i tebi, mladeži hrvatska! Mladeži hrvatska, neka te Bog blagoslovi!

Zemljo Hrvatska, Bog te blagoslovio.

Čaša zajedništva Rimske i Dubrovačke Crkve. Kalež ili posvetnica obredna je čaša u kojoj se u euharistijskom slavlju prinosi žrtveni dar vina koji pretvorbom postaje Kristova krv, a potom se vjerni iz nje pričešćuju. Označava Isusov grob u kojem je počivao do uskrne zore. U prvim stoljećima upotrebljavaju se svi oblici kućnih čaša, a danas obično ima podnožje, čvor i kupu. Od VII. je stoljeća od plemenite kovine.

Ulica kojom je nakon najvećega ikad održanog skupa u Dubrovniku 6. lipnja 2003. prošao Sv. Otac, prozvana je u travnju 2004. Obalom pape Ivana Pavla II., a od lipnja 2006. na taj događaj sjećaju i kamene ploče 160x106x7 cm od bijeloga bračkog vapnenca na Gradskom zvoniku i na onom Sv. Križa u Gružu.

Hrvatska je u mojoj ljubavi i molitvi

Iz Papina govora na općoj audijenciji u Vatikanu 11. lipnja 2003. (izvornik na talijanskom):

1. Predraga braćo i sestre! Želio bih danas zajedno s vama u mislima ponovno prijeći putovanje po Hrvatskoj, koje sam mogao obaviti prošlih dana i koje je imalo za temu 'Obitelj – put Crkve i naroda'. Bilo je to moje stoto apostolsko putovanje! Gospodinu, koji mi je po stoti put otvorio putove svijeta i naroda kako bih mogao dati za Njega svjedočanstvo uzdižem iz dubine srca živu zahvalu.

Vratio sam se u plemenitu hrvatsku zemlju da utvrdim braću u vjeri; htio sam svima uputiti poruku mira i pomirenja i bila mi je udijeljena radost uzdići na čast oltara sestru Mariju Propetoga Isusa Petković.

2. Prva etapa bio je stari i slavni grad Dubrovnik, ponosan na svoju povijest i svoje tradicije slobode i pravde. Ondje sam slavio svetu misu za vrijeme koje je bila proglašena blaženom velika kći Crkve u hrvatskoj zemlji sestra Marija od Propetog Petković. Kao žena herojske želje da služiti Bogu u najsiriromašnjoj braći, utemeljila je sestre Kćeri milosrđa trećeg reda sv. Franje da bi, djelima duhovnog i tjelesnog milosrđa, promicala poznavanje Božje ljubavi. U svjetlu toga divnog lika uputio sam posebnu poruku hrvatskim ženama, koje sam potaknuo da pruže Crkvi i društvu svoj duhovni i moralni doprinos; zatražio sam, na posebni način, od zavjetovanih žena da budu rječiti znak Božje prisutnosti u znaku ljubavi među ljudima. [...]

5. [...] Draga braćo i sestre! I tijekom ovog putovanja mogao sam utvrditi koliko je kršćanstvo pridonijelo umjetničkom, kulturnom, ali ponajprije duhovnom i moralnom razvoju Hrvatske i njezinog naroda. Na tom će čvrstom temelju dragi hrvatski narod moći sada, na početku trećeg tisućljeća, nastaviti izgrađivati svoju povezanost i stabilnost, kako bi se skladno integrirao u zajednicu europskih naroda. Neka Bog nastavi blagoslivljati i štititi Hrvatsku! Ona će uvijek imati povlašteno mjesto u mojoj ljubavi i u mojoj molitvi.

Obilje milosti dragome puku Dubrovačko-neretvanske županije

Papina poruka dubrovačkim vjernicima preko biskupa Želimira Puljića nakon posjeta Dubrovniku.

Vrativši se sa svojega apostolskog putovanja u Hrvatsku, želim Vama, časni brate, i cijeloj Dubrovačkoj biskupiji, te vlastima Dubrovnika i Konavala i vlastima Dubrovačko-neretvanske županije, očitovati svoju veliku zahvalnost za posebno srdačan doček koji mi je priređen, i za nezaboravno euharistijsko slavlje s obredom uzdignuća na čast oltara Marije Propetoga Isusa Petković, plemenite kćeri hrvatske zemlje, u gruškoj luci, uz djelatno, pobožno i živo sudjelovanje svega nazočnog Božjega naroda.

Istodobno Vam pak želim zahvaliti i za sav trud uložen u pripremu i sam tijekom mojega pohoda Dubrovniku, što sam ga dugo vremena želio ostvariti, kako bi on u potpunosti uspio, te za vrlo srdačnu gostoljubivost u Vašemu domu.

Iz dna srca molim Gospodina da po zagovoru svetoga Vlaha i blažene Marije Propetoga Isusa Petković udijeli obilje svoje milosti Vašoj biskupijskoj zajednici i svemu dragom puku Dubrovačko-neretvanske županije i susjednih područja te tamo ponovno nastupi proljeće vjere i svekolikoga duhovnog i materijalnog napretka.

Ove svoje želje pratim apostolskim blagoslovom Vama, svim Vašim suradnicima u pripremi mojega pastirskog pohoda Dubrovniku i svima koji su povjereni Vašoj pastirskoj skrbi.

Vatikan, 14. lipnja 2003.

Papa Ivan Pavao II.

Zahvala za lijepo i nezaboravno gostoprimstvo

Papa dubrovačkim hodočasniciima uz Gospino pozdravljenje na Trgu sv. Petra u Vatikanu 6. srpnja 2003.

Srdačno pozdravljam skupinu hodočasnika iz Dubrovnika. Dobro došli! Predragi, zahvalan za uistinu lijepo i nezaboravno gostoprimstvo što mi ga je vaš predivni grad priredio u prigodi mojega nedavnoga pastirskog pohoda, na sve vas ovdje nazočne, na vaše obitelji, na sve vaše sugrađane i na svu hrvatsku zemlju zazivam Božji blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Nakon Mise u luci Papa je u 13.35 gruškom obalom i Vukovarskom ulicom pošao u Biskupski dvor u Gospinu polju, u 13.50 počeo objed s Biskupom i članovima svoje pratnje, a onda se malo odmorio. Snimio Zvonimir Atletić 6. lipnja 2003.

Papa je u 17.30 krenuo iz Gospina polja ulicama Liechtensteinov put, Josipa Kosora, Iva Vojnovića, Pera Čingrije, dr. Ante Starčevića i Iza Grada. Kroz Vrata od Ploča i Vrata Sv. Luke ulicom Sv. Dominika došao je na Placu. Od 17.40 do 17.45 u znak pozdrava Svetome Ocu Gradom su zvonila zvona. Na Placi su ga u nošnjama dočekali: Linđo iz Dubrovnika, Alkari iz Sinja, Kumpanija iz Smokvice, Kumpanija iz Blata, Poloneza s Pelješca.

Snimio Zvonimir Atletić 6. lipnja 2003.

Izgrađivati društvo na vjerskim i ljudskim vrijednostima

Iz Papina govora Hrvatskome nacionalnom hodočašću, u Vatikanu 8. studenoga 2003.

Draga braćo i sestre! [...]

2. Sjećam se svojega prvog velikog susreta s Hrvatima, koji je bio upravo ovdje u obližnjoj bazilici, na grobu Apostolskoga Prvaka 30. travnja 1979. Od tada sam imao više puta mogućnost susresti se s vašim sunarodnjacima i ovdje u Rimu i na svojim pastirskim pohodima vašoj Domovini. Providnost je htjela da odredište mojega 100. apostolskog putovanja izvan Italije bude upravo Hrvatska, s postajama u starome i predivnome Dubrovniku, gdje sam proglasio blaženom sestru Mariju Propetoga Isusa Petković, zatim u Osijeku i Đakovu, u Rijeci te u Zadru. To mi je putovanje – kao hodočasniku Evandjelja putovima svijeta, pozvanu služiti Crkvi na Petrovoj stolici – dalo prigodu da vas učvrstim u vjeri za koju ste dali ono lijepo svjedočanstvo posred brojnih protivština i patnji. Htio sam tako poduprijeti vašu nadu, često izloženu velikim kušnjama, ohrabriti vašu ljubav i potaknuti vas na ustrajnost u vašoj privrženosti Crkvi u novome ozračju slobode i demokracije, koje je uspostavljeno prije trinaest godina.

3. Vaša ljubljena zemlja ima snagu i posjeduje sve sposobnosti koje su joj potrebne da bi se na prikladan način suočila s izazovima sadašnjega trenutka. Želja mi je da uvijek znade iskoristiti tu snagu i te sposobnosti kako bi izgrađivala društvo solidarno i spremno pružati učinkovitu potporu najslabijim slojevima; društvo utemeljeno na vjerskim i ljudskim vrijednostima, koje su minulih stoljeća nadahnjivale ondašnje naraštaje; društvo koje poštuje svetost života i veliki Božji naum o obitelji; društvo koje na okupu drži zdrave snage, promičući duh zajedništva i suodgovornosti. Zalaganje za čovjeka i njegovo istinsko dobro crpi snagu

također iz Evandelja te je zbog toga sastavni dio poslanja Crkve. Ništa što je uistinu ljudsko ne može biti tuđe Kristovim učenicima.

4. Molim Boga da plemenitom hrvatskom puku udijeli mir, slogu i ustrajnost u zalaganju za zajedničko dobro. Sav vaš narod povjeravam zagovoru Blažene Djevice Marije i svetoga Josipa – nebeskoga zaštitnika vaše zemlje. Svima vama ovdje nazočnima, vašim biskupijskim i župnim zajednicama i vašim obiteljima od srca udjeljujem apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Vrlo rado prihvaćam počasno građanstvo

Društvo hrvatskih katoličkih intelektualaca iz Dubrovnika podnijelo je 30. prosinca 2003. Odboru za javna priznanja Gradskoga vijeća Grada Dubrovnika prijedlog da se papa Ivan Pavao II. proglasi počasnim građaninom Dubrovnika. „Papa Ivan Pavao II. svojim je javnim djelovanjem kao poglavar Katoličke Crkve obilježio svoje doba, i više od toga, postao je glasnogovornikom i zastupnikom svih onih kojih se glas u svijetu ne može snažno čuti: obespravljenih, porobljenih, napadnutih, raseljenih, siromašnih, napuštenih, slabih. Njegov poziv 'Ne bojte se!' hrvatskom je narodu tijekom Domovinskoga rata bio snažna i važna potpora i ohrabrenje na putu prema slobodi i neovisnosti. Stalno i neumorno zalaganje za širenje i razvoj demokracije u svijetu, neprestana molitva i diplomatska aktivnost za uspostavu mira među narodima i pojedincima, nepokolebljiva ustrajnost na zaštiti svakoga ljudskog života od začeca do smrti, strpljivi i trajni pozivi na izgradnju civilizacije ljubavi kao i zalaganje za svekoliko zajedništvo europskoga uljudbenog i kulturnog okružja u cjelovitosti i punini, čine papu Ivana Pavla II. jednim od najvećih suvremenika današnjice kojega poštuje cijeli svijet. U brojni susretima s hrvatskim hodočasnicima pokazao je osobitu privrženost i naklonost hrvatskome narodu. Njegove zasluge u međunarodnom priznanju Hrvatske i zaustavljanju agresije na našu Domovinu kao i na Bosnu i Hercegovinu nadilaze uobičajene političke okvire i ukazuju na širinu i vidovitost državnika i očinsku brigu duhovnoga vođe.“

Pismom od 7. siječnja 2004. dubrovačka Gradonačelnica zamolila je dubrovačkoga Biskupa da pribavi suglasnost Svete Stolice da se Svetoga Oca proglasi počasnim građaninom Dubrovnika, a ulicu ili trg kojim je prolazio nazove njegovim imenom.

Papa je obišao Veliku Onofrijevu fontanu i pustio golubice ispred Sv. Vlaha.

Snimio Zvonimir Atletić 6. lipnja 2003.

Sveti se Otac zaustavio ispred zborne crkve Sv. Vlaha. Don Toma Lučić u pratnji dvojice festanjula prišao mu je i prinio bijele golubice u košari. Za to vrijeme stotinu prvopričesnika pjevalo je Papi. U 18.15 došao je u Zračnu luku u Čilipima, ušao u zrakoplov i u 18.25 poletio iz Konavala prema Krku. Snimio Zoran Filipović.

Gradsko je vijeće 24. siječnja 2004. donijelo zaključak: „Papa Ivan Pavao II. proglašava se počasnim građaninom Grada Dubrovnika“, a pismom od istoga dana Gradonačelnica je zamolila Papu da prihvati taj prijedlog. Donjim odgovorom na to Papa izražava radost što će kao počasni dubrovački građanin biti još bliži tome Gradu.

Štovana Gospodo,

Sveti je Otac primio Vaše cijenjeno pismo od 24. siječnja kojim ste ga izvijestili o želji dubrovačkih gradskih vlasti da ga proglase počasnim građaninom Grada Dubrovnika.

Njegova Svetost je vrlo rado prihvatila spomenutu želju i raduje se što će sada moći biti još bliži tome lijepome i starome gradu, pravome biseru hrvatskoga Jadrana koji je u katoličkoj vjeri nalazio snagu i polet za svoju tisućljetnu uljudbu, stalno čuvajući odanost Petrovim nasljednicima, pa i u vrlo teškim vremenima.

Sveti Otac najljepše i od srca zahvaljuje za pokrenuti postupak u svezi s njegovim počasnim građanstvom i za vrlo srdačno gostoprimstvo koje mu je bilo priređeno u prigodu njegova nedavnog pastirskog pohoda.

Njegova Svetost istodobno za dragi Dubrovnik smjerno ište zagovor i zaštitu presvete Bogorodice koja se u tamošnjim krajevima zaziva kao Gospa velikoga hrvatskog krsnog zavjeta, i svetoga Vlahu, te mu želi stalni materijalni i

duhovni napredak i vrlo rado udjeljuje apostolski blagoslov Vama, ostalim gradskim čelnicima i svim Dubrovkinjama i Dubrovčanima.

Priopćujući Vam, srdačno Vas i s poštovanjem pozdravljam u Kristu Isusu.

U Vatikanu 10. veljače 2004.

nadbiskup Leonardo Sandri,
zamjenik za opće poslove
Državnoga tajništva, v. r.

Dubrovnik je od danas i moj grad

U četvrtak 29. travnja 2004. Papa je u svojoj knjižnici primio izaslanstvo Grada Dubrovnika: gradonačelnicu Dubravku Šuica, predsjednika Gradskoga vijeća Nikola Čiću Obuljena i dubrovačkoga biskupa Želimira Puljića s pratnjom. Oni su mu uručili povelju kojom je dubrovačko Gradsko vijeće 24. siječnja 2004. Svetoga Oca Ivana Pavla II. proglasilo počasnim građaninom Grada Dubrovnika (Službeni glasnik Grada Dubrovnika, br. 1/04) zbog ohrabrenja koje je pružao njegovim stanovnicima i zauzimanja za prestanak agresije na Hrvatsku. Tom je prigodom Papa rekao:

Časni brate u biskupstvu, gospođo gradonačelnice, draga braćo i sestre!

1. Dočekujem vas s velikom radošću. Dobro došli!

Razlog ovoga vašeg pohoda je predaja isprave o počasnome građanstvu što mi ga je Grad Dubrovnik dodijelio kao potvrdu svojih dubokih i višestoljetni veza, koje ga povezuju s papama, i kao uspomenu na moj pastirski pohod, kojega sam imao radost ostvariti šestoga lipnja prošloga ljeta. Još se uvijek s posebnim osjećajem prisjećam raznih trenutaka toga mojeg apostolskog hodočašća za vrijeme kojega sam upravo u Dubrovniku proglasio blaženom jednu uglednu kćer Hrvatske: Mariju Propetoga Isusa Petković, rodnom iz Blata na Korčuli.

2. Sjećam se da sam na kraju svete Mise, koju sam tada služio, izrekao posebni »Hvala!« ljubljenome gradu. Svoju veliku zahvalnost za vrlo srdačno gostoprimstvo očitujem i u ovoj prigodi.

Zahvaljujem također i radujem se što ste me htjeli ubrojiti među građane staroga i lijepoga Dubrovnika, toga pravog bisera hrvatskoga Jadrana, središta tisućljetne uljudbe prožete katoličkom vjerom i obilježene stalnom vjernošću Petrovim nasljednicima, pa i u vrlo teškim vremenima. Mogla se ta uljudbena i vjerska baština razvijati i rasti i u budućnosti, donoseći obilan rod na korist samoga Dubrovnika i svega hrvatskog naroda.

3. Nad stanovnicima Dubrovnika i Dubrovačko-nerevanske županije kao i nad svim Hrvatima bdjeli uvijek Presveta Bogorodica, koju se zaziva i kao Gospu Velikoga Hrvatskog Krsnog Zavjeta, te sveti Josip i sveti Vlaho.

Neka Bog blagoslovi Dubrovnik, koji je od danas i moj grad, i svu hrvatsku zemlju.

Hvaljen Isus i Marija!

Slijedite primjer nesebičnosti dubrovačke blaženice

Papa hodočasnicima iz Blata na Korčuli na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatikanu 13. listopada 2004.

Srdačno pozdravljam vjernike župe Svih svetih u Blatu na Korčuli. Predragi, potičući vas da slijedite primjer nesebičnosti svoje sumještanke blažene Marije Propetoga I-

susa Petković, preporučujem vas njezinu zagovoru te vam udjeljujem apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

Povelja dubrovačkoga počasnog građanstva uručena Ivanu Pavlu II. 29. IV. 2004. Kao tuš na papiru 44x64 cm, uz dotiskanu grafiku, napravio je Ivo Grbić.

Dosljedno kršćanski živjeti

Papa hodočasnicima iz Dubrovnika na općoj audijenciji na Trgu sv. Petra u Vatikanu 10. studenoga 2004.

Srdačno pozdravljam sve nazočne hrvatske hodočasnike iz Splita, Dubrovnika, Zagreba, Ciglenice Zagorske i drugih mjesta. Predragi, potičući vas na dosljedno kršćansko svjedočenje u svakodnevnome životu, rado udjeljujem apostolski blagoslov svakomu od vas i vašim obiteljima. Hvaljen Isus i Marija!

Po Wojtyli

LUKO PALJETAK

Na samom početku, neposredno nakon izbora za papu, Ivan Pavao II. dobio je naziv „Papa stranac”, oznaku koja je značila da je to papa koji u Rim dolazi iz druge, daleke, slavenske zemlje Poljske. Taj ishitreni naziv pokazao se zatim puno bitnijim, otkrivajući u novom papi ne samo onoga koji je došao iz druge/drukčije zemlje nego i onoga koji je kao građanin nebeske domovine, u kojoj nije i ne će biti ni gost ni tuđinac, određen da mu život bude „život putnika” (*Prva Petrova 2, 11*). Tako je Karol Wojtyła uskoro postao „papa putnik”, hodočasnik koji zna od kuda dolazi i kamo ide slijedeći Onoga koji je usred čovjeka, pa dakle i usred njega, podigao svoj šator (*Ivan 1, 14*).

Započevši prethodni svoj hod kao „slavenski trubadur”, kličući: „Obožavaj, dušo moja, Toga koji baršun skupi i vladarski atlas na moja nabaci ramena”, vapeći: „Budi mi milostiv”, otvorio je on „slavensku Knjigu čežnja” koja je ubrzo postala knjiga čežnja čovječanstva. Misleći „Domovina” neprestano je mislio „kako umnožiti, kako proširiti taj prostor koji ispunjava”. Mudroču srca znao je da ga ona kao „skrivena granica” iz njega „vodi i drugima”.

Kao onaj koji je u dobi od devet godina ostao bez majke, u imenu Ivan pronašao je novu Majku (*Ivan 19, 26*). Odredivši se geslom *Sav Tvoj (Totus Tuus)*, zapisao se Mariji, pridruživši se tako Onome koji je u njezinu srcu nadolazio i došao „kao Novi Čovjek, dok je trajalo zaprepaštenje misli i svakidašnji rad ruku”. Izabrao je tako očovječenoga Krista, onoga koji trpi na svakom mjestu gdje trpi i jedan nedužni čovjek. Odredio je time svoj ljudski i pastirski program: ljubav prema Bogu i čovjeku, u istini i pravdi znajući da su pri tome mogući mnogi putovi koji su ipak uvijek i gdje god to bilo samo onaj jedan. Ostalo je (možda) nezamijećeno da je za vrijeme boravka u Dubrovniku na glavi nosio mitru s pet ovalnih kružića koji se postupno smanjuju. Odabrao je, dakle, za prigodu beatifikacije blage službenice Božje, Marije od Propetog Isusa, rođene Petković iz Blata na Korčuli, najprikladniji simbol: pet Kristovih rana, obuhvativši tim istim brojem i opći pojam čovjeka.

Prvo što je u svojoj dubrovačkoj homiliji izustio bilo je pitanje koje je zacijelo i sam bezbroj puta u sebi izgovorio: „Učitelju dobri, što mi je činiti...” (*Marko 10, 17*). Ponorio ga je dvaput. Navodeći okupljenima svetopisamski odgovor na to pitanje, ali i na druga, Karol Wojtyła se, ne dvojimo, kao i nekada, u vrijeme „biskupa koji udjeljuje sakrament krizme u jednom potplaninskom selu”, u lučkom, pučkom i radničkom Gružu zagledao u ono mnoštvo lica vjernika prebirući u mislima svoje davne stihove:

„Među crtama lica pronalaziš polje bijelo i ravno, lagano uzdignute, lagano nabrane prema sljepoočnicama spuštaju se obrve. Kada ga dotakneš otvorenim dlanom, možda ćeš osjetiti nadu. Iza nje misao, iza nje misao koja ne može biti objava stoga prelazi u izbor.” Taj izbor, voljom Darovatelja slobode izbora, treba biti: sloboda, ali ne kao razuzdanost (*Galaćanima 4, 15; Prva Korinćanima 10, 23*), treba biti istina (*Ivan 8, 32.36*) i ljubav. U svojoj homiliji dubrovačkom puku Ivan Pavao II. zato apostrofira dva temeljna gesla drevnoga Dubrovnika: *Non bene pro toto libertas venditur auro* i *Obliti privatorum publica curate*, udružujući ih s radošću što je došao „u stari i slavni grad Dubrovnik, koji stoji ponosan na svoju povijest i na svoju baštinu slobode, pravde i promaknuća općega dobra”. Istaknuo je tako i vlastite postulate vrhovnoga pastira i graditelja mostova preko nemirnih voda suvremenoga čovječanstva, a Dubrovnik ih ima dva – jedan na Zapad i jedan na Istok. I slučajno napravljene lapsus (*noto... auro*, poznato blago, umjesto *toto... auro*, sve blago), pojmu zlato (*auro*) u navedenom geslu dao je ovovremenu dimenziju, zlatu u svijetu posvemašnje gramzljivosti i jagme za materijalnim dobrima. I to ukazuje na pravi smjer mjesta na kojem mora biti srce.

Misleći slobodu, Ivan Pavao II. kao da želi izreći misao formuliranu u jednom svom ranom stihu – nije li, naime, poezija dar „Oca velike Poezije”: „Slobodu neprestano valja osvajati, nije moguće tek posjedovati je. Dolazi kao dar, održava se rvanjem... Ocijenilo je zlatnom ropstvo slobodu... I gledajte! – mi slobodu, svoju i vašu, otkrivamo uvijek iznova, kao dar koji dolazi i kao rvanje kojega nikada dovoljno.”

I sam radeći u kamenolomu, znajući dakle koliko je tvrda stijena na kojoj počiva Crkva izborom njemu povjerena, Ivan Pavao II. zna i da tijelo nije kamen, da je duh uvijek spreman, a da tijelo je slabo, da „hrvanje protječe duž one podjele koju svaki čovjek u sebi nosi, ako tijelo u njemu

Trubadur Kristove ljubavi, učitelj vjere, ćudoređa i domoljublja u Gradu sv. Vlaha 6. lipnja 2003.

Snimio Zvonimir Atletić.

stalno čini prošlost njegove vlastite budućnosti, – svaki ako svoju vlastitu budućnost ne zna spojiti sa svojim tijelom...”

Unutar gesla „Obitelj – put Crkve i naroda”, što ga je, dolazeći k nama, prihvatio kao vrhovni sluga slugu Njegovih, smjestio je on ovo stoto svoje putovanje u bijelom, vođen ekumenskim imperativom: „I drugim gradovima moram donijeti Radosnu vijest o kraljevstvu Božjem, jer sam zato poslan” (*Luka 4, 43*). U duhu tog gesla u središte svoje riječi stavio je – ženu: „Mislim na tebe, ženo, jer svojom osjetljivošću, velikodušnošću i jakošću obogaćuješ poimanje svijeta i pridonosiš punine istine o međuljudskim odnosima”, vidjevši u njoj Evu, onu koja je „živa” (*Postanak 3, 20*) i u životu naroda i u životu Crkve.

Žena je ona koja, onako kao i Marija, može ostvariti ideal – roditi Kneza života, jer svako dijete taj je knez. Vraća se tako Ivan Pavao II. na svoju temeljnu tezu – Ljubav, jer ona „sama odmjera sudbinu”.

Obdaren apostolskim darom jezikā (hrvatskom puku obraća se hrvatski) on ipak zna da je ljubav jedini pravi njegov jezik; jer „kad bih (sve) ljudske i anđeoske jezike govorio, a ljubavi ne bih imao...” (*Prva Korinćanima 13, 1*). Njega međutim zabrinjava i „nerodica, nerodica duša”. Iz oba razloga okreće se on djeci. Zna „da u njihovim srcima kuca bilo čitavog čovječanstva”, da „dječja srca izrastaju nad rijeku” i zato se pita „hoće li uvijek tako biti – kad stanu odavde i odu?”

Ivan Pavao II. ne putuje međutim tek zato da bi postavljao pitanja; putuje, čini se, prije zato da čuje odgovor(e). Pred sobom pritom neprestano ima Cirenčev profil, onaj koji „uvijek nastaje uz drugog Čovjeka”, zato jer mu „o takvom profilu i o tom tamo drugom Čovjeku neprestano govori život”. Taj drugi Čovjek za njega postaje zato prvi. Zato on govori (sebi): „Poveži se s bilo kojim ‘ja’”. Nije li to ono što ga je dovelo i k nama, koji smo također „zemlja teškog jedinstva”, zemlja, kao i njegova Poljska, „komadanjem sjedinjena u srcima /našim/ kao ni jedna”. Nije li to ono što nam je u njemu reklo: „Domovinu zatvori u svoj kvadrat”.

Osim naznačenih biblijskih mjesta, u navodnicima su ulomci pjesama Karola Wojtyły prema izdanjima *Poezija, drame, eseji*, Globus, Zagreb, 1984., i *Izabrane pjesme*, Ceres, Zagreb, 1997.

Na svakom se koraku osjećala radost

MARIJETA RADIĆ

Iako je od posjeta Dubrovniku Ivana Pavla II. 6. lipnja 2003. godine, prošlo gotovo deset godina spomen na taj veličanstveni događaj i dalje mi je neobično snažan. Imala sam čast biti sudionica liturgijskoga slavlja na obroncima Nuncijate kao čitačica i iz neposredne blizine vidjeti Svetoga Oca, sada našega počasnoga sugrađanina i blaženika.

Na svakome se koraku tih dana u Gradu osjećala radost zbog dolaska Pape, posebno omiljena među Hrvatima. Njegov prolazak u papamobilu između vjernika i hodočasnika od Čilipa do Gruža i kroz do tada neviđeno mnoštvo u gruškoj luci doprinio je još jačem osjećaju povezanosti, bliskosti i veselju zbog toga vrlo važnoga susreta.

Oduševljenje pred Gundulićevim ljetnikovcem u Gružu. Snimio Zoran Filipović 6. lipnja 2003. Posjet Dubrovniku bio je središnja točka trećega Papina dolaska u Hrvatsku. I to, stoto Papino putovanje potvrdilo je da je pravi Petrov nasljednik, ribar ljudi, ali i pomorac i apostol mnogih naroda poput sv. Pavla. Njegov je život postao veliko hodočašće.

Njegov treći posjet Hrvatskoj bio je iznimno važan, pogotovo za našu Dubrovačku biskupiju jer se oko Rimskoga biskupa u Dubrovniku sabrao najveći ikad održani skup u našem Gradu, jer je tom prilikom proglasio blaženom Mariju Propetoga Isusa Petković, ali isto tako upozorio i na ulogu žene i važnost obitelji kao prenositeljice biološkoga života i života vjere što, nažalost, danas itekako zaboravljamo.

Kao osobito emotivan trenutak pamtim prinošenje moći Blaženice koje je u procesiji nosio Roger Cotrina Alvarado, natporučnik bojnoga broda peruanske mornarice koji je 26. kolovoza 1988. godine, nakon potapanja podmornice „Pacocha“, u teškoj životnoj opasnosti zazvao pomoć časne majke Marije Petković te doživio čudo spašavanja života dvadesetorice mornara. Taj je događaj priznat kao ljudski neobjašnjiv, čudo u postupku njezine beatifikacije.

Jedan mi je od najljepših prizora Papina posjeta njegov popodnevni „đir“ po Stradunu gdje su ga opet čekale tisuće vjernike, ali i stotinu prvopričesnika obučenih u bijele haljine koji su mu ispred crkve Sv. Vlaha pjevali pjesmu „Svetom Ocu“ koja je bila napisana baš za tu prigodu.

Baš kao i za Festu sv. Vlaha i Papa je pustio dvije bijele golubice da pronose poruke mira ljudima diljem svijeta.

Dok je odlazio s kulture ulice našega Grada, mahali smo mu i pozdravljali ga zahvaljujući mu na blagoslovu koji nam je udijelio i osjećaju radosti koji nam je podario svojim dolaskom što će zauvijek ostati zabilježeno ne samo u sjećanjima, nego i u srcu svih onih koji su bili dio toga veličanstvenoga događaja.

